

tes qualis factus sis ? qualem gloriam perdidisti, et ad quantam miseriam et confusionem corruisti ? Aspice te ipsum, qualis es : ubi est corona tua et gloria ? Dereliquisti Regem tuum : unaquæque gens deos suos sequitur : *Et certe ipsi non sunt dii (Jer. 11)*. Tu Dominum et Deum tuum reliquisti, et factus es vilis, opprobrium pessimo-

rum. O qualis pastor Christianorum ! Quomodo tu pasces oves Christi, qui te ipsum perdidisti ? Lupo futuro oves pascendæ datæ sunt. O qualis pastor ! Erubescere, miser, et confundere ! Christianorum oculi in te sunt. De longe videris. Non potes latere. Error tuus te notum fecit. Non potes evadere confusionem, nisi ostendas confessionem.

AD OPERA HUGONIS APPENDIX DUPLEX.

I.

AD OPERA DOGMATICA.

HUGONIS DE FOLLETO

UT VIDETUR

DE CLAUSTRO ANIMÆ

LIBRI QUATUOR.

LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

Rogasti nos, frater amantissime, quatenus aliqua remedia tentationum, videlicet spiritualis delectationis fercula, fratribus vobiscum commorantibus quærerem ac propinarem. Quæsi, frater, et inveni. In solitudinem etenim Veteris Testamenti pauculas radices salutiferas reperi. Ex terra vero Evangelii bene culta, quosdam fructus boni saporis attuli. Ex libris autem expositorum et aliorum quorundam sapientum, quasi ex agriculturalium hortis, quosdam flores collegi, ut in unum congesta locum, suavem reddant odorem. Ex radicibus itaque, id est ex sententiis Veteris Testamenti, aliquod remedium sanitatis infirmi ruminando possunt percipere. Fortiores vero ex fru-

PATROL. CLXXVI.

ctibus Evangelii tanquam ex opere bono reficiantur. Delicati autem diversis expositionum floribus meditando delectentur. Sic Paulus apostolus, apud Miletam insulam egressus de mari, *collegit multitudinem sarmentorum*, ut sociis qui secum de maris periculo evaserant, ignem propter frigus accenderet (*Act. xxviii*). Unde Beda super Actus apostolorum : « Sarmenta, inquit, sunt dicta quælibet exhortationum, quæ ad accendendam charitatem valentia, integritate decerpta Scripturarum, quasi frondibus, sunt excisa ramorum. » Moraliter igitur mare, mundum, navis hujus sæculi vitam, naufragium vitæ periculum, egressio de mari renuntiationem mundi, insula quæ mari supereminet portum rectæ con-

33

versationis significat. Paulus illos verbo prædicationis frigidos ac pigros fratres, et ex undis mundana tempestatibus abstractos excitat ad amorem Christi. Sarmata exhortationis sunt verba, ignis charitatem designat. Per viperam vero quæ processit pulsa ab ignis calore, immundi spiritus sive detractores veritatis designantur. Quæ invadit manum Pauli, id est opus doctrinæ spiritualis impedire nititur, detractionis morsus inferendo, et invidiæ virus infundendo. Hac viperam, frater, exhorresco, et ne virus detractionis inferat, congruum est ut evitemus. Nulli ergo nostrum, frater, patefacias nomen, ne ex insipientia auctoris et personæ vilitate, operis nostri labor vilescat, et ne vipera cujus manum invadere debeat, agnoscat. Placet quoque opusculi hujus spatium in quatuor libellos relevandæ mentis gratia scindi, quia, ut ait beatus Augustinus: « Ita libri termino reficitur lectoris intentio, sicut labor viatoris hospitio. » Primus quidem quid noceat claustralibus vel mundo renuntiare volentibus, continet. Secundus vero claustrum materialis ordinationem, in quo tenetur homo exterior, docet. Tertius animæ claustrum ordinat. Quartus claustrum non manufacti habitationem quæ est in cælo, commendat appetendam. Summi quoque abbatis, scilicet Christi, pacem quam ibi habet cum subjectis, hic hortatur cum fratribus exhibendam.

CAP. I. *Quod incipientibus ædificare quærendus sit locus fundamenti.*

Incipientibus ædificare quærendus est locus fundamenti, ne superpositi parietis congeries inclinet se ad ruinam. Solent enim ex hoc rationabiliter qui firmiter ædificare volunt, eversa et ejecta terra, super firmam petram licet nimio labore quæsitam, ædificii sui ponere fundamentum. Diversa est tamen diversorum ratio ædificiorum. « Ampla etenim palatia reges sibi ædificant, sed domus illorum sepulcra eorum in æternum (Psal. XLVIII). Turres firmas in summis montium locant, vallant aggere, et muro cingunt, montes non suis, sed pauperum manibus transferunt, circumductis solo imperio fluminibus, excludunt hostium vires, nihil tamen horum morti contradicere potest. » Episcopi domos non impares ecclesiis magnitudine construunt, pictos delectantur habere thalamos, vestiuntur ibi imagines pretiosis colorum indumentis. Pauper item sine vestibus incedit, et vacuo ventre clamat ad ostium. O mira, sed perversa delectatio! Trojanos gestat paries pictus purpura, et auro vestitos, Christianis panni negantur veteres. Græcorum exercitui dantur arma, Hectori clypeus, datur auro splendens, pauperi vero ad januam clamanti non porrigitur panis, et, ut verum fatear, pauperes spoliantur sæpe, et vestiuntur lapides, et ligna. Ornant prætoria columnis, fores domibus anteponunt, quæ utinam pauperes includerent, non excluderent. « Cives urbium suarum monitiones studiose disponunt, ut sic incursum hostium repellant, excubias ordinant, vectes

A ferreos portis inserunt, portas suas muniunt custodibus. Sed tu, o Domine! pone custodiam ori meo, ut non delinquam in lingua mea (Psal. CXL). » Monachi faciunt sibi claustra quibus homo exterior teneri possit; sed utinam claustra facerent quibus homo interior ordinate tenetur! Sic, fratres, sic quidam turres ædificant, ut securius rapiant, alii sola delectatione, et superfluitate gaudent. Alii necessitate, et timore, ne opprimantur a potentibus (ut diximus), laborare non desinunt. Claustra vero quasi castra Domini alii Domino componunt, et sicut regum ministri turrium instaurata munitione securius fraudes inimicorum excludunt: sic homo interior, et homo exterior intra munimina claustrorum positi, antiqui hostis insidias, et temporalium rerum fragiles casus effugiunt. Utile igitur esse credimus ut introducantur duæ personæ, et quod in rebus subtilioribus obscurum latet, per res oculis subjacentes liquidum fiat. Sicut etenim accidit si duo socii aliquod castrum intrarent, cum ab hostibus oppugnari deberet, quorum unus esset discretus sive prudens, alter indiscretus sive imprudens, unus piger, alter expeditus, sic homo interior, et homo exterior. Discretus in die munitiones parat, erigit propugnacula, defensionis loca singulis assignat, officia præcessendi injungit quibusdam sociorum, concordiam docet, jejunandi tempus indicit, ne fames, quæ clausis intrat portis, inter armatos victoriæ obtineat principatum; fraudem damnat, ne per aliquem hostis ingrediatur; sed ante omnia perseverantem patientiæ constantiam habendam fore prædicat, et hortatur. In nocte vero excubias ponit, discurrit per vigiles, somnolentos increpat, et præ cæteris sæpissime socium excitat, quia piger est, et docet, quia indiscretus est. Si autem propitius hostes accedant, machinamenta belli præparat, aries januam pulsat; tunc exit armatus, sustinet hostes, viribus hostium incursus repellit, quia expeditus est, providentia machinamenta dissipat, quia discretus est. Sic agit discretus non ad tempus, sed assidue, ne adversariis tradatur castrum, ne et ipse capiatur, et tradatur exactori, mittatur in carcerem, trahatur ad tormenta. Istius vita mores instruit audientium, loqui de eo etiam debilius mentibus præbet affectum. Audire enim diligenter bonum, et velle fieri, magna pars bonitatis est. Hoc est, fratres, officium discreti et expediti. Indiscreti autem et pigni officium est, impedire discretum, tardare expeditum. Hunc talia agentem, labor expediti, discreti doctæ providentia facit participem laudis et gloriæ. Quando autem liberatur ab hostibus castrum, cum socio Domini tui gratiam recipit, et remuneratur cum eodem. Sic conligit quandoque, fratres, ut piger trahatur ad præmium, sed sæpius invenisse contrarium in hac societate cognovimus. Mira res! Iste, qui talis ante fuerat, cujus probitas licet damnosa eis exstitisset, ab hostibus tamen laudari meruit; cujus providentiam sociorum murus exstiterat, iste talis, dico, assidue

a socio victus, pigro consentit, indiscretum, vagantem sequitur. Ecce, fratres, luctando dejecit, discretum incipit. Sic vagantes extra castrum abipiuntur, recipiunt pro munere pœnam, supplicium. Adaptetur igitur proportio, ostendatur in homine interiori et modum contigisse potuit in duobus prædilectam enim exteriorem, videlicet carnem, quæ modo dubitat indiscretum esse, et pignam vero, id est hominem interiorem, quæ discretum, et expeditum, benignitas insinuat. Ecce claustrum, id est Dei castrum, ambo, ecce undique hostium circumstant, quidam minantur ut terreant, multi ut decipiant, promittunt etiam revertant, insidiantur fere omnes ut rati inutiles facti sunt, non est qui faciat, est usque ad unum (Psal. XIII). Extra castrum exeuntibus obstrepit; intus vero saepe occulto recti corde: volant ignea tela, hostes eminus, moriuntur multi; nullus est unius diei periculum evadere potest: sed, diabolus per quosdam de exercitu exterioribus minatur ut terreant eos, per alios ut decipiant, per alios promittit ut per reliquos insidiatur ut rapiat. Sed qui minantur homini interiori et exteriori inquam munitiones positas, vel etiam aliter de renuntiatione sæculi cogitantibus; ostendat bonitas vestra. Cum aliquis, fratrum, claustrum intraverit, vel cum adhuc hoc sæculo, admonente Spiritus sancti renuntiatione mundi hujus aliquid cum se mentis cogitare cœperit, tunc mundi hostis per delectationem temporalium minatur per voluptatum varietates terrores actualiter autem per delectationem temporalium antiquus hostis minari non desinat, non forsitan non erit inutile.

Qualiter per delectationem temporalium diabolus minari non desinat.

is etenim exteriorem hominem, id est carnem, quam pigro et indiscreto socio comparavimus), delectatione diabolus adducit ei religionis formam et consuetudinem adversantes carni; ostendit ei proculatam. Et cum hoc fecerit, quantum ad promptam humanæ naturæ fragilitatem, vestis asperitatem, lecti duritiam, vitium assiduitatem, laboris intolerantiam, crudelitatem, fratrum discordiam, mentis tenebras, oculos. Addit etiam longa vigiliarum spatia, claustrum tedium, constitutas sines, jejunii diuturnitatem, et ciborum licet subtractionem. Et ut gravius terreant, et si ad desperationem pertrahat, quid ex se mali queat diligenter inquirat, et anxia ista imbecillitati carnis adversaria

esse testatur; et verum dicit, sed voluntarie patimur ista, quoniam ex his præmium æternæ beatitudinis expectamus. Ex istis ægrotudines insanabiles nascituras affirmat. Non esse bonum naturæ complexiones turbare, cum ex subtractione ciborum mutantur complexiones, ex mutatione complexionum conturbatio naturæ contingat; ex conturbatione naturæ infirmitas; ex infirmitate, mors. Ecce, fratres, diabolus physicam docet: ecce medicus factus est, de complexionibus loquitur: infirmitates diversas, si teneatur religio, generari prædicat. Sed quare hoc? Non ut mederi velit, sed ut occidere possit; non ut ægrotudines curet, sed ut securius inferat mortem. Videt ex subtractione ciborum luxuriæ vires posse minui, et ideo non tardat minari ægrotudinem. Timet otium perire et somnolentiam destrui: et ideo laboris intolerantiam, et protensa vigiliarum spatia præterdit. Credit ex paupertate humilitatem nutriri, et ideo quærit occasiones quibus humilitatis impediatur adventum. « Paupertas enim, ut ait beatus Gregorius, bonis mentibus solet esse custos humilitatis. » Hæc assidue replicare claustralibus non desinit, hæc pluribus de renuntiatione mundi cogitationibus anteponit. O calliditas antiqui hostis! O ingenium sine sapientia, sed non sine malitia! Abstinentiam et jejunium, et cætera quæ superius diximus, damnat, et per ista naturam carnis deficere astruit, et tamen superfluitatis vitium tacet, per quod natura suffocatur, vel excedit terminos suos. Sic, o fratres, mundi hujus princeps homini exteriori, id est carni, per delectationem temporalium minatur ut terreant, sic locum munitionis aggreditur in quo novit esse debiliorem. Sed homo interior discretus et expeditus, scilicet anima, excitatus tumultu minarum, sine mora socio ad defensionem adjungitur, implens illud quod beatus Ambrosius dicit de arca Noe: « Boni custodis præsentia, inquit, ibi frequentior est, ubi muri fragiliores sunt. » Pigrum socium, ne deficiat, hortatur; Salomonis utitur consilio dicentis: *Fili, accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationes* (Eccli. II); docet rationabiliter indiscretum, qualiter sustinere debeat minas hostium; religionis bonum commendat, delectationis vero pessimæ vitium damnat; monet cum ne exhorreat fluctuationem vitæ hujus, quia ad tempus est, sed ponat anchoram spei, et dicat: *Expectabo eum qui salvum me fecit a pusillo animo et tempestate, non dabit enim in æternum fluctuationem justo* (Psal. LIV). Hortatur iterum illum ne contristetur in exercitatione sua, ne conturbetur a voce inimici, et a tribulatione peccatoris, sed dicat: *Paratus sum et non sum turbatus, ut custodiam mandata tua* (Psal. CXVIII). His et aliis multis incitamentis homo interior consolatur exteriorem, licet cum eo impugnetur, et conturbetur in exercitatione sui. Cum enim caro in se affligitur, vel sæcularium hominum patitur convicia, tunc « homo interior, ut ait beatus Augustinus, affectus tædio, et multorum rabie cir-

cumlatratus, reluctatur odio, ut perficiat dilectionem et in ipsa lucta contristatur,» et ideo dicat cum Propheta: *Exaudi, Deus, orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam; intende mihi, et exaudi me (Psal. LIX)*. Conturbatus est in exercitatione sua Petrus, cum ambularet inter undas; vidit ventum validum venientem, et cum cecisset mergi, clamavit, dicens: *Domine, pereo, salva me (Matth. XIV)*. «A quo vento valido turbatus est Petrus? » ait beatus Augustinus, cum exponeret illum locum, «turbatus, inquit, est a voce inimici, et a tribulatione peccatoris.» Sic tentat diabolus quoslibet per hujusmodi tentationes a charitate remove, cui contradicimus cum Apostolo, dicentes: «*Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia (Rom. VIII)*, an aliquid eorum quæ sequuntur? Nemo igitur a charitate nos separet. Quis enim charitatem habuerit, antiqui hostis minas timere non poterit, quia *charitas foras mittit timorem (I Joan. IV)*, nec impugnationibus delectationum cedit qui charitatis utitur clypeo, quia *charitas patienter omnia sustinet (I Cor. XIII)*» Hoc igitur clypeo homo interior et exterior utantur ad defensionem, ne vel terreantur minis, vel impugnationibus cedant. Et hæc de prima propositione sufficiant.

CAP. III. *Quomodo blanditur diabolus ut decipiat.*

Primum per delectationem temporalium antiquus hostis minas præterdit, nunc vero per pulchritudinem rerum temporalium homini blanditur ut decipiat. Pulchritudini enim adjuncta est delectatio, ita ut ipsa pulchritudo sit delectationis causa. Ad hoc illud pertinere credimus quod in Veteri Testamento legimus scriptum de patriarcha Abram, a quo cum separari vellet Loth, et daretur ei a patruo eligendæ possessionis libertas, levavit oculos et aspexit omnem regionem Jordanis, quæ irrigabatur, priusquam everteret Dominus Sodomam, et Gomorrhæ, sicut paradisi Domini, hanc elegit; sed postea inter diversos reges ortum est bellum, et a quatuor regibus captum Loth, narrat historia: quo comperto Abraham numeravit vernaculos, et cum trecentis decem et octo viris adeptus victoriam, nepotem liberavit (*Gen. XIII, XIV*). Notate, fratres, cum separari vellet Loth ab Abram, regionem aspexit Jordanis, quæ irrigabatur sicut paradisi Domini, et loci pulchritudinem utilitati præposuit. «Infirmior enim, ut ait beatus Ambrosius, amœna eligit, utilia fastidit.» Sic non tantum captus loci pulchritudine, ad amœna Jordanis descendit, sed etiam ab hostibus captus ibidem esse cognoscitur. Doceat igitur Loth hominem exteriorem, ne princeps mundi hujus per pulchritudinem rerum blandiatur ei, ne discedens a socio capiatur ab hostibus. Placeret forsitan alicui, si de adducto exemplo exquisitius loqueremur. Audiat ergo diligens lector qui non quos vult, vel quando vult, explanationum potest habere libros, audiat non me, sed beatum Ambrosium, cujus auctoritatem hic sequi volumus, vel sensum verbis aliis, vel ejusdem verba ponentes. Et

A ut ad majorem instructionem loqui valeamus, interpretationes nominum non sit annotari difficile. Abram enim interpretatur *pater*, Loth vero *declinatio*, Jordanis autem *descensio*. Hæc, omnia in homine possunt adaptari, quia mens justis cogitationibus præsidet, et vagos sensuum motus quasi quodam paternitatis dulci regit affectu. Loth autem *declinatio* dicitur. Separatur ergo Loth ab Abram, quando aliquis a justitia suæ mentis declinat. Duobus autem modis declinatio dicitur. Unde beatus Ambrosius ait: «Cum Loth declinaret malum, hoc est, errorem, flagitium, crimen, tunc jungebatur patruo: cum autem declinaret bonum, hoc est justum, innocentem, sanctum, sociabatur flagitio.» Separari dicitur Loth ab Abram, quia terra non poterat eos recipere. Ut enim beatus inquit Ambrosius, una anima motus diversos non recipit naturaliter sibi repugnantes. Sic per terram anima designatur; per Loth vero, motus quidam vitiorum declinantes a justitia mentis; per Abram, mentis perfectio. Non potest enim eadem anima et mentis perfectionem et vitiorum multitudinem simul capere, quin ibidem separationem fieri contingat. In separatione vero, ipsi Loth datur electio; sed, ut dicitur, deflectentibus a vero amica est jactantia. Hinc est quod diabolus cum in prima creatione a veritate, id est a Deo, discederet, primum superbiæ reatum incurrisse legitur. Inde etiam Loth levavit oculos, quod est arrogantiae signum. Sublimes enim oculos Scriptura superbiæ demonstrat esse notam (*Prov. VI*). Discedens a veritate diabolus descendit de cælo; discedens ad Abram, Loth descendit ad oppida Jordanis. Descendit enim ad oppida Jordanis, quia, ut ait Ambrosius, «virtutis consortium deserit qui speciem eligit, non veritatem.» Sequitur autem esse captum Loth, et quinque reges a quatuor esse superatos. Sed qui sunt illi quatuor reges, qui de quinque triumpharunt et adduxerunt totum equitatum Sodomorum, qui ceperunt etiam Loth, filium fratris Abræ? «Quinque reges, ait beatus Ambrosius, quinque sunt corporis sensus: visus, auditus, gustus, odoratus, et tactus.» Quatuor reges illecebræ corporales atque mundanæ sunt, quoniam et caro hominis et mundus ex quatuor constant elementis. Merito reges dicuntur quia habet suum culpa dominatum, habet regnum grande. Unde Apostolus: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus (Rom. VI)*. Sensus igitur nostri facile corporalibus delectationibus et sæcularibus cedunt, et a quadam eorum potestate capiuntur. Corporales autem delectationes et illecebras sæculi hujus non vincit nisi mens, quæ fuerit spiritualis, adhærens Deo, et se totam a terrenis separans. Deflexio omnis his capitur. Unde quod Joannes ait: *Væ habitantibus in terra (Apoc. VIII)*! non utique omnes homines comprehendit (sunt enim quidam in terris positi, quorum conversatio in cælis est), sed eos quos terrenæ conversationis

tus, atque hujus vincit sæculi gratia. Ergo, es, non habitatores, sed accolæ simus terræ s. « Accola, ut ait beatus Ambrosius, temporis diversorii speciem gerit : habitator autem em spem atque usum suæ substantiæ illiccat, ubi habitandum putaverit. » Itaque qui terræ accola, habitator est cœli. Qui autem horror est terræ, possessor est mortis. Sic Loth, id eclinatio, capitur : dum habitaret in Sodomis. at ergo, fratres, homo exterior Loth et Abram oculos, et hoc utatur exemplari, ne pulchritudine rerum transeuntium tractus, a socio, id est omine interiori, separetur.

IV. De quatuor causis tentationum, quæ omni homini fugiendæ sunt, et maxime renuntiantibus huic sæculo habendæ despectui.

ut autem quatuor diversitates rerum, quæ ad irititudinem pertinent, quas vocamus causas tionum, quæ omni homini fugiendæ sunt, et me renuntiantibus huic sæculo habendæ deui. Sed quæ sint hæ causæ tentationum, et e et quomodo fugiendæ, audientium mentiro captu nostro patefaciamus exemplis. Priorem harum quatuor est loci amœnitas, ut .tes et oppida, quæ non tantum ex situ loci nitatem recipiunt, sed etiam ex inhabitantium a. Secunda vero causa est locus divitiarum ; nim divitiæ, ibi periculum. Tertia vero causa retiosus ornatus, ut est equorum cura pin- n, et vestimentorum exquisita varietas. Quar- tem est mulierum species, quarum (ut dicitur) blanditur auribus, et facies oculis. Ecce sint illæ quatuor tentationum causæ audiv- nunc autem quare fugiendæ sint, restat ut us. Ideo etenim fugienda sunt ista, quia ex ritudine mulierum voluptas carnis nascitur. irietate vero vestimentorum affectus placen- ministratur. Locus autem, id est urbes et la, dant opportunitatem impetrandi quod t. Per divitiarum vero affluentiam, quod pla- petrari solet. Sic, fratres, confluunt omnia t perficiatur tentatio, et ideo dicuntur tenta- m causæ. Confert enim pulchritudo delecta- n, ornatus affectum, locus opportunitatem, æ effectum. Hæ sunt illæ quatuor, quarum st prima cum qua fit tentatio, secunda pro- quam fit, tertia in qua fit, quarta per quam ur ad actum. Cum muliere etenim speciosa latio carnalis, quæ cum turpi non fieret, itur. Propter ornatum corporis placet, quæ ornatu videntibus displiceret. In oppor- vero loco res ad finem trahitur, quam rtunitas impediret. Sed licet illa tria con- t, licet pulcher sis, et perornatis vestibus as, si tamen desit pecunia, invenietur ab ompetens dilationis occasio. Restat igitur r pecuniam cœpta tentatio finem recipiat. bee, Uriæ Ethæi uxor, cum lavaret se in so- domus suæ, propter pulchritudinem placuit l; placuit et traxit ad crimen (*II Reg. xi*) ;

A fuit igitur Bersabee causa cum qua fieret tentatio. Judas cum in Thamnas iret ad tondendas oves, Thamar nurum suam in meretricio habitu sedentem in bivio reperit, cum reperta rem habuit (*Gen. xxxviii*). Quid ergo, fratres ? Placuit Judæ Thamar, num propter pulchritudinem, cum etiam quænam esset ignorabat ? Consequens ergo est ut ornatus meretricii habitus sit aliqua causa propter quam Judas compleret delectationem carnalem. Ammon vero filius regis David, cum vehementer Thamar sororem suam diligeret, opportunitatem loci quæsivit et invenit, infirmum se esse mentitus est, impetrat a patre suo sororis adventum, solus solam aggreditur, poscit coitum, negat illa, negantum opprimit, vim inferens oppressæ (*II Reg. xiii*). Doceat igitur nos Thamar opportunitatem loci fugere, ne in ipso fiat præmeditata tentatio. Similiter : *Judas Scariotes opportunitatem quærebat, ut Jesum Judæis traderet* (*Luc. xxii*). Per pecuniam etiam Jesum Judæis traditum esse novimus. Novimus etenim Judam furcæ esse et loculos habere (*Joan xii*), quod per hoc etiam evidentius ostenditur, quod triginta argenteos retulisse in templum, et ibidem projecisse legitur. Timeat ergo unusquisque nostrum ne per pecuniam decipiatur, cum unus ex duodecim, illum, qui diligendus est super aurum et topazion, qui mundi etiam pretium tam parvo mutaverit pretio, vendiderit. Audiant igitur hæc, ut sibi caveant illi qui loculos portant, qui pecunias servant, qui nundinas et fora pro necessitatibus fratrum frequentant, qui sæcularium domos et curias perlustrant. Devitent ergo hujusmodi fratres solarium Bersabee, bivium Thamar, thalamum Ammon filii regis David ; devitent etiam personas infames, hospitium suspecta, munuscula dare et accipere, pecuniam plurimam congregare, ne in ipso laqueus lateat, in quo cum alio pereant. Ecce quæ sint illæ quatuor tentationum causæ, et quare sint fugiendæ, præmisimus. Nunc autem qualiter vitari queant, pro modulo nostræ imbecillitatis assignemus. Pulchritudinem igitur mulierum et delectationem carnalem, quæ inde procedit, per oculorum et cordis pudicitiam ne noceat, vitare possumus. Ad hoc pertinet illud quod in Regula clericorum scriptum a beato Augustino legitur : « Impudicus, inquit, oculus impudici cordis est nuntius. Qui damnat impudicitiam, pudicitiam laudat. Sunt enim contraria immediata, et necesse est alterum inesse circa suum susceptibile. Pudicus oculus janitor est cordis, sedet ad januam, nec permittit intrare quod noceat, nihil nuntiat nisi quod deceat, quidquid indecens esse noverit, excludit et eliminat. Impudicus vero quærens quod placeat, per omnia discurrit, volentes intrare patitur, nolentes vero monet et hortatur. » Unde Scriptura dicit : Oculi prima tela sunt adultera (*Eccli. xxvi*). Solent homines tribus generibus armorum uti ad defensionem, telis videlicet, hasta et gladio. Longe positi vulnerantur telis in illos qui cuspide tangi nequeunt ; vibratur hasta, cum pugnatur cominus,

officium suum gladius implet. Similibus armis A utitur impudicitia ad expugnandum hominem exteriorem, quod in Joseph patriarcha Veteris Testamenti contigisse narrat historia. Ait enim Scriptura : *Et immisit uxor domini sui oculos suos in Joseph (Gen. xxxix)*. Hæc sunt impudicitie tela, quibus vulnerantur multi, licet longe positi. His telis oculorum pudicitiam opposuit. Scriptum est enim (*Prov. v*) : « Noli intendere mulieri fallaci, ne capiaris oculis, neque rapiaris palpebris ejus. Petulans enim libido est. » De qua petulantia oculorum dicit beatus Augustinus in Regula clericorum : « Si hanc petulantiam in aliquo vestrum adverteritis, statim admonete, ne cœpta progrediatur, sed de proximo corrigatur. Nec tantum petulans est libido, sed etiam procax. » Ait enim uxor domini Joseph ad ipsum Joseph : *Dormi mecum (Gen. xxxix)*. Hæc est vibratio hastæ, blandientis adulteræ sermo. Huic opponitur cordis munditia. Venenata enim colloquia non recipit mundi cordis puritas, sed audit Scripturam dicentem : Non te seducat meretrix multo blandimento sermonis, nec laqueis labiorum suorum te alliget (*Prov. v*). Nec tantum petulans et procax libido est, sed importuna. Tenuit enim uxor domini sui vestem Joseph, et ait Ambrosius : « Teneri veste potuit, qui teneri non potuit animo. Hic est gladius, quo configitur cominus, mollis scilicet adulteræ tactus. » Huic resistit Joseph per munditiam cordis et corporis, respuit enim adulteræ tactum, rupit fimbriam ne serperet contagium, et ideo scriptum est : « Ne motus fueris ad alienam, neque contineas amplexibus non tuam (*ibid.*). » His igitur modis docet nos Joseph ne per pulchritudinem mulierum ad delectationem trahamur. Vestium vero ornatum et affectum qui inde subministratur, vilis habitus amor exterminat. Nemo enim qui vere habet proprii habitus contemptum, alieno delectatur ornatu. Sed et loci opportunitatem, ne tentationi sit congrua, claustrum assiduitas excludit. Qui enim discurrunt per alienas domos, qui assiduitate sæcularium gaudent hominum, qui foris spectacula sequuntur, qui non ad necessitatem communem, sed ad propriam voluntatem sunt parati, qui causas itineris sui non habent sed fingunt, tales, dico, sicut sunt faciles ad discurrendum, ita forsitan proni sunt ad ea quæ loci opportunitas subministrat. Secura est ergo claustrum assiduitas, quam cura rei familiaris non turbat, quam non sollicitant accessus hominum. Ibi inter fratres, alterius ad alterum diligens habetur custodia, ibi prælatorum subjectis discreta providet solertia, ibi silentium aufert locum confabulationibus, lectio assidua exstinguit jam. Scriptum est enim : « Ira prolata crescit, dilata minuitur (*Prov. xxx*). » Ibi disciplina cæteros motus cordis servire cogit munditiæ, et omnis opportunitas, quæ est ad malum, per claustrum assiduitatem excluditur. Per paupertatem vero voluntariam pecuniæ affectus (de quo superius locuti sumus) extirpatur. Restat igitur ut per pudicitiam cordis et

oculorum delectatio carnalis excludatur ; per amorem vilis habitus, vestium pretiosarum varietas subtrahatur ; per claustrum assiduitatem, opportunitas quæ est in malum privetur ; per voluntariam paupertatem, affectus pecuniæ annihilatur. Istis utatur homo interior et exterior ad defensionem, ne per pulchritudinem rerum temporalium (quæ per illa quatuor blanditur ei) decipiatur. Anteponat cœlestia terrenis, æterna transitoriis, decoris pulchriora, bonis meliora. Terræna corrumpuntur, finem expectant, pulchritudinis amittunt florem, bonitatis fructu privantur. Cœlestia vero termino carent, non corrumpuntur infirmitate, non fraguntur senio, non annihilantur vetustate. Felix æternitas quæ corruptione caret, infelix illa quam comitatur æternaliter corruptionis defectus, quæ ideo durat ut crucietur, ideo æternaliter cruciatur, quia sine fine peccarent homines si possent. Decipitur igitur qui pulchritudinem temporalium blandientem sibi sequitur : sed anteponat spiritalem, ut videat Regem in decore suo.

CAP. V. Quomodo promittit diabolus ut pervertat.

Contingit quandoque ut qui nimis terreri nequeunt, nec blandimentis acquiescunt, promissis citius flectantur muneribus. Ideoque tertio loco competentius, qui sunt illi, qui promittunt homini interiori ut eum pervertant, videamus. Prudentia mundi ipsa est quæ promittit ut pervertat. Promittit enim duo, pretiosa videlicet et sublimia, hoc est divitias et honores. Alterum cupiditatis, alterum superbiæ. Hæc sunt latera scælæ, per quam diabolus descendit de cœlo ad inferos. Promittit nobis mundi prudentia, sed nihil dat, et si aliquando recipiunt homines quod promittit, non datur illud sed emitur. Dat mundus opes, sed non gratis. Qui enim efficitur servus peccati pro ipsis non accipit gratis. Dat honores, sed non sine pretio. Quibus promittit mundus opes, et cujus sunt opes quas promittit ? Quomodo dat, et ubi dat quod promittit ? Raptoribus promittit agricolæ substantiam, oves viduæ, agros pupilli ; feneratori vicini sui domum, amplitudinem possessionis, divitiarum affluentiam. Ecce quibus promittit, et cujus sunt quæ promittit. Stulta est hæc providentia, quæ thesaurizat et ignorat cui congreget ea (*Psal. xxxi*). Militibus promittit inter enses lucra, inter telorum grandinem, sub metu carceris, sub mortis periculo ; negotiatoribus ultra mare promittit lucrum per mortis fauces ; ibi naufragii timor, ibi vento commendantur opes et animæ. Ecce quomodo dat et ibi dat quod promittit. In utroque periculum, in utroque difficilis acquirendi modus. Ibi promittit lucrum, ubi dare queat sepulcrum. Claustralibus vero vagandi licentiam, quam rigor claustrum abstulerat, repromittit ; fabulosas vero confessiones otiosorum, platearum, plausus, fori spectacula, ciborum affluentiam, vestis mollitiem, et, ut cuncta compleam, libertatem faciendi quod placet supradictis accumulatur. Ecce pugna difficilis. Ecce Jabin, rex Asor, pugnat contra filios

mus pannos, dum vilibus utimur cibis, dum labore callosa squallet manus, et cutis frigore riget, et sole nigrescit, tunc Eleazarus occidit elephantem. Cum vero in hujusmodi vulgi favorem aut laudem quærimus, tunc Eleazarum cadens opprimat elephas. Et pulchre per elephantem figuratur superbia, utriusque enim natura similem tenet compositionem. Elephantis natura talis esse dicitur, ut ossa crurum illius juncturis careant, et ideo flectere crura sua nequeat, sed stet semper, et si aliquando quietem corpori suo velit inferre, stando latus inclinatur ad arborem, sic et somno utitur et quiete. Sed homines regionis illius in qua habitant hujusmodi bestię, in die solent arborem succidere, ut cum nocte venerit, cadat uterque, et interficiatur elephas. Utrumque fit: succiditur arbor, et interficitur bestia. Cuncta ista superbię conveniunt, et talis est ejus compositio. Membra superbię inflexibilia sunt. Cum enim aliquis superbus loquitur, si imponas ei silentium, non acquiescit, sed, ut ait Salomon, *totum spiritum suum profert stultus (Prov. xxix)*. Si dum confabulationibus aurem præbet reprehendas, negligit; si aliquid operatur et contradicis, non cessat, et sic ejus crura flecti nequeunt. Actus superbię semper stat, ut de elephante diximus, sed qui sic stat, male stat. Ad propriam voluntatem quasi ad arborem latus inclinatur superbus, ut quietem recipiat. Quod enim per dispositionem proprię voluntatis agimus, hoc quieto suscipimus animo; si autem aliter ordinetur, pro labore reputatur. Succidatur igitur arbor proprię voluntatis, ut cadat et occidatur bestia superbię. Sed, ut diximus, cavendum est nobis, ne cadens opprimat aliquem. Sic igitur noviter conversis insidiatur superbia. Religiosis vero tribus modis insidiatur: tunc scilicet cum aliquis se solus existimat esse justum, vel quando nimium de justitia confidit, vel quando cessat a bono opere. Elias se solum justum esse existimans, in hæc verba prorupit: *Domine, altaria tua subverterunt, prophetas tuos occiderunt, et ego remansi solus inter eos (III Reg. xix)*. Cui Dominus respondisse legitur: *Adhuc restant septem millia, qui non curvaverunt genua sua ante Baal (ibid.)*. Petrus vero nimium confidenter loquens ait: *Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo (Matth. xxvi)*. Et tamen negavit, et ideo nimium locutus est confidenter. Tobias illos designat qui cessant a bono opere. Scriptum enim est de Tobia: *Fatigatus a sepultura Tobias, venit in domum suam, et cum jactasset se juxta parietem et obdormisset, ex nido hirundinum calida sterco- ra ceciderunt in oculos ejus, et factus est cæcus (Tob. ii)*. Cum aliquis a bono opere cessat, tunc Tobias fatigatus a sepultura venit in domum suam. Domus Tobię moraliter carnem nostram designat. Nidus hirundinum, qui ex luto conficitur et ex plumis levibus intus paratur, delectationem terrenarum rerum pulchre demonstrat. « Hirundines, ut ait Beda *super Tobiam*, propter levem volatum superbię cordis levitatemque figurant quarum immunditia confestim eos quibus dominatur, ex-

cæcat. Quasi enim nido hirundinum suppositus dormit, qui levitati ac superbię mentem incautus subjicit. » His ergo modis superbia religiosos illudit, « quæ, ut ait beatus Augustinus, etiam bonis insidiatur ut pereant. » Sicut fratres longe superius de duobus sociis discreto et indiscreto evenire posse monstravimus, sic homo interior superbię insidiis resistens, mundanę prudentię respuens munera, pulchritudinis temporalis non acquiescens blandimentis, delectationis carnalis minas spernens, socium videlicet hominem exteriorem movet, ac hortatur ad pugnam, trahit ad præmium. Unde Eusebius Cæsariensis: « Suscipe, inquit, Domine, geminum animę carnisque servitium; te enim jubente et auxiliante, communem hostem communi intentione devicimus. » Habet igitur speciales fructus fragilitas corporis mei. Ego intellectu, discretionem, consilio spiritualiter contra adversarios steti; caro hæc corporaliter, operis sudore, sobrietate et jejuniis dimicavit. « Laborandum itaque, » ut inquit idem Eusebius Cæsariensis, « et totis viribus utriusque hominis luctandum est, ut magis nobilior portio inferiorem ad cælorum secum excelsa sustollat, quam ut inferior superiorem in inferni profunda demergat. » Datur igitur post victoriam præmium, datur utrique hæreditas regni, æternę beatitudinis præmium largitur, et sic homo exterior interiori congaudet, id est, caro glorificata congratulatur spiritui, quia nullum corruptionis amplius exspectat jacturam.

CAP. VIII. *Quomodo mens fiat spelunca latronum et domus negotiationis et meretricis prostibulum.*

Sed quandoque, fratres, ut superius diximus, contrarium contingit, et miramur quomodo contingat. Quis enim non miretur ab indiscreto discretum decipi, a pigro fortem superari posse? Miramur hunc ordinem naturę, miramur et modum, succumbit ratio, dominatur animalitas, infirmitas carnis animum privat a virtute, et sic ejicitur Dominus, ut hostis recipiatur. Proh dolor! minatur Christus et non timetur; promittit, et non creditur ei; blanditur, et pejores efficitur. Quid promittit Christus? vitam æternam. Quid minatur? ignem æternum. Quomodo blanditur? exspectando per misericordiam. Non permittit ut pervertat, sed convertat. Ejicitur tamen, et contingit illud quod scriptum est in Evangelio: *Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis speluncam latronum (Matth. xxi)*. Fit igitur mens hominum quandoque spelunca latronum, fit domus negotiationis, fit meretricis prostibulum. Fit spelunca latronum, quando aliquis invidendo fratri suo ut detrahat insidiatur, et virtutum spoliatur indumentis. Fit domus negotiationis, quando pro iis quæ agimus, humani favoris forum frequentamus, et ibidem ementes et vendentes, laudem pro bono opere quasi stulti mercatores recipimus. Fit meretricis prostibulum, quando in thalamo castę mentis, lupanar libidinosę delectationis erigitur. Hoc quod dico sæculares pertimescant, et similitudinem quam de duobus sociis assignavimus præterendant, ne, cum

int religionis claustrum, iterum impugnan-
ui hostis ditioni subdantur. Nunc autem,
nos qui claustrum intravimus, aliquid de
ione sæcularium contra ea, quæ superius
est diabolus per delectationem tempora-
o modulo imbecillitatis nostræ dicamus.
igitur sæculares quos temporalis delecta-
ret, qui religionis abhorrent habitum,
avis sit veræ religionis cohabitatio. Au-
uperes et lætentur; mediocres et hortentur;
divites et confortentur. Abundans est
igio pauperi, mediocri sufficiens, tolera-
iti, infirmis larga, delicatis compatiens,
us moderata, pœnitentibus misericors,
s severa, bonis optima. Hæc autem sunt
beneficia religionis. Immoremur igitur di-
in singulis, ut ex beneficiis suis bonitas
s agnoscat.

IX. *Quod abundans pauperi sit religio.*

Abundans est, inquam, pauperi religio. Audiant
uperes et lætentur, audiant et obediant.
atis sunt tres species. Sunt enim quidam
s temporalibus egent, sed inviti: et hæc
olet egestas. Egent enim rebus et egent bo-
rtate, qua ditius nihil esse potest. Nihil
ius bona voluntate. Sunt et alii qui rebus
it, sunt tamen pauperes spiritu, et hæc est
upertas, quia licet affluant divitiæ, corda
olunt apponere. Hæc et illa periculum ha-
piens autem periculum vitat. Sapiens au-

Salomon, qui aliam paupertatem deside-
iam? Illam quæ daret victui necessaria,
lla? mediocritas (*Prov. xxx*). Est enim hæc
ecies, hanc vocant philosophi frugalitatem.
neca. *In epistola ad Lucium* cum laudaret
atem voluntariam ait: « Frugalitas est vo-
paupertas. » Sunt enim quidam de hoc sæ-
ientes ad religionem vel Ecclesiam, « quo-
upertas, » beato Augustino attestante, « ta-
quando foris erant. quod nec ipsa invenire
necessaria. Quorum cellario non hæredi-
patrimonium, sed manuum labor anno-
ebat, et si cessaret manus, panis defice-
bus penuria, quæ nihil pene tribuit, vestes
inque ministrabat. Tales quandoque Eccle-
ant quæ largis abundant possessionibus, ut
sia possint honorari, qui in sua domo non
emptibiles esse potuerunt. Qui si forte ec-
in qua paupertas amatur, intraverint, illi-
scessu cogitant, causas fingunt, intoleran-
licent illius loci consuetudinem, nimiam
rum severitatem præterdunt, aliqua de fra-
ponunt sibi, quæ cum nolint pati, dicunt
on possunt, et hoc totum callide machinan-
ompetentius ad ditiores valeant transire
m, quasi humiliter rogant a vinculo pro-
absolvi, miscentes blandis aspera: mi-
nim scandalum, si male discesserint et ju-
alia Ecclesia se quietæ mentis esse posse, in-
nunquam. Si vero ad ultimum negetur
stulant, tunc audires qualiter erigunt cervi-

ces contra eos, ad quos foris accedere non aude-
bant. Tunc videres qualiter illic divites humiliantur,
et pauperes illic inflantur. Respondentes ab-
bati suo fronte libera, accusant fratres quosdam,
criminosos vocant, justos quosdam per ironiam,
quos vero justos negare non possunt, invidentes
bono, nimium justos appellant. Quid plura? Tan-
dem fracto propositi sui voto discedunt, honorari
gaudent, abjectionis pristinæ obliviscuntur, genus
suum erubescunt, proprio nomine nolunt appel-
lari, amant nomina dignitatum. Si vocentur abba-
tes, si præpositi, si priores, arridet oculus, hilares-
cit facies, apparent in vultu signa conscientiæ et
sic nuntiat animus quid optat. Hujusmodi paupe-
ribus non promittit Christus regnum, sed infer-
num. Sunt tamen alii qui ex paupertate ad Eccle-
siam venerunt, quibus si dentur necessaria, ex hu-
militate putant esse superflua, otium diei unius
putant esse sacrilegium, saturari vilibus cibis arbi-
trantur vitium, nulli se æquales esse, ex debito cun-
ctis servire existimant, aliquantulum bonas erubes-
cunt vestes habere, et nisi condiret humilitatem di-
cretio, uti licitis licitum esse dubitarent. Tales
sequuntur Christum pauperem itinere recto, quia
pauperes pauperem, humiles humilem sequuntur.
His dantur ad necessitatem temporalia, et promit-
tuntur ad æternitatem cœlestia, hoc est enim pri-
mum religionis beneficium, ut egentibus necessa-
ria præstet, et nulli sit ingrata.

CAP. X. *Quod sufficiens sit mediocri religio.*

Sufficiens est mediocri religio. Sufficere debet,
quia necessaria præbet, *Dat satis, dat gratis*. Sed
forte dicat aliquis: Nec dat satis, nec dat gratis.
Non dat, inquit, gratis, quia cum necessaria lar-
giatur ac impendat, laborem exigit. Noluit Deus ut
pro labore dentur necessaria, sed pro labore tem-
porali quies æterna promittitur et datur. Dat satis,
ut diximus. Duobus enim, ut diximus, modis ege-
na est humana conditio, uno quo natura deficit,
altero qui naturam afficit. Fame natura deficit, fri-
gus naturam afficit, sed mediocritas utrumque re-
ficit. Dat enim quo natura caleat, et quo conva-
leat, et hoc sufficit naturæ. Non enim ad hoc ut
satisfiat humanæ naturæ, color sed calor, non de-
lectatio sed sustentatio naturæ quæritur. Dat igitur
mediocritas satis, et dat gratis. Mediocritas est
quasi via plana, in qua nec celsitudo divitiarum
lapsus minatur ascendentibus nec profunditas
egestatis cadentibus resurgendi spem negat. Hæc
est via regia, de qua dicit Dominus ad Moysen, ut
incederet via regia, nec declinaret a dextris sive a
sinistris (*Deut. v*). Tres sunt viæ, et tres sunt qui
gradiuntur per illas, egestas, mediocritas, di-
vitiæ; pauper, mediocris et dives. Mediocritas
est via media, quæ tenenda est, quæ ducit ad ci-
vitatem summi regis, a dextris vero et sinistris sunt
egestas et divitiæ. Mediocritas vero quasi mensura
quædam, qua totius bonitatis spatium terminatur,
verbi gratia, cum aliquis a justitia deficit, sicut de
Heli sacerdote legitur, tunc, ut ita dicam, quasi
certitudine quadam deficit a mensura bonitatis.

Cum vero usque ad crudelitatem per intemperantiam justitia protenditur, tunc quasi longitudine quadam, bonitatis excedit mensuram : et hæc est mensura sufficiens mediocri, quia nec subtrahit necessaria, nec impendit superflua. Primum igitur beneficium fuit necessaria dare egentibus, secundum vero est mediocri necessaria non subtrahere.

CAP. XI. Quod tolerabilis sit diviti religio.

Tolerabilis est diviti religio, portari potest. Jugum taurorum cervices humiliat ; onus quod trahitur, superbiam carnis (quæ quasi ex adipe procedit) domat. Sic jugum Christi cervicositatem nostram inelinat, ne simus quasi bos cernupeta, qui effundit sanguinem. Onus autem ejus carnem nostram macerat, ne lasciviens in luxuriam defluat, aut vagabunda insequatur otium. Onus nostrum, vita Christi ; doctrina vero ejus, quasi jugum nobis imponitur ; alterum leve est, alterum suave. Sed dicet forsitan aliquis : Onus Christi non est leve sed grave, jugum ejus non est suave sed asperum. Vita enim Christi est opprobria pati, nihil possidere, affligere corpus, mori pro proximo. Sed cui est hoc onus leve ? Audiant cui ; *Cupio*, inquit Paulus, *dissolvi et esse cum Christo* (*Philip. 1*) ; et alibi : *Castigo corpus meum et in servitutum redigo, ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar* (*I Cor. ix*). Mira res. Hæc abhorrent quotidie sæculares, et hæc quotidie patiuntur. Timent opprobria pati pro Christo, pro mundo autem patiuntur opprobria sempiterna. Mori pro Christo pertimescunt, et pro temporali lucro quotidie moriuntur. Nonne est leve mori pro proximo, et esse cum Christo ? Spes muneris laborem imminuit. Vere onus leve vita Christi, quia nec multa portat, nec diu portat. Terminus enim mortis prope est, et caret pondere divitiarum religio, non acquirit cum cupiditate, non possidet cum amore, non dolet si amiserit. *Jugum vero Christi suave est* (*Matth. xi*). Doctrina enim ejus quasi jugum, quia subjugare solet colla superbiorum : vinculum vero dilectio. Audi quam, suave jugum imponitur cervicibus nostris. *Dilige*, inquit, *proximum tuum sicut teipsum* (*Matth. xxii*) ; et alibi : *Diligite inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos* (*Matth. v*). Ecce, fratres, jugum cum vinculo, hoc est, doctrina de dilectione. Jungit dilectio jugum cervicibus, quia doctrinæ tunc jugo subjicimur, quando doctrina cum dilectione recipitur. Jugum vero diaboli gravat et opprimit. Jugum ejus peccatum est ; vinculum ejus consuetudo peccandi ; onus quod portatur, pœna peccati. Sub hoc jugo tenentur duo, caro scilicet et spiritus. Hoc jugo premuntur divites : multa enim patitur divitum superbia, vincula, carceres, frigus, famem quandoque tolerant. Novimus, fratres, divitum mensas, noverunt et aliqui vestrum. Protervitas acquirit ibidem sibi locum, non simplicitas, quibusdam datur ibi cibus absque potu, et e converso. Multi vero jejuni surgunt a mensa, et tamen læti urbanitate quadam, famem suam consolantur. Jam ceperunt prandia divitum non præcedere cenam :

cœna enim divitum aut tenuis aut nulla. Mensa vero religionis ordinata, sufficiens, non superflua, nullus amittit locum ibi cum rubore, quia omnia disponit humilitas. Jejunant etiam milites ut aliena bona rapiant ; similiter jejunant scholares ut subtiliores fiant, et nolunt jejunare ut audiant : *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (*Matth. xi*). Dicit Christus, *reficiam* ; dicit homo, *deficiam* : cui credam ? Credo quia qui potuit hominem facere, possit et reficere. *Venite*, inquit, *qui laboratis, laboratis dico in luto et latere* (*Exod. 1*). Lutum Ægypti tenax fetidum, mistum sanguine, lateres ejus indissolubiles, igne cupiditatis et flamma libidinis cocti. In his laborant divites. Labor divitum grandis, vigilant insidiantes pauperi. Hinc frigus, hinc tennes panni. Hic lorice pondus sustinet, ille graditur inermis inter tela. Levior est labor claustrum, et tamen timetur. Levius est pondus tunicæ quam lorice. Tutius est claustrum quam castrum. Tutior abbatis obedientia, quam regis jussio. Hæc inter gladios mittit, illa periculum vitat. Laborant multi, sed non prodest eis. Laboravit Saul et Agag rex Amalech, sed labor eorum cassus. Laboravit David et Salomon, hic pugnando, ille ædificando, utilis labor utriusque (*I Reg. xv*). Pugnavit David ut vinceret, ædificavit Salomon ut requiesceret. Pugnemus cum David, non contra David in Judæa, ut habitemus in Hierusalem cum eo. Multa passus est David. Cum adhuc esset in domo patris sui, vicit leonem et ursum. In exercitu Israel Goliath interfecit (*I Reg. xvii*). Dum vero serviret Saul et obediret ei egrediens ad imperium regis, cogitabat tamen Saul interficere eum. Porro David obtinuerat gratiam Jonathæ, qui nuntiabat ei regis animum (*I Reg. xviii*). Cum vero mortuo Saule David regnum suscipere impugnatus a filio suo Absalon, cum senioribus populi fugiendo periculum vitavit, nec exoptavit filii mortem, sed et filium et regem mortuum planxit (*II Reg. xv, 18*). Patet mortalis sensus. David enim, cum puer esset in domo patris sui, vicit leonem et ursum : hoc autem fit cum aliquis adhuc positus in sæculo, superbiam ac luxuriam in se destruit. Post hæc in exercitum Israel veniens Goliath interfecit, id est, congregationi fidelium fratrum adjunctus, diabolum superat. Obediens sit prælatis licet perversis, et hoc est ingredi et egredi ad imperium Saulis. Inquietatur a Saule David, sed Jonathæ gratiam obtinet qui consolatur eum, quia Spiritus sancti donum habet a quo consoletur : hoc enim interpretatur Jonathas columbæ, id est Spiritus donum. Mortuo Saule David quem elegerat Dominus, a populo sublimatur in regnum, quia qui humiliter subesse didicit, ad prælationis honorem erigitur. Persequitur Absalon patrem, multa enim prælati a filiis spiritualibus patiuntur. Plangit David persequentem filium, quia quilibet pater spiritualis de perversitate filiorum (quæ est mors animæ) contristatur. Tres planxit David, filium, amicum et hostem, id est, Absalon, Jonathan et Saulem. Im-

vid omnem legem, scilicet naturalem, scri-
; evangelicam : naturalem, cum plangit fi-
criptam, cum dolet pro amico, id est, pro
; evangelicam cum plangit hostem, id est,
. Qui talis est non abhorret claustrum labo-
d saltat cum David nudus ante arcam
vi). Labor claustrum tolerabilis est, quia me-
s laborem temperat, nec aufert diviti nisi
ia. Religio quod nocet aufert, quod necesse
istrat, et ideo tolerabilis est diviti.

. XII. *Quod larga sit infirmis religio.*

est infirmis religio. Quatuor autem sunt
tis species. Quidam enim sunt qui infir-
ex senio, alii vero ex membrorum læsio-
ex infirmitate ad tempus recedente, alii
ntinuo detinentur languore. Sunt autem
uorum senectus est garrula, iracunda,
roverbiis, fabulis vacans, et licet oculus
æcutiens tenebrescat, licet manus treme-
cesset ab opere, licet officium suum pes

licet totus corpore et animo curvus ince-
ren, ut ait beatus Augustinus in libro De
m abusionibus sæculi, cum de sene irreli-
queretur, « cor et lingua ejus non sene-
li sunt qui gloriantur cum male fecerint,
iantur se fuisse divites, bella principum
ium non pacem sanctorum recitant, ad
vocari volunt quia præterita noverunt. »

ccusarent Susannam, si laudare velles, et
nt Jezabel mulierem fornicariam, et ideo
n eorum revertetur in caput suum : et de-
angelus Domini ut secet eos medios (Dan.
unt et alii qui, cum terram non videant
mente cælum considerant, qui licet pedi-
ndant, licet toto corpore nutent, non offen-
men lingua, non nutant animo, tacent no-
nd instruit narrant, hominem interiorem la-
ponunt, cum non possint exteriorem sup-

Instant orationi, recogitant omnes annos
amaritudine animæ suæ, et ideo renova-
aquilæ juvenus eorum (Psal. cii). Illorum
ii membrorum læsionem sive molestiam
sui, sive languorem patiuntur : sunt qui-
re ferentes corporis anxietatem, consulent
m, si statim non convaleant, irascuntur in-
i desperant de sanitate. Sed quid dicam,
de iis? Dolorem capitis non patiuntur be-
st pro Christo capitis tormenta quomodo
et? flagellum timent, et quomodo pro
capitis abscisionem paterentur? Sunt

non serviunt carni, sed volunt ut serviat
piritui, qui non quærunt medicum nisi
n, clamant cum propheta : *Sana me,*
, et sanabor (Jer. xv) : soli portant infir-
a suam, quia non inquietant aliquem que-
s, non sunt querulosi, sicut illi de quibus
umus. Quatuor sunt unde conqueruntur in-
ilicet de infirmitate, de medicina, de cibo,
ne. De infirmitate ideo quidam conquerun-
a pondus infirmitatis inviti portant. Alii ve-
qui conqueruntur, eo quod fratrum labori

A interesse nequeant. De medicina vero quod non
subveniat eis, ut ipsi dicunt, charitate fraterna,
quidam conqueruntur. Alii quod dispendium pa-
tiatur Ecclesia pro infirmitate eorum, contristan-
tur. De cibo autem quidam querimoniam faciunt,
eo quod non sufficienter vel quomodo vel quando
volunt ministretur eis. Alii vero dolent eo quod
delicata comedant nihil operantes, et quod aliquis
eis serviat et ipsi nulli serviant. De ordine autem
quidam conqueruntur, imputantes ordinis gravi-
tati infirmitatis suæ causam, et sic quod bene
egerant, male perdunt. Sunt autem alii qui ideo
conqueruntur de ordine, quia a conventu fratrum
separati delicatius tractentur. Si autem a lectulo,
fratrum in choro psallentium voces audierint, tunc
psalmos ruminant, orantes in cubiculo cordis clau-
sis ostiis : et licet totam noctem pervigilem duxe-
rint doloribus suis agitati, illos tamen beatos ju-
dicant qui per partem noctis Deo servientes labo-
rabant. Spondam lectuli non egrediuntur ; et ta-
men illos qui tædium claustrum benigne ferunt, fe-
lices esse putant, nihil de ordine implere se faten-
tur ; sed, nisi fallor, implent totum. Infirmitatis
claustrum coarctantur, disciplinantur anxietatum
virgis et spinis dolorum ; jejulant, vigilant, labo-
rant ; quia cibum, somnum, quietem infirmitas
negat : et tamen si paretur lectulus suavior, si
cogantur sine caligis dormire, quasi aliquid crimi-
nale fecerint, in hujusmodi vitam timent finire.
Tales indigent consolatione, ne molestia corporis
vel interioris hominis afflictione deficiant. Audiant
isti quid dicat angelus Petro : *Præcingere, et calcea*
te caligas tuas (Act. xii). Unde Beda super actus
Apostolorum : « Tunice, inquit, sibi Petrus liga-
menta propter rigorem carceris ad horam relaxa-
verat, ut tunica demissa circa pedes, frigus noctis
utcumque temperaret, » exemplum præbens infir-
mis, quod cum molestia corporali vel injuria ten-
tamur humana, liceat nobis aliquid de nostri pro-
positi rigore relaxare. Utantur igitur sapientium
consilio, ne deficiant, scripta enim sunt ad no-
stram doctrinam. Hæc sunt quæ de infirmitatis di-
versitatibus, utcumque diximus ; nunc quomodo
infirmis sit larga religio, breviter ostendamus. Ait
beatus Benedictus : « Super omnia et ante omnia,
agenda est cura infirmorum. » Ecce quomodo lar-
ga est religio infirmis. « Ante omnia » inquit : hoc
est velocius quam alicui de omnibus fratribus, de-
bet infirmo fratri parari quod postulat. « Super
omnia, » id est, abundantius, quam cæteris, ut si
dentur aliis necessaria, infirmis plura et delica-
tiora quærantur ; plura, ut ex multis aliquid pla-
ceat, delicatiora, ut cum gustaverint, reficiantur ex
aliquo.

CAP. XIII. *Quod compatiens sit delicatis religio.*

Delicatis est compatiens religio. Quatuor sunt de-
licatorum species, scilicet voluntate, usu, genere et
natura. Voluntate delicati sunt illi qui cum grossio-
ribus cibis uti possunt nolunt ; sed diversa et ex-
quisita fercula quærentes, respondent ventri et pe-
tenti obediunt. *Respondeo, fratres mei, et ego ven-*

tri : et si clamaverit, non pane sed virga compesco, id est, non saturitate sed abstinentia. Sicut enim pater filii lenocinantis pravos mores virga castigat, sic per abstinentiam ventris et gulæ voluptuosus restringitur affectus. Sollicitum me reddit cura ventris nunc hos, nunc illos exoptans cibos. At ego illi : Quid petis, venter? Num mihi soli quandoque fercula plura parabuntur? et unum multis fratribus dabitur? multis unum, et uni plura? Absit! Quid ergo? «Necesse est igitur, ut non ad ingurgitationem ventris, ut ait beatus Gregorius, utamur; sed discamus » *satiari et esurire, et abundare et penuriam pati cum beato Paulo (Philip. iv).* «ne plus carni tribuamus quam necessitas petat, et sic excludatur delicata voluptas.» Usu vero delicati sunt multi, licet sint de plebe: qui cum in sæculo essent, serviebant ventri; in Ecclesia vero positi, usum soliti cibi mutare nolunt, ne sequatur infirmitas. Infirmitatem timent, et animæ suæ mortem inferunt. Impossibilitatis suæ, usum vitæ præcedentis esse causam testantur; sed, ut dici solet, malus usus abolendus est. Genere delicati sunt filii nobilium: qui, sicut fuerunt in sæculo nobiliores dignitate generis, ita in conventu fratrum nobiliores haberi volunt ciborum lautitiis. Sæpe tamen nobiles genere, nobiliores sunt boni processu operis. Jactant se non esse delicatos, humiles sunt verbo, vestitu et opere, amabiles ad societatem, tractabiles si corrigantur, honesti consilii, fratrum consolatores. Ili sui generis auctoritatem non prætendunt, ut honorari queant in Ecclesia, non de parentum suorum dignitate gloriantur, sed occultant causas superbiæ, ne pes eorum labatur in vitium. Natura vero delicati sunt, quorum complexio talis est, ut pondus laboris, jejunii et vigiliarum ferre non valeat, qui etiam cibos exquisitos fastidiunt, qui sunt oneri sibi, qui calore solis dissoluti, cito lassantur, et frigore statim torpescunt. Tales etiam quosdam de populo natura plasmavit. Omnibus his compatiens est religio. Est et vera, et falsa compassio, utraque tamen tribus modis fieri solet, scilicet ore, corde et opere. Ore ficta compassio fit, quando aliquis flebilibus verbis damnum alterius consolatur. Corde vero, quando aliquis, qui abundat divitiis, alicui oppresso ægritudine vel egestate occurrit, et pietate motus, compatiendo mentis affectum inclinatur; transiens autem non succurrit egenti. Hæc compassio sterilis concepit, sed non peperit. De conceptu enim veræ compassionis solet nasci eleemosyna, sed tanquam venefica mulier avaritia jugulat partum, ne prodeat in lucem. Hæc eleemosynæ fructum impedit, et conceptum compassionis de semine pietatis prolapsum, a corde hominis velut a matrice mulieris mortuum ejecit. Illa quæ ore fit tantum, adulatoria est, hæc autem sterilis nuncupatur. Sequitur alia, quæ multa tribuit sed ideo ut laudetur, aut plus recipiat. Hæc pondus veræ compassionis non portat, sed vanæ gloriæ levitate sustollitur, nec compatitur sed gloriatur, et ideo superbia vocari potest. Sic una earum adulando dicit se

A amicam esse; alia vero fingendo lacrymas, etiam sapientes decipit; tertia vero multa tribuens, majora recipit. Accipiuntur et hæc tres in bonam partem compassionis species: cum aliquis fratrem suum benigne consolatur, vel quando vere compungitur corde, aut pauperi quando miseretur et commodat, nec retributionem sequitur, sed solo pietatis affectu trahitur ad munus. Una ex istis consolatoria; altera est pietatis; tertia est refectio nis. Sunt quidam qui compatiuntur sibi, quidam compatiuntur fratri, quidam vero magistro. Primum modestiæ est, secundum dilectionis, tertium prudentiæ. Quosdam verecundia sive desiderium carnis affligendæ reprimit, ne carnis indigentia et necessitati compati velint, qui si modesti essent, compaterentur sibi, ne interficerent civem. Alios vero cogit dilectio compati fratri suo; sed quia non habent unde compassionis opera compleant, prælatis (quorum est providere et impendere necessaria) qualis sit et quid possit frater ille, diligenter intimant. Compatiuntur et magistro, ne qui præire debet, deficiat in via. Unde quidam usus inolevit in conventu quorundam fratrum, ut aliquem de fratribus abbati suo præponant, cui obediatur in agenda sui cura, et cum visum fuerit fratri congruum, abbatem suum in esu carniū seu in aliquo tali sibi ipsi condescendere faciat, ne rigor prælationis frangat humanam fragilitatem, et hæc est compassio prudentiæ. Tria sunt per quæ probatur vera compassio, scilicet occulta beneficia, paupertas et mors. Beneficium enim si impendatur occulte, humanæ laudis favorem extinguit. Quando autem pauperi miseretur aliquis, temporalis removet spem retributionis. Cum pro proximo mortem pati non renuit, amorem mundi non præponit. Hæc sunt enim tria illa quæ solent enervare compassionis membra, humanis favor, temporalis retributio et amor mundi. Qui mortem patitur pro proximo, vere compatitur, sic Christus pro nobis passus est, quia vere compassus est.

CAP. XIV. *Quod moderata sit religio fortioribus.*

D Fortioribus moderata est religio. Tenendus est in omnibus modus, quod enim excedit modum, excedit et vires. Modus servat rem incolumem, quam immoderatio confundit. Modus æqua lance librat onera fortiorum sicut debilium, ne graventur fortiores, aut debiles opprimantur sub onere. Tres sunt enim species fortium. Sunt enim quidam fortes animo, alii vero corpore, alii scientia. Scientia sunt fortes quidam, qui licet diligentis affectu animi careant, licet fortitudo corporis non suppetat ipsis, tamen rationabili quadam scientia (qua Creatoris sui benignitatem et suam negligentiam cognoscunt) inclinant animi rigorem, et corpus cogunt servire suo Creatori, onera fraterna consolando portant, corruentes allevant docendo, et si corruerint ipsi, cito resurgunt, ne scandalum generent, quia sapientes sunt. Duo gravia portant, animum videlicet labentem, carnemque infirmam; tegunt occulta cordis et animi, et regunt opera carnis sola discretionem: et

sic discunt bene amare, quia sciunt bene operari. Corpore sunt fortes, quos natura solidavit ad tolerandos labores, quorum quidam quod prosit operari possunt, sed nolunt; alii possunt, et volunt; alii vero plus volunt quam pati possunt. Potuit sed noluit bene operari Goliath, cum esset corpore fortis. Potuit et voluit servire David Creatori suo. Volunt plusquam pati queant ipsi iusti quandoque, qui sic edomant carnis superbiam, ut virtus deficiat cum laborare velint: si jejunant, stomachus languet; si legunt, vertiginem; si quid laboris agunt, capitis dolorem patiuntur. Et hoc ideo quia habuerunt zelum, sed non secundum scientiam. Sunt enim quædam in quibus maxime debet haberi scientia, scilicet jejunium, vigiliæ et labor. Nisi enim labori succedat quies et refectio, non potest humana natura laborem tolerare, sed moderatus labor, et abstinencia cibi delicati, et statutæ a sanctis Patribus vigiliæ, corpori et animæ medelam conferunt sanitatis. Qui autem sic vivunt, fortitudinem et animæ et corporis habent secundum scientiam. Sunt autem alii qui corpore fortes, debiles autem animo, parcunt sibi, seipsos amantes, sectantur otium, vacant fabulis. Tales accusantur de furto, de rapina, de mendacio. Fures sunt quia communi necessitati subtrahunt quod commune fecerant cum renunciarent mundo, seipsos abnegantes. Raptores sunt coram Deo, quia, eo vidente qui novit abscondita cordium, communi vitæ quod sciunt aut possunt violenter auferunt. Mentiuntur autem coram Deo et hominibus, quia quod voverant reddere possunt, sed nolunt. Sic igitur coram fratribus suis fures, coram Deo raptores, coram hominibus et coram Deo mendaces sunt. Decipiunt ergo fratres ignorantes quod possint, offendunt Deum, oculis cujus nuda et aperta sunt omnia (*Heb. iv*), non Deo reddunt quod coram fratribus voverunt. Hoc est enim proprium furti, rapinæ et mendacii, ut unum occulte, alterum aperte, tertium vero aliter quam promittitur eveniat. Restat nunc ut de illis qui sunt fortes animo, aliquid dicamus. Sunt enim quidam fortes, alii fortiores, alii fortissimi. Fortis Tobias (*Tob. i*), fortior Job (*Job. i*), fortissimus Abram (*Gen. xii*). Duobus modis probatur animi fortitudo, cupiditate scilicet et carnalitate. Non cessit Tobias cupiditati, quando Gabelo consobrino suo egenti pondus argenti commisit, nec plus amavit pecuniam quam proximum. Amisit Job substantiam, sed quid ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.* Dimisit Abraham quod possidebat et obedivit voci Domini, non coactus sed sponte. Tobias commisit, Job amisit, Abram dimisit; hic pecuniam, iste substantiam, ille terram, domum et cognationem; unus in spe, alter patienter, alius vero sponte; primus egenti compatiendo, secundus vero patienter tolerando, tertius jubenti obediendo. Sic nunc cedunt cupiditati, quæ in tribus consistit, id est, in amore possidendi, in dolore amittendi, in coactione deserendi. Sed simili-

ter expellunt tres tria, quisque suum, nec cedunt carnalitati. Non plus enim amavit Tobias filium quam debuit, nec carnalitatem præposuit sed supposuit spiritualitati, præsentem filium bona docuit, orabat pro absente (*Tob. iv*). Job vero de morte filiorum non doluit plusquam necesse fuit, pro morte eorum lacrymas fudit, reddens, proximo compassionis debitum. Cum viverent autem *consurgens Job diluculo, offerebat per singulos holocausta, et sic faciebat Job cunctis diebus (Job. i)*. Abram vero non tantum Ismaelem expulit, sed etiam Isaac, quem in senectute sua de sterili conjugate genuerat, qui erat amor patris (ipse est enim quem diligebat, Isaac) matris solatium gaudium utriusque (*Gen. xxi, xxii*) illum dico talem, ad immolandum Deo obtulit. Sic, fratres, debemus esse animo fortes, ut Tobias. Si loquatur aliquis nostrum cum amico suo, doceat eum bona; si vero absens fuerit, oret pro absente. Si autem fortior esse voluerit, cum auferuntur sua, non persequatur hostes. Non enim Job persecutus est hostes Chaldæos cum auferrent sua. Tribus modis persequimur hostes, scilicet manu, lingua et animo. Manu persequimur hostes, quando illud quod vi raptores abstulerant, vi recuperamus contradicente Apostolo, qui dicit: *Ne repetas tua. Qui enim repetit cum litigio, male repetit (I Cor. vi)*. Lingua persequimur, quando conquerendo sive accusando apud potentiores ut nostra recipiamus proximos nostros licet mali sint, sub articulo mortis vinctos relinquimus, *non dantes locum iræ*, sicut ait Apostolus, *sed vindicantes nosmetipsos (Rom. xii)*. Animo autem persequimur, quando hoc quod vi aut circumventionem non possumus, odio et protervitate miseræ mentis persequi non desistimus: quod Apostolus prohibet dicens: *Cum omni, inquit, pacem habentes (ibid)*. Quid ergo, fratres, dicam de iis qui pro bove aut asino proximum persequuntur? Quid facerent, si mortem filii nuntiaret? Et quid si septem filiorum, sicut Job nuntiatum est, autumaret evenisse? Instruit igitur beatus Job claustrales de patientia, qualiter damna rerum temporalium sustinere debeant, qualiter pro morte amicorum carnalium dolere conveniat, utrumque benigne portans, qui nec pro damno rerum persecutus est hostem, nec pro morte filiorum ad odium (quod est mors animæ) cor inclinavit. Qui vult autem fortissimus esse sicut Abram, qui non amisit sua, sed dimisit; qui non amavit filium suum ut Dei Filium offenderet, talis dico renuntiet omnibus quæ possidet, et imolet gladio verbi Dei illos quos carnaliter diligebat vel carnali amabat affectu. Fortissimus Abram, sed beatus Laurentius fortior fortissimo. Audiamus qualiter Abram sua dimisit, Laurentius sua *dispersit et dedit pauperibus (Psal. xi)*. Abram filium suum Deo obtulit. Laurentius seipsum pro Filio Dei; hic ignem parat, colligat filium, gladium evaginat, sed angelum audit prohibentem ne perficiat, ille ad ignem positus Christum prædicat, carnifices urgentes, carbonem ministrantes verbis non exasperat, efficitur holocaustum

Domino, id est totum incensum, intus igne charitatis, exterius vero flamma tribulationis. Hic quia obediens efficitur, filium recipit incolumem, ille quia perseverat in tormentis, a Dei Filio recipitur ad salutem. Hæc est fortitudo charitatis. De hac scriptum est : *Fortis ut mors dilectio* (*Cant. viii*), et ut verum fatear, fortior dilectio. Nihil enim separat a charitate Christi. Sunt igitur, ut supra diximus, tres species fortium, corpore scilicet, et animo, et scientia. In his autem consistit fortitudo totius religionis. Qui scit enim et vult et potest bene operari, si modum teneat, perfectus est.

CAP. XV. *Quod pœnitentibus sit misericors religio.*

Pœnitentibus est misericors religio. Tribus modis pœnitet homo : ore tantum, aut corde tantum, aut ore et corde simul. Saul ore, Petrus corde, David ore et cordi simul pœnituit. Tria commisit David erga servum suum Uriam, scilicet perfidiam, homicidium, adulterium cum uxore ejus ; et tamen accusante Nathan propheta, semetipsum judicavit in corde et voce dixit : Peccavi Domino. Quia corde pœnituit audivit ab eodem. Dimissum est peccatum tuum (*II Reg. xii*). Ter negavit Petrus et tamen respexit eum Dominus, quia flevit amare (*Luc. xxii*), lavit enim lacrymis fœdæ contagia linguæ. Tribus modis peccavit Saul : per superbiam, per inobedientiam, per excusationem peccati. Per inobedientiam, peccavit, quando peccatores Amalech non interfecit, quod præceperat Dominus, sed versus ad prædam fecit malum in oculis Domini (*I Reg. xv*). Per excusationem peccati peccavit, cum diceret Samuel : *Quæ est hæc vox gregum quæ resonat in auribus, aut armentorum quam ego audio ?* (*ibid.*) et ait Saul : *De Amalech adduxerunt ea, peperit enim populus melioribus ovibus et armentis, ut immolaret Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus* (*ibid.*). Seipsum Saul excusat, sed populum accusat. Populus, inquit, peperit, quod Dominus non præcepit ; nos autem reliqua occidimus, quod præceperat Dominus. Unde Beda super Samuelem : « Saul, inquit, ea quæ, Domino jubente, occisa sunt, se cum populo occidisse, his vero quæ contra interdictum ejus reservata sunt, non se, sed populum pepercisisse testatur. » Per superbiam peccavit, cum demum diceret Samueli : *Peccavi, sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram Israel* (*I Reg. xv*). Immoderata Saulis superbia, sed moderata Samuelis humilitas. Honorari reprobis quærit, et honorat propheta reprobis. Sic etiam nostris temporibus inveniuntur multi, qui a magistris spiritualibus redarguti, pœnitentes ore tantum, timent honore privari. Si quidem inter nos tales videmus, aut pati nolumus, aut accusamus, quia incorrigibiles. Samuel autem non tantum patitur, sed etiam honorat. Unde Beda super Samuelem : « Nos quoque in exemplum beati Samuelis decet ergo tales modeste agere. » Neque eos oportet traducere, quos incorrigibiles et divino judicio non dubitamus damnandos, maxime illos quos aliquo gradu ecclesiastico (quem ejusdem

A Saulis vincitio non indecenter exprimit) cognoverimus insignitos. Sunt enim multi qui detrahunt prælati, qui quamvis detrahant eis, vellent tamen esse quod illi sunt. Si autem contingat quod volunt, illis quod judicaverant, meliores non sunt. Sicut igitur diximus supra, peccavit Saul per superbiam, per inobedientiam, per excusationem peccati, superbiamque diaboli, prævaricationis Adæ, excusationis Evæ particeps efficitur. Adam contra Patrem, Eva contra Filium, diabolus contra Spiritum sanctum peccavit. Adam Patris bonitatem, Eva Filii sapientiam, diabolus Spiritus sancti benignitatem accusavit. Adam Patris bonitatem, cum dixeret : *Mulier quam dedisti mihi, seduxit me* (*Gen. iii*). Eva Filii sapientiam redarguit, quod non sapienter egerit, quia posuit serpentem in paradiso a quo decepta est. Diabolus autem benignitatem Spiritus sancti ignorat, dum desperando de venia in delicto maximo perseverat, id est, in superbia. Unde Psalmista : *Et emundabor a delicto maximo* (*Psal. xviii*). Ubi beatus Augustinus : « Delictum, » inquit, « maximum est superbia. » Hi tres sunt qui testimonium dant adversus Saul in cœlo, scilicet Pater et Filius et Spiritus sanctus : Pater qui est veritas, de mendacii excusatione ; Filius, qui est Patri obediens usque ad mortem (*Philip. ii*), de inobedientia ; Spiritus sanctus, de perseverantia peccati testimonium proferunt. Cavendum igitur nobis est, qui culpas nostras excusamus, qui sumus inobedientes et superbi, ne adversum nos dent hi tres testimonium in cœlo. Superiori non obedivit Saul, nec peperit inferiori, sed sibi, dum populum sibi subjectum accusat, dum seipsum excusat et recusat præceptum Samuelis. Contra superiorem enim peccat, id est contra Samuelem, quicumque laicus sacerdotem dehonoreat. Dignus est enim sacerdotium regno. Quod in Passione Domini figuratum novimus esse per servum pontificis, cui Petrus abscidit auriculam, huic nomen erat Malchus (*Joan. xviii*), quod interpretatur rex. Serviebat enim Malchus pontifici, quia dignius est sacerdotium regno. Mirantur aliqui, forsitan dubitantes de damnatione Saulis, hoc quod diximus. Legant Hieronymum contra Jovinianum, et invenient ibidem tres hominum ordines, arietes scilicet, oves et hædos. Inter arietes David numeratur, inter oves Jonathas, inter hædos Saul. Ad sinistram ergo Saul, quia hædi ad sinistram ; Jonathas ad dextram, quia inter oves reperitur. De illo dicit ibidem Hieronymus, quod amore prophetæ dignus erat.

Redeamus nunc ad propositum nostrum, et videamus quomodo pœnitentibus sit misericors religio. Tribus modis pœnitet homo, et tribus miseretur Deus. Peccantem exspectat, desperantem consolatur, et congaudet pœnitenti. Peccantem revocat dono gratiæ, desperantem consolatur per spem veniæ, pœnitentem roborat ex promissis gloriæ. Miseretur et homo homini tribus modis : Miseretur enim prælatus discipulo, discipulus prælato, et discipulus quandoque discipulo. Miseretur quandoque prælatus

illo, dum peccantem verbis benigne corrigit, antem ad spem per exempla misericordiae et correctum post commissa diligit. Haec ideo, quia nonnulli sunt qui, cum aliquem rem habeant, si peccet, despiciunt, et hoc, deus est, fatentur quod non diligant eos rarius. Peccavit Petrus, sed Christus eum non vituperavit, sed respexit et dilexit. Miseretur et praecipulus tribus modis: dum irato non reagistro, aut peccanti non detrahit, vel perire patitur. Iratum enim Saul fugiebat David, item in spelunca ventrem, cum posset, non perire, perversumque passus est quandiu vixit (xxiv). Miseretur itidem discipulus discipulo, peccanti orando compatitur, aut quando interitum corripit, aut quando peccanti in se belimit.

AP. XVI. *Quod perversis severa religio.*

Severitas est severa religio. Servat enim honestas, levitatem castigat, timetur ab iniqua ipsa est decor senum, juvenum virga, ornatum personarum, colorat speciem virtutum. Nihil rubor mistus candori, si competenter tractatur faciem gratam reddit aspicientibus, sic castas mista rectitudini, si dulcedine conditur, castas religionis decorat. Dulcedo praelati ad peccatum trahit, peccantem discipulum severitas tunc, rectitudo dat legem delinquenti. Sic nec castas levitatem patitur, nec dulcedo dissolutionis rectitudo lineam justitiae transgredi perit. Unde Psalmista: *dulcis et rectus dominus* (xxiv). Volunt quidam esse severi, sed neque et dum volunt esse severi, crudeles efficiuntur pro severitate, amaritudinem pro dulcedo pro rectitudine crudelitatem ostendunt, et confunditur vultus religionis, ubi ex flamma castitatis ignescunt oculi, pallor miscetur livori, recedunt ex ira et amaritudine. Ira praelati item turbat, amaritudo persequitur crudeliter affligit. Ira praelati casum dat perverso, justero provocat ad iram. Duae sunt species peritias, scilicet apertae et occultae. Sunt quidam perversi, ut quod ipsi male operantur, deat aperte; quod autem bene alii faciunt, antur et impugnent. Incorrigitiles sunt: alium quod volunt, esse bonum credunt; antiam autem nunquam aut negligenter imhumiles fratres provocant, turbant silentium: Talium figuram gestabat Philisthaeus ille, gressus de castris philisthim, provocabat Israel (I Reg. xvii). Cujus magnitudo et imdiversitas, moraliter statum perversorum magni sunt apud semetipsos) et qualitates ma designant. Ad hunc Philisthaeum expulsum venisse David legitur. Sed hoc bellum: modis fit; historialiter scilicet, mystice et liter, id est, inter Goliath et David, inter tum et diabolum, inter quemlibet justum et ad diaboli membrum. Praecessit in re, conin mysterio, habetur et nunc in moribus. igitur mitteretur David a patre suo Isai ad

visitandos fratres suos, qui erant in exercitu Israel: miserat enim eum, ut narrat historia, pater suus dicens: *Fratres tuos visitabis si recte agant et cum quibus ordinati sunt disce. Venit ergo in Magala ad exercitum: qui egressus, vociferatus erat in certamine. Direxerat enim Israel aciem, sed et Philistim ex adverso fuerant praeparati: et cucurrit David ad locum certaminis, interrogans si omnia recte agerentur erga fratres suos. Cumque adhuc loqueretur David, apparuit vir ille spurius ascendens Goliath nomine, Philisthaeus de Geth ex castris Philistinorum (ibid). Fratres tuos visitabis si recte agant, dicit historia, et cum quibus ordinati sunt disce.* Et Dominus in carne veniens visitavit nos, diligenter quaeque recte agere, vel cum quibus ordinate vivere debeamus, docens. Quod et moraliter quotidie evenire cernimus, dum praelati quique subjectos suos rectitudinem bonae operationis docent, vel cum quibus ordinem bene vivendi tenere debeant, instruunt, ne, cum perverso perversus, vel cum tepido fratre noviter conversus societur. Venit David ad exercitum Israel: et invenit eos vociferatos ad praedium, et Philistim ex adverso praeparatos. Veniunt et inveniunt praelati quandoque fratrum discordiam. *Et cucurrit David ad locum certaminis, et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos.* Currunt praelati tam mentis affectu quam gressibus pedum, solliciti de salute suorum, investigantes si recta sunt opera eorum, an adhuc corrigenda videantur. Inquirunt mores, discunt visu et auditu quae sit discordiae causa. Unde Beda super Samuellem: « Nunc quoque, inquit, per sua membra Dominus idipsum agere non cessat, cum bonos a malis discernens, his sua munera partitur, illos dimittit inanes. » *Cum adhuc loqueretur David, apparuit ille vir spurius ascendens, Goliath nomine Philisthaeus de Geth et castris Philistinorum.* Loquente vero aliquo justo et docente quae recta sunt, et inquirente quid noceat, apparet ille spurius, id est, diabolus in corde alicujus descendens. Unde? A cogitatu maligno ad verba convicii, a verbis convicii ad opera perversa, Goliath nomine, id est, revelatus. Quibus? Illis qui dicere possunt: Non enim ignoramus cogitationes ejus. Philisthaeus de Geth. Philisthaeus, *cadens portione* interpretatur. Cadens ab altitudine superbiae, portione desperationis imbutus, et oblitus misericordiae. Geth, quod interpretatur *torcular*, Beda attestante, aptissime multitudinem pravorum designat, civitatem videlicet diaboli, ad bonorum in saeculo tormenta semper exercitatum. Sicut enim in torculari premitur uva, premitur et exprimitur, separatur vinum ab acinis, vinum transit ad convivium Domini; acinis autem datur locus in sterquilinio, sic a multitudine pravorum justii calcantur; et sicut in torculari ab acinis vinum separatur, sic in tribulatione probantur justii, injustii autem tempore tentationis recedunt. De Geth igitur Philisthaeus erat, unus de multitudine pravorum. Et cassis aerea super caput ejus, et dorica hamata induebatur; et creas

turbatur, irascitur et odit. Claustri tæ-
non æquanimitè portat, vilitatem et iden-
ciborum abominatur. Cibus vero animæ,
st verbum Dei amarus videtur ei, si aliquo-
tius corrigatur. Sic Filii prophetarum cum
ent ad domum Elisei, præcepit Eliseus co-
o ut refectionem eis pararet. Cum autem
sent illi pulmentum in herbis coctum, et in-
ant amarissimum, cœperunt clamare : *Mors*
olla homo Dei, mors est in olla homo Dei
g. iv). Olla Elisei differt ab Ægyptiis ollis.
idem carniùm sunt, hæc pulmentorum her-
um. Illæ adipe pinguium condiuntur, unde
it iniquitas, hæc Elisei farina dulcoratur,
st charitas. Illarum dulcedicem sequitur
udo, hujus vero amaritudinem sequitur sua-
urgens Eliseus accepit farinam quam ipse
it, et posuit in ollam, et sic factum est dul-
d prius amarum extiterat. Eliseus qui so-
terpretatur, Christum designat, cocus doc-
pulmentum verbum Dei, farina charitatem.
ergo Eliseus farinam in pulmento, quando
per abundantem charitatem visitatur a Do-
ut cui grossior cibus fastidio prius exstite-
l qui leviter irasci consueverat aut obedi-
tradixerat, nunc obediat, frugalitatem se-
, inimicum diligat. Abundat enim charitas,
ligitur inimicus, sed non est perfecta, nisi
sit mori pro proximo. *Nemo enim charita-
bet majorem, quam ut animam suam ponat*
o amicis suis (Joan. xv). Perfecta vero cha-
imicum diligit, pro proximo mori non per-
t, hæc foras mittit timorem, hæc Dominum
at sustinet. Unde Psalmista : *Exspecta Do-*
, viriliter age, et confortetur cor tuum, et
Dominum (Psal. xxvi). Exspecta per spem,
eres per timorem, viriliter age per inci-
a charitatem. et confortetur cor tuum per
ntem, ut sustineas Dominum per patien-
æfectæ charitatis. Sic igitur bonis est opti-
gio quia ducit ad perfectionem. Sufficiant
pæ de novem beneficiis religionis dicta
t adhuc aliquid quasi in transitu de coha-
ie ejusdem breviter tangamus.

III. Quatuor sunt in religione diligenter notanda.

uor sunt in religione notanda. Suavis est
t mitis, quieta et segura. Suavis est in cohabi-
, mitis in sermone, quieta in mente, segura
ne. Nec tamem sic suavis est ut sit indiscreta,
mitis ut patiat iniqua ; nec sic mente quie-
onum non cogitet ; nec sic segura, ut Do-
non timeat ; sed sic segura, ut pro timore
o ab opere bono non desistat. Religio assi-
mulieri castæ, quæ ab aliquo diligitur ut
r in uxorem, ideo scilicet quod pulchra sit,
liviis abundet, quod de genere nobilium
d sapiens sit, in pulchritudine illius delecte-
e nobilitate filiorum gloriatur, ut augeantur
ius censu, et serventur sensu. Huic mulieri
ari potest religio, quæ pulchra est in con-

A temptatione, sapiens est in circumspectione, nobilis
quia libera a peccati servitute, dives hæreditate,
cujus hæreditas est regni cœlestis æternitas. Amat
luxuriosus speciosam, sed non amat castam, si
quandoque carnalis animus tactus pulchritudine
religionis, ejus induit habitum. Cum autem casti-
tatis munditiam reperit, displicet quod placuerat.
Sic uxorem Abræ, quam rex Ægypti propter pul-
chritudinem rapuerat, intactam reddidit marito
dicens : *Ecce, inquit, uxor tua ante te, accipe eam,*
recede hinc (Gen. xii). Super hunc locum beatus
Ambrosius in secundo libro quem fecit de Abra-
ham : « Intueamur, inquit, animo aliquem intem-
perantem, qui invitus castitatis gratiam quodam
ejus captus decore sequendam putet, deinde pe-
dissequas ejus nesciens, quibus incedit comitata,
sobrietatem scilicet et modestiam ac verecundiam,
parcimoniam cibi, fugam lasciviæ, seriem cautio-
nem, sollicitam custodiam, subitoque ebrietatis
successus calore, aut ipsius carnis æstu, aut occur-
su formæ decentioris, nequaquam se teneat, nec
carnis legi repugnet, nonne dicit : « Putabam rem
faciliorem castimoniam sequi. Supra humeros
meos, supra vires meas est, rarus cui ista junga-
tur. » Recedat ergo, recedat de finibus sensuum
meorum. Et conversus ad aliquem monitorem sui,
qui studuerit in ejus mentem inducere assuetudi-
nem castimonie dicens non arduam fore nec im-
possibilem, sed pluribus sociam, finitimam studio-
sis, convenientem voluntariis. « *Quid hoc, inquit,*
fecisti mihi ? » quare non dixisti mihi, quia uxor
tua est ? hoc est, quod non perfunctorie sed legiti-
mo teneatur conjugio, sed dixisti sororem tuam ?
Quis ignorat, fratres, nostris temporibus hoc in
Ecclesiis evenisse ? Sunt enim nonnulli qui delica-
tam ac voluptuosam esse credunt religionem, ex-
pertem laboris, vacantem otio, habitum religionis
indiscrete capiunt, votum faciunt, professionis
vinculo constringuntur. Cum autem religionis or-
dinem et consuetudines ejusdem adversantes car-
ni noverint, in hæc verba prorumpunt : « Putavi-
mus, inquit, pondus religionis levius esse. » Quis
enim potest ferre claustri tædium, diuturnitatem
silentii, pondus laboris, parcimoniam cibi ? Sic
ergo uxorem suam reddunt Abræ, expellentes
eam ut liberi remaneant in Ægypto. Abjiciunt
enim habitum religionis, et in desideriis suæ car-
nis perseverant. Abram vero ascendit ab Ægypto
in Bethel, id est, carnalium voluptatum consortia
deserens, in domo Dei manet. Hoc enim interpre-
tatur Bethel *domus Dei*. Abraham religionis est
forma, exemplum cohabitantium. Tria sunt, quæ
pacem cohabitantium turbare solent, id est, quando
aliquis movetur ad iram pro seipso, vel pro ami-
co, vel pro commodo. Hæc tria removet Abraham
dum habitaret cum nepote. Primum removet di-
cens, *non sit rixa inter me et te* ; secundum, cum
diceret, *neque inter pastores meos et pastores tuos*
(Gen. xiii). Tertium possit : *Ecce, inquit, tota terra*
*ante te, hoc est, si de me, si de amico, si de posses-
sione dissensio est, omnibus cedo si autem mori-*

bus non convenit, discede a me. O quanta promisit nepoti Abraham, ne cogeretur a nepote discedere. Sed etiam virtutis est hoc, ac disciplinæ. Dixit enim ante nos quidam philosophus, quatuor hæc bono viro inesse, ut laboret. Primum, ut omnes sibi amicos faciat. Secundum, ut si non potest facere amicos, non faciat inimicos. Tertium, ut si istud non suppetit, sententia communi discedat. Quartum autem, ut si quis cedentem persequatur, vindicet se ut potest. Sed illa tria superiora in operibus Abrahæ cognoscimus, quartum autem non ita est, quando etiam circa cedentem servavit, affectum parentis, ut eum non solum non persequeretur, sed etiam captum liberaret ac erueret. Denique cum Apostolus tria illa doceat,

A quartum præceptis suis solvit, quod addiderat philosophia. Ait enim, cum discipulum, vel pacificum populum informare vellet: *Si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habentes* (Rom. XII). Deinde si hoc non potest, certe nec discordias, nec inimicitias. Ideoque addidit: *Non vindicantes, charissimi* (Ibid.) In quo tertium illud concluditur, ut vindicare nos nequaquam velimus, sed *date*, inquit, *locum iræ* (Ibid.). Habes et quartum, ut discedas magis, et vindictam Deo committas quam tibi exigas. Nunc autem, fratres, quia primi libelli spatium dilatavimus, in pace cohabitantes, et nosmetipsos per patientiam invicem supportantes, Deo autem vindictam committentes, finem ponamus.

LIBER SECUNDUS.

PROLOGUS.

Locuturus, charissime, de iis quæ ad ædificationem claustris materialis pertinent, quibusdam forsitan solito gravior apparebo, neminem tamen condemnans, sed eos qui remotiores sunt a sæculo, laudans, monens eos, qui multa et periculosa possident, docens illos qui paupertate et humilitate gaudent. Scio tamen multos esse in majoribus ecclesiis, qui licet multa possideant, in aliis tamen paupertatem amant, possident ea tanquam non possidentes, utuntur possessis quasi non utentes, exempla paupertatis diligunt, et ea quæ de paupertate scripta sunt, ut studiose legunt legentes, seipsos conspiciunt, et sub onere divitiarum gemunt. Hi sunt pauperes spiritu, non habitu. Nos autem ad oculum pauperes sumus, locum mutavimus, non animum, vestem, non mentem. Sunt etiam in majoribus ecclesiis aliqui sublimes oculis, inflati superbiæ spiritu, qui pauperes fratres cum supervenerint, ex latere respiciunt, derident eos, detrahunt illis, vacantes otio, ponentes symbolum, quasi canes dente livido ossa pauperum fratrum corrodentes, odientes saccum Hieronymi, tunicam Benedicti, matulam Eulalii, lacrymas Arsenii, nuditatem Pauli, ollam Elisei. Ab his igitur, frater charissime, sicut superius oravi, longe fac nomen tuum.

CAP. I. De ædificatione claustris materialis.

Quoniam de ordinatione claustris materialis, frater, aliquid mediocritatem sectando dicturi sumus, ordine congruo consideranda vobis quatuor occurrunt, scilicet qui sint, qui teneant ordinem, aut quid teneant, ubi maneant et unde vivant, ut plures sint et boni propositi, ut cohabitandi suppetant ædificia et victui habeant necessaria. Sit tamen in numero circumscriptio, in proposito devotio, in ædificiis mediocritas, in rebus possessis frugalitas, ne si creverit turba, nascatur turbatio, aut pro difficultate propositi suppetat desperatio,

B ne ex ædificiorum magnitudine subintret elatio, aut ex abundantia rerum se inserat tentatio. Qui enim volunt divites fieri, incidunt in tentationes et in laqueum diaboli (I Tim. VI).

CAP. II. De numero fratrum recipiendorum.

Tenenda est, ut diximus, primum circumscriptio in numero fratrum, ut tot simul habitent, qui ordinate vivere possint, ne vel excusante paupertate irregulariter vivant, vel pro multitudinis cohabitantium, necessitati eorum illicita quærant. Qui enim multos congregant, necesse est, ut eorum victui multa quærant. Sed dum quærant, plura, crescit exteriorum cura, sparguntur per diversas regiones ecclesiæ beneficia, sparguntur et fratres, soli inter sæculares habitant nolentes pati fraudem, sed iudicio contendere parati. Qui vero per cellulas duo, vel tres, vel etiam quatuor, aut quinque simul habitant, claustrali non coactantur lege, loquuntur et quando, et cui, et quomodo volunt. Nec horum tamen, sive illorum vitam accuso, sed quid in utrisque periculi lateat, annuntio. In his autem quidam monachi, quos hæredes beati Benedicti novimus esse, discretionem servant, ut si fratrum superabundet numerus, et detur eis possessionis locus remotior, non minus quam duodecim fratres transmittant, ne religionis opus paucitatis negligentia corrumpatur.

CAP. III. De temperantia et compassione erga fratres habendis.

D Propositi nostri deinde temperanda est institutio, ne vel dissoluti vivamus in deliciis, aut arduitate propositi desistamus a cepto. Ait enim beatus Ambrosius super Psalmum *Beati immaculati*: « Quid dicam de his? Sunt enim in nobis qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam, statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana conditio sustinere. Timor in eis est, quia videntur sibi cessare, sed inscientia in eis, quia non compatiantur

æ, nec æstimant ejus possibilitatem. » Com-
 nur itaque naturæ : non est enim extra na-
 ordinem compati, nec hi tamen ut sit ad
 um delectionem carnis compassio, sed ad su-
 tionem. Est et compassio, de proposito no-
 Ait enim beatus Augustinus in regula, quam
 tenendam proposuit : « Si iis, qui venerunt
 oribus delictioribus ad monasterium, ali-
 alimentorum, vestimentorum, operimento-
 e datur, quod aliis fortioribus et ideo felicio-
 non datur, cogitare debent quibus non
 , quantum de sua sæculari vita illa ad istam
 nderint, quamvis usque ad aliorum, qui sunt
 re firmiores, frugalitatem pervenire nequi-
 t. » Ordinet igitur nostri propositi legem
 eritas quæ novit æqualiter omnibus sua
 i.

IV. *Ut ædificatio fratrum extra cohabitatio-
 nem sæcularium fiat, et sit modesta.*

gruum videtur nobis ædificia fratrum extra
 oitationem sæcularium debere constitui, ne
 ium claustrum, sive dormitorii quies tumul-
 is populi strepitu conturbetur ; ne, dum lin-
 acet, respondeat cor, vel, dum corpus quie-
 ecipit, animus sit inquietus. Ædificia fratrum
 superflua sint, sed humilia ; non voluptuosa,
 onesta. Utilis est lapis in structura, sed quid
 est in lapide, cælatura ? Utile hoc fuit in con-
 ditione templi, erat enim forma significationis
 mpli. Legatur Genesis in libro, non in pa-
 Vestitur Eva in pariete, pauper autem juxta
 tem nudus accubat. Datur Adæ tunica pelli-
 ratrum vero multitudo coarctatur hiemali
 stia. Liceat hoc (si cui licitum esse debeat) il-
 li urbibus aut in vicis morantur, ad quos
 ut populi frequentia, ut simplicitas eorum
 tur delectatione picturæ, qui non delectantur
 litate Scripturæ. Nobis autem, qui solitudine
 lamur, utilior est equus, aut bos in agro,
 i in pariete. Hic satiant oculos videndo, ibi la-
 at necessitati subveniendo. Hospitum domus
 esse volumus : unam, quæ fratribus qui re-
 is habitum gerunt, sive etiam quibusdam per-
 sæcularium (quos abbatis, seu fratrum pro-
 tia ibidem suscipiendos decreverit) deputetur ;
 i vero domum remotiorem illis suscipiendis vo-
 s esse deputatam, qui lingua vel habitu clau-
 um pacem turbare possunt. Sic igitur servan-
 unt tria in ædificiis, id est, positio, dispositio,
 ositio : ut positione sua removeantur a sæcu-
 us, dispositione vero sæculares removeant,
 ositione non superflua sint sed utilia.

CAP. V. *Quæ fratribus possidere liceat.*

ros, vineas, pecorum greges, hortos, prata,
 i nutriendis piscibus aptos, fratribus haben-
 oncedimus : hæc enim victui necessaria præ-
 . Decimas vere non recipiant, nisi de illis quos
 unt agris, non villas, non earum redditus, non
 fori, non telonei nummos, non transeuntium
 atorum laboriosos, ut ita dicam, recipiant
 s. Quæ enim justitia est, ut si vendiderit ovem

vidua, jure fori nummum reddere cogatur ? Non
 obtineant judicis vices, nec more principum mili-
 tibus dominantur, sed oppressis subveniant, et
 pauperum fratrum ministrent obsequiis. Quatuor
 sunt nobis in rebus possessis observanda, scilicet
 ne licita injuste acquiramus, aut juste acquisitis
 illicite perfruamur, ne multa quamvis licita possi-
 deamus, aut illicita licite defendamus. Male enim
 acquirere, aut male uti acquisitis, de licito facit il-
 licitum. Multa vero possidere propinquum est cu-
 piditati, et sic quandoque quod nimium diligitur,
 male defendi solet. Duo sunt, quæ illicite acquirere
 solent, id est cupiditas et superbia, et duo, quæ
 male fruuntur acquisitis, id est, gula et luxuria :
 duo sunt quæ male possidere volunt, id est, pro-
 digus et avarus, unus ut congreget, alter ut dissi-
 pet ; et duo, quæ possessa defendunt, id est, in-
 temperantia et prudentia mundi. Superbia diabolo
 clausit cælum, gula primo parenti abstulit para-
 disum, avaritia diviti aperuit infernum, intempe-
 rantia vero adhuc corrumpit mundum. Hæc om-
 nia, frater, divitias sequuntur. Est enim vitiis lo-
 cus in divitiis, virtutum vero sedes humilitas, hu-
 militatis autem locus est paupertas. De qua beatus
 Gregorius : « Paupertas, inquit, bonis mentibus
 solet esse custos humilitatis. »

CAP. VI. *Quod tria sint in cibis consideranda.*

Quoniam per esum primi parentis culpa sump-
 sit initium, ideo cavendum nobis est, ne sicut ille
 per escam paradisi meruit expulsionem, ita et nos
 arceamur ab ingressu. Sunt igitur tria in cibo
 consideranda, id est, quid et quando, et quantum
 comedamus, scilicet cibi species, hora et mensura,
 ne illicitum, aut extra horam, aut ultra mensuram
 aliquid sumamus. Illicitum comedit Adam in pa-
 radiso, et expellitur (*Gen. iii*) ; extra horam Jona-
 thas, et a patre maledicitur (*I Reg. xiv*) ; populus
 vero Israel ad sepulcra concupiscentiæ ultra men-
 suram, et occiditur (*Num. xi*). Transgreditur Adam
 præceptum Domini ; frangit Jonathas quod obser-
 vabat multitudo populi ; decipitur Israel in satu-
 ritate cibi. Sic igitur transgressio meruit expul-
 sionem ; negligentia vox communis maledictio-
 nem ; saturitas mortem. In his, fratres, quotidie
 decipimur, dum murmurantes in deserto cum Is-
 raele, ad Ægyptias carnes et ollas suspirantes (*ibid.*)
 et præcepta prælatorum transgredimur, et quod
 communiter a fratribus tenetur, negligenter obser-
 vamus. Nunc transeamus ad ea quæ necessitati
 fratrum mediocritas concedit habenda. Fructibus
 arborum, et terræ nascentibus utantur, butyro,
 aut oleo seu lacte non sagimine eorum pulmenta
 condiantur. A carnibus abstineant, nisi aut neces-
 sitate, aut dispensatione extra conventum alicubi
 concedatur. Vino liceat uti fratribus in conventu,
 sed tamen vitandum summopere nobis esse cre-
 dimus (quod cum verecundia dicturi sumus) ne,
 scilicet quod misericorditer conceditur, ut a qui-
 busdam fieri solet, quasi ex debito requiratur. Non
 enim promittimus, sed concedimus. Si autem lo-
 cus aut paupertas quod concedimus negaverit, iis,

quæ regio aut possessio ministraverit, sine murmure utantur. Nemo igitur nostri propositi abhorreat abstinentiam, quæ de omnibus ciborum generibus solum carnis excludit visum, cætera vero concedit, et benigne subministrat. In iis ciborum generibus, quæ necessitati fratrum licita esse diximus, tria sunt observanda, id est, modus, mensura et numerus : modus, ut moderate utantur appositis ; mensura, ut apposita sustentatione non delectationi sufficiant ; numerus, ut ex aliquo appositorum reficiantur, ne abstinentia nimia caro afflicta deficiat, aut saturitate luxurietur. In mensura debet esse æqualitas, non quantitatis, sed sufficientiæ. Unde beatus Augustinus : « Non æqualiter, inquit, omnibus, quia non æqualiter omnes valetis. » Hæc æqualitas est non quantitatis, sed sufficientiæ. Tunc enim res æqualiter dividitur, cum ille, qui dividit, prout cuique opus est, singulis partitur. In hoc multi multoties decipiuntur, cum delicatiori alicui usum cibi lautioris concessum viderint. « Non est, inquit, hæc æqua religio, quæ personas recipit, divites honorat : et sic contingit, ut ait beatus Augustinus, detestanda perversitas, ut in monasterio ubi, quantum possunt, fiunt divites laboriosi, fiant pauperes delicati. Hi mensuram quærent voluptatis, non necessitatis. » Quatuor per similitudinem dicuntur esse mensuræ, id est, mensura avaritiæ et voluptatis, mensura dispensationis et necessitatis. In his lex, quæ inter ementes et vendentes habetur, per similitudinem potest assignari. Avaritiæ mensura est nimia parcitas, mensura vero voluptatis superfluitas, mensura dispensationis, benignitas, mensura necessitatis, sufficiens æqualitas. Avaritia subtrahit necessitati, voluptas excedit necessitatem, dispensatio necessitati misericorditer addit, necessitas debitum indigentiae requirit. Solent mercatores quandoque duabus mensuris uti : una, qua vendentes sua distribuunt, quæ minor est ; altera vero, qua ementes aliena recipiunt, sed hæc major est, major est ipsis, minor est proximo. Si quidam prælati avaritiæ et voluptatis mensura utentes, nimie parcitatis vasculo subjectis ministrant, ipsi autem pleno superfluitatis utuntur modio. Parcitatem prædicant subjectis, sed ipsi voluptatem sequuntur. Sunt et alii mercatores, qui rectis utentes mensuris ementi munus ex sola benignitate misericorditer impendunt, quibus benignitas quorundam prælatorum comparatur, qui cum subjectis necessaria provideant, addunt etiam quandoque minus perfectis aliqua voluptuosa, ne deficiant. Utamur igitur in domo religionis mensura discretionis, hæc est enim mensura, quæ singulis sufficiens est.

CAP. VII. *De numero ferculorum.*

De numero autem ferculorum diligens est habenda consideratio, ne si multis offeras unum, alicui sit ingratum ; aut si numerositatem ferculorum concedas, vitium superfluitatis incurras. « In diebus igitur jejuniorum, duo fercula cocta sufficiant ut sicut ait beatus Benedictus, qui non possunt ex uno, ex alio reficiantur. » Tertium vero ex terræ

A nascentibus, seu ex alio aliquo, quod crudum vesci possit. In cæteris vero diebus propter causam, quam supra diximus, in hora prandii duo fercula cocta, in cæna vero unum crudum, seu coctum pro voluntate disponentis habere liceat. Præter hæc autem sunt et alia pietatis fercula, quæ ad prælatorum dispensationem pertinent, licet enim prælatis præter hæc, quæ concessa sunt, aut fratribus generaliter, aut alicui de mensa sua, ali-quod ex condescensionis benignitate transmittere, nec tamen eis injustum videri debet, quos fecit aliqua consuetudo fortiores, si minus pati valentibus, sive illis, qui nimium patiuntur laborem, aliquoties pietas magistri provideat.

CAP. VIII. *De habitu, et numero vestium.*

B Vobis, fratres, dicitur : Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus. Quatuor autem sunt in habitu religionis notabilia, id est vilitas et superfluitas, paucitas et pretiositas. In vilitate vana gloria et simulatio, in pretiositate superbia aut delectatio ; in paucitate intolerantia aut desperatio ; in superfluitate vero amor seculi, non amor Dei, amor palatii, non amor paradisi notantur. Utamur igitur mediocritatis mensura, et audiamus Apostolum dicentem : *Non in veste*, inquit, *pretiosa* (I Tim. II). Et Hieronymus contra Jovinianum monachum : « Grandis, inquit, exultatio est animæ, cum parvo contentus fueris, mundum habere sub pedibus, et omnem ejus potentiam, epulas, libidines, (propter quæ divitiæ comparantur) vilibus mutare cibis, et grossiori tunicæ compensare. » De diversitate vestium a diversis diversa dicuntur. Volunt enim quidam inter purpuram et saccum, inter sericum et cilicium linum esse medium. Nos autem, qui non sumus de domo regia, sed de Ecclesia, in medio lanam locamus ; quæ nec asperitate nimia quemquam perurget, nec multum recedit a suavitate lineæ vestis. « Qui enim induuntur mollibus, in domibus regum sunt (Matth. I), » in deserto vero non vestis suavitas, sed asperitas quæri debet. Unde beatus Augustinus : « Fateor, inquit, de veste pretiosa erubesco. » Et beatus Hieronymus : « Saccus, inquit, et jejunium, arma sunt pœnitentiæ, et remedia peccatorum, quia inanis venter, et habitus luctuosus ambitiosius Deum deprecantur. » Sufficiant igitur unicuique fratrum nostrorum tunicæduæ, pellicea una super pellitium, pelles sine pallium, cappa, femoralia, caligæ, pedules, et propter laborem scapulare. Lectualia vero hujusmodi erunt, culcitra de floccis lineæ, capitale linteum, auricularium, cingulum, cultellus, pecten, acus.

CAP. IX. *De iis, qui vagi et otiosi fratribus laborantibus detrahunt.*

Laboros manuum tuarum quia manducabis. Beatus es, et bene tibi erit (Psal. XXVII). Quid autem erit illis, qui in labore hominum non sunt ? (Psal. LXXII.) Ipsi non flagellabuntur levibus pœnis, sed tormentis gravioribus cruciabantur. Quid autem dicam de eis, qui vagi et otiosi vacantes fabulis, et inundantes animæ verborum fratribus labori manuum statutis

horis instantibus subsannantes detrahunt? Nunquid non labor labiorum ipsorum operiet eos? (*Psal. cxxxix.*) De his inordinate, et non secundum formam apostolicam ambulantes, ad Thessalonicenses scribit Apostolus dicens: *Denuntiamus vobis, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis ab omni fratre ambulante inordinate, et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis (II Thes. iii).* Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore et in fatione, die ac nocte laborantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos daremus formam vobis ad imitandum nos. Nam cum essemus apud vos, hoc denuntiavimus vobis, quod si quis non vult operari, nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes. His autem, qui ejusmodi sunt, denuntiamus et obsecramus in Domino Jesu Christo, ut cum silentio operantes, suum panem manducant.

CAP. X. *Ut prælatus sit sapiens, non negligens.*

Possunt hæc omnia, quæ superius diximus, ordinata servari, nisi negligentia prælatorum præpediantur. Si enim caput languidum fuerit, cætera quoque membra erunt debilia. Caput membra sequuntur, et discipuli magistrum. Tria sunt autem capita, scilicet corporis, congregationis et mentis. In singulis siquidem capitibus aures sunt et oculi, habet enim prælatus oculos, quoslibet fratres discretos, qui quod in subjectis vident, renuntiant. Habet et ratio mentis oculos, actuum scilicet et contemplationum. Debet igitur, prælatus sapiens esse, non negligens. *Oculi, autem, sapientis in capite ejus (Eccl. ii)*, id est, in Christo, ut se talem subjectis exhibeat, qualem se Christus discipulis præbuit imitandum, ut cum apostolo dicere possit: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi (I Cor. iv).* In tribus maxime prælatis Christum imitari debent (quia in loco Christi sunt), id est, in dignitate, potestate et officio. Fuit Christus sacerdos, rex, et minister. Sacerdos, cum in ara crucis seipsum hostiam daret; Rex cum a ligno regnaret; minister, cum Petri pedibus aquam ministraret. Sacerdoti igitur dignitas, regi potestas, ministro competit officium; dignitati debetur reverentia, potestati obedientia, officio cura. Duo igitur ex his debentur prælatis, tertium subjectis. Reverentia et obedientia prælatis exhibenda est a subjectis, cura vero subjectis impendenda est a prælatis. Quid? nonne in his subjecti prælatos imitari debent? Non. Sed cum viderint prælatos in dignitate humiles, in potestate mites, in administratione curæ familiaris servientes, sint ipsi humiles, mites, injuncta officia benigne suscipientes. Sunt enim quidam, qui prælatorum occupationem accusant, ingressus et egressus eorum damnant. Causas eorum ignorant, et si cognoverunt, turbant. Consiliis se ingerunt, cur quomodo, a quo factum sit quærunt. Sic Maria, quæ in silentio debet esse, Marthæ detrahit, et quæ

A verba Domini audire consueverat, verbositati servit. Hæc est falsa Maria. Est enim vera Maria et falsa Maria; vera Martha et falsa Martha. Vera Maria tacet, audit, lacrymatur; falsa Maria conqueritur quod non egrediatur, quod exteriora non ordinet, quod sæcularibus non admisceatur. Vera Maria emit unguentum, frequentat sepulcrum, ut ungat mortuum. Emit pretio boni operis, frequentat desiderio devotionis, ungit verbo consolationis. Falsa Maria vendit, frequentat non sepulcrum, sed forum. Timeo autem, ne cum redierit, cum fatuis virginibus clausam inveniat januam (*Matth. xxv*). Vera Martha conqueritur, quod sola ministret, quod solitudine rei familiaris turbetur, quod cum sorore verba Domini non audiat. Sed quid dicit ei Dominus? *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium (Luc. x).* Docet Christus quid sit necessarium; unum, inquit, id est, ut idem semper sit animus, ne frangatur adversis, ne prosperis elevetur. Hinc et de Anna dicitur: *Et vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati (I Reg. i).* Vultus in diversa non mutantur, quando mens post virtutes ad vitia non inclinatur. Sic et *post aquæ motum in piscinam multi descendebant, et sanabatur unus (Joan. v).* Et Psalmista: *Unam petit a Domino (Psal. xxvi).* Unitas igitur vitæ, sanitas est animæ. Falsa vero Martha, quod sola ministret, non conqueritur, sed solis exterioribus delectatur. Sed quia similis similem quærit, vult tamen habere sociam falsam Mariam. Quibus licet unum esset necessarium, unum tamen est contrarium; quia cum unitatem servare deberent, detractioni student. Tales prælatorum dignitatem non reverentur, nec potestatem timent, sed abutuntur lege claustrali, et claustrum turbant.

CAP. XI. *Quod duodecim sunt abusiones claustrum.*

Duodecim autem sunt abusiones claustrum, quibus tota religionis summa turbatur, id est, prælatus negligens, discipulus inobediens, juvenis otiosus, senex obstinatus, monachus curialis, monachus caudicus, habitus pretiosus, cibus exquisitus, rumor in claustrum, lis in capitulo, dissolutio in choro, irreverentia juxta altare. Immoremur igitur in singulis de singulis pauca disserentes.

CAP. XII. *De prælatis negligentibus. Abusio prima.*

Sunt quidam, qui sciunt et possunt, et volunt præesse; quidam, qui sciunt, et possunt, sed nolunt; quidam, qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt; quidam qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire, et posse, et velle, charitatis est vel superbæ; scire, et posse, et nolle, humilitatis vel inertæ; nec scire, nec posse, sed velle, cupiditatis et stultitiæ; nec scire, nec posse, nec velle, discretionis et providentiæ. Qui enim sciunt, et possunt, et volunt præesse, si velint prodesse, charitatis est, alioquin superbæ. Qui vero sciunt, et possunt, et nolunt, humilitatis est quod renuunt, inertæ vero cum sciant si omnino desistunt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt, ambitionis videtur esse, quod volunt stultitiæ si velint, quod nec sciunt, nec

possunt. Illi siquidem, qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa est enim discretio, nolle quod non potes, providere quod nescis. Quatuor ex his, quæ prædiximus, id est, stultitia et inertia, ambitio et superbia negligentiam generant. Reliqua vero quatuor, id est, providentia et discretio, humilitas et charitas, ipsam negligentiam, etiamsi nutrita fuerit, eliminant. Ad providentiam siquidem pertinet consilium, ad discretionem iudicium, ad humilitatem custodia, ad charitatem diligentia. Consilium providentiæ separat a bonis mala, iudicium discretionis eligit quæ meliora sunt, humilitatis custodia virtutum evitat damnum, diligentia periculum. In his negligentia locum non habet. Illos vero qui providentiæ oculos stultitiæ caligine coopertos habent, qui ab exercitio boni operis inertes torpent, qui per cupiditatem a voluptuosa distrahuntur, et per superbiam humilibus non condescendunt; illos, dico, negligentia possidet, et eorum dissolvit actiones. Per stultitiam intrat negligentia, per inertiam manet, ambitionis desiderio pascitur, per superbiam regnat. Audiatur igitur negligens pastor, quid sibi et diligenti pastori dicatur. *Bonus pastor*, inquit, *animam suam dat pro ovibus suis, mercenarius vero fugit* (Joan. x). Animam suam pro ovibus suis ponit, qui periculosum regiminis ascendens locum, clauso silentii ostio, claustralium gregem in pace custodit. Animam ponit, qui ad sustinenda jurgia causa rei familiaris solus exit, qui inter adulantium et detrahentium linguas medius incedit, qui pro infirmis laborat, et laborantes pascit, consolatur pusillanimes, et cum superbis increpando contendit. Talis pastor dicere potest: *Cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ* (Joan. x). Cognoscunt oves pastorem, quem sæpe vident præsentem, quem familiaritas notum, beneficentia reddit amicum. Oves vero pastor agnoscit, dum subjectorum mores et actus diligenter attendit. Unde scriptum est: *Considera diligenter vultum pecoris tui* (Prov. xxvii). Vultum pecoris considerat, qui quid singuli subjectorum possint, non ignorat cui per confessionem corda, per circumspersionem opera, per experientiam quid possint, per effectum quid velint, ratio manifestat. *Et vocem*, inquit, *meam audiunt* (Joan. x). Tres sunt pastoris voces, suavis scilicet, dulcis, alta. Suavis ad infirmum, ad morientem dulcis, ad surdum pertinet alta. Infirmatur autem qui tentatur, moritur qui desperat, surdus est qui non audit: audiunt autem, qui obediunt. Audit enim quandoque infirmus vocem suavem consolationis, desperans dulcedinem obsecrationis, surdus asperitatem increpationis. *Et sequuntur me meæ* (ibid.). Oves pastorem sequuntur. Quem? illum qui præcedit. Quo? ad vitam, si diligens; ad mortem, si negligens præcedat. *Si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt*. (Matth. xv). Quomodo præcedunt? vita et doctrina. Sic *fiet unum ovile, et unus pastor* (Joan. x): pastor unus debet esse in se, et unus cum grege; unus in se, ut quod docet verbis, impleat opere ut

A per iracundiam non mutetur a mansuetudine, non elevetur prosperis non frangatur, adversitate, sed idem permaneat patientia perseverante. Tenet autem pastor unitatem cum grege, quando non dividitur a subjectis per pretiosorem habitum, vel per delictiorem cibum, dum fit unus per compassionem cum infirmis, per dispensationem cum delicatis, ut cum Apostolo dicere possit: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifacerem* (I Cor. ix). Pastor vero negligens fugit. Sunt quidam prælati, qui fugiunt, quod præcipiunt. Cum onera gravia et importabilia imponunt, et ea digito movere nolunt, fugiunt quod præcipiunt; fugiunt, cum se subtrahunt; fugiunt, cum per alienas domos vagantes discurrunt; fugiunt, qui quæ sua sunt quærunt; fugiunt, licet præsentibus sint, qui cum negligentias viderint, se sub silentio abscondunt; fugiunt, qui remoti a conventu suo otio vivunt, qui a communi fratrum consilio recedunt, qui prava agunt et reprehendi nolunt. Unde beatus Gregorius: « Libet, inquit, ut dum licenter etiam illicita faciunt, subditorum nemo contradicat. » Et in eodem: « Cunctis se existimat prælatus amplius sapere, quibus se videt amplius posse. » Hoc amant, scilicet videri sapientes, et esse potentes, hæc causa fuit angelicæ et humanæ ruinæ. *Ponam*, inquit angelus, *sedem meam ad Aquilonem* (Isai. xiv). Et homini dixit: *Eritis sicut dii, scientes bonum et malum* (Gen. i). Timeat igitur prælatus, quod meruit homo et angelus. Angelus enim, cum vellet esse potentior, corruit; homo, cum vellet videri sapientior, desipuit. Sunt et tres species negligentium prælatorum scilicet qui bene vivunt, et subjectos male vivere permittunt: quidam male vivunt, et subjectos bene vivere cogunt; quidam male vivunt, et subjectos male vivere volunt. Qui bene itaque vivunt, et subjectos male vivere permittunt, exemplo quidem præcedunt; sed, dum corrigendo non increpant errantes, delinquant. Licet enim bene vivant, necesse tamen est, ut de grege sibi commisso, gregis Domino rationem reddant. Cur suscipiunt curam gregis, et fugiunt pondus laboris? Si nesciunt, cur suscipiunt? si sciunt et peccare permittunt, cum soli bene vivere possent, cur mortem incurrunt? Tales prælati nutriunt filios Heli, qui cum mulieribus, quæ observant ad ostium tabernaculi, dormiunt; qui venientes in Silo, sacrificare non permittunt, sed antequam incendatur adeps, carnem crudam rapiunt (I Reg. ii). Quasi filii sunt Heli, qui sub prælatis bene viventibus male vivunt. Qui cum mulieribus dormiunt, cum vel hoc realiter agunt, vel cum carnis desideriis se conjungunt. Illos qui veniunt in Silo, ne sacrificent impediunt, cum noviter conversos verbis et exemplis ab exercitio bonæ actionis avertunt. Accendi non permittunt adipem, quia extincto charitatis igne non infundunt bonæ actioni cordis dulcedinem. Carnem crudam, non coctam quærunt, quia tribulationis ignem fugientes, paupertati et labori se subtrahunt. In

no etenim paupertatis decoqui solent vitia. Carnem crudam idcirco desiderant, ut do, et quomodo, et quantum velint sibi co- t. Tales sunt quidam, qui morantur in clau- quasi in Silo, qui nihil aliud faciunt, nisi vel quomodo, vel quantum volunt. Illi vero ale vivunt; et subjectos bene vivere cogunt, tes revocant, sed fortes occidunt. Revocant s, occidunt exemplis. Religiosi videri student, religiosos sub se habent. Gloriantur de n patientia, non de sua. Quod operari nolunt, rant : operantur ipsi quod aliis operari licit- ion esse putant, subjectos cogunt, et a ne- cogi volunt.

XIII. *De discipulo inobediente. Abusio secunda.*

obedientiæ morbus ex superbiæ tumore pro- is, sicut sanies ex vulnere, sic ex ulcere con- tus emanat. Morbus inobedientiæ languor est æ. Qui enim operari non vult et potest, vivit, anguet. *Vivit potestate, sed languet volun-* Hoc morbo primus homo languit, qui cum et potestate, et sanus esset voluntate, bes- rræ præpositus fuit, per inobedientiæ vero m suppositus, etiam nunc muscis, et culi- per posteros servit. Quando infirmitas car- dunatur in tumorem, contingit quandoque neret languorem. Mens enim carnalis per rem superbiæ incurrit sæpissime languorem dientiæ. Duæ autem sunt tumoris species, videlicet et mollis. Duritia tumoris in carne, bstinatio carnalium in conversatione. Huic a tribus modis mederi solent, emplastro sci- unguento et ferro, id est, exemplo boni s, verbo commonitionis, disciplina correp- . Cum enim mens non emittit saniam per ssionem, vel ex commonitione non promit- endationem, restat ut ferri recipiat incisio- id est, correptionem disciplinæ. Est autem : mollis, cum mens inflata delectatur volup- ; cum sectatur otium, sommolentia torpes- x his igitur languor animæ nascitur, quando a obstinationis pressa, vel mollitie disso- mens superba nihil operatur. Assumit sibi dientia quandoque nomen obedientiæ, ut omine gloriatur. Sed quia obedientia multis i dicitur, expedit ut sermo de ea habitus

repetatur. Imponitur enim nomen obe- D æ, præcepto, facto et loco, ut designet præcipitur, monstret quod agitur, nominet in quo quis moratur. De præcepto enim r, iungit ei obedientiam; de facto com- eam; de loco, apud illam moratur obedien- um aliquam remotam servat villam aut cor- rima est facilis, secunda gravis, tertia ad que se habet. Leve enim est præcipere, sed est implere. Locus vero aliquando placet, ando displicet. Placet quibusdam, non quia let fratribus, sed piscibus. Placet, quia fa- abundat et fabulis. Placet, quia solus cuncta let; et sic fit, ut vocetu robedientia cum non me obedientiam multi desiderant ut extra

A obedientiam esse queant. Multis autem modis hæc obedientia quæri solet, id est, auxilio, consilio et ingenio. Auxilio videlicet parentum, concilio fra- trum, simulationis ingenio, ut quod minus paren- tum, vel exhortationibus fratrum non potest obti- neri, saltem simulationis ingenio possit adispici. Hæc autem obedientia, quæ conceditur alicui, pa- rentum exactione, seu fratrum seductoria exhor- tatione, vel etiam boni operis simulatoria osten- sione, obedientiæ nomen habet, sed re caret. Ad hanc etiam obedientiam aliis modis pervenitur, ut quod illis tribus præcedentibus non potest, pro- missione muneris obtineatur. Sic adhuc cum Petro Simon Magus moratur in Ecclesia, et Saphira cum Anania, (*Act. v, viii*); per Petrum boni prælati; B per Simonem, Ananiam et Saphiram mali subjecti designantur.

Voluit emere Simon gratiam, isti obedientiam, Ananias et Saphira absconderunt partem substan- tiæ, isti vero negotii incumbunt acquirendæ pecu- niæ. Hæc est obedientia cum Simonia. Est et alia species inobedientiæ, quæ tamen obedientia vo- catur, de qua dicitur: Quia obedisti voci uxoris tuæ plus quam meæ, maledicta terra in opere tuo (*Gen. iii*). Quatuor sunt autem voces, scilicet ux- oris, mundi, diaboli et Dei. *Audiam igitur quid lo- quatur in me Dominus Deus (Psal. lxxxiv)*, non quid loquatur diabolus, non quid loquatur caro, aut mundus. Vox uxoris, vox carnis; vox autem carnis, voluptas; vox mundi, vanitas; vox dia- boli, iniquitas; vox Dei, bonitas. Voci uxoris obe- diunt, qui carnis suggestionibus non contradi- cunt: et plus voci uxoris obediunt, quam voci Creatoris. Est autem vox Creatoris ad subjectos de prælati dicens: *Quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite (Matth. xxiii)*. Ut perversis obedias prælati innuit, qui etiam male operanti- bus obedire iussit, ut sic ingrediaris, et egre- diaris cum David sub Saule (*I Reg. xviii*), et eundem honores, licet reprobum cum Samuele (*I Reg. xv*). Inobedientes igitur et superbos seip- sos esse testantur, qui prælati licet perversis non obediunt, et eos non venerantur. Nec bonis tamen obedias in malo, nec perversis contradicas in bono,

CAP. XIV. *De juvene otioso. Abusio tertia.*

D Otium stultitiam, labor scientiam generat. Est autem et labor et otium interioris hominis, est labor et otium exterioris. Labor interioris, labor scientiæ, labor exterioris, exercitium operationis. Scientiæ labor in tria dividitur, id est, in laborem disciplinæ, exercitii et doctrinæ. In pueritia labor disciplinæ, in juventute exercitii, in senio doctrinæ, ut qui nescit, in pueritia discat; quæ didicit, in ju- ventute ad usum ducat; quod ad usum duxit, in senio doceat. Est et alius labor interior, scilicet cogitationis et meditationis, ut ad requiem perveniat contemplationis, ut si quid per oblivionem sub nube dubitationis lateat obscurum, fiat cogitatione liquidum, meditatione liquidius, contemplatione li- quidissimum. Cum enim aliqui de cœlestibus

offert memoria menti, prius quasi confusum in cogitatione cernitur; postea vero meditatione discernitur; ad ultimum vero contemplatione dignoscitur. Accenditur ergo consideratione cogitatio, inflammatur discretione meditatio, illuminatur cogitatione contemplatio. Est enim cogitatio in mente, quasi fumus in igne; meditatio, quasi flamma cum fumo; contemplatio, ignis cum flamma sine fumo. Cum autem mens ad consideranda cœlestia laborat, tunc cogitatio occupatione temporalium impeditur, meditatio otio conturbatur, contemplatio curiositate revocatur, et sic fit quandoque, ut mens otiosa voluptate torpescat. Cum igitur homo interior jacet in lectulo voluptatis, dum sommo torpescit inertiae, et somniis deluditur curiositatis, convocat et hortatur exteriorem, ut inclinaret aurem rumoribus, loquatur vana, mollibus induatur, mane comedat, gallus cœnæ terminet lectionem, euntibus dormitum surgentes ad vigiliis obviant fratres, vigilantibus illis dormiant, redeuntibus surgant. Sed melius forsitan esset, si nihil dicerent, quam si subtractis syllabis, aut dictionibus, oscitando psalmos decantarent.

Hæc est tarditas otiosorum, qui nihil operantur ad horam, sed semper comitantur moram. Hi sunt, qui exspectant cum asino, nec ascendunt cum Isaac in montem, portantes paleas et stimulum, quæ ad asinum pertinent, non ignem et gladium quæ pertinent ad sacrificium. Ait enim Abraham ad pueros suos: *Exspectate hic cum asino, ego et puer cum adoraverimus, revertemur ad vos* (Gen. xxii). Pueri sunt pueriles sensus animi, qui cum asino exspectant, quia tarditatem semper amant. Duo dicuntur esse pueri, otiosi videlicet et tepidi, portantes stimulum carnis et paleas levitatis. Abraham vero, qui interpretatur *pater multarum gentium*, id est animus genitor multarum cogitationum, ascendit cum puero, id est cum corde puro, portans ignem et gladium in manibus. Per ignem, charitatem; per gladium, prædicationis verbum intelligimus: portat igitur ignem et gladium in manibus, qui quod amat et quod prædicat, implet operibus. *Ego, inquit, et puer revertemur ad vos.* Necesse est, ut ambo redeant, id est vis rationis et puritas mentis, ut revertantur ad agendam curam carnis, non in desideriis, sed in necessariis. Semper enim caro quærit affluentiam cibi, libertatem otii. Necessaria vero impendenda sunt, non subtrahenda. Sed, ne vacet otio, dum impenditur cibus, sequantur quæ conveniunt asino, virga scilicet et onus, virga correctionis et onus laboris.

Inter virgam siquidem et onus, non est otio locus (Eccli. xxxiii). Laboret igitur homo interior et exterior, ne dicatur eis: *Quid hic statis tota die otiosi?* (Marc. xx.) Tota die otiosi stant, qui omni tempore vitæ suæ cessantes a bono opere, in foro vanæ gloriæ torpentes perseverant. Audiant tamen prælati causam otii. *Nemo inquit, nos conduxit* (ibid.) Non episcopi, non presbyteri populum, non abbates, non priores conventum. Quo enim con-

ducerent? Adquærendum forsitan honorem non ad laborem, ad curiam non ad vineam. Ibi agitur de pondere pecuniæ, non de quantitate; culpæ de examinatione argenti, non de purgatione peccati. Sunt tamen boni prælati, qui operarios ad laborem conducunt, verbo enim docent, et exemplo præcedunt. Ad hunc laborem diversi veniunt, id est pueri, juvenes et senes, et diversis temporibus, scilicet vespere, et mane, et meridie. Mane pueri, meridie juvenes, vespere senes; mane Maurus, meridie Paulus, vespere Gentianus. Hic large accipimus juventutem, ut non tantum adolescentiam, sed etiam maturam comprehendamus ætatem. Hæc est ætas labori congrua, in hac ætate Paulus volens redimere tempus, non solum instabat contemplationi, sed etiam labori (I Cor. vi); sic etiam Jacob cum Lia et Rachel revertitur in patriam (Gen. xxxi); sic Mariæ et Marthæ precibus adjuvatur Lazarus ad vitam (Joan. xi). Cum Rachel et Lia Jacob revertitur, quando aliquis desiderio bene operandi gradiens, activæ et contemplativæ vitæ sociatur. Lazarus vero *adjutus* interpretatur. Qui tunc resuscitatur, quando aliquis hinc bonis operibus, in lacrymis a morte peccati liberatur. Nemo igitur a labore excusatur, non pueri, non juvenes, non senes, sola tamen juvenus portat pondus diei et æstus, portat materialiter pondus laboris et æstum solis, portat moraliter pondus carneæ fragilitatis, sustinet æstum libidinis. Labore igitur manuum annihilatur pondus tentationum, otio multiplicatur, tentatio, labore caro affligitur, otio nutritur. Juvenis autem in otio, quasi juvenis sine iugo, qui dum non tenetur obedientiæ vinculo, in æqualitate fraternæ societatis, quasi bos lascivius, discurrit per desideria propriæ voluntatis.

CAP. XV. De sene obstinato. Abusio quarta.

Inter abusiones hujus sæculi sola major est senis obstinatio, qui morti proximus, mortis adventum non exhorret, qui quasi ad ostium mundi hujus positus foris spectat, nec tamen vitæ præsentis attendit egressum, nec ingressum futuræ considerat; audit nuntios mortis, et credere non vult eis. Tres sunt enim nuntii mortis: casus, infirmitas, senectus. Casus dubia, infirmitas gravis, senectus certa denuntiat. Casus mortem denuntiat latentem, infirmitas apparentem, senectus præsentem. Ex incertitudine mortis timor, ex infirmitatis gravitate dolor, ex certitudine senectutis non obstinatio, sed humilitas sequi deberet. Sed forsitan funiculus triplex, quo ligatur senex difficile rumpitur.

Triplex funiculus, est pravæ consuetudinis usus, qui ex tribus conficitur, quando meditatio sermoni, sermo operationi ab otiosis complicatur. Dum enim a pueritia in mente senis per cogitationem semitam fecerit voluptas, in sermone vanitas, in opere perversitas, quid aliud agitur nisi quod in consuetudinem quasi in funem hæc tria torqueantur? Est autem laqueus in fune dulcedo temporalis in consuetudine, circumdatio funis, impedimenta sunt

Dulcedine igitur decipimur, consuetudine
 r. Ille autem laqueum evaserat, et funiculum
 t, qui dicebat: *Anima mea erepta est de la-*
enantium, laqueus contritus est, et nos libe-
imus (Psal. cxxiii). Absalon vero crinibus
ns quercui (II Reg. xviii), duritiam designat
 bet obstinati, qui dum patris exercitum fu-
 ontigit ut condensæ quercui crinibus inhæ-
 absalon *pax patris* interpretatur, quia pater
 et persequentem patiebatur, non pax filii,
 trem nolebat pati. Quercus, intus durior,
 s vero fragilior esse comprobatur. Cui Ab-
 uspensus inhæret, quia interius obstinatio-
 entis, exterius vero fragilitatem carnis co-
 . Crinibus inhærens suspenditur, quia su-
 atis amore detinetur.

s autem, cui insederat, pertransiit, sed ipse
 i suspensus inhæsit, quia luxuria et dolus,
 nper studuerat, periit, sed pœna peccati
 . Tribus lanceis, id est avaritia, superbia et
 . cor ejus perforatur. Unde et usque in ho-
 n diem acervus lapidum magnus super eum
 ur, quia peccatorum sive suppliciorum mul-
 e gravatur. Nec mirum si magnus acervus
 n super eum fuerit, qui per obstinationem
 in finem cor impœnitens gessit. Sunt etiam
 ecies obstinatorum. Prima scilicet eorum,
 a penitus obstinati ex correctione proficiunt.
 a eorum, qui ex commonitione deteriores
 ertia eorum, qui emendationem promittunt,
 a faciunt. Ex correctione Manasses factus est
 (II Par. xxxiii); Nabal ex commonitione
 (I Reg. xxv); Pharaon ex afflictione durior
 viii). Manasses in carcere positus, catenis
 pedibus constrictus Deum cognovit, quem
 liber cognoscere noluit. Tales sunt qui-
 laustrales qui, quandiu sui juris sunt,
 e vivunt; dum vero in claustro quasi
 ere tenentur astricti catenis obedientiæ
 et timoris, dum compedes etiam adduntur,
 agari vel egredi foras non permittuntur,
 ideoque, ut Deum, quem prius despexerant,
 i diligant, et qui fecerant de libertate
 em, faciant de necessitate virtutem. Quos
 perversos propria fecit voluntas, devotos
 per corruptionem aliena potestas. Nabal
 signat quosdam doctores, qui ex commo-
 subditorum fiunt deteriores, qui pueris
 cibum negant, qui pure vivere volentibus
 a Dei non propinant. Tonsoribus vero suis
 um parant, quia vacantes otio, adulantium
 ulationes amant. Accusat Nabal David, et
Hodie increverunt servi, qui fugiunt domi-
s (I Reg. xxv). Perversi quidem prælati do-
 m viderint numerum religiosorum multi-
 timent cum vident David, id est bonos
 ungi in regem, et Saul dejici, id est per-
 prælatos honore prælationis privari. Sed
 timent? ne et ipsi priventur honoribus, ne
 rum restituatur aliquis melior. Et indicavit

A Abigail Nabal omnia verba, quæ audierat a David,
 et emortuum est cor ejus intrinsecus, et factus est
 quasi lapis. Boni siquidem subditi perversos ma-
 gistros de negligentia commonent, sed ex commo-
 nitione deteriores fieri quandoque solent. Et emor-
 tuum est cor Nabal, et factus quasi lapis, cum ali-
 quis morte perpetua induratur in peccatis. Post
 mortem Nabal, Abigail regina constituitur, quia
 qui sub perverso magistro bene vixerit, citius
 ad regimen animarum sublimari promeretur,
 ut cum David obtineat regnum, et cum Chri-
 sto regnet in æternum. *Misit enim nuntios* David
 ab Abigail; ipsa autem secuta est eos. Nuntios
 David Abigail sequitur, dum quilibet fidelis, Ec-
 clesiæ doctores vita et moribus imitatur. *Sed et*
 B *quinque puellæ pedissequæ ierunt cum illa (ibid.)*.
 Quinque pedissequæ ejus, sunt quinque corpo-
 ris sensus, qui quasi puellæ pedissequæ cum
 Abigail gradiuntur, dum per munditiam continen-
 tiæ cuilibet justo servientes obsequuntur. Pharaon
 vero, qui populum Dei Moysi dimittere promisit,
 nec tamen divisit (*Exod. i*), illos designat, qui vitæ
 melioris emendationem promittunt, nec culpam
 dimittunt; nec tamen in columbino spiritu contri-
 tionem, sed in voce corvina dilationem quærunt.
 Quorum terra diversis plagis affligitur, nec emol-
 litur, sed ex consuetudine peccandi magis ac ma-
 gis induratur. Tunc enim Dominus aquas in san-
 guinem convertit, cum de rerum causis aliquis
 carnaliter sentit. Terra ranas producit, cum in ali-
 quo garrienti dominatur vana loquacitas. Cynomia
 siquidem et cyniphes, sunt importuni mentis im-
 petus et canini mores. Mors pecorum, mortem
 designat cogitationum, quæ pecoribus assimilari
 solent, quando rationabili intellectu carent. Sic
 enim *homo comparatus est jumentis insipientibus,*
et similis factus est eis (Psal. xli). Sexta plaga est
 cum tument vesicæ, et corrumpuntur viscera,
 quod fit, dum interiora mentis tument odio et
 ebulliunt ira. Plaga vero grandinis in fructibus,
 iniquitatem manifestam designat in operibus.
 Plaga locustæ, est instabilitas animæ, quæ ore
 lædit, cum detrahit; dat saltus, dum ad carnales
 se extendit affectus. Plaga siquidem tenebrarum,
 cæcitatem designat animarum, quæ palpabiles
 comprobantur, dum perversa, quæ mens cogi-
 tat, opere perpetrantur, hoc enim palpabile est,
 quod manu tangi potest. Nota, quod inter plagam
 grandinis, et plagam tenebrarum, media ponitur
 plaga locustarum. Ab iniquitate enim, quæ desi-
 gnatur per grandinem, fit quasi saltus locustarum
 ad æternæ damnationis cæcitatem. Novissima vero
 plaga est mors primogenitorum. Primogenita si-
 quidem mentis, sunt moraliter voluntas et intentio
 cujuslibet operationis, dum enim voluntas et in-
 tentio corrumpuntur, quasi primogenita Ægyptio-
 rum morte percutiuntur. His igitur plagis affligitur
 obstinatio senis, qui carnalibus delectatur, loquaci-
 tate gaudet, importunus et gravis est omnibus,
 more pecorum pronus ad vitia, iracundia tumens,

ad injurias manifestus, ad omnia mobilis, luce veritatis carens, et ideo seipsum palpans.

CAP. XVI. *De curiali monacho. Abusio quinta.*

Quoniam de curiali monacho pauca dicturi sumus notandum fateor ut de canonico seu converso curiali eadem sentiamus. Licet enim diversus sit habitus, idem tamen debet esse religionis affectus, ut non affectent vestibus placere, sed moribus. Cum ergo dicitur curialis monachus, ex adjuncto designatur aliquid levitatis. Qui enim sæcularium hominum consortia diligunt, qui se consiliis principum libenter ingerunt, qui secretorum conscii sunt et internuntii, curiales possunt appellari. Consilia principum perversa, si ea scias, et internuntius fias, timeo ne consentias. Ordo claustris et ordo curiæ diversus est valde. Ibi sedes in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficias innocentem (*Psal. viii*); hic audis: *Non sedi cum concilio vanitatis, et cum impiis non sedebo* (*Psal. xxv*). Ibi *dextera tua repleta est muneribus* (*ibid.*); hic lavas inter innocentes manus tuas; ibi *pauperum res violenter auferuntur; hic a pauperibus sponte offeruntur; ibi laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicitur* (*Psal. x*), hic autem benedicitur justus. Si vis igitur esse monachus curialis, laudas quod non debes, defendis quod non expedit, operaris quod non licet, loqueris quod non decet. Duæ sunt tamen curiæ principum sæcularium, quorumdam scilicet, qui ecclesias construunt, et quorumdam, qui destruunt. Ad utramque necessarius est religiosorum accessus, curialium vero monachorum inutilis et periculosus. Hæc et curia David, illa vero Absalon. In utraque necessarium est consilium Chusai. Lego Achitophel consiliarium David quandoque fuisse, sed tamen recessisse ab eo, et cum Absalon permansisse (*II Reg. xv*). Locus est forsitan, ut exquisitius de adducto loquamur testimonio. Duæ sunt enim curiæ David, scilicet et Absalon. In utraque prævaluit consilium Chusai non consilium Achitophel. Chusai *silentium*, Achitophel, *ruina fratris* interpretatur. *Vir enim linguosus non dirigetur in terra; virum injustum mala capient in interitu* (*Psal. cxxxix*). Si autem diligis videre dies bonos, *prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum* (*Psal. xxxiii*). Hoc est, consilium Chusai, illud Achitophel. Lingua enim sedet in udo, et facile labitur. In illa, ruina fratrum, in silentio vero pax nutritur, servatur David ne moriatur. Erat autem Chusai, ut scriptum est, amicus David (*II Reg. xv*). Sed quomodo amavit eum? *Obmutui, inquit David, et humiliatus sum, et silui a bonis* (*Psal. xxxiii*). Sic enim fructum silentii justus amat, ut etiam a quibusdam bonis taceat. Sic amat consilium Chusai, ut ponat silentium ori suo custodiam, dum non loquitur nisi per licentiam. Cantat David psalmum pro verbis Chusai: *Verba Chusai, verba silentii, velamen mysterii* (*Psal. xxxviii*). Tria sunt tamen silentia. Silentium oris, tranquillitas mentis, velamen mysterii. Verba primi silentii, discreta: secundi, secreta; tertii, manifes-

tatio mysterii. Historiam nosti, nota mysterium, as-signa moralitatem. Persequebatur Absalon David, Judas Christum, appetitus carnis, animam. Æstuebat Absalon amore regnandi: hæc est *radix omnium malorum* (*I Tim. ix*), cupiditas, ipsa est caput, ex quo pendet vitiorum cæsaries. Hæc est cæsaries, quam nutriebat Absalon, et gravabat eum, et non nisi semel in anno tondebatur, et tunc crines suos ponderabat ducentis siclis pondere publico. Absalon *pax patris* interpretatur. Ipse et Judas est. Audi pacem patris: *Qui mecum, inquit, intingit manum in paropside, hic me traditurus est* (*Matth. xxvi*). Audi pacem filii: *Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum* (*ibid.*). Osculo pacem promittit, et affligit. Comam nutriebat, sed quomodo? *Fur erat, et oculos habebat* (*Joan. xu*). Et semel in anno tonsus est, quando semel triginta argenteos retulit, et in templo projecit. Crines ducentis siclis ponderavit, qui numerus est immundorum, quia pœnitentia ductus ait: *Peccavi, tradens sanguinem justum* (*Matth. xxvii*). Si sciret ponderis justitiam, id est pretium sanguinis, non ad laqueum curreret, sed ad crucem Domini humilis properaret. Ponderavit autem pondere publico, non pondere sanctuarii (*Zach. v*). Posuit enim talentum plumbi, super quod sedet diabolus, non leve pondus misericordiæ, cui Dominus supponit manum suam. Posuit pondus desperationis, non misericordiæ, hoc pondus apud se habebat, illo carebat, et ideo forsitan, quia misereri noluit, misericordiæ veniam quærere dubitavit. Audi pondus sanctuarii: *Peccavi, delictum meum cognitum tibi feci, et injustitias meas non abscondi. Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (*Psal. xxxi*). Justum pondus abundans misericordia, delictum suum cognitum facit, confitetur injustitiam, et quo plus peccatum detegitur ab eo, tanto plus regitur a Deo. Audi pondus publicum, pondus Cain; ait enim: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (*Gen. iv*), plus suam malitiam, quam Dei misericordiam ponderavit. Sed et appetitus carnis cæsariem nutrit, quia cogitationum superfluitatem producit. Quæ cæsaries *gravat mentem, dum deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* (*Sap. ix*). Qui tonsus semel in anno ducentis siclis crines ponderat, quando in omni spatio vitæ suæ cupiditatibus sæculi semel renuntiat, et hoc in fine. Tunc enim tantum ab iis, quæ possidet, spoliatur, quando succisione mortis ultimæ a terrenis separatur. Ponderat autem plus terram quam cælum, plus enim amat esse in domo lutea, quam in non manufacta, quæ est in cælis; in transitoria, quam in æterna, et hoc pondere publico, non pondere sanctuarii. Audi pondus sanctuarii, pondus Pauli: *Cupio, inquit, dissolvi, et esse cum Christo* (*Philip. i*). Audi pondus publicum: *Væ habitantibus in terra* (*Apoc. viii*), non illis qui corpore habitant, sed qui corde amant. Amet igitur monachus consilium Chusai, id est, silentium claustris. Respuat autem consilium Achito-

at non amet negotia principum, nec sæcularis vagus quærat accessum.

VII. *De monacho causidico. Abusio sexta.* Lingere quandoque solet, ut monachi, qui frequentant, causas audiant, judicia perit, et si aliquando propriæ causæ necessitaturrant, ad curiam securiores recurrant. Nec suas, sed etiam alienas defendunt causas, amant, hoc frequentant. Amant decreta conciliorum, non secreta mysteriorum. Decreta non ruminant, fiunt oratores in causis, rhetoruntur coloribus; laudari appetunt, quia altis loquuntur. Sed monachus multum loquitur, multis displicet. Conjugia copulant illicita, quandoque dissolvunt, quorum non novitates, atavos nominant, consanguinitatis narrant, hunc ex illo descendisse confidit, incertis judicant, testantur sæpissime ignorant. Si vero aliquoties illicita connubiunt, communem utilitatem prætendunt, pacem quietem promittunt, pacem populi, salutem. Si vero res sic ad effectum pervenire valeat, monachus causidicus tunc parat, ut alibi fieri non potuit, Romæ fiat. Prope igitur sæculari Alpium frigus, Italiæ calidius patitur, qui pro magistro spirituali leviora forsitan invitus pateretur. Quæraturlis, auctoribus fultus revertitur, ponit diem personas inducit, quæ si velis, paratæ urare quod est, et si velis, iterum jurare non est. Hæc sunt principium negotia. Audiam Joannis Baptistæ in consimili causa: *Utrum tibi habere uxorem fratris tui (Marc. vi).* Igitur dicam? Nonne magis amat monachus causidicus, de simul discumbentibus cum re, quam in vinculis, et carcere teneri cum re? In quo convivio licet non videat caput in disco, tamen videt quæ effuso sanguine videntur, vaccam viduæ, et porcum pauperis. Vere principis pauper moritur, et tamen de gratia pauperis comedens monachus principitur. Sed et ego ipse, charissime, quando in Herode in convivio moraliter discumbo, eam puellam considero, caput Joannis trun- in disco conspicio. Herodes siquidem *pellis* interpretatur. *Omnis enim gloria filiarum habet intus (Psal. xlv);* gloria vero filiarum deforis est. In convivio igitur cum Herode cum in delectatione vitiorum, vanæ gloriæ non quæro, saltantem conspicio filiam Herodem mihi placet vanitas curiositatis. Hæc sunt o, quæ auferunt caput Joannis, vanitas curiositas. Joannes *gratia Dei* interpretatur, gratiæ Deus caput est. Caput igitur a re separatur, quando aliquis non Deo, sed scribit bonum quod operatur. Tales apud gratiam non inveniunt, quia nec quærent. Non enim apud homines, apud Deum humiles non quærent. Unde et Paulus: *Gratia Dei quod sum, et gratia Dei in me vacua non (Cor. xv).* Audit monachus causidicus Apo-

stolum dicentem: *Ne repetas (Luc. vi).* Audit, et determinat: *Ne repetas,* inquit, cum litigio, non cum molestia prosequaris, et tamen si quid ei auferatur, subire judicium non recusat; periculum perjurii, cum vel aliquis pro seipso vel pro alio juret, non evitat. Inde conqueritur Apostolus, quod fraudem pati nolumus, quod judiciis contendamus, quod ira succensi nosmetipsos vindicamus, dicens: *Non nosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum iræ! (Rom. xii).* Proh dolor! Ubi vera religio? ubi perfectionis integritas? ubi charitatis invenitur fundamentum? forsitan in claustralibus, qui seipses judicantes quotidie accusant, summi judicis sententiam formidant dicentes: *Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (Psal. cxlii).* Scrutantur enim claustrales judicia Domini vera, non sæcularia, legem Domini custodiunt vivendo, meditando amando. Vivendo puritas conscientiæ, amando charitatis perfectio solet adipisci. Habet enim lex claustralium, iudices et testes, atque consiliarios suos. In lege etenim Domini duo testes sunt, vita et conscientia; duo iudices, meditatio et scientia; duo consiliarii, amor proximi et amor Dei. Bonus testis bona vita. Coram Deo testis est conscientia, coram hominibus vita. Concordant autem in iudicio scientia et meditatio, dum quod fit aut quod dicitur diligenti consideratione providetur. Tota vero justitia prædictæ legis pendet ex duobus præcedentibus consiliariis. *Ex his duobus mandatis tota lex pendet et prophetæ (Matth. xxii).* Si quid igitur in hoc sæculo perfectionis est, in claustralibus reperiri potest. Nec tamen servari potest integritas, nisi diligatur paupertas. Qui enim divitiis abundant, si corapponant, gravantur curis, implicantur negotiis.

CAP. XVIII. *De habitu pretioso. Abusio septima.*

In vivendo docet Apostolus qualis esse debeat religionis habitus ait enim: *Non in veste pretiosa (I Tim. ii).* Qui mollitiei mulierum pretiosam vestem negat, putasne monacho pretiosorem habitum concedat? Plus amat sponsus sponsæ castitatem quam pretiosam vestem, plus simplicitatem quam tortum crinem. Sic immortalis sponsus plus amat interiorem habitum quam exteriorem. Molles mollia quærent, elati pretiosa, delicati speciosa. Exterior ergo superfluitas, animi nuntiat vanitatem. Juxta Regulam: « Quod vilius occurrerit, non quod carius fuerit, emendum puto, ut sit diversitas inter indumentum palatii et monachi. » *Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt (Matth. xi).* Loquor qualiscunque canonicus de monachis. Sed quid dici debeat de quibusdam nostri ordinis canonicis? et mens, et facies vehementer erubescunt. Lectuli eorum culcitris fulciuntur plumeis, linteis et lodicibus accurate parantur, cothurnis leguntur et opertoriis, quod si forte videres, lectulum sponsæ quæ sponsum desideret forsitan æstimares. Cappa canonici, et cuculla monachi non differunt a pallio militis; sed, ut ait quidam sapiens, miles et monachus ex eo-

dem panno partiuntur cucullam, et chlamydem. A Non multum differt habitus canonici regularis et sæcularis, sed si forte regularem videas archidiaconum vel episcopum te vidisse contendas. Sed forsitan dices, delicatis delicata conveniunt, ex regula testimonium proferens. Ait enim beatus Augustinus: « Si eis, qui venerunt ex moribus delicatis ad monasterium aliquid alimentorum, vestimentorum, operimentorumve datur, quod aliis fortioribus, et ideo felicioribus non datur, cogitare debent, quibus non datur, quantum de sua sæculari vita illa ad istam vitam descenderint. » Consentimus auctoritati, ut detur delicato quod sufficiat ne deficiat, non quo superbiat. Audi et tu, charissime, beatum Augustinum. « Non contingat, inquit, detestanda perversitas, et in monasterio B (ubi quantum possunt, fiunt divites laboriosi) fiant pauperes delicati. » Mentior, si non vidi quosdam, quorum paupertas talis erat, quando foris erant, quod nec ipsa necessaria poterant invenire. Et quia invenerunt victum et tegumentum, quale foris invenire non poterant, erigentes cervicem, voluerunt sociari eis, ad quos foris accedere non audebant, sed egressi de paupere Ecclesia circuierunt ditiores, ut ibidem reciperentur, et qui semper veteres pannos aut viles habere consueverant, nunc semper novos aut pretiosos habere contendunt, et qui ante conversionem lectulum proprium nusquam habebant, nunc si forte voluntas eis fuerit eundi aliquo, ornamenta lectuli secum portant. Timeo autem, ne in hujusmodi lectulis C videantur somnia vanitatis, ne in eisdem patiatur animus illusionem carnis. Sicut in exteriori lectulo caro molliter volutatur, sic et in voluptatis lectulo anima spoliata virtutibus enerviter delectatur. In lectulo igitur fluxæ mentis dum dilectus quæritur, non invenitur. In hoc lectulo jacet paralyticus omni compage membrorum dissolutus, id est, animus in omni actione dissipatus in lectulo Jacob ad caput ponitur lapis, non pluma levitatis quæ vento superbiæ ad aquilonem rapitur, cum dicitur: *Ponam sedem meam ad aquilonem, similis ero Altissimo (Isai. xiv)*. Jacob in itinere sub capite lapidem posuit, et dormivit, *scalam vidit, angelos ascendentes et descendentes, et Dominum innixum scalæ (Gen. xxviii)*. In itinere dormit, qui D in transitu vitæ præsentis oculos (quos ad concupiscendum aperuerat) ab appetitu sæcularium claudit. Videt angelos, quanto desiderio super se Deo inhæreant, quanto charitatis affectu nobis infirmis condescendant. Videt etiam Dominum innixum scalæ, *ut videat, si est intelligens aut requirens Deum (Psal. xiii)*. Nec mirum si hoc videat, qui caput in lapide posuit, id est, mentem in Christo. Audistis de lectulo, audite de vestimento: Et induit, inquit, eum mater sua vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat (*Gen. xxvii*). Forsitan cum audis, quod induit eum mater sua vestibus valde bonis, similiter pretiosis vestiri quæris, dum legis tunicam Joseph fuisse talarem, conaris et tu habere longiorem. An nescis,

quod, ut ait Apostolus, *omnia contingebant in figura? (I Cor. x)*. An ignoras, quod in fragrantia vestimentorum famam designatum; in Joseph tunica talaris perseverantiam ganimitatis? Hæ sunt igitur vestes, quas apud habebat Rebecca, et quibus induit Jacob a patre benediceretur, quia perseverans patris custos est virtutum, ut in fine quilibet bene ne perfruatur. Inter illos etiam, qui tunicis intur voluptas pedem posuit, non quod caudentur, sed quodam delicato panno, qui *saia* dicitur. In ostensione igitur lanei vestis, ritatem conversationis ostendunt, sed in ostensione delicati panni suavitatis molliem quæ Vidi et ego, ni fallor, monachum camisiatum, locantem et dicentem: carior est statura quam camisia; tunica vero vestiri magna est fieultas. Sed forsitan dices, quod infirmus fuisse jusmodi, imo sanus et petulans, et pinguedens equo, abundans rebus, et curias frequens. Qui tamen ante conversionis habitum, pedes consueverat, nec semper lineis induebatur. E hæc abusio non tantum claustrum, sed etiam a sæculi potest appellari.

CAP. XIX. *De cibo exquisito. Abusio octava*

Non negat religio quod requirit necessitas ræ, prohibet tamen quod appetit superfluitas. Causari etenim solent quidam sæculares, tam diversis et tam delicatis utuntur cibis, tam magno labore cibus conficitur, et tan deglutitur. Nec minus forsitan causari debent C dam religiosi, qui delicatiores possunt appetere. Qui enim delicatiora quærent, delicatiores possunt. Cum enim legas deliquisse Jonatham gustu mellis (*I Reg. xiv*). Esau in edulio (*Gen. xxv*). Sodomitas in saturitate panis (*Gen. putasne sine periculo esse tot carniū ferunt tot piscium generibus, tot fruxurarum diversibus delectari? Nonne sic differt palatium a deserto, sicut Ægyptus a deserto? Si igitur in deserto sumus, mirandumne est si ollas carniū spiramus? Ollas carniū suspirat, quem desiderium tentat. Isti autem quare suspirant ollas carniū semper habent? *Adhuc escæ (in eorum erant in ore ipsorum, et ira Dei ascensit per eos (Psal. lxxvii)*. *Esca enim ventri, et venter escis; Deus autem et hunc et has destruet (I Reg. vi)*. *Occidit enim pingues eorum, et electos interfecit (ibid.)*, et quorum Deus venter est, et gloria in confusione eorum (*Philip. iii*). Per similitudinem Deo venter comparatur, cuius in qua discerni non potest, in consimili discernitur. Per similitudinem Deo venter comparatur, cuius in qua discerni non potest, in consimili discernitur: *Quorum Deus venter est, et gloria eorum in confusione*. Solent enim diis templa construi, a diis erigi, ministri ad serviendum ordinari, immolantur pecudes, thura concremari. Deo siquidem templum est coquina, altare mensa, ministri cœcæ immolatæ pecudes, coctæ carnes, fumus incensum, odor saporum. Hæc in Jerusalem non contemuntur, sed in Babylone, quia *quorum Deus vent**

ia eorum in confusione. Ipse est enim princeps A
um, qui muros Jerusalem destruxit, qui
ilit vasa Domini in domum regis Babylonis,
vasa templi, vasa palatii, et ut verius di-
sa mensæ divinæ fecit vasa coquinæ (*IV Reg.*
it enim Apostolus : *Templum enim Dei san-*
ct, quod estis vos (I Cor. III). In hoc templo
unt corda, quæ tunc sunt vasa templi Do-
um plena virtutibus placent divinæ volun-
unt autem vasa palatii, quando placere de-
at cuilibet humanæ potestati. Fiunt etiam
oquinæ, dum cor, quod prius sobrietati ser-
postea servit gulæ. Unde Jeremias : *Qui nu-*
tur, inquit, in croceis, amplexati sunt
ea (Thren. IV). Crocus in Oriente nascitur,
orat, et saporat. In croceis igitur nu- B
ur, qui in initio conversionis suæ interius sa-
irtutum reficiuntur, exterius vero boni operis
lo colorantur. Sed hi, qui sic nutriuntur in
s, amplexantur stercora, dum post sobrieta-
continentiæ vitam, revocat eos ventris cura.
quandoque, ut qui in sua domo ante conver-
em sobrie vixerat, postmodum in monaste-
osus fiat. Placatur Deus venter diversorum
ferculorum, inclinatur aures rumoribus, ex-
saporum generibus, demulcetur confabula-
on oratione, otio gratulatur, somnolentia de-
r. Per similitudinem igitur Deo venter assi-
r, dum ei tanta devotione per omnia servia-
bet itaque monachus canonicos et conver-
ii ei obnoxius serviant, eos videlicet, qui sub C
Ecclesia Dei remisse vivunt, qui non quæ-
cretas orationes, sed fabulosas otiosorum
siones; inter quos non audiuntur singultus
iria compunctæ mentis, sed risus et cachin-
es, et ructus ingurgitati ventris. Miserabilior
lias abusiones hæc abusio, ut delicatius in
a quam in domo propria vixisse convinca-
dicatur de te : *Parit sterilem, quæ non pa-*
viduæ bene non fecit (Job XXIV). Sterilis quæ
arit, caro est, quæ, juxta verbum Domini,
rodest quidquam (Joan. VI). Vidua vero est
, quæ sponso viduata est cælesti. Cui bene-
cit, qui inutilis carnis concupiscentiis deser-
animæ curam in excolendis virtutibus non
it.

XX. De rumore in claustro. Abusio nona.

ntaliqui, quod affluentiam ciborum comitari
undatio verborum. Norunt etiam multi quod
atem ventris sequitur levitas operis, et vani-
ntis. Scriptum est enim : *Sedit populus man-*
, et bibere, et surrexerunt ludere (Exod. XXXII).
, inquit, non legere. Sunt enim quidam qui
elicati cibi diversa fercula, cum in claustro
nt, non lectioni et silentio, sed rumoribus et
itati vacant, qui locum et tempus loquendi et
li nusquam et nunquam servant, sed instabi-
otiosi nunc hos, nunc illos ad colloquium vo-
Pone, inquit Psalmista, *custodiam ori meo, et*
circumstantiæ labiis meis (Psal. CXL). Ostium
non murum. Si enim murus poneretur, lo-

quendi licentia omnino negari videretur. Sed os-
tium ponitur, quod tempore et loco clauditur et
aperitur. Est tempus et locus loquendi et tacendi.
Aperitur itaque ostium in claustro hora constituta
lectioni, in capitulo confessioni, in ecclesia oratio-
ni. Clauditur iterum in claustro confabulationi, in
capitulo excusationi, in ecclesia vanæ modulationi.
Hoc ostium clauditur sæpius fratribus noviter con-
versis, tepidis et perversis. Aperitur tamen eisdem
propter necessitatem operis, vel ad doctrinam or-
dinis, seu ad ædificationem mentis. Potest hoc os-
tium appellari licentia loquendi, quæ aperitur, aut
clauditur, cum datur aut negatur. Per hoc ostium
sæpe introeunt, qui ostium mentis frangunt, fasci-
natio enim nugacitatis seducit cor. Cavendum est
tamen, ne hoc otium pateat vento venienti a re-
gione deserti, ne domus quatuor angulis concussa
subvertatur, et filii Job oppressi moriantur (*Job I*).
Deserti regio, est dæmonum seu perversorum fra-
trum a Deo derelicta multitudo, a quibus ventus
venit, id est, gravis tentatio irruit, quæ a tranqui-
litate conscientiam subvertit. Domus vero mentis,
quæ quatuor angulis, id est prudentia, temperan-
tia, fortitudine et justitia constituitur, quandoque
vento tentationis, sed turbine verborum quassata
turbatur. Sæpe etenim per ignaviam prudentia,
per delectationem temperantia, fortitudo per timo-
rem, justitia per amorem franguntur, quibus
quassatis, virtutes animi, scilicet sapientia, intel-
lectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas et ti-
mor moriuntur, quando a suis contrariis feriun-
tur. Obruuntur enim sapientia per stultitiam, intel-
lectus per hebetudinem, consilium per præcipita-
tionem, fortitudo per timorem, scientia per igno-
rantiam, pietas per duritiam, timor per superbiam.
Sed ab hac ruina puer evadit, qui beato Job nun-
tiet, id est discretio mentis, quæ cum animo agit,
ut quod perdere cœperat, pœnitudo conservet. Hi
sunt rumores claustralium, ad quos non pertinent
bella principium sæcularium, sed pugnæ tentatio-
num. Delectare igitur, charissime, his rumoribus,
non exterioribus. Venerat et alius nuntius ad bea-
tum Job, qui diceret : *Chaldæi fecerunt tres tur-*
mas, et invaserunt camelos, et tulerunt eos, nec-
non et pueros occiderunt gladio, et effugi ego so-
lus, ut nuntiarem tibi (ibid.). Chaldei feroces, id
est dæmones; cameli, bonas terrenarum rerum
dispensationes, pueri custodes, sollicitas circum-
spectiones, nuntius qui evadit discretionem desi-
gnat animi. Camelus partim mundum animal,
quia ruminat, partim immundum quia unguam
non dividit, bonas terrenorum dispensationes in-
nuit, quas diabolus modo torpenti, modo præcipi-
tata actione ferit, modo pigra vel immoderata lo-
cutione confundit, pene autem semper nimis cogi-
tationum molibus premit. Sic igitur Chaldæi tribus
turmis camelos rapiunt, quando illicita cogitatio-
ne, superflua operatione, inordinata locutione cu-
ras dispensatorum confundunt. Sæpe autem quid
sibi, quid proximis debeat, attendit, nec per immo-
derationem sollicitudinis aliorum se negligit, nec

per sui curam, aliorum postponit ; sed, cum hæc utraque solerter agit, aliqua subito causa emergit, quæ omnes circumspectiones obruit ; et sic sola discretio animo damna nuntiat, et quasi Dominum ad lamenta vocat. Audi igitur, charissime, quid tibi nuntiet puer, qui evasit, id est puritas discretionis quid nuntiet menti. Audi damna camelorum, et casum puerorum. Hi rapiuntur, illi moriuntur. Auferuntur curæ dispensationum, dum per negligentiam perit puritas circumspectionum. Gaudent multi claustraliū cum de regibus fabulantur, dum casus militum narrant, dum pro illis loquuntur, a quibus non agnoscuntur, multorum partes defendunt, pro multis irascuntur, pro multis litigant, ignorant tamen quod negant aut affirmant. Si autem de regibus sermo est, docet lectio clau-

B stri regum certamina casus et eventus bellorum, quomodo moriatur Saul, quis ejus mortem nuntiaverit David. *Cum enim reverteretur David a cæde Amalech, et maneret in Siceleg, venit homo de castris Saul ad David, dixitque ad eum David : Unde venis? De castris Israel, inquit, fugi. Quod est verbum, inquit, quod factum est? Qui ait : Saul et Jonathas filius ejus interierunt. Unde scis, inquit, quod mortui sunt? Et ait adolescens : Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbebat super hastam suam, et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cumque respondissem : Adsum, dixit : Quisnam es tu? Et ait ad eum : Amalechites ego sum. Sta, inquit, super me, et interfice me ; et interfeci eum (II Reg. 1).* Hi sunt rumores ruminandi claustralibus. Cum enim reverteretur David a cæde Amalech, venit ad eum homo de Castris Saul, quia dum post mortificationem vitiorum carnis appetitus non tantum proprios lapsus nuntiat, sed etiam defectus aliorum narrat, fit ut per exempla majorum ad voluptatem carnis inclinet mentes aliorum. Quos enim Saul, nisi superbos in Ecclesia prælatos significat? qui ab humero et sursum eminere sibi videntur super universum populum. Qui in monte Gelboe ab Amalechita percussus occumbit, dum in monte superbiæ posita, per diversa carnis desideria mens fluxa decurrit. Super Saul ut eum occideret, Amalechites stetit; quia animus, cui carnis delectatio dominatur, cito perit. Sed tu, charissime, præcipe uni de pueris tuis, id est spiri-

D tui puræ discretionis, ut interficiat in te Amalechitam istum, qui ausus est manum mittere etiam nunc quotidie in Christum Domini. Hæc enim multum nocent prælatis, amor scilicet propriæ excellentiæ, et voluptas carnis. Audire forsitan velles, charissime, rumores pacis non belli, concordiæ non discordiæ. *Regina Saba novit rumores hujusmodi, quæ, audita fama Salomonis, ingresso Jerusalem, locuta est ei universa quæ habebat in corde suo, et ille docuit omnia quæ proposuerat, vidensque civitatem, quam ædificaverat, et cibos mensæ ejus et habitacula servorum, et ordinem ministrantium et vestes eorum, et pincernas, et holocausta, quæ offerebat in domo Domini: Verus est, inquit, sermo, quem audiavi in terra mea super sermonibus tuis, et*

A sapientia tua. Non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, et vidi oculis meis, et probavi quod dimidia pars mihi nuntiata non fuerit. Major est sapientia, et opera tua, quam rumor, quem audiavi (III Reg. x). Saba, captiva, vel, ut quidam volunt *conversio* vel *incensio* interpretatur. Dum enim aliquis sub lege peccati adhuc in sæculo positus tenetur, audita fama Salomonis per verbum prædicationis ad Dominum convertitur; conversus, igne charitatis accenditur. Et ingressa Jerusalem cum incipit diligere pacem, locuta est ei universa, quæ habebat in corde suo per confessionem, et ille docet omnia verba, quæ proposuerat, si pœniteat, habere remissionem. Videt regina Saba sapientiam veri Salomonis, quam ostendit nobis per humilitatem filii; videt domum Ecclesiæ, quam quotidie ædificat per gratiam Spiritus sancti, videt cibos mensæ, et habitacula servorum, id est intellectus diversos Scripturæ, et congregationes religiosorum, videt ordinem ministrantium, id est statuta recte viventium. Considerat etiam vestes, martyrum scilicet et confessorum carnes, has purpureas rubore proprii sanguinis, illas vero nigras exercitio laboris, seu pallidas mortificatione carnis. Videt pincernas, qui cum cibo prædicationis propinant vinum compunctionis. Accendit etiam holocausta, quæ offeruntur in ara cordis contribulati. Sed cum hæc videt animus noviter conversus, dicitur de eo quod sequitur, et non habebat ultra spiritum. Habebat, et non habebat. Habebat enim spiritum humilitatum non elatum, spiritum gratiæ non nequitæ, spiritum Dei non spiritum mundi. *Verus est, inquit, sermo, quem audiavi in terra mea, et non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni, et vidi oculis meis, et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit.* Parum itaque videtur captivo, liberato converso et accenso audire prædicationem, nisi veniat per affectum, videre per cognitionem, nisi probet per affectum. Cum enim videt in domo conversionis bona contemplationis, et recogitat in se ea, quæ audierat adhuc in sæculo positus de bonis activæ vitæ, opera scilicet misericordiæ, benignitatis et concordæ, pondus laboris, afflictionem carnis, vilitatem cibi, quietem silentii, et iterum attendit per contemplationem, futuræ vitæ præmia, ubi erit justis æterna bonitas, felix æternitas, gaudium sine dolore, quies sine labore, cum, inquam, hæc videt dicit: *Media pars mihi nuntiata non fuerat.* An nescis, quia *Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea (Luc. x).* Quanto meliorem et longiorem, tanto majorem. In activa siquidem vita finis est in labore, in contemplativa vero nec defectus in bonis, nec terminus in delectatione.

CAP. XXI. De lite in capitulo. Abusio decima.

Infirmitati mortalium omnipotens Deus benigne providens, in Ecclesiis instituit tria, scilicet medicos, loca, remedia. Hæc tria designantur per Samaritanum, per stabulum, per vinum et oleum. Medici sunt prælati: loca, capitula; modi pœnitentiæ, remedia. Attende igitur in Samaritano prælatum; in

stabulo capitulum, in infusione vini et olei, fomentum consolationis, et asperitatem correptionis. In hoc capitulo est etiam piscina compunctionis, in qua sanatus est infirmus post commotionem veræ confessionis. Nec tamen sanatur nisi unus. Nisi enim adsit unitas, deest sanitas. Qui igitur amant litem, destruunt unitatem. Intolerabilis igitur hæc abusio, ut ibi litiges, ubi te ipsum accusare debes; ut ibi augeatur culpa, ubi deleri potest; ut ubi contemnis vicarium Christi, contemnas Christum. Ait enim ipse de prælatis: *Qui vos spernit, me spernit (Luc. x)*. Sed forsitan dicet aliquis: Religiosum pati possum magistrum, sed cum negligentiam prælatorum considero, obedire contemno; cum video fratres meipso deteriores, accusationes eorum pati nolo. Cum dicis fratres teipso deteriores, deterior factus es. Quare contemnis magistrum? An nescis Christum coram Pilato judicatum? An nescis regem cœli a militibus in terra flagellatum? (*Matth. xvii.*) Tulit Christus crucem pro peccatis tuis, non pro suis, et tu virgam renuis? Flagellari non erubuit coram populo, et tu dedignaris spoliari coram magistro? Accusatur Christus, et tacet coram militibus, ut daret nobis exemplum patientiæ; accusaris et tu, et litigas, ut sis exemplum fratribus perversitatis et malitiæ. Quare ergo resistis Spiritui sancto? Spiritui sancto resistunt, qui obdurata mente pœnitere nolunt, qui veritati contradicunt, et humilitatem confessionis spernunt. Si in hoc perseveras, in Spiritum sanctum peccas. Sed qui peccat in Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro (*Luc. xii*). Quare ergo in loco remissionis inducis litem contradictionis? Hic est locus diabolo præcæteris odiosus, hic amittit quos alibi acquisivit; hic est enim locus Spiritui sancto consecratus. Ubique Pater, ubique Filius, ubique Spiritus sanctus; sed tamen, ut diximus, iste locus Spiritui sancto dicitur esse deputatus. Possunt enim quædam de persona Filii dici, quæ non debent dici de persona Spiritus sancti. Incarnatio siquidem pertinet ad Filium, nec incarnatum legimus Spiritum sanctum. Sic etiam ad Spiritum sanctum proprie pertinet remissio peccatorum. Diversæ personæ, idem Deus, una essentia, et ideo secundum diversitatem personarum, diversa singulis assignantur officia. Consideratur etenim in Patre pietas miserationis, in Filio affectus redemptionis, in Spiritu sancto benignitas remissionis. Motus siquidem Pater pietate misit Filium ut redimeret, promisit etiam Spiritum sanctum in quo peccata dimitteret. Videsne quomodo pertinet ad Patrem potestas mittentis, ad Filium humilitas obedientis, ad Spiritum sanctum remissio pœnitentis? Est igitur capitulum officina Spiritus sancti, in qua filii Dei congregantur, ut ei reconcilientur. Noli esse frater quasi Satan inter Filios Dei (*Job. i*). Inter filios Dei Satan dicitur, qui fratres suos conturbat; qui fratribus detrahit, et eisdem malevolus insidiatur. Satan, *adversarius* interpretatur. Et Satan est, qui magistro contradicit, et fratribus adversatur. Ad quem dicit: *Unde venis? (ibid.)*. De eo quæritur

unde veniat, qui nunquam est stabilis, sed semper instabilitatem amat. Unde et subditur: *Circuivi terram, et perambulavi eam (ibid.)*; hoc enim solent perversi fratres facere, officinas, parentum domos, vicinas ecclesias vagando circuire. Sed cum Satan a facie Domini exiit, beato Job, et substantiæ ejus molestus fuit; quia quidam fratres perversi et cum remanent in claustris, et cum exeunt, bene viventibus intus et exterius molesti fiunt. Scio tamen, quod quidquid intus et exterius delinquitur, in capitulo per confessionem relaxatur. Hæc est domus vicina paradiso. De domo etenim confessionis fit transitus ad beatitudinem æternæ pacis. Tres sunt itaque domus, in quibus hospitamur egressi de carcere antiqui hostis, domus scilicet misericordiæ, domus obedientiæ, domus indulgentiæ. In domo misericordiæ, apud Patrem suscipimur per pietatem visitati; in domo obedientiæ, apud Filium per passionem redempti; in domo indulgentiæ, apud Spiritum sanctum per gratiam a peccati jugo liberati. Prima domus, ronuntiantibus peccato affinis est Ægypto. Secunda domus, proficientibus in bono proxima est deserto. Tertia delectantibus in Domino conjuncta est paradiso. Esto igitur humilis, ut sis in paradiso sublimis. Noli quæso, esse in capitulo, sicut Satan in cœlo, vel sicut Adam in paradiso. Unus enim desperat, alter excusat. Tanto autem Satan deterior, quanto desperatior. An nescis Satan expulsam a capitulo cœli; Adam a capitulo paradisi; Judam a capitulo Christi? Primum capitulum fuit in cœlo, secundum in paradiso, tertium in horto. In unoquoque tamen præerat Deus. In primo, prima culpa superbiæ; in secundo, inobedienciæ; in tertio, avaritiæ et infidelitatis. De primo dicitur, *ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (Isa. xiv)*. De secundo dicitur, *de ligno boni et mali ne comedas (Gen. ii)*. De tertio dicitur, *et retulit triginta argenteos, et projecit in templo (Matth. xxvii)*. Pœna culpæ primæ, casus; secundæ, labor; tertiæ, laqueus. De prima dicitur: *Vidi Satanam quasi fulgur de cœlo cadentem (Luc. x)*. De secunda: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo (Gen. iii)*. De tertia: *Laqueo se suspendit, et crepuit medius (Matth. xxvii)*. His tribus tres claustralium assignantur ordines: hi videlicet, qui sedem prælationis quærent; et illis qui nec præesse possunt, nec obedire volunt, alii autem, qui familiares magistris loculos portant, et in occulto detrahentes magistros cruciant. Quid? nocetne dignitas, potestas et familiaritas? Creatus in tanta dignitate angelus ut Lucifer vocaretur, non attendens dignitatem Creatoris, casurus sedem quæsivit elationis. Sic quidam claustralium dum generis nobilitate præeminent, dum litterarum scientia pollent dum voce modulationis placent, dum in qualibet artium cæteros fratres præcellunt, elationis sedem petunt et qui ex dono tanti muneris humiliores esse deberent, contra debiliores et illiteratos superbi tument. Nostis etiam potestatem primi parentis, qui cum in honore esset non intellexit (*Psal. xliii*), sed dum suo Creatori obedire con-

tempus creaturæ, cui præpositus erat subditus fuit. Sic quidam ex data sibi potestate quandoque superbiunt, et licet eis alii obediant, ipsi tamen obedire prælatis nolunt. Unde igitur processit dejectio, in dignitate; unde subjectio in potestate; unde turbatio in familiaritate? Unde iterum malum in angelo, cum nec præcessisset, nec tunc esset? Unde peccatum in primo homine, cum melius deberet credere præcepto Creatoris, quam suggestionibus antiqui hostis? Quomodo contigit ut Judas, qui in tantum fuerat familiaris, in malum consenserit Judæis? Quare iterum Christus in tantum fecit eum familiarem sibi, quem noverat inter discipulos deteriore? Quo digredior? Quo ascendo? Altioris est enim hoc operis et subtilioris. Scio tamen quod si veniret Satanus ad capitulum confessionis, impetrare posset indulgentiam remissionis. Sed ne desperaret homo, cum audiret angelum tantæ dignitatis desperasse, hominem tantæ potestatis peccasse; discipulum tantæ familiaritatis apostatasse, ostendit nobis Deus exempla quorundam, qui peccaverunt, nec desperaverunt, sed amici Dei facti sunt. An ignoras Petri negationem? (*Matth. xxvi.*) An nescis Thomæ dubitationem? (*Joan. xx.*) Nonne post culpam dilexit Mariam? (*Luc. vii.*) Amat Christus confitentium humilitatem, non superborum obstinationem, qui declinant cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Sed tu, benignissime Domine, *inclina cor meum ad faciendas justificationes tuas in omni tempore, ne declines cor meum in verba malitiæ* (*Psal. cxi.*), sed justitiæ. *Justus enim in initio accusator est sui* (*Prov. xviii.*) Quid est quod clare vis illi, quem nihil latet, cui omne cor patet, qui videt in abscondito, qui novit cogitationes hominum? Abscondit se Adam in paradiso post culpam, sed abscondi non potuit, qui nudus fuit (*Gen. iii.*) *Oculis enim omnipotentis Dei nuda et aperta sunt omnia* (*Hebr. iv.*) Solent etiam ex nimia simplicitate prælatorum, vel perversitate subditorum, in capitulo lites multiplicari, quia ubi deest severitas disciplinæ, oriuntur jurgia, crescunt rixæ. Loquuntur de exterioribus negotiis in domo confessionis, adducunt oves et boves in capitulum, ut ubi haberi deberet sermo de animabus, habeatur cura de bobus. Commoventur inter hujusmodi verba simpliciores fratres, turbantur discreti, habent iracundi locum, perversi tempus loquendi. Conqueritur Martha, respondet Maria, quia non est qui respondeat pro ea. Ubi enim nimia simplicitas prælatorum non servet pacem claustrali, vel non increpat culpas ministrantium, ibi nec Martha compeccatur, nec Mariæ silentium custoditur. Lego questum Marthæ, sed non lego responsionem Mariæ; lego tamen Christum pro hac ad illam respondisse. In responsione siquidem Christi doceri possunt prælati. Hortatur enim Martham, laudat Mariam. Illam, ne desistat a bona operatione; istam, ut perseveret in contemplatione. Pulcher ordo recte viventium, ut in capitulo turbato fratri non respondeat, nisi qui scit quid

A debet et quid deceat. In his tribus personis designari potest forma perfectæ religionis. In Martha ministrantium, in Maria claustralium, in Christo prælatorum. In capitulo itaque, in quo discreti prævalet auctoritas prælati, nemo nisi jussus loquatur, nisi vel proclamet aliquem, vel de ordine quærat, vel culpam suam humiliter confiteatur. In his siquidem servandis summus est medicus et perfecta medicina, severus magister non crudelis, et rationabilis disciplina. Si enim aliquis emendatoriam vindictam ferre recusaverit, nec tantum fratres sed etiam magistrum clamorosus et impudens contempserit, etiam si non abscesserit, de vestra societate projiciatur. « Non enim, ut ait beatus Augustinus, hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. »

B
CAP. XXII. *De dissolutione in choro. Abusio undecima.*

Cum non solum in cæteris officinarum locis, verum etiam in omnibus motibus nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum, congruum mihi fore videtur, ut maxime in ecclesia cum ad opus Dei ventum fuerit, humilitatis honestas diligentibus observetur, ut qui in ecclesiam ante conspectum Dei convenimus, ne ibidem deteriores simus. Sunt enim quidam, qui mente vagi, attoniti oculis, habitu dissoluti, plana parietum prospicientes perlustant, aliud cantant, et aliud cogitant. In choro sunt corpore, sed in foro mente; nunc intus sunt, nunc foras exeunt; nec tantum intus dissoluti, sed etiam cum exierent foras curiosi. Psalmodiæ verba proferunt, sed psalmodiæ sensum non attendunt. Unde beatus Gregorius. « Vox, inquit, psalmodiæ cum per intentionem cordis agitur, per hanc omnipotenti Deo ad cor iter paratur, ut intentæ menti, vel prophetiæ mysteria vel gratia compunctionis infundatur. » Idem in eodem: « Deum, inquit, per psalmodiam compunctio effunditur, via nobis in corde fit, per quam ad Jesum in fine pervenitur. » Sunt etiam alii voce dissoluti, qui vocis suæ modulatione gloriantur, nec tantum gaudent de dono gratiæ, sed etiam alios spernunt tumentes elatione, aliud cantant quam libri habeant, et aliud forsitan iterum dicturi, si sint illud idem iterum cantaturi. Tanta est levitas vocis, forsitan et mentis. Cantant forsitan, ut placeant populo magis quam Deo. Qui sic cantant, non cantant cum Maria sorore Moysi, sed in palatio cum Herodiade, ut placeant discumbentibus vel Herodi. Timeo autem, ne sicut delectantur altitudine vocis, delectentur etiam elatione mentis. Nemo tamen alius cantat eo, quem Dominus exaudire consuevit de monte sancto suo, nemo dulcius quam cui Dominus inclinatur aurem suam. *Voce mea, inquit David, ad Dominum clamavi, et exaudivit me de monte sancto suo* (*Psal. iii.*) Esto igitur in valle humilitatis, ut in monte sancto exaudiri merearis. Si sic cantas, ut ab aliis laudem quæras, vocem tuam vendis, et facis eam non tuam sed ementi suam. Cave ne monasterium vertas in theatrum.

in potestate tua vocem tuam, habeto et anfrangis vocem, frange et voluntatem, servas tantiam vocum, conserva et concordiam motum per exemplum concordem proximo, et per amem Deo, per obedientiam magistro: hæc concordia morum. Sunt etiam tres species cantus, quæ fiunt pulsu, flatu et cantu. Ad citharam pertinet pulsus, ad organum flatus, et ad cantum. Assignari potest hæc consonantiam, concordiam morum: si referatur ad pultharæ, manuum operatio; ad flatum organi, devotio; ad cantum vocis sermonis exhortatio. Percute igitur chordas citharæ manu bonæ operationis, ut concordem proximo per exemplum carnalis carnis. Imple organum cordis flatu, id est spiritu sanctæ inspirationis, ut reddas Deo consonum piæ devotionis. Ut iterum concordem proximo, canta canticum novum, canticum obedientiam, non canticum contradictionis et inobedientiam. Quid prodest dulcedo vocis sine dulcedine? Sicut per ascensum musicæ frangis et elevas mentem, sic per ascensum et descensum virtutum spiritus et elevas mentem. Frangas descendens ad compassionem proximi, elevas ascendens ad contemplationem Dei. Noli cantare cum Lucifero, seu cum primo homine in paradiso, sed in templo cum Christo, *ejiciens vendentes et scribas ex eo* (*Matth.* XXI), *ejiciens vendentes datam, et ementes vanam gloriam. Cantus diaboli cupiditas, cantus primi hominis voluptas, cantus secundi charitas. In cantu diaboli sunt tres falsæ consonantiae et in cantu primi hominis tres dissonantiae et tres falsæ consonantiae. In cantu etenim diaboli prima vox est insipientis, secunda suggestionis, tertia desperationis. Similiter et in cantu primi hominis prima vox est delectatio, secunda consensus, tertia excusatio. Ex his sex vocibus constat discordiam cantus diaboli ab altiori voce cantare cœpit; in cantu enim in cælo antiphonam elationis dicitur: *Ponam sedem meam ad aquilonem, et ero in altissimo* (*Isai.* XIV). Altius igitur inchoavit debuit. Si enim non excederet regulam submissam cantaret cum aliis angelis canticum perfectæ felicitatis. Descendens vero de cælo inchoavit antiphonam suggestionis in paradiso, desperationem in inferno. Differt itaque musica Christi a musica diaboli: illa enim incipit a voce sublimi hæc autem ab humiliori. Audi igitur doctorum musica spirituali doctrinam nobis faciendam. *Discite, inquit, a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris* (*Matth.* XI). Videsne quomodo spiritualis musica a voce humanitatis? In musica siquidem sex sunt voces inter se consonæ et concordant. Prima concordiam vox est humilitas cordis, secunda mortificatio carnis, tertia compassio, quarta consolatio, quinta oratio, sexta devotio. Ergo quomodo in concordia morum sunt virtus et ascensus virtutum. Nota quomodo concordat humilitas mortificationi, mortificatio compassionem, compassio consolationi, consolatio*

orationi, oratio devotioni. Nota iterum in descensum quomodo pertineat devotio ad orationem, oratio ad consolationem, consolatio ad compassionem, compassio ad mortificationem, mortificatio ad humilitatem. In his sex vocibus cantatur canticum novum, canticum charitatis. In his auditur jubilationem unitatis, consonum melos devotionis, contemplationis dulcedo.

CAP. XXIII. *De irreverentia juxta altare. Abusio duodecima.*

Ultimam de duodecim abusibus claustrum habens in manibus, ad eam discutiendam pauca dicturus accedo, qui me solum inter cæteros in hac parte negligentiores reperio. Qui licet ablutus manibus, lota facie, albis vestibus indutus accedam ad altare, tamen perversus opere, oro pollutus, immundus corde, Christi corpus meis non pertimesco manibus tractare. Accedo ad humilem elatus, iratus ad mitem, crudelis ad misericordem: et tamen patitur humilis elatum, mitis iratum, crudelem misericors. Accedo servus ad Dominum, non amore, sed timore; non devotione, sed usu. Accedo ad Dominum, cujus percussi servum; ad Patrem accedo, cujus occidi Filium. Percussi verbo, occidi exemplo, nec tamen pertimesco Dominum, nec revereor Patrem. Manens in turba fratrum, turbans aliquos, et ab aliquo turbatus, quandoque accedo ad pacificum. Appropinquo etiam talis ad osculum pacis, qui prius reconciliatus accedere debuissim ad osculum turbati fratris. In altari illum eundem conspicio, quem Simeon suscipiens manibus gratias agens benedixit in templo (*Luc.* II). Bonum est Salvatorem puerum portare in manibus et fructum salutis habere in operibus. Qui enim portat puerum in manibus, id est puritatem in operibus, cum erat exauditur, ut in pace dimittatur. Cum offerebantur in templo pueri offerri solebant in hac purificatione agnus, turtures et columbæ. Ego autem quid offeram, cum nullus istorum habere queam? Offeram ne porcum de his, quos tandiu pavi? Offeram ne merulam beati Benedicti, quæ toties et tam importune mihi volitans occurrit? Offeram struthionem, quem nutrevi post conversionem? Offeram fortassis porcum immunditiæ pro agno innocentiam, merulam voluptatis pro turture castitatis, struthionem simulationis pro columba simplicitatis. Quid est enim moraliter porcus vertens se in volutabro luti, nisi peccator revertens ad immunditiam peccati? Et quid est merula volitans nisi voluptas per suggestionem tentans? Vel quid est struthio in deserto, nisi simulatio in converso? Adhuc mecum habeo siliquas cibum, scilicet porcorum, quia adhuc in ore meo resonant sæculares fabulæ, quæ sunt quasi cibus spirituum immundorum. Siliqua, sicut scriptum reperi, genus est leguminis, foliibus maximum et sonorum, sed granorum paucitate sterile ei pene vacuum. Ideoque per siliquas designantur fabulæ sæculares sterili suavitate resonantes. Cum igitur sæcularia narro, stultas congrego, et sicut porci siliquas, sequuntur

immundi nugas. Heu! quam sæpe occurrit mihi A merula tentationis, et tam tardus curro ad vepres et urticas correptionis. « Cum autem beatum Benedictum, ut ait B. Gregorius, urgeret tentatio carnis, conspiciens urticarum et veprium juxta densa succrescere fruticeta, nudum se in illis spinarum aculeis et urticarum incendiis projecit, et per vulnera cutis eduxit vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. » Talis ad altare potest accedere, cui cum occurrerit merula voluptatis, currit humilis ad asperitatem correptionis. Ego autem quomodo accedam? qui porto plumam struthionis in habitu religionis, ut placeam non moribus, sed vestibus. Quasi enim struthio volatum simulo, sed tamen pedibus terram tango: volito habitu, sed terram tango affectu. Penna siquidem contemplationis a terrenis non elevat, quam corpulentia carneæ fragilitatis pondere suo gravat. Unde B. Job: *Penna, inquit, struthionis similis est pennis Herodii et accipitris (Job xxxix)*. Dicitur esse simihs penna struthionis pennæ Herodii et accipitris, cum aliquis habitu simulat quod vitam alicujus antiqui patris habeat. In pennis igitur similes sunt, sed corpore differunt, quia struthio corpore major est, et idēo a terra non potest elevari. Qui enim terrena sapiunt, et terrenis inhiant, carnis desiderio solent aggravari. Unde et Veritas dicit: *Hi sunt, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii)*. Exterius autem contegor ovis vellere, intus autem sævio cupiditate. Coram Domino consisto ad altare extensis manibus quasi crucifixus, crucem simulans, et tamen non portans. Cujus crucem? forsitan latronis, sed utinam illius, cui dictum est: *Hodie mecum eris in paradiso (Luc. xxiii)*. Tres sunt siquidem cruces: prima latronis desperantis, secunda orantis et dicentis: *Memento mei, Domine, cum veneris in regnum tuum (ibid.)*, tertia autem Christi. Primus meruit crucem, sed non profuit ei ad salutem. Secundus vero meruit, sed tamen ad salutem profuit. Tertius non meruit, portavit eam tamen, sed nobis profuit. His tribus assimilari possunt tres species hominum, quorum hi primi sunt, qui portant crucem mortificando carnem, et tamen non prodest eis, quia non pœnitent. Sunt autem et alii, qui mortificant carnem, et prodest eis ad salutem, orant et exaudiuntur, audiunt etiam quod dicitur: *Hodie mecum eris in paradiso*. Quando autem hoc audiunt? Cum Evangelium legentes dicunt: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum (Matth. v)*. Sunt etiam alii liberi a pœna peccati, nullis criminibus implicati, subtrahentes se a perverso opere, ab otioso sermone, ab immunda cogitatione, in quorum manibus labor est assiduus, oratio in lingua, puritas in mente, portantes aliena peccata quasi sua hi sunt, qui portant crucem, non pro suis, sed pro peccatis alienis. Prima igitur crux diaboli, secunda cujuslibet justii, tertia vero Christi. Prima malitiæ, secunda pœnitentiæ, tertia justitiæ. In unaquaque quatuor sunt dimensiones. In cruce etenim diaboli est altitudo, qua

extollitur super omne quod collitur. Prof est desperatio, de qua dicitur: *Peccator, profundum venerit malorum, contemnit xviii)*. Latitudo in carnalibus, qui latam et sam viam sequuntur. Longitudo vero per In cruce vero justii profundum est humilitas; altitudo assiduitas laboris; latitudo oratio quæ non tantum latitudinem complectitur amicum, sed etiam inimicum autem Christi habet profundum timoris, et nem spei, latitudinem charitatis, longitudinem severantiæ. In prima cruce crucior, ad secundo, pro tertia suspiro. Primam timeo, secundo quæro, tertiam desidero. In prima pœna tertia in secunda pœna cum venia, in tertia gloria crucem malitiæ pertinet pœna, ad crucem tertiæ pertinet venia, ad crucem vero justitiæ Timeo igitur pœnam, quæro veniam, desidero gloriam. Sed forsitan quæris, utrum reperire mensuras utriusque crucis? Dominicæ crucis profundum habet beatus Job, altitudinem David, latitudinem Petrus, longitudinem Naboth. De profundum timoris dicitur: *Erat vir rectus, et timens Dominum (Job i)*. De altitudine spei dicit David: *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum (Psalm. lxxiii)*. Petrus vero ostendit nobis latitudinem charitatis dicens: *Ante omnia mutua in vobis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum (I Petr. iv)*. Audis latitudinem charitatis cum dicit: *operit multitudinem peccatorum (I Petr. iv)*. De longitudine vero scriptum est. Cum Achab rex Israel Naboth vertere vellet in hortum (*III Reg. xxi*) ille moraliter intelligens mori maluit quam sentire, ut labor excolendæ carnis vertere in hortum voluptatis, voluit esse in bono perseverantiam mensuram longitudinis terminum mortis. Profundum igitur timoris altitudo spei loca per timorem ad desperationem animus perdit. Post spem charitas, post charitatem perseverantia ponitur, ut qui sperat amet, in hoc quod sperat perseveret. Primæ igitur et secundæ crucis mensuras diligens lector assignare potest cum veniam. Nos autem revertamur ad ea, quæ cœperunt, ut sacrificium dignum Deo offerre valeamus. Tres sunt autem sacrificii genera. Unum Dominicæ contriti cordis, tertium mortificatiæ carnis. Oportet igitur præcedere sacrificium humilitatis in mente, afflictionis in carne, ut habeatur dignitas in Dominicæ corporis consecratione. Cum dicitur: *Abraham sacrificium Domino post victoriam quinquere regum vaccam triennem, et capram triennem, et arietem triennem, columbam quatuor et turturem, animalium corpora divisit, aves indivisas dimisit. Descendebant autem vociferantes super corpora divisa, sed Abraham abigebat (Gen. xv)*. Aves sunt spirituales, animalia carnalia. Adversus se invicem animalia dividuntur dum perversa desideria distrahuntur. Porro aves indivisæ remanent quia spirituales semper u

lum tenent. Super corpora vero divisa volu-
 descendent, quia in divisione carnalium dæ-
 desiderii sui pastum quærent. Sunt et aliæ
 res, importunæ scilicet cogitationes, quæ in
 nostræ orationis sacrificio quandoque se in-
 it, et quod in nobis Deo immolamus, hoc ra-
 vel commaculare volunt. Sed Abraham abi-
 diffugiunt volucres, quia manus sanctæ
 stionis intus fugat immundos spiritus, et per
 cogitationes. Per vaccam, ut quidam vo-
 quæ grave est animal, sensualitas; per ca-
 , quæ altum petit, et clarum habet visum, in-
 tualitas; per arietem, qui cervicosum est ani-
 carnalis imaginatio signatur, quæ cornibus
 biæ spiritui reluctatur: hæc trium annorum
 tur esse, ut individue Trinitatis imbuantur
 e. Ego autem non tantum gravor accessu vo-
 m, sed etiam inquietor importunitate musca-
 quæ venientes ex Ægypto adhuc sequuntur
 icantes in deserto. In illis timeo rapinam, in
 iaculam. Tres sunt autem muscæ Ægypti, id
 unitas, curiositas et voluptas. Musca vanitatis
 etat, et maculat sacrificium humiliati cordis;
 a curiositatis, sacrificium mortificatæ carnis.
 lo igitur ad altare vanus, curiosus, voluptati-
 itus. Sunt etiam multi alii in sæculo, qui non
 m vani, curiosi et voluptuosi, sed etiam cum
 tione, non cum devotione accedunt ad men-
 Christi, qui non accederent, nisi seipsos ali-
 accepturos sperarent. Accessit ad Jesum
 s, accessit et Judas, accesserunt et miites
 figentes (*Matth.* xxvii). Accedunt quotidie ad
 is Christi religiosi, accedunt et perversi sacer-
 , qui ea, quæ offeruntur ad mensam Christi,
 unt in mensa diaboli. Ipsa est alea fati, in illa
 i invocant, in ista perjurant, non enim ora-
 vacant, sed lusibus exsultant, legem Dei nec
 t, nec discunt, vacantes otio comensationibus
 rietatibus student, terrenis inhiant, terrena
 nt; assidui in plateis, in ecclesia rari tardi ad-
 tigandam culpam peccatoris, parati ad inqui-
 a vestigia leporis, velociores ad congregan-
 anes, quam ad convocandos pauperes; liben-
 orrigunt panem cani, quam pauperi: plures
 unt eis ad mensam, ad missam nullus; fa-
 s aut famulos habere secum volunt, sed cle-
 habere non possunt, quia nollunt. Hi sunt,
 um thalamus ornatior et ecclesia; equus cha-
 st missali; cappa casula puchrior; camisia
 atior alba. *Ecce quomodo obscuratum est*

A *aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum* (*Thren.* iv). Obscuratum est aurum fuligine peccatorum, mutatus est color decoris et sanctitatis in foeditatem vitiorum. Qui sunt isti lapides sanctuarii dispersi in capite omnium platearum, nisi, ut quidam sapiens dicit, sacerdotes Christi et ministri sacri altaris, et canonicorum sancta et Deo consecrata societas, nec non et virginum et sanctimonialum numerositas, qui semper apparere debent in secreto Dei conspectibus, quos nunquam necesse est foris conspici, nunquam extraneis et sæculi actibus occupari. Sed, quod gravius est, ideo dispersi deplorantur quasi lapides sanctuarii in capite omnium platearum, qui dum per
 B vitam et orationem intus esse in contemplatione Dei semper debuerant, per vitam reprobam foris passim vacant. Ecce jam pene nulla est sæcularis vitæ actio, quam sacerdotes Christi non admistrent; nulla mundi negotia, in quibus ministri altaris se non occupent; nulla rerum improbitas, qua monachus ordo se non implicet; pene nulla illecebræ vitæ blandities, qua se castitas sanctimonialum non commaculet. Sanctuarii ergo lapides dispersi sunt in plateis, cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Et non solum in plateis, sed in capite omnium platearum disperguntur, dum per desiderium hujus mundi opere peragunt, et tamen de religioso habitu culmen honoris vel laudis quærent. In capite ergo platearum dispersi sunt quia et jacent per ministerium operis, et honorari volunt de imagine sanctitatis. Quid est igitur cum tales ad altare accedunt, qui nihil aliud nisi temporalia quærent? et quæ major aut gravior abusio in claustro vel in sæculo potest esse, quam quod ad sacrificium Dominici corporis accedas sine reverentia ac sine devotione? Possunt ea quæ diximus, animum legentis instruere, si caveantur quæ noxia sunt, si teneantur utilia, ut prælatis subditos diligenter custodiant, subditi prælatis benigne obediant, devoti sint senes, laboriosi juvenes, sit honestas in habitu, mediocritas in victu, in claustro assidui, ad curiam rari; ut non sint curiales, sed claustrales; sint intenti psalmis, non causis; in claustro non sit rumor, sed lectio; in capitulo non lites, sed confessio; sit in choro severa simplicitas, circa altare reverentiæ honestas. Ex his igitur observantiæ mandatis pendet summa totius religionis.

LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

sti, charissime, quod ea, quæ de ordinatione
 stri materialis diximus, non solum scripta, sed
 a pro loco, et tempore, et personis sunt ordinata,

et executioni apud nos mandata. Sed forsitan dubi-
 tas utrum omnes consenserint an non consentientes
 recesserint aliqui. Nullus recessit, omnes consense-
 runt, exceptis quibusdam laicis, qui adhuc jugum

portant et murmurant, et tales qui in sæculo pauperiores vixerant quam nunc vivant, et nunc in monasterio quærent quæ nec foris habere potuerunt. Sic, cum David ad debellandos profisceretur Amalechitas, quidam abierunt, quidam remanserunt ad sarcinas (*I Reg. xxx*). Ad sarcinas vestis et cibi remanent inertes et infirmi, ad bellum vero expediti et fortes ire non timent. Qui igitur vestes, cibos et quietem carnis diligunt ad debellandos Amalechitas, id est, ad destruendas carnis delectationes non procedunt. Hoc enim interpretatur Amalech, *populus lambens*. Sic filii Gad, et filii Ruben, et dimidia tribus Manasse renuunt transire Jordanem, et ad bella cum fratribus procedere; sed magis amant terram Jazer aptam nutriendis animalibus oblinere (*Num. xxx*). Qui terram Jazer animalibus quærent, hi sunt qui motus animi irrationabiles in desideriis carnis pascunt. Nullus clericorum, charissime, modo discordat, sed unusquisque pondus religionis benigne portat, et quibus prius quibus fuit gravior nunc est gratior. Pro hoc igitur laboro, ut cum ipsis semper quietus vivam, et cum ipsis in pace moriar, cum ipsis et sub ipsis frater et conservus. Nunc autem ad ea, quæ de claustro sunt animæ dicenda, transeamus.

CAP. I. Quod clastrum animæ contemplatio dicitur.

Animæ clastrum contemplatio dicitur, in cuius sinum dum se recipit animus, sola cœlestia meditatur, separatur a terrenis, a turba cogitationum carnalium longe ponitur, dulces carnis refugit affectus, vagos sensuum motus restringit, in Domino delectatur, angelica fruitur dulcedine legit in libro vitæ, pro silentio pacem tenet, in choro virtutum, servat concordiam morum, summi Patris bonitatem, angelicæ creaturæ beatitudinem contemplatur, attendit bonitatem, cui nihil deest, beatitudinem quæ nullo indiget. Patris potentiam, Filii sapientiam, Spiritus sancti benignitatem considerat. Dum hæc tria contemplatur, tribus modis consolatur. Peccavimus enim contra patrem, peccavimus contra Filium, peccavimus contra Spiritum sanctum. Ex infirmitate contra Patrem peccavimus, quasi contra potentiam; ex ignorantia contra Filium, quasi contra sapientiam; ex malignitate contra Spiritum sanctum, quasi contra benignitatem. Consolatur igitur nos potentia Patris, qua peccata puniuntur, ut fortitudinem capiamus contra fragilitatem carnis; consolatur sapientia Filii, quæ refecit quod per ignorantiam deficit; consolatur benignitas Spiritus sancti, ne subintret desperatio. Hujus claustri ambitus, virtutum columnis decoratur, sustentatur patientiæ basibus, ac regula justitiæ quadratur, virtutum coadjacentibus officinis munitur, muro boni operis, claustri septa forinsecus ambiuntur, quæ clauso silentii ostio vagæ mentis gressum prohibent. Ab hoc claustro egressa est Dina Filia Jacob, ut videret mulieres regionis alienæ. Quam cum vidisset Sichen filius Hemor, adamavit, et rapuit, et dormivit cum illa,

A *et conglutinata est anima ejus cum ea, triblanditiis delinivit* (*Gen. xxxiv*). Audi beatorum: « Dina, inquit, ut mulieres videas alienæ egreditur, quando undaqueque sua studia negligens, alienas actiones contra habitum atque ordinem proprium v. Quam Sichen princeps terræ opprimit, et ventam in curis exterioribus diabolus cor. Et conglutinata est anima ejus cum ea, quæ tam sibi per iniquitatem recipit. » Sed quæ mens a culpa recipiscit atque admissum finatur, corruptor et spem, et securitate oculos revocat, quatenus utilitatem tristitia trahat. Recte illic subditur; Tristemque B delinivit. Modo enim aliorum facta gravior nil esse quod perpetratum est, modo mihi dicit Dominus loquitur, modo adhuc tempus quens ad pœnitentiam pollicetur, ut dum decepta mens ducitur, ab intentione pœnitentia suspendatur. Sic, charissime, quandoque egreditur, et egressa curis sæcularibus incipitur. Fratres autem Dinæ sororem suam in domo diu morari non permittunt, sed in Sichen cum reliquis masculis, urbe deponunt sororem suam tollunt, uxores vero eorum adducunt (*ibid*). Sororem suam filii Jacob, et quos masculis interfecto Sichen reducunt, viriles animæ motus contra vitia luctantur diabolo, et majoribus vitiis extirpatis, in carnali desiderio violatam secum quasi C hostibus ereptam manere cogunt. Mulier captivæ ducuntur dum delectationes animi terram carnis exsultantes a desideriis captivantur. Sic igitur congregati filii Jacob illius exeunt cum sorore, quia dum post lapsum respiscit, virtutum collectis, ne iterum capiatur a carnalibus de longius recedit, nec tantum longius recedit etiam altius ascendit. Ascendit enim in Bethel (*Gen xxxv*). Sed hoc fit, quando mens ascendit virtutum in se disponit. Sic igitur in Bethel nitur, quando cor cujuslibet, *domus Dei*, quæ interpretatur Bethel, efficitur. In hac domo altissimo erigitur, in hac domo claustri spatio ordo stabilitur.

CAP. II. De quatuor lateribus claustri.
Sicut ex quatuor lateribus claustri in structura fieri solet, sic in quatuor virtutibus quadratura claustri spiritualis per similitudinem assignari potest, quæ sunt contemptus sui, caritas mundi, amor Dei et amor proximi. Ex quatuor lateribus unum vergit ad Occidentem, unum ad Septentrionem, tertium ad Orientem, quæ ad Meridiem. Dum enim defectus carnis accernimus, dum quotidianos occasus animi videntur quasi in latere claustri, quod ad occasum cit, sedemus. Quid enim aliud nisi occasus carnis, dum in nobis subtractis radiis superdiem divinæ cognitionis delicere sentimus, dum dente sole crescunt tenebræ, minuitur charitas, recedente sole justitiæ, miseræ mentis cæcitas

le vero, qui profundæ noctis tenebras, id est, ariam difficiles culpas, et eorum corda frigore desperationis concreta considerat, quasi claustrum sedet, quod ad Septentrionem at. Post tenebras vero profundæ noctis, id est cupiditatis et odii cæcitatem, aurora superni solis radios expandens, mentis illud secretum, fugat nubes tentationum, torporis frigoris expellit, dilectionis calorem nutrit, et ad amorem proximi. Sicut lucifer præcedit, sic amor proximi amorem Dei. Hoc igitur claustrum spiritualis, ortum respicit charitatis. Cum enim incipit diligere Deum, cum incipit diligere proximum. Et sicut sol oriens ascendit ad austrum, sic per amorem proximi fit ascendit charitatem Dei. In latere vero claustrum ad meridiem respicit, sumus, quando archaristis sole, divinæ majestatis lumen præclaritate tenuiter videmus. Licet enim rationis contemplationis recto tramite illuminet ter cordis, licet mens aut minimas, aut nullas tentationum umbras, tamen cum videre luciditatem Deitatis volumus, impeditur ratio clarissimus. Non est igitur quo divertat animus, nec inter hæc quatuor virtutum munimina manet interruptus. Non enim ad carnis voluptatem, non ad mundi vanitatem, non ad odium proximi, non ad contemptum Dei.

III. *De quatuor ordinibus columnarum, et de ex contemptu sui duodecim columnarum loquitur procedit.*

In his quatuor claustrum lateribus quasi quatuor columnarum disponuntur. Ex contemptu mundi sui duodecim columnarum ordo procedit, et humiliatio cordis, et afflictio carnis, sermo humilis, abjectio vestis, cibus tenuis, pondus laboris, amor subjectionis, contemptus honoris, amor fugere alterius consilium suo præferre, amor non obedire, de se diffidere. Hæ columnæ seorsim, sculpuntur et poliuntur. Secantur quando operatione virtutis a vitiis separantur. Sculpuntur quando ea quæ mens cogitat, manus operantur, sic Salomon in templo cælaturas prominentissime legitur (*I Reg. vi*). Prominent cælaturæ, mentis cogitationes exterius apparent in exteriori et operatione. Sed quomodo poliuntur? Quando tribulationis adversitate feriuntur. Quod durior, æquale efficitur. Æquale non elatum, leve et asperum. Prima igitur columna, id est, humilior cordis politur, dum æqualitatem servat dum, exasperatur per iram, nec inæqualitatem resuperbiæ, quæ sibi nullum existimat æquale efficitur cor Deo subditum, proximo amicum in se modestum. Æqualitas mentis lineam tenet religionis. Sunt enim quidam, qui nunc in operatione carnis macerantur, nunc ad carnis votum revertuntur, sæpe vigilant aliis dormientibus, sed sæpius dormiunt aliis vigilantibus. Nunc in gloria, nunc sublimia, nunc blanda, nunc aspera poliuntur, nunc de fratribus, nunc de parentibus gloriantur, nunc nihil nisi ordinis statuta

perstrepunt, nunc nihil nisi fabulas audire volunt. Nunc albas, nunc nigras, nunc medio colore coloratas delectantur habere cappas, nunc vilis placet habitus, nunc mediocris, nunc superfluus. Nunc dant illis olera pastum, aqua potum, nunc vero exquisitis ferculis, nunc diversis poculis utuntur. Nunc laborant, nunc labor displicet. Amant subesse, ut possint præesse, honores fugiunt, ut honoribus occurrant. Hæc est inæqualitas columnarum, hæc est asperitas earum. Paulus apostolus æqualitatem et lævitatem [lenitatem] docet. Lævitatem [Lenitatem] cum dicit: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes* (*Rom. xii*). Et in eodem: *Non vosmetipsos defendentes*, inquit, *charissimi, sed date locum iræ* (*ibid.*) Æqualitatem vero, ubi ait: *Scio humiliari, scio et abundare, ubique institutus sum, et in omnibus, et satiari et esurire, et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo, qui me confortat* (*Philip. iv*). Unde beatus Gregorius: « Qui, inquit, acceptis rebus non extollitur, qui eas ad usum vanæ gloriæ non intorquet, qui solus non possidet quod accepit, sed hoc misericorditer cum indigentibus dividit, scit abundare. » Qui acceptis alimentis, non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis, nec plus carni tribuit quam necessitas petit, scit satiari; qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat, nec pro necessitate victus aliquid agit, unde anima peccati laqueum incurrat, scit esurire. Quem ergo in abundantia superbia non elevat, nec in necessitate cupiditas irritat, novit abundare, novit penuriam pati. Cum autem diceret *omnia possum*, ne per elationis tumorem excederet æqualitatem, statim subjunxit, *in eo qui me confortat*. Qui enim quod faciunt, Deo ascribunt, et humiliter sentientes de se diffidunt, talibus non evanescit fructus sui laboris, quia nec extollitur in auras vanæ gloriæ nec vento rapitur elationis.

CAP. IV. *De basibus columnarum: Quod tres in Scripturis basium species inveniuntur.*

Sicut bases suppositæ columnis materialibus portant ædificii sui pondus, sic patientiæ virtus, ædificii spiritualis sustinet onus. Tres autem in Scripturis basium species inveniuntur, scilicet ænea, argentea et aurea. Ænea fortitudinem, argentea cum fortitudine claritatem, aurea cum fortitudine et claritate fulgorem tenet. Fortitudo in opere claritas in sermone, fulgor in mente. Qui in his tribus patientiam bene servat, quasi basis aurea virtutum structuram firmiter portat. His tribus usus est Moyses in constitutione tabernaculi, ænea scilicet, argentea et aurea (*Exod. xxxvi*). Ædificavit Moyses tabernaculum, quod moraliter designat claustrum animæ. Tria possumus assignare tabernacula, scilicet materiale, mysticum et morale, id est tabernaculum Moysi, tabernaculum Christi, tabernaculum cujuslibet justii. Tabernaculum Moysi fuit ex diversis ornamentum generibus conveniens structura. Tabernaculum Christi est Ecclesia. Tabernaculum justii quælibet fidelis anima

amoris dulcedinem trahitur, quasi per compassionem blandientis adjuvatur. Amor erigit, trahit et sustentat; timor cogit, erigit, sed cruciat. Ad hoc pertinet quod per beatum Augustinum ad prælatos de subjectis dicitur: « Plus, inquit, a vobis amari appetant, quam timeri. Nec tamen nimium parcat amor, nec nimium terreat timor: sed sic amorem timor comitetur, ut nec timor odium pariat, nec amor negligentiam patiat. » Hinc per beatum Job dicitur: *Cum sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen mærentium consolator* (Job. xxix). Ecce timor ex auctoritate regiminis, amor autem ex dulcedine consolationis: Sic et vulneribus illius, qui incidit in latrones, Samaritanus vinum et oleum infudit (Luc. x); in vino scilicet designans severitatem distractionis, in oleo vero mollitiem pietatis. Unde per beatum Gregorium dicitur: « Faciendum est quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. » Sed et in arca tabernaculi virga simul et manna erant (Hebr. ix), id est, virga distractionis, et manna dulcedinis. Hinc Psalmista: *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt* (Psal. xxii). Virga enim percutimur, baculo sustentamur. Hæc est virga directionis per correptionem, hic est baculus sustentationis per consolationem. Sed, ut superius dictum est, plus amari a subjectis prælati appetant quam timeri, ne severitatis nimis vultus eliminat, quos compassionis benignitas per consolationem fovere debet.

CAP. VI. *De capitulo animæ. Sicut fratres in capitulum conveniunt, ut errata corrigant, sic ratio cogitationes convocat.*

Sicut fratrum multitudo, ut errata corrigat, statutis horis ad capitulum confluit, sic mentis ratio cogitationes diversas ad secretum cordis quandoque convocat, ut incorrigibiles ejiciat, corripiat inquietas, negligentes emendet, erudiat simpliciores, mitiget iracundas, voluptuosas restringat, pigras excitet, consoletur pusillanimes, doceat indiscretas. In hoc spirituali capitulo abbatis locum ratio possidet, conscientia culpas accusat, perversitas excusat, superbia reatum defendit, innocentia confitetur, humilitas seipsam judicat, arrogantia vero alienos. More perversorum fratrum vitia præceptis contradicunt, more vero simplicium virtutes obediunt, seipsas tamen quandoque virtutes invicem accusant. Accusat enim misericordia justitiam, justitia misericordiam, honestas humilitatem, humilitas honestatem. Accusat misericordia justitiam, quod manus usque ad crudelitatem extenderit, quod iracundiæ verba protulerit, quod mansuetudinis vultum mutaverit. Justitia vero misericordiam accusat, quod severitatis vultum non induerit, quod peccatum impunitum dimiserit, quod delinquentem saltem verbis non increpaverit. Accusat humilitas honestatem, quod excedat mediocritatem, quod sequatur superfluitatem, quod non tantum utatur honestis, sed etiam voluptuosis. Honestas vero accusat humilitatem,

A quod nimiam diligat paupertatem, quod non impendat corpori necessitatem, sed amet nuditatem, pannositatem et egestatem. Ait enim quandoque misericordia remissius, justitia crudelius, humilitas, parcus, honestas abundantius, nec tamen desinunt esse virtutes, licet imperfectæ sint. Dum enim accusantur, quasi ad suspiciendam disciplinam denudantur. Sed quomodo denudantur? Quando per confessionem vitiorum occulta declarantur. Duæ siquidem sunt species disciplinæ, interior scilicet et exterior. Interior disciplina est per distractionem cordis, correctio morum; exterior vero per afflictionem carnis, correctio actionum. Exterior quandoque generat interiorem; quia, dum mens non spargitur ad exteriora, revertitur ad quietis amorem. Ad hoc pertinet quod *Lamech Noe genuit* (Gen. v), id est, disciplina requiem. Interpretatur enim Lamech *percutiens*, quod proprium est disciplinæ: Noe vero *requies* interpretatur, quæ tunc nascitur, quando mens ab exterioribus per disciplinam reprimatur. Hic est Noe, qui construit arcam (Gen. vi), id est, ædificat animam, quæ irrationabilia animalia in inferioribus ordinat, homines et volatilia in superiori parte locat, id est, motus carnales subjicit, spirituales superponit. Si autem inundaverit diluvium carnis, tunc intrat arcam mentis; et licet circumfluant torrentes iracundiæ, fluentia luxuriæ, voragines gulæ, licet ebulliant fontes delectationum, abyssus cupiditatum, maria conturbationum, intrat tamen Noe securus arcam, id est, quietus animus clauso foris silentii ostio possidet animam. Sed et Lamech interfecisse Cain legitur (Gen. iv). Cain autem *possessio* interpretatur. Cujus? diaboli non Dei, sui non magistri, proprii non communis. Inter folia jacens Cain occiditur, quia perversus in levitate cordis et multiplicitate verborum volutatur. Sic igitur per Lamech Cain occiditur, et ex alio Lamech Noe generatur, quia quandoque perversus per disciplinam ejicitur, et per disciplinam nutritus, quietæ mentis efficitur. Accusatur Cain de morte fratris. Qui enim nullo obediunt, qui seipsos possident, qui exemplum pravæ operationis fratribus ostendunt, quid aliud quam fratris animam propriis manibus, id est propriis actibus, occidunt? Quid igitur utilius disciplina, quæ quietem generat, perversos necat.

CAP. VII. *De opere spirituali. Post capitula exeunt fratres ad laborem: sic et animus egreditur a contemplatione cœlestium ad meditationem Scripturarum.*

Post capitulum ad laborem manuum fratres egredi solent: sic post quietem contemplationis egreditur animus ad providendum laborem corporeæ necessitatis. Egreditur a contemplatione, qui cœlesti fruebatur delectatione. Egreditur, et descendit, quo, et quomodo? Egreditur a contemplatione cœlestium ad meditationem Scripturarum, et ibidem moram faciens audit vitæ præsentis miseriam, futuræ vero beatitudinem, considerat præmia justorum, attendit et pœnam damnatorum. Deinde de præmiorum amore tractus et pœnarum

timore tactus, descendit ad suorum memoriam delictorum. Qui dum culpam propriam cognoscit, alienæ citius ignoscit, et ideo post memoriam delictorum descendit ad compassionem proximorum, inde vero progreditur ad agendam curam eorum. Potest et hoc per similitudinem demonstrari, cum aliquis egreditur de thalamo in domum, a domo in porticum, a porticu in vicum, a vico in agrum. Egreditur siquidem a contemplatione cœlestium ad meditationem Scripturarum, quasi a thalamo in domum; a meditatione Scripturarum ad memoriam delictorum, quasi a domo in porticum; a memoria delictorum ad compassionem proximorum, quasi a porticu in vicum; a compassione proximorum ad agendam curam eorum, quasi a vico in agrum. In contemplatione igitur quies est, in cæteris labor. In meditatione Scripturarum laboramus, timentes ne præmia justorum amittamus; in memoria delictorum laborantes gemimus, ne cum damnatis simus. In compassione vero proximorum labor est operationis. In primo monemur, in secundo docemur, in tertio movemur, in quarto mere-mur. Monet Scriptura quid agere debeamus; docet memoria delicti, ut pœniteamus; movemur compassione, ut diligamus; opus vero bonum meretur, ut nobis, qui aliis succurrimus, succurratur. Exit et animus in hortum, ut videat hortulanum, videlicet Christum, qui plantat gramina virtutum. Exit et olera rigare, id est, fragilitatem carnis deplorare lacrymis. Sed, sicut sol post pluviam clarior fulget: sic Christus post irrigationem lacrymarum benignior apparet, extendens radios suæ cognitionis et illuminans corda verbo consolationis. Exierat Maria Magdalene ad sepulcrum quasi in hortum, ut plantaret et irrigaret; invenit eum qui dat incrementum, et audit: *Mulier, quid ploras? Quem quæris (Joan. xx)*. Ecce post pluviam compunctionis irradiat claritas consolationis. At illa, audito quid quæreret, existimans quia hortulanus esset, ait: *Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, et ego tollam eum (ibid.)*. Desperabat Maria de fructu laboris, quia dubitabat de veritate resurrectionis. Unde dicitur quod conversa est retrorsum (*ibid.*). Convertitur retrorsum, quæ in Domini faciem per dubitationem miserat deorsum. Plantaverat Maria per amorem, sed de fructu resurrectionis dubitabat propter resurrectionis dilationem. Cum autem cognoscit Christum, colligit fructum. Quid enim prodesset semen corruptionis, quid flos nativitatis, quid maturitas passionis; nisi sequeretur fructus speratæ resurrectionis? Egreditur iterum animus, ut circumfodiat *ficulneam*, ut quæ sterilis erat, fructum ferat (*Luc. xiii*), ut copinum stercoris mittat, id est, ut memoriam peccati fetentem reddat. Intrat et in vineam, ut circumfodiat eam, ut succidat sarmenta, id est, superfluitatis incrementa, ut quod luxuriat in palmitibus, redundet in fructibus. Unde in Canticis canticorum: *Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis, mane surgamus ad vineas; videamus etiam si floruerit vinea, si flores fructus partu-*

riunt (Cant. vii). *Egrediamur*, inquit, *in agrum*. Egreditur animus a contemplatione ad sui circum-spectionem, egreditur a cura sui ad agendam curam proximi, ut consoletur pusillanimes, corripiat inquietos, ut fiat ager virtutum qui prius fuerat veprium et spinarum. *Commoremur*, inquit, *in villis*, id est in illis qui sunt villani, id est rudes et tardi ad percipienda documenta curiæ Christi. Sunt enim quidam claustrales quasi curiales, quinam vero villani, id est inordinati, qui non quærunt ædificationem mentis, sed repletionem ventris, terrenis inhiant, terrena sapiunt. In his necesse est ut faciamus moram per doctrinam, per disciplinam. *Mane surgamus ad vineas*. Qui enim volunt succidere sarmenta vinearum, id est superfluitates animarum, oportet ut surgant mane, id est, non pigre, sed præcedant exemplo et operatione. *Videamus an floruerit vinea, an flores fructus parturierint*, id est, videre faciamus, an bonis cogitationibus animus floreat, an boni operis fructus gignat. Quid? Nonne inter opera quiescendum? Dicat igitur animus: *Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideravi, sedi (Cant. ii)*. Tria sunt in malo consideranda, videlicet umbra grata, fructus bonus, odor suavis. Dat enim Christus umbram præceptorum, quæ defendit ab æstu vitiorum, *ut per diem non urat sol, neque luna per noctem (Psal. cxx)*. Habet fructum inter folia, id est, bonum opus inter verba. Scriptum est enim de eo: *Fecit quod docuit (Act. xxi)*. Odor vero fructus illius est suavis, id est, fama bonæ operationis. Sub umbra igitur, quam desiderat, sedet animus, qui vult esse quietus. Sed quandoque sedet super fenum, quandoque super scabellum, quandoque super scamnum, quandoque super cathedram. Super fenum sedet, cum carnem subjicit; super scabellum, cum subjicit mundum. Unde beatus Hieronymus: « Magna, inquit, exultatio est animæ, mundum habere sub pedibus. Cum vero sedet super scamnum, novissimum eligat locum, ut audiat: *Amice, ascende superius (Luc. xiv)*, ne cum rubore descendat et audiat: *Da huic locum (ibid.)*. Qui humilitatem sequitur, ad superiora vocatur; qui vero superba eligit, ad inferiora descendit. Super cathedram sedent non justitiæ, sed pestilentiæ, de quibus dicitur: *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite (Matth. xxvii)*. Post pausationis quietem iterum surgit animus ad laborem, ut colligat botros de vineis Engaddi (*Cant. i*), non de vinea Sodomorum; de vinea Sorec, non de suburbanis Gomorrhæ: ut inter ubera sua comportet myrrhæ fasciculos, ut in agro Boos recipiat spicas, quæ messorum manus effugerant (*Ruth. ii*). De vineis Engaddi, et de vinea. Sorec animus botros colligit, cum fructus pœnitentium vel electorum præmia requirit. Engaddi, *fons hædi*; Sorec *electa* interpretatur. In hunc fontem qui descendunt hædi, ascendunt agni novelli. In fonte etenim compunctionis abluuntur sordes carnis, abluuntur fetor hædi, id est voluptas peccati, hædi petulantia, id est carnis luxuria. Ex vineis Engaddi vinum bo-

x vineis Soneth vinum optimum ; illo in-
 ir chari, isto charissimi. Illud aqua mistum,
 st purum. Illud adhuc turbatur fœcœ natu-
 est voluptate carnali ; istud vero non turba-
 am qualibet tribulatione temporali. Illud ve-
 vasorum retinet saporem, id est, memoriam
 i ; istud redolet munditiam, id est, dulcedi-
 ordis purificati. Vinum igitur de vineis En-
 et de vinea Soreth conditur pigmentis et
 vinum de vinea Sodomorum, et de subur-
 gomorrhæ, venenis et felle. *Fel enim draco-*
num eorum, et venenum aspidum insanabi-
lit. xxxii). Gomorrha, siccitas ; Sodoma, ste-
 interpretatur. Qui enim remoti sunt a fonte
 nctionis, qui non humectantur pluvia præ-
 nis, qui non suffunduntur cœlestis aspersionis,
 id est, subtilitate contemplationis, quid
 si sunt sicci aut steriles ? Humor enim ge-
 secunditatem, siccitas sterilitatem ; myrrhæ
 fasciculos inter ubera sua portat, qui corde
 liens et manuum laborem impendens, proxi-
 necessitates sustentat. Myrrhæ fasciculos
 qui carnis voluptatem per afflictionem, vi-
 jejunando, vigilando, laborando, domat.
 fasciculos inter ubera sua portat, qui lapi-
 m Stephani, ignem Laurentii, crucem Petri,
 a Christi in corde (quod est inter ubera)
 liendo locat. Unde in Canticis : *Quasi fasci-*
myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea
rabitur (Cant. i). Inter ubera sponsæ quasi
 lus myrrhæ dilectus commoratur, dum in
 cujuslibet Christi passio cum amaritudine
 moriam renovatur. *In agro vero Boos quæ*
um manus evaserant, spicas colligit (Ruth.
 sententias a magnis doctoribus intactas di-
 inquit. Sic Ruth Moabitis, anima scilicet
 ix, secuta nulum suam venit in Judæam
 ionis terram. Ibi in agro Boos sequens post
 netentium, ne a doctrina aberret, eorum
 id est, sententias colligit, quas lex in ci-
 duæ, pupilli et advenæ remanere præcepit.
 messem suam virga, id est, subtili discre-
 iscutiens, invenit tres modios, qui sunt tri-
 ntellectus secundum mensuram donationis
 Ex his igitur sustentamur tempore famis,
 t anima nostra.

II. De refectorio animæ. Quod in refectorio
 uali ponuntur tres mensæ, in quibus
 stus ministrat.

homo exterior in refectorio materiali ad ho-
 do potuque reficitur, sic homo interior in re-
 sanctæ meditationis potatur vino compunc-
 et diversis exemplorum saginatur ferculis.
 refectorio tres ponuntur mensæ, id est, tri-
 ntellectus divinæ Scripturæ, videlicet histo-
 nysticus et moralis. Prima mensa simplici-
 unda doctoribus, tertia communis est utris-
 prima cibus grossior, in secunda subtilior,
 a dulcior. Prima saporem continet exem-
 , secunda vim mysteriorum, tertia dulcedi-

A nem morum. In una Christus vinum ministrat, in
 secunda frangit panem, in tertia docet. Prima pa-
 scit miraculis, secunda figuris, tertia verbis. Res
 miraculorum corroborat fidem, impletio figurarum
 spem, doctrina morum charitatem. Dum enim
 aqua in vinum mutatur, dum Lazarus suscitatur,
 leprosus mundatur, cæcus illuminatur, tunc sim-
 plicior turba miratur : sed fides inde crescit, quia
 Deus hoc fecisse creditur. Dum vero discipulis pa-
 nis frangitur, et corpus Christi esse perhibetur,
 dum templum destrui, et post triduum sub figura
 resurrectionis reædificari promittitur, cum hoc
 evenisse cernitur, nonne de gloria venturæ resur-
 rectionis spes inflammatur ? dicebat enim de
 templo corporis sui. Dum Christus in parabolis lo-
 quitur, dum semen seminantis quibus terris con-
 gruatur assignatur, quid aliud in mentibus hominum
 nisi verbi Dei amor ordinatur ? Ponuntur itaque
 mensæ, ponuntur et panes. Affert Moyses consper-
 sum apostoli hordeaceum, Elias subcinericium.
 Hordeum tenacissima palea tegitur, in quo Vetus
 Testamentum figuratur, quod legalibus observan-
 tiis obumbratur. Per conspersum designatur papis
 lacrymarum, qui populo Dei in cibo conceditur,
 dum de Ægypto egreditur. Per panem vero subci-
 nericium notatur vita peccatorum : qui tandiu su-
 pra se cinerem portant, quandiu carnalium volup-
 tatum desiderio flagrant. Unde scriptum est :
Ephraim factus est subcinericius panis, qui non re-
versatur (Ose. vii). Panis sub cinere partem subter
 habet mundiorum : illam, quæ supra est, sordi-
 diorem. Sic mens terrena cogitans, super se cine-
 rem portat. Si autem panis reversetur, excusso ci-
 nere, totus extat mundus. Hoc pane subcinericio
 nondum bene a cinere excusso pastus est Elias,
 dum fugiens a facie mulieris fornicariæ, *venit in*
Bersabæe Juda, ubi puerum suum dimittens perre-
xit in desertum viam unius diei, sedensque subter
unam juniperum, projecit se, et obdormivit, et ecce
ad caput ejus subcinericius panis, et vas aquæ
(III Reg. xix). Fugit igitur, qui mundo renuntiat,
 fugit mulierem fornicariam, qui fugit luxuriam.
 Venit in Bersabæe Juda terram confessionis, et
 puerum suum ibi dimisit, qui pueriles actus dese-
 rens, ad viriles ascendit ; pergit in desertum viam
 unius diei, qui servata unitate communis vitæ
 mundanis renuntians, spiritualia quærit. Subter
 unam juniperum sedet, qui, nolens aculeos pecca-
 ti sustinet. Unde Apostolus : *Condelector legi Dei*
secundum interiorem hominem, video autem aliam
legem in membris meis repugnantem legi mentis
meæ (Rom. vii). Projecitque se, et obdormivit, cum
 ab amore superni hominis deficiens, in fomite pec-
 cati quasi sub umbra juniperi requiescit. Ab ange-
 lo excitatur quando a sermone Dei (qui media
 nocte a regalibus sedibus venit) suscitatur. Et ecce
 ad caput ejus subcinericius panis. Caput mentis,
 ratio est. Ibi subcinericius panis invenitur, quia
 nondum mens a memoria peccati ex toto mundatur.
Surrexit, et comedit, et rursum obdormivit, non in
 umbra juniperi ut prius, sed in amore mysterii, non

jam comedens panem subcinericium, sed fortem ac solidum cibum, liquet quia fortem, ambulavit enim in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei Oreb. Fortis cibus est charitas. *Charitas enim omnia suffert, omnia sustinet* (I Cor. xiii), et usque ad altitudinem divinæ contemplationis animum provehit, et sustollit. Surgentes autem ministri diversa genera apponunt vini, Stephanus scilicet vinum passum, Isaias aqua mistum. Inebriantur autem duo. Noe *requies*, Loth vero *declinatio* interpretatur. Est autem requies mentis, et requies carnis. Qui quærent requiem carnis, inebriantur vino aqua misto; qui vero requiem mentis, vino passo. Apponit Paulus olera (Rom. xiv), tres pueri legumina ministrant (Dan. i). Paulus infirmis per olera, tres pueri vero per legumina delicatis dant exemplum servandæ sobrietatis. Sequuntur autem tria generalia fercula, scilicet caro agnina, arietina et vaccina. Abel agnum, Abraham arietem, Josue vaccam apponit. Agnus obtumescens coram tondente, est Christus humilis in passione, nos patientes in tribulatione. Aries adhærens inter vepres cornibus, Christus in cruce manibus, non obedientiæ operibus. Aries præcedens gregem, Christus vita plebem, prælati exemplo congregationem. Vacca occisa extra castra, Christum extra Hierusalem, nos extra mundi vanitatem mortificari designat. In agno simplicitas cordis, in ariete fortitudo operis, in vacca lac prædicationis. Non sit autem in nobis simplicitas sine discretione, nec discretio sine lacte doctrinæ, sed simus sicut illi, qui ut nubes volant, *prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ* (Matth. x), ne sit nubes sine pluvia, serpens sine prudentia, columba sine simplicitate: sed careat columba felle, serpens veneno, nubes siccitate, ut sit simplicitas justis sine amaritudine, prudentia sine malignitate, doctrina sine vanitate. Post carniū fercula tres piscium diversitates apponuntur, scilicet pisces de mari, de flumine, de stagno. Pisces de mari sæculares, pisces de flumine doctores, de stagno claustrales. Tales tamen apponantur, squamas et pinnulas habeant, id est, asperitatem rectæ conversationis et alas contemplationis. Piscis de mari Cornelius, de flumine Paulus, de stagno Maurus. Apponit igitur Petrus ad mensam Cornelium (Act. x), Ananias Paulum, Benedictus Maurum. Cum enim leguntur opera Cornelii, conversio Pauli, vita Mauri, quid agitur quam quod ex eorum exemplis animus saginatur? Hujusmodi ergo pisces sunt comedendi, id est, vita et moribus imitandi. Imitandus est enim Cornelius fide et opere sæcularibus, Paulus vita et doctrina doctoribus, Maurus humilitate et obedientia claustralibus. Quod enim aqua Mauro se calcabilem præbuit, virtus obedientiæ, et magistri meritum fuit. Quod virtutem miraculi magistro ascripsit humilitatis officium docuit. Afferunt et alii alios pisces. Afferunt enim pisces de mari Jacobus et Andreas, de flumine Tobias, de monte Honoratus. Jacobus *supplantator*,

A Andreas *virilis* interpretatur. Qui enim vitia supplantant, id est, qui viriliter agunt, exemplo bonæ operationis pisces de mari, id est, sæculares ad litus conversionis trahunt. Tobias vero, qui descendit ad flumen, Christus est descendens ad mundum, justus ad lacrymas. Tobias, ut lavaret pedes, Christus ut ablueret peccata, justus ut carnales mundaret affectus. Invenit Tobias piscem, Christus diabolum, justus quodlibet diaboli membrum. Piscem Tobias extrahit, diabolum Christus ejecit, justus impium convertit. Exenterat Tobias piscem interiora projiciendo, Christus diabolum malignitatem ejus aperiendo, justus per confessionem occulta pectoris ejiciendo. Non carent isti sale, quo pisces suos aspergant, habet enim Tobias *materialem*, Christus *mysticum*, justus *moralem*. Tobias igitur non caret sale materiali quo piscis condiatur; Christus sale sapientiæ, quo diabolum caveatur; justus sale doctrinæ, quo noviter conversus doceatur. Afferunt et Honoratus piscem de monte, exemplum scilicet sobrietatis et abstinentiæ. Afferunt et Moyses diversas ferculorum species, *mel scilicet de petra, oleumque de saxo durissimo, butyrum de armento, et lac de ovibus cum adipe agnorum, et arietum filiorum Basan, et hircos cum medulla tritici, et sanguinem uox meracissimum* (Deut. xxxii). Audis petram, et saxum durissimum. Petra erat Christus ante passionem, saxum durissimum post resurrectionem. Petra prius propter patientiæ firmitatem; C saxum vero durissimum postea propter immortalitatis æternitatem. Petra enim erat, frangi poterat, quia adhuc mortalis fuerat; nunc autem saxum durissimum est, quia factus immortalis, iterum mori non potest. Per mel igitur de petra, designatur melliflua doctrina prædicationis, per oleum vero de saxo durissimo, ab eodem procedens spiritus consolationis. Hæc est enim effusio olei, remissio peccatorum per gratiam Spiritus sancti. Si habes igitur, charissime, apud te vas mundum, imo quia habes, accipe mel de petra. Ait enim, *Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris* (Matth. xi). Ecce mel humilitatis cum dulcedine mansuetudinis. Sicut mel concordat in confectionibus medicinæ cum omnibus diversitatibus specierum, sic et humilitatis dulcedine condiuntur omnia genera virtutum.

D Per butyrum vero de armento, signatur in patriarchis et prophetis doctrinæ spiritualis pinguedo, quia sicut pinguedo lactis in vasis supereminere cognoscitur, sic et in verbis propheticis sensus de divinitate et humanitate spiritualer superabundans reperitur. Sed hæc pinguedo butyri speciem non recipit, nisi quando prius agitata tusionibus indurescit. Sic et Deus in homine non cognosceretur, nisi prius Deus homo flagellis cæsus, cruci affixus, per potestatem divinitatis a mortuis suscitaretur. Hoc igitur butyro pascimur, dum in verbis propheticis contemplatione divinitatis delectamur. Per lac vero de ovibus, designatur innocentia cordis in sim-

ptile, atque conflatile (*Judic. xviii*). Dan interpretatur *judicium*. *Justus enim in initio accusator est sui* (*Prov. xviii*). Filii Dan quærentes sibi sortem hæreditatis, designant quosdam de sæculo providentes sibi ab habitandum domum conversionis.

Inveniunt igitur ibi quandoque ephod, id est, habitum religionis, et cum eo sculptile perversi operis, et conflatile confabulationis. Nostris, fratres, quod cum fieri debeat conflatile, metalli species circumpositis follibus ponitur in igne, fit tumultus follium attracto et emisso aere, commoventur cineres, crescit flamma, volant scintillæ. Sic in quibusdam ecclesiis evenire solet, dum simul in aliquem locum conveniunt otiosi fratres. Ponunt igitur in medio metallum, id est, materiam rumorum. Aerem folles attrahunt et emittunt, cum rumores audiunt fratres et dicunt. Auditur ibi tumultus follium, id est, dissensio impatientium, commoventur cineres, quia cito turbantur leviores, crescit flamma dum succenditur ira, volant scintillæ, id est, verba discordiæ. Sic Aaron, ut faciat vitulum conflatilem, a filiis Israel petiit in aures (*Exod. xxxii*). In aures sunt rumores; quia, sicut in auris imponitur auri, sic rumor auditui, Ex his igitur procedit vitulus petulantiae, qui si præcedat, aufert a nobis rectitudinem viæ. Non enim graviter incedit, sed ludendo discurrit. Cum igitur aliqui de sæculo ad domum religionis veniunt, et hæc inveniunt, domum Michæ se reperisse credunt. Michas enim interpretatur, *quis est hic?* dum autem inveniunt ephod, id est, habitum religionis, et conflatile, id est, verba detractionis, exeunt quandoque, et recedunt, et admirantes hujusmodi conversionem, quis est hic dicunt. Multi quidem istorum societate pejores fiunt, multi vero ab eis discedentes ad meliora transcendunt. Hæc sunt, charissime, quæ pacem spiritualis dormitorii sollicitant, quia tranquillitatem quietæ mentis turbant. Incipientem etenim dormire rumor exagitat, curiositas excitat, et sic de uno latere in alterum latus dormiens vertitur, dum curiositatibus distrahitur atque conturbatur. Dum autem renuntiat curiositatibus mundi, quietus dormit, De his igitur Ezechiel propheta dicit: *Et tu dormies super latus suum sinistrum* (*Ezech. iv*). Cum hoc propheta dicit personam cujuslibet noviter conversi moraliter inducit. Super latus enim sinistrum dormit; qui prælibet sibi adversantia sub se æquanimiter premit. Sed cum iniquitates domus Israel super se portat, et meritis suis ascribens peccata quæ fecerat, elationem quæ de contemptu vitiorum nascitur premit, dum annos iniquitatis sub certo numero dierum portat, licet diu peccato servierit, tamen post laborem pœnitentiæ veniam sperat. Audi igitur quod sequitur; et cum compleveris hæc, dormies super latus tuum dextrum. Cum enim vitia succumbunt, dum virtutes obediunt, tunc de sinistro latere in dextrum se vertit, et cui vitia prius resistebant, amanti quietem virtutes obsequia præstant. Felix anima, cui vitia serviunt, virtutes obediunt, quæ in dormitorio

A tranquillitatis ordinavit lectulum mentis, ut somno frueretur pacis, quæ non egreditur sub obscuritate noctis, id est, non recedit tempore tentationis, quæ non discurrit per plateas civitatis, nec intrat lupanar luxuriosæ voluptatis, quæ capta non trahitur ad obscuritatem carceris, id est, ad oblivionem mentis, nec jacet in grabbato dissolutionis, in voluptate videlicet dissolutæ carnis. Homo siquidem interior indutus vestibibus egreditur, quando per plateas civitatem sæcularium meditando delectatur. Ad hoc forsitan pertinet, quod Scriptura sacra quosdam dormire dicit in pulvere, quosdam in gremio mulieris, quosdam in grabbato, quosdam in carcere: Job in pulvere (*Job vii*), Samson in gremio mulieris (*Judic. xvi*), Petrus in profundo carceris (*Act. xii*). Paralyticus in grabbato jacuisse refertur (*Matth. xxix*). Ait enim beatus Job: *Ecce nunc in pulvere dormiam* (*Job vii*). Dormit in pulvere, qui gaudet levitate. De Samsone vero dicitur, quod in gremio dormiens mulieris amiserit affectum virtutis. Nihil enim mentem citius enervat, quam cum aliquis ad luxuriam affectum cordis inclinat. Petrus vero dormit in carcere, id est, in oblivione sui et ignorantie cæcitate. Inter duos autem milites dormit, videlicet inter vitia carnis, et vitia mentis, quæ adversus animam militant, quia contra virtutes semper vitia pugnant. Paralyticus jacet in grabbato dissolutus omni membrorum compage, id est, dissipatus in omni actu suo et cogitatione. Videsne, frater charissime, quomodo ad nostram doctrinam scripta sunt hæc omnia? Videsne quod per pulverem designatur levitas, per gremium mulieris voluptas, per profundum carceris ignorantie cæcitas, per grabatum paralytici conturbatio fratris dissoluti? Excute igitur, charissime, de pulvere; consurge de gremio mulieris, solve vincula colli tui, tolle grabatum tuum et ambula. Si autem quæras quo pergere debeas, utere consilio Rebeccæ, discede ab Esau, vade cum Jacob, diverte ad domum Laban, ut ibidem Liæ et Rachelis utaris conjugio, ut liberis et ovium gregibus ditatus revertaris ad patriam (*Gen. xxxvii*). Si vero revertenti tibi occurrerit Esau, si amplexabitur stringens collum tuum, et osculatus flevit, cave, ne decipiaris (*Gen. xxxiii*). Si dixerit tibi: *Gradiamur simul, ne consentias* (*ibid.*); ipse enim cum impetu graditur, parvulos autem tuos et ovium greges suaviter oportet incedere. Rebecca, *multa patientia* interpretatur. Consilium siquidem Rebeccæ est exhortatio patientiæ ut ab his, in quibus animæ periculum times, cedens declines. Duo enim Rebecca præcepit Jacob, videlicet ut recederet ab Esau, et serviret Laban. Hoc idem præcepit David: *Diverte, inquit, a malo, et fac bonum* (*Psal. xxxiii*). Per Esau sero designatur carnalis affectus. Ab Esau igitur discedit, qui carnalibus desideriis non consentit. Cum Jacob vero graditur, qui contra vitia luctando, ambulans in via immaculata, iu lege Domini meditatur die ac nocte. Laban siquidem serviunt, qui Deo obediunt. « Hæc enim tria fecit Jacob, ut ait

beatus Ambrosius, obedivit matri, cessit fratri, servivit avunculo. » Quam dulce est commorari in domo Laban etiam laboranti? Nihil est amanti difficile, nihil est grave desideranti venire in amplexus Rachelis: videntur enim pauci dies laboris præ amoris magnitudine. *Recipit ergo Jacob et Liam (Gen. xxix), id est, activam vitam et contemplativam. Datur autem liberis et gregibus ovium, dum bonis operibus abundat, et multitudine simplicium cogitationum. Sed huic revertenti, ad patriam, quem prius fugerat frater occurrit. Mira res, etiam perfectis quandoque blanditur affectus carnis. Ecce quomodo Jacob ambulat cum Esau, amplexatur et stringit osculatur et plorat? (Gen. xxxiii). Ambulatio spiritualis Jacob et carnale, Esau est animi voluntas, amplexus voluptas, strictio cupiditas, osculum, adulatio, fletus carnis affectio. Ambulat itaque pedibus, amplectitur brachiis, manibus stringit, labiis osculatur, oculis plorat. Duo pedes quibus Esau ambulat. id est, carnalis affectus cum animo spirituali sunt levitas et vanitas voluntatis. Duo brachia delicie et divitie voluptatis. Dæ manus quibus stringit, sunt rapacitas et tenacitas cupiditatis. Duo labia, sunt captatio benevolentie et ostensio carnalis amicitie, quæ pertinent ad adulationem. Duo oculi, sunt societas et consanguinitas quæ respiciunt carnis affectionem. Hæc sunt, quæ blandiuntur nobis ambulantibus in via Domini. Igitur, charissime, si occurrerit tibi Esau, roga ut discedat, fuge perversum fratrem ut habeas pacem, vade cum Jacob: cum eo enim parvuli ambulat. Qui enim vitia supplantant, humilitatis societatem semper amant. Quære ergo lectum Jacob: ipse enim spirituali dormitorio lectum suum posuit. Ibi dormit Samuel, ibi dormit Joseph. Joseph dormit in domo (Matth. ii), Samuel in templo (I Reg. iii), Jacob in itinere (Gen. xxviii). Videt Joseph angelum sibi in somnis apparentem; audit Samuel Dominum sibi colloquentem: Jacob vero non tantum videt angelos ascendentes et descendentes, sed etiam videt et audit Dominum respicientem et loquentem ad se. Audit Joseph angelum monentem; Samuel Dominum corripientem; Jacob Dominum promittentem, Audit Joseph: *Accipe puerum, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi; futurum est enim ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum.* Audit Samuel: *Præ-**

A verso spes proficiendi. Nec tantum jubetur accipere puerum, sed et matrem, id est, bonam voluntatem. Mater enim boni propositi, bona voluntas potest appellari. *Fuge, inquit, in Ægyptum,* id est, attende mundum, considera teipsum, reduce ad mentem tenebras veterum delictorum, ut si vanæ gloriæ stimulis inciteris, qualis in mundo fuisti humiliter mediteris, et esto ibi usque dum dicam tibi, id est, non avertas oculos mentis ab intuitu mundani casus, et defectu propriæ fragilitatis, donec de Ægypto ad Hierusalem revoceris, id est, a consideratione veterum delictorum ad contemplandam beatitudinem supernæ pacis. *Futurum est enim, ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum.* Mentis siquidem nuper conversorum vana gloria (quæ per Herodem designatur) quandoque vexat, ut bona initia perdat. Hoc enim interpretatur Herodes, *pellis gloria.* Omnis enim gloria filiarum Dei ab intus (Psal. xlv). omnis gloria filiarum sæculi extrinsecus apparet. Sicut enim caro animalium exterius pelle tegitur, sic animalis spiritus appetitu vanæ gloriæ ad exteriora se spargens, forinsecus delectatur. Hic est Herodes, qui clam magos vocat, ut ab eis tempus stellæ diligenter inquirat (Matth. ii), Clam vocat, quia in occulto vana gloria mentem vexat. Vana siquidem gloria mentes quærentium Dominum tentat, ut ab eis modum et intensionem conversionis subtilius discat, quam scilicet intensionem mens habuerit, quando illi spes appetendæ religionis apparuit, utrum sapiens aliquis conversus confidat in proprio sensu, an gloriatur dives in oblato sensu, utrum fortior de labore, an nobilior pro genere gloriatur, utrum temporalia ad spiritualia spiritus attendat, utrum respiciat intuitu appetendæ religionis commodum beneficii temporalis. In his igitur ab Herode quotidie nobis, id est a vana gloria consilium datur, ut per eum transeant singuli, et per eum revertantur. Defuncto Herode monetur Joseph, ut reducat puerum cum matre. Puer cum matre, puritas est in voluntate. Quæ revertitur cum Herodes moritur. Dum enim mundus despicitur, dum caro affligitur, et in nullo istorum animus gloria laudis inflatur, scito quod tunc inanis gloria prorsus annihilatur. Ut igitur servetur humilitas incipientium, fugiamus in Ægyptum.

D Si autem sequi volumus altitudinem proficientium, ascendamus in excelsum, ascendamus in Silo, ibi enim moratur Samuel in templo. Quatuor autem modis proficiunt homines, videlicet in se, juxta se, super se, sub se. In te est animus, juxta te proximus, super te prælatus, sub te discipulus. In te igitur proficis per bonam vitam, in proximo per doctrinam, in magistro per admonitionem, in subditis per correctionem. Ecce quomodo Samuel habitat in templo, ecce quomodo loquitur ad Heli verba Domini, quomodo post eum præponitur multitudini filiorum Israel (I Reg. iii). Habitas in templo, dum cor tuum sanctis meditationibus exerces. Aperis ostia templi, dum proximum doces. Loque-

ris ad Heli verba Domini, dum de emendatione fratrum magistrum mones. Regis multitudinem filiorum Israel, dum subditos tibi disciplinæ lege coerces. Hæc est vita proficientium. In Jacob autem, ut diximus, figuratur vita perfectorum. Nota vitam beati Jacob; filius fuit Isaac et Rebecæ, id est, risus et patientiæ, gaudii videlicet spiritualis. et patientiæ temporalis, ut sit gaudium in contemplatione, et patientiæ virtus in tribulatione. Unde dicitur: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes* (Rom. xii). Hæc est hostia cum cauda. Cauda siquidem hostiæ, est in bonis actibus consummatio perseverantiæ. Hæc est ænea basis, hæc est tunica talaris, hæc est longitudo Dominicæ crucis, in quam Christus ascendens terminavit spatium vitæ temporalis. In hac nobis possessio animæ promittitur cum dicitur: *In patientia vestra possidebitis animas vestras* (Luc. xxi). Extende igitur, charissime, membra tua in longitudine crucis, id est, in perseverantia bonæ actionis, ut cum Christo in pace dormiens moriaris. In imo, id est in humilitate, spiritualis ædificii locus quæritur, fundamentum in latitudine, id est, in charitate disponitur, in altum vero bonorum operum paries erigitur, sub spe divinæ protectionis tectum desuper locatur, sed necesse est ut in longitudine patientiæ perficiatur. Qui igitur in pace perseverat, in dormitorio spirituali, id est, in tranquillitate mentis lectum suum locat. Dulce id animo spirituali, imo nihil dulcius esset ei quam in dormitorio tranquillæ mentis commorari, in lectulo mundæ conscientiæ velut in albis linteis delectari, nisi surgendum nobis esset, et orandum.

CAP. X. De oratorio animæ.

Congruum nobis, charissime, videtur, ut de dormitorio tranquillæ mentis transeamus ad oratorium piæ devotionis. Surgam igitur et egrediar et prosternar. Surgam de lectulo mundæ conscientiæ ut prosternar in oratione, egrediar de domo Salomons ut ingrediar templum Salvatoris. Qui enim habitat in domo pacis, transire merebitur ad beatitudinem æternæ salutis. Attendamus igitur humanam fragilitatem; attendamus et divinam pietatem. His duobus pedibus itur ad templum, his duobus pedibus calcatur caput et cauda serpentis antiqui. Caput serpentis antiqui est elatio, cauda desperatio. Per recordationem igitur propriæ fragilitatis calcamus caput elationis, per spem vero divinæ miserationis calcamus caudam desperationis. His pedibus ambulamus super mare. Est autem mare, cor tumidum, cor carnale. In hoc autem, mari surgunt undæ, impetus videlicet iræ, incursus luxuriæ, vorago gulæ, ventus turbinis, id est, turbatio commotæ mentis. Profunditas hujus maris et voluntas cujuslibet peccantis. Cujus profunditatis finis vix reperi potest, quia semper peccaret homo si liceret. Super mare igitur ambulamus, dum carnem subjicimus. Qui autem orat, in spe oret. Cum igitur oramus assistentes eorum summi judicis majestate, tria sunt attendenda, videlicet, insinuatio, captatio, po-

stulatio, ut insinuemus miseriam, captemus benevolentiam, postulemur veniam. Hic est ordo supplicantium, ut respiciat miseriam misericordia, benevolentiam diligentia, veniam gratia. Sunt autem quædam in oratione ad memoriam redcenda, id est, oppressio, liberatio et justificatio. Ad insinuationem miseriæ siquidem pertinet memoria oppressionis, ad captationem benevolentiæ pertinet memoria liberationis, ad postulationem veniæ memoria justificationis. Insinuemus igitur humiliter misericordis judicis diversas oppressiones, quibus gravamur. *Ipsæ enim respexit in orationem humilium, et non sprexit precem eorum* (Psal. c). Tria sunt autem, quibus opprimimur, videlicet carcer, captivitas, et infirmitas. Gravatur infirmus debilitate et dolore, incarceratus catenis et compedibus, captivus servitute et labore. Hæc iterum insinuanda sunt pio judici quia *ipse de celo in terram asperxit, ut audiret genitum compeditorum, ut solveret filios interemptorum* (ibid.). Quatuor autem sunt in captivitate, quatuor in carcere, et quatuor in infirmitate notanda. In captivitate siquidem sunt locus et tempus, pondus laboris et crudelitas exactoris. Locus, dum in Ægypto sumus, tempus quandiu male viximus, pondus laboris, quantitas operis, crudelitas exactionis, pertinacia Pharaonis. Sic igitur sub Pharaone id est, sub diabolo in conficiendis lateribus dum sub peccato sumus, tenemur in mundo. De iis vero, quæ ad carcerem pertinent, dicit propheta: *Sedentes in tenebris et umbra mortis, vinctos in mendicitate et ferro* (Psal. cvi). Sedent in tenebris, qui morantur in ignorantia propriæ fragilitatis. Umbra mortis, ipsa est imago futuræ damnationis. Umbra corpus sequitur, et imaginem vitæ vitiosæ mors æterna comitatur. Mendici vero vocari possunt, qui per alienas domos discurrentes, ostiatim victui necessaria quæerunt. Sic et nos mendici sumus quia, proximorum res, quas habere non possumus, desiderio et affectu animi mendicantes concupiscimus. In hac autem mendicitate ferro ligamur, quia duris et opprimentibus culpis aggravamur. Ferrea etenim et indissolubilia vincula, sunt gravia et inseparabilia peccata. Ad infirmitatem vero pertinent quatuor, de quibus propheta dicit. *Esurientes et sitientes, anima eorum in ipsis defecit* (Ibid.). Et iterum: *Omnem escam abominata est anima eorum* (ibid.). Audis quod esuriunt, et sitiunt abominantur et fastidiunt. Esuriunt et sitiunt, infirmitati contraria; abominantur, et fastidiunt sanitati convenientia. Esuriunt enim curiositatem, sitiunt voluptatem; abominantur, et fastidiunt verbum Dei, quod est robur animæ et alimonia spiritualis. In fame igitur et siti generatur desiderii tormentum, in fastidio novimus esse defectum. In se ergo per se deficiunt, quia ipsi per se sibi non sufficiunt. Ne igitur omnino in seipsis remanentes deficiant, in Deum proficiant. De talibus enim propheta dicit: *Clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eripuit*

al. cvi.). Insinuavimus igitur, charissime, A pertinent ad miseriam, captemus amodo mentiam. Ipse est enim, de quo dicitur: *eos Dominus de tenebris, et umbra mortis, ula eorum dirupit. Satiavit animam inat animam esurientem satiavit bonis (ibid.)*. Verbum suum, et sanavit eos, misit Verbum, uret infirmum, id est jussionem de qua dicitur: *Dic verbo, et sanabitur puer meus (Matth.)*. Laudanda est igitur potentia, annuntianda beneficia liberationis, ut captetur benevolentis. Ipse enim eduxit nos, reduxit, de carcere induxit de carcere ad patriam, per viam, in civitatem habitationis. Eductos de carcere dedit pretio sui sanguinis, ut irent in viam, præcessit exemplo boni operis, comitatus B factus particeps tribulationum, manum in domo propria sanavit medicamine virtutum. *lamabo igitur ad Deum altissimum, Deum confitebor, et fecit mihi (Psal. lvi)*. Ipse enim eripuit me a manibus inimicis meis fortissimis, et ab iis qui oderunt me. *al. xvii)*. Sunt autem fortes inimici, sunt fortes, sunt fortissimi. Fortes inimici sunt vitia carnis, fortiores vitia mentis, fortissimi sunt diaboli. *i autem, qui me oderunt, sunt falsi fratres, qui libet proximi, qui mihi detrahunt. Sed fornicet aliquis: Non te eripuit Dominus ab his inimicis: quidem Dominus voluntate, licet aliquando jaceam ex præcedenti usu peccandi et assidue, licet aliquando detinear animi vanitate, aliquando succumbam per carnis infirmitatem, aliquando decipiar per diaboli calliditatem. Sed iterum dicit: Non te eripuit ab his inimicis, quoniam confortati sunt super te. Quidem per patientiam, vincendo malitiam. Quoniam nim per patientiam perversos porto, licet afflictor afflictor, tamen exsuperans vinco. Scribitur enim de ea: *In patientia vestra possidetis terras vestras (Luc. xxi)*. Possidet igitur qui patienter est. Audisti igitur, charissime, quanta fecit tibi Dominus. *nimæ meæ. Non enim amavit orationem meam, sed misericordiam suam a me, sed factus est protector meus (Psal. lxxv)*. Insinuata ita miseriam nostram per enumerationem tribulationum, aptata benevolentia per recordationem beneficiorum, postulanda est venia de perpetrato peccato. Vestigiis igitur pedum pii judicis obvolvam et dicam: *Operi manuum tuarum Domine, et dexteram (Job. xiv)*. *Dexteram enim Domini non timebit me; non moriar, sed vivam, et narrabo operum tuorum Domine (Psal. cxvii)*. Osculabor igitur pedes Domine, ne moriar per culpam, erigam me ad osculum, ut bonis operibus vivam, innixus summitatibus et manibus reptans, extendam osculum ori sumam. Osculum oris est recondens generis humani facta per incarnationem meam. Ad pedes igitur cognoscitur miseria, ad pedes datur venia, ad os gratia. In uno itaque inquitur: *pius, in alio largus, in tertio gratus. Habes, ubi servus se dejiciat pro culpa, ubi pauper se humiliat a divite, ubi amicus ab amico ho-**

noretur. Circa pedes pulvis, accede ad manum, ipsa te excutiet, ipsa te sustentabit, ipsa te trahet ad osculum oris. In primo suspirium doloris, in secundo exercitium laboris, in tertio indicium amoris. Hoc est Mariæ suspirium, iste est labor Marthæ, ille Joannis amor; hic plorat Maria, ibi Martha conqueritur, illic Joannes quiescit. In his tribus possunt denotari tres animi affectus, videlicet affectus confitentium propriam miseriam, affectus agentium pœnitentiam, affectus quærentium gratiam. Affectus cognosces per effectus. Maria lavat pedes Domini lacrymis suis, capillis tergit, labiis osculatur (*Luc. vii*). Videsne in affectu confessionis effectum compunctionis? Videsne quomodo crines spargit ad tergendum, quos prius ordinare consueverat ad placendum? Non effundit aquam de vasculo, sed de oculo, non panno tergit, sed crine; in quibus mundo placuit, in his Deo servit. Tria possumus similiter assignare in Martha, sollicitudinem, turbationem et questum. Sollicita est, ne quod agit fiat pigre; turbatur, ne fiat tepide; conqueritur ut adjuvetur, ne fiat tarde (*Luc. x*). Tales enim debent esse affectus pœnitentiam agentium, ut si quid eis præcipiatur, sollicite perficiatur. Turbantur etiam si eis aliqua occurrerint, in quibus aliquando casu vel infirmitate peccantes offenderint. Conqueruntur ut adjuventur, quia religiosorum preces et suffragia sibi propitiari obnoxius deprecantur. Nota iterum in Joanne affectum quærentium gratiam; attende iterum effectum ut cognoscas affectum. Carnales, ut aiunt nuptias deseruit: supra pectus Domini in cœna recubuit (*Joan. xiii*), pendenti in cruce cum Maria matre ejus præsens adfuit (*Joan. xix*). Quærit igitur donum gratiæ per effectum munditiæ, per exhibitionem præsentiam, per assiduitatem frequentiam. Munditia siquidem videt Deum; præsentia tangit, frequentia cognoscit. Consequitur itaque visio beatitudinem, tactus sanitatem, cognitio consolationem. De primo dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v)*. De secundo: *Tetigit fimbriam, et cessavit sanguinis fluxus (Matth. ix)*. De tertio: Frequentabat Maria sepulcrum, et cognovit Dominum consolantem et dicentem sibi: *Mulier, quid ploras? quem quæris? (Joan. xx)*. Præsentat igitur Joannes munditiam, frequentat præsentiam, ut recipiat gratiam. Confidant in his, qui voluptates evaserunt carnis, qui in pectore Ecclesiæ requiescunt, qui Dominicæ passioni quotidie devoti assistunt. Confidat etiam in his, sed ante alios munda juvenum societas, qui cum Joanne blanditiis miseræ carnis renuntiaverunt; qui cum justo Lot declinantes ab impiis, sulphureas et ideo fetentes Gomorrhæorum evaserunt flammam (*Gen. xix*); qui in pectore Jesu dormiunt, qui in ministerio Scripturæ sacræ imitando mentem ponunt: qui et in animo tenent memoriam Dominicæ passionis, et in carne portant crucem mortificationis; qui per omnia placent mundo, et tamen mundum fugientes serviunt Deo. In hac siquidem ætate flavescunt crines, caro ni-

tescit eburnea, oculorum gemmis facies rosea decoratur, valetudo corpori vires subministrat, juvenilis ætas longioris vitæ spatium repromittit. Tunc enim viget ratio, vigent etiam corporis sensus. Tunc etiam visus acutior, auditus promptior, incessus rector, vultus jucundior. Qui igitur in hac ætate se domant, et Deo se sociant, præmium Joannis expectant. Hujusmodi discipulis affectum suæ dulcedinis Dominus præbet, sic affectis seipsum familiarem præ cæteris exhibet, et sicut Joanni virgini virginem commendavit, ita istorum mundo cordi sociat mundam carnem. Tales offerunt hostiam viventem, Deo placentem, immaculatam, non aure, non oculo, non pede, non cauda carentem. Audiatur hoc senum sera conversio, quibus ex defectu senectutis aures obturantur, turbantur oculi, et ut cuncta breviter perstringam, ipsi in se per se deficient. Hi non offerunt Agnum immaculatum, sed, ut ita dicam, porcum curtatum. Sicut enim porcus in immunditiis, sic et senex jacuit in vitis: et sicut porcus siliquis pascitur, sic et senex fabulis et rumoribus delectatur. Simul autem quandoque et convertitur, et moritur, et ideo hoc sacrificium caudæ caret officio in hoc vitæ spatio, nisi forte dicas, quod habuerit caudam in capite, id est, principium conversionis in fine. Amant hujusmodi senes hæredes quos reliquerunt quandoque carnaliter, amant insipienter, amant enerviter. Nimis enim carnaliter diligunt, quos adhuc secum spiritualiter converti nolunt. Amant insipienter, quando hoc, quod per-

Cverse acquisierunt, perversis relinquunt. Enerviter iterum alios amant, quorum damna et tribulationes non æquanimiter portant. Amavit Joannes dulciter, sed non insipienter. Amavit Joannes dulciter, quoniam, sicut clavus clavo expellitur, ita dulcedine dulcedinem, spirituali carnalem expulit. Amavit sapienter. Nemo enim prudentius diligit, quam qui consilio sapientiæ et veritatis seipsum committit. Nec tantum dilexit sapienter, sed etiam fortiter amavit, quia pendente in cruce Domino, dilectus cum dilecto commorari non dubitavit (*Joan. xix*). Habet itaque munditia dulcedinis affectionem, præsentia sapientiæ discretionem, frequentia patientiæ compassionem. Cave igitur ne consentias carni blandienti, ne credas mundo decipienti, ne credas diabolo persequenti, sed oppone vitam Christi voluptatibus, quia Christum induisti; prætere vitam Christi falsis mundi promissionibus, quia teipsum mundo non credidisti, præpone virtutem Christi persecutionibus, quia crucem Christi non erubuisti. Delectare itaque in pulchritudine munditiæ, in rectitudine justitiæ, in fortitudine patientiæ. Hic est lectulus contemplantium, hic requiesces, hic dormies, hic quæres gratiam et invenies, hic in candidis munditiæ lintaminibus, et quasi in molli patientiæ culcitra, et in lectulo conscientiæ veræ pacis capies somnum. Tria sunt autem, quæ hujus quietis pacem conturbant, videlicet pannorum immunditia, somnia, lecti durtia. Pannorum immunditia, est. carnis

A spurcitia; somnia, mundana gaudia; lectitia, impatientia. In his siquidem pannis supriæ carnis vermes, videlicet immundæ carnis affectus, et mentis corruptæ cogitationes. Culicis more stimulus luxuriæ, mordet apertulæ, sollicitat ornatus superbiæ. Somniis deluditur, dum favoribus gaudet, dum honore extollitur, dum personarum sublimium fastate gloriatur. Transeunt hæc omnia quasi nimia, velut aura pertransiens, velut hospes noctis, summo mane recedens. In duro siquid lecto jaces, dum tribulationis asperitatem pati sustinere non vales. Ad abluendos igitur lectuli pannos Maria Magdalene præbuit aquam, eosdem extorsit Martha manibus ut siccare **B** accendit Joannes ignem. Illa scilicet aquam et ignem, ista extorsionem laboris, Joannes ignem et amorem. Conveniunt igitur hæc tria ad munditiam faciendam, videlicet aqua, manus, ignis, in esuror, labor et amor. Aqua siquidem abluit se manus exprimit, ignis exsiccat. Mæror abluentem, labor extrahit humorem, calor præbet dorem. Prima aqua sordida, secunda turbida, tertia liquida. Sordida pro peccati perpetrata turbida pro recordatione, liquida pro deposita habet enim sordes culpa, turbationem poenitentiam venia. Prima lavat pedes, secunda manus, tertia faciem. Pedes sunt animi affectus, manus opera poenitentiae, facies intentio putantur siquidem pedes, id est affectus coinquinati sordide peccati. Lavantur manus, id est, opera poenitentiae, quæ quandoque sunt aspera pulveris est, vanitate. Facies vero quamvis mundatur, dum intentio pura desiderio veniendi Deum inflammata lacrymatur. Isti sunt pedes, ista manus, hæc facies sunt pedes Jacob, quibus egressus est de Mesopotamia Syriæ (*Gen. xxxi*), id est, de altitudine superbiæ. His manibus luctabatur, hac facie incedebat in faciem Domini (*Gen. xxxii*). His pedibus renuit ire Jacob cum Esau (*Gen. xxxiii*), id est, cum carnali affectu. Hæc sunt manus, quibus tenebat virgam et baculum, virgam directionis correctionem et baculum sustentationis persolationem. Hanc faciem avertit a facie Esau. Faciem Jacob ab Esau avertit, cum justus qui carnalibus desideriis non consentit. De his et pedibus Propheta dicit: *Mei autem pene sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Sed Domine, tenuisti manum dexteram meam, et voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me* (*Psal. lxxii*). Quæ autem major gloria potest esse homini, quam ipsum hominem creari? Quæ major gloria servo, quam ut statur servus et filius ex eodem panno? Ecce videmus Filium sedentem ad dexteram Patris cooptum pallio nostræ carnis. Ecce super angelicam turam videmus exaltari nostram. Hæc est gloria mea, hæc est exaltatio capitis mei. *Quid ergo non est in cælo, et a te quid volui super terra? Nihil aliud adhærere Deo, et ponere in Dom*

n meam (Psal. CLXXII). Huic assiste charis-
 otidie præsens, in oratorio puræ devotio-
 o genu obedientiæ, elevatis bonorum ope-
 nibus, humiliato vertice mentis, non diffe-
 accelera, discurre per altaria templi, in-
 Sancta sanctorum. Ibi est enim altare
 ibi est altare aureum, ibi sancta sanctorum.
 æneo immolantur carnes, in aureo thy-
 t, in Sancta sanctorum sunt tabulæ legis.
 igitur carnes, si apud te adhuc aliquas
 accende thymiamata; intende legi Dei. In
 ione carnis intelligitur carnalium deside-
 nortificatio; in odore thymiamatis oratio,
 s legis divinæ sapientiæ contemplatio. Hic
 abas, quem, et ubi, et pro quibus ores, id
 delictis miseræ carnis, in ara cordis, mi-
 am divinæ majestatis. Sed quoniam de
 mentionem fecimus, et nos ipsi, ut ait
 is, templum Dei sumus (*II Cor. vi*), place-
 an tibi, charissime, ut de ipso templo ma-
 ponendo aliquid diceremus, ut hæc, quæ
 it in templo materiali, assignare posse-
 nystico vel morali.

CAP. XI. *De templo Salomonis.*

lum est igitur a quo, quibus auxiliis, ubi,
 o, quantum, et quale factum fuerit hoc
 , ut breviter edisseramus. Fundatum est
 Salomone, Hiram rege Tyri auxiliante, in
 oria, in area Ornam Jebusæi, 480 anno
 nis filiorum Israel de terra Ægypti, spe-
 valde, marmoreum, cedrinis tabulis, et
 issimo decoratum (*III Reg. vi*). Potest ita-
 templum referri ad ipsum Christum me-
 Dei et hominum, qui ait: *Solvite tem-*
z, et in tribus diebus excitabo illud, di-
im de templo corporis sui (Joan. ii). Per-
 m ad ipsam Ecclesiam, vel moraliter ad
 et fidelem animam. Unde dicit apostolus:
quia templum Dei estis, et Spiritus sanc-
at in vobis (II Cor. viii). Ecce quomodo
 mptam carnem factus est nobis templum,
 modo nos illi per inhabitantem Spiritum.
 unusquisque nostrum spirituale templum.
 m templum Salomon ædificavit, qui in-
 ur *pacificus*, animus videlicet vacans sibi,
 rensi cura, seipsum possidens, tranquil-
 ietus. Refert historia quod Salomon ædi-
 templum Domino quæsierit auxilium ab
 ge Tyri, qui erat amicus David omni tem-
 seritque Hiram ipsi artifices, ligna et au-
 Reg. v). Hiram interpretatur *excelse vi-*
 celse vivunt, qui remoti a plano volupta-
 arctam et arduam viam, quæ ducit ad vi-
 eminentiam virtutum concedunt. Hi sunt,
 tant in montibus Israel, unde veniet auxi-
 is (*Psal. cxx*). Qui igitur sic vivunt, ligna
 10 cedrina verbo prædicationis succisa
 tunt. Ligna de Libano sunt hi qui sublimes
 si fuerunt in mundo. Cum enim videmus
 fuerant in sæculo divites, in monasterio
 peres, nobiles servire, et esse humiles, po-

A tentes, subditos, sapientes vultu et habitu despec-
 tos, nonne isti per exemplum bonæ operationis
 ponuntur in ædificio templi spiritualis? Transfe-
 runtur itaque de monte superbiæ ad montem jus-
 titiæ, de silva tortuosæ sæcularitatis ad rectitudi-
 nem vitæ, et ad habitaculum sanctitatis.

CAP. XII. *De artificibus templi.*

Misit etiam Hiram artifices, quia de claustris ex-
 celse viventium ad alia claustra mittuntur quando-
 que religiosi fratres, qui arte regendi et disciplina
 discretionis ædificantes domum Domini superindu-
 cant ibidem formam veræ religionis, qui lapides
 de monte cæsos, sed adhuc inæquales et asperos,
 artificio veræ sapientiæ reddant æquales et politos
 id est, iracundos et incorrigibiles fratres, arte dis-
 B disciplinæ faciunt mansuetos et mites. Cedrinis ta-
 bulas superponunt marmoribus, sub linea jungentes
 æqualitatis, dum coarctant fratres sub æqualitate
 fraternæ societatis. Sculpunt eas disciplina, pin-
 gunt doctrina. Misit et aurum, ut per fulgorem
 metalli et puritatem, illam, quæ supereminet cæ-
 teras virtutes, doceamur habere charitatem. Pro
 quibus Salomon Hiram plurimos tritici et olei co-
 ros in cibum domus suæ singulis annis præbebat
 (*III Reg. v*). Accipiant igitur unde vivant, et unde
 videant. Recipiunt enim triticum, partem videlicet
 fructuum bonæ operationis, quos in illa seminave-
 rant per exercitium disciplinæ, et per verbum præ-
 dicationis. Recipiunt et oleum; qui enim aliis
 præesse cupiunt, ex hoc providentiæ et discretionis
 lumen acquirunt. Nec prætereundum est quod ad
 Hiram Salomon dicit: *Præcipe, inquit, ut præci-*
 C *dant mihi cedros de Libano, et servi mei sint cum*
servis tuis (ibid.). Servi Hiram ut ligna præcidant,
 servi Salomonis ut mensuram ponant. Ligna cæ-
 dere, est vitia in hominibus resecare. Mensuras po-
 nere, in corrigendo modum tenere. Hoc etiam est,
 quod superius diximus, ut qui sibi volunt spiri-
 tuale templum construere, ex illis, qui excelse vi-
 vunt, aliquos secum saltem per exemplum velint
 habere. *Non est, inquit, in populo meo vir qui no-*
verit ligna cædere sicut Sidoni (Ibid.). Sidonii in-
 terpretantur *venatores*. Hi sunt qui persequuntur
 non tantum in se, sed etiam in aliis, motus ani-
 males; qui bestiarum vestigia indagare norunt,
 id est, actiones occultas hominum per conjecturas,
 et signa conscientiæ prudenter discunt, inventas
 D vero bestias percutiunt sagittis, quia facta carna-
 lium antiquorum Patrum damnant auctoritatibus
 et dictis. Tales dico quotidie occidunt, et eosdem
 in cibum sumunt, quia carnales quosque mundo
 mortuos, in corpus Ecclesia prædicando conver-
 tunt. Unde et Petro dictum est: *Macta et manduca*
 (*Act. x*).

CAP. XIII. *De operariis templi.*

Elegitque Salomon operarios de omni Israel, et
 erat indictio triginta millia virorum, mittebatque
 eos in Libanum decem millia per singulos menses
 (*III Reg. v*), ita ut duobus mensibus essent in do-
 mibus suis. Numerus triginta continet in se ter-
 narium atque denarium. Triginta enim, ter decem

sunt. Tria siquidem denuntiant sanctæ Trinitatis in confessione veræ fidei cognitionem ; decem evangelici denarii remunerationem. Trium vero mensium, quæ singulis lignorum cæisionibus erat attributa, distinctio sunt mystice tres virtutes evangelicæ, videlicet eleemosyna, jejunium et oratio. Unus autem mensis, in quo ad cædenda ligna templi egredimur, est eleemosyna, in qua per opera misericordiæ in cura proximi laboramus. Duro vero reliqui menses, quibus in domibus suis morantur operarii sunt jejunium et oratio, in quibus quilibet spirituales castigando carnem intus conversi ad Dominum vacant sibi. Possunt etiam moraliter isti tres menses tres virtutes designare, id est, lectionem, meditationem et prædicationem. Mensis unus, quo ligna cædimus, est prædicationis; secundus et tertius est meditatio et lectio. In una itaque foris laboramus, in duobus reliquis domi sumus, quiescimus, reficimur, ferramenta paramus. Super mensam enim Scripturæ reficimur in lectione, ferramenta acuimus in meditatione, securim tenemus laborantes in prædicatione. Illic cædimus ligna, id est, vitia; ibi ferramenta acuimus, id est ingenia ; illic cibum capimus, exemplo gustando moralia. Hi sunt menses morales, hi proprie pertinent ad claustrales, hi sunt operarii templi, de quibus dicitur: *Adoniram erat superhujuscemodi indicatione (ibid.)*. Per Adoniram, qui *Dominus meus excelsus* interpretatur, ille Dominus excelsus, qui humilia respicit, veraciter designatur. Ipse itaque hujusmodi operantis præponitur, dum per eum quibus oris lectioni vacent, quibus meditationi, et prædicationi insistere debeant, ordinatur. Ex solo enim gratiæ suæ dono datur nobis affectus, et consequitur effectus.

CAP. XIV. *De iis qui portant onera.*

Fuerunt etiam Salomoni septuaginta millia eorum, qui portarent onera, octo millia latomorum in monte, absque præpositis qui præerant singulis operibus numero trium millium trecentorum præcipientium populo, et iis qui faciebant opus (III Reg. v). Habuisti superius cæsores lignorum, habes et nunc cæsores lapidum. Latomi etenim cæsores lapidum solent appellari. Sunt et alii qui onera portant, quia alios sustentant. Portat enim humilitas ligna, patientia lapides, stabilitas sabulum seu arenas, mansuetudo calcem, continentia aquam. Portant enim de monte superbiæ ad ædificium spirituale humiles elatos, patientes duros, stabiles levitati deditos, mansueti igne iracundiæ dissolutos, continentem in lapsu positos. Audis proceritatem lignorum, duritiam lapidum, levitatem sabuli, ardorem calcis, effluentiam aquæ. Cum autem aqua cum calce et sabulo miscetur, jam aliud quam prius esset efficitur, fit enim cæmentum, unde lapides in ædificio colligantur. Quæ enim prius levia et dissoluta fuerant, jam sunt in ipsa conjunctione aliquantulum solidata. Dum autem cæmentum inter lapides ponitur, magis ac magis induratur, et sic quandoque fit, ut lapides velocius frangi possint, quam ipsum cæmentum conterere.

Hoc idem in Ecclesia quotidie solet fieri, ut in sæculo qui fuerant instabiles, et dissoluti, in congregatione etiam inter perfectos fratres stabiles inveniuntur et firmi. Potest etiam cæmentum moraliter intelligi concordia morum. Hi autem, qui opus faciunt, lapides in cæmentum ponunt. Et sicut lapis sine cæmento non potest in altum erigi, sic et paries virtutum sine cæmento concordie non potest elevari.

CAP. XV. *De præpositis operum.*

Præpositi vero operum sunt doctores Scripturarum, qui docent qualiter debeamus onera portare propria seu aliena, qualiter inscios docere, contemptores corrigere. De quibus Apostolus dicit: *Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes (I Thess. v)*. Præcipitque rex, ut tollerent lapides grandes pretiosos in fundamentum templi, et quadrarent eos (III Reg. v). In ædificanda domo Domini in primis fundamentum ponitur, quod non nisi eversa et ejecta terra firmum reperitur, ne ædificemus super terram, sed supra petram. *Petra autem erat Christus (I. Cor. x)*. In quo fundamento lapides pretiosi et grandes tolluntur, id est, vita grandes et fama, suo Conditori adherentes disponuntur. Prius tamen debent lapides quadrari et sic in fundamento poni. Quadraturæ lapidum potest assimilari stabilitas electorum. Electi siquidem quadrantur, dum inter quatuor virtutes, prudentiam scilicet et temperantiam, fortitudinem et justitiam constituuntur. Tunc enim quocumque vertatur electus, firmus manet, ne ad ignaviam prudentia, ad delectationem temperantia, fortitudo ad timorem, justitia ad amorem se inclinet. Habent etiam quadrati lapides sex superficies, inferius, videlicet et superius, ante et retro, dextrum et sinistrum, id est, prælationem et subjectionem, occulta et aperta, prospera et adversa. Si igitur quadratus lapis fueris, in quocumque latere jaceas firmiter stabis. Quos dolaverunt cæmentarii Hiram, et cæmentarii Salomonis. A cæmentariis Salomonis, et a cæmentariis Hiram lapides pretiosi dolantur. Non enim ab aliis, nisi ab iis qui pacem tenent et mortificant carnem, electorum vita quadratur. Si enim districte vivas, et pacem non teneas, vel si pacem teneas, et dissolute vivas, non bene lapidem dolas. Sic canta in tympano, ut cantes in choro (Psal. cL). In tympano cantant, qui carnem mortificant. In choro cantant, qui concordiam morum servant. Porro Biblii præparaverunt ligna et lapides. Biblos civitas est Phœnicie, pro qua in Hebræo Gobel sive Gebal continetur, quod *definiens* sive *determinans* interpretatur. Qui enim mentes hominum fidelium ad spirituale ædificium volunt instruere, tales debent esse, ut quid faciendum sit, quid rejiciendum, sciant definire, terrenis adherentes a mundo abstrahere, abstractos instruere. Qui enim opus templi spiritualis præparant necesse est ut provideant, quas virtutes in fundamento humilitatis prius ponant.

CAP. XVI. *Quando factum sit templum.*

Factum est igitur quadragesimo et octogesimo

ressione filiorum Israel de terra Ægypti, A
 quarto, mense zio (ipse est mensis secun-
 is Salomonis super Israel) *ædificare cœpit*
Domino (III Reg. vi). Audis quod longe
 essionem filiorum Israel de terra Ægypti,
 alomon fundamentum templi. Non enim
 cito mundo renuntias, ædificii spiritualis
 fundamenta locas. Adhuc enim superest
 s maris Rubri, habens in se colorem san-
 et commotionem turbationis. Adhuc enim
 , adhuc et gloriaris. In pace autem debes
 in humilitate. In deserto autem prius re-
 quam, sed amarissimam (*Exod. xv*). Dum
 ccata deseris, adhuc gemis; fit autem aqua
 s imposito ligno crucis. Cum enim ad me-
 passio Christi reducitur, dulcescit animus B
 lem morte Domini Salvatoris peccati remis-
 nittitur. *Adhuc bella sustines et contradi-*
ne transeas; adhuc ollas carniū suspi-
od. xvi). Cum vero appropinquas ad terram
 ionis, bibis aquam fluminis, aquam Jorda-
 iam dulcem non tamen cum silentio cur-
 (*Exod. xvii*). Dum autem ex aquis Siloe,
 n silentio currunt (*Joan. ix*), oculos levas
 is, tunc appropinquas ad montem visionis,
 ædificii tui fundamenta ponas. Non igitur
 is sub Moyse, sed sub Salomone. Non etiam
 egni sui anno, sed in quarto. Anni, mens-
 s et noctes humanæ vitæ sunt distinctio-
 bet enim quælibet fidelis anima moraliter
 menses, dies, noctes quibus designat suas C
 s. Primus igitur annus regis Salomonis su-
 el, est abjectio sui, secundus subjectio
 tertius ejectio diaboli, quartus dilectio pro-
 i primo humiliatur, dum elegit et exoptat
 s *esse in domo Domini magis quam habitare*
maculis peccatorum (Psal. lxxxiii). In se-
 subjicit sibi regnum, id est, hunc mundum.
 e jecit hostem, id est, diabolum. In quarto,
 pacem, dum diligit proximum. In tribus
 materiam præparat, in quarto ædificat. Nec
 i primo mense anni, sed in secundo. Pri-
 nsis in mensibus anni apud Hebræos erat
 secundus vero Maius. In Aprili siquidem
 ur terra: in eodem fiebat Pascha, id est,
 quod interpretatur *transitus*. Dum enim
 ad virtutes recenter transeas, dum adhuc D
 s sis in dilectione, nondum potes funda-
 empli ponere. Cum autem diligis inimicum,
 asi in secundo mense ponis fundamentum.
 enim mensis in dilectione anno est diligere
 i, hoc etiam ethnici faciunt. Secundus ve-
 gere inimicum. Tertius, diligere Deum.
 go inimicum diligis, fundamentum templi
 a disponis. Dum diligis Deum, ædificii spi-
 parietes erigis in altum (*Matth. v*). In his
 ensibus et in his annis dies et noctes pos-
 signari. Habet enim anima diem, contem-
 is lucem, noctem, tentationum caliginem.
 lluminat sol indeficiens, illam luna decre-
 sic vides Deum, ibi offendis proximum. In

die rides, in nocte ploras. Unde Jeremias: *Plo-*
rans, ploravit in nocte (Thren. i). Mens enim, quæ
 tentationum turbine quandoque concussa dolet,
 exhilarata radio contemplationis postmodum gau-
 det. Habes nunc, charissime, foundationis tempus:
 restat etiam ut ejusdem templi determinetur locus,
 de quo in Paralipomenon manifeste dicitur.

CAP. XVII. *Ubi fundatum sit templum.*

Cœpit Salomon ædificare templum in Jerusalem
in monte Moria, qui demonstratus fuerat David
patri ejus in loco quem præparaverat David in
area Ornam Jebusæi (II Par. iii). Ædificanda est
 itaque domus Domini in Jerusalem in monte, id
 est, in pacifica mente, in eminentiori videlicet ho-
 minis parte. Qui mons Moria vel visionis nuncupa-
 tur, quia in mente pacifica Dominus habitat, et in
 eadem oculo contemplationis videri desiderat. Qui
 demonstratus fuerat David, et quem præparave-
 rat. Demonstratur enim manu forti, id est, bene
 operanti per Spiritum, præparatur ab eodem per
 desiderium. In area Ornam Jebusæi quæ mundan-
 da est ventilabro discretionis a palea vanæ cogi-
 tionis. Ornam illuminatus; Jesubæus, *conculcatus*
 interpretatur. Habet enim mens quandoque lumen
 discretionis, et lucem scientiæ; sed tamen adhuc
 conculcatur a spiritibus immundis, et implicatur
 sæcularibus curis. Cum vero Jebusæus locum areæ
 suæ David regi venderet, in qua templum Domini
 Salomon ædificaret, non jam Jebus, sed Jerusalem
 nuncupatur. Mens enim, quæ renuntiat omnibus
 quæ possidet, conculcatore diabolo, superato,
 Deum quem desideraverat, in pace videt. Recipit
 ergo pro loco areæ, regnum felicitatis æternæ. Quia
 vero secundum situm loci mensurari solet quanti-
 tas ædificii: ideo congruum videtur subjungi de
 tribus dimensionibus templi. *Habebat enim sexa-*
ginta cubitos in longitudine, viginti in latitudine,
centum autem et viginti cubitos in altitudine (ibid.).
 Longitudo domus est longanimitas boni operis in
 exsilio hujus peregrinationis. Latitudo est charitas,
 quæ non tantum de prosperitate gaudet amici, sed
 etiam damno compatitur inimici. Celsitudo altitu-
 dinis est spes de præmio æternæ retributionis. Sic
 fit ut moraliter sis in bona operatione longus, in
 misericordia latus, in desiderio alius; ita scilicet
 ut perseverantia duret usque ad ultimum vitæ fi-
 nem, misericordia dilatet manus usque ad paupe-
 rem, altitudo vero desiderii gustet æternitatis dul-
 cedinem. In hac igitur longitudine, latitudine, al-
 titudine parietum disponuntur diversi ordines la-
 pidum. In mystico siquidem disponuntur homines,
 in morali virtutes. Tria enim assignamus templa,
 videlicet materiale, mysticum et morale. Primum
 in monte, secundum in mente, tertium in congre-
 gatione. Unum de lignis et lapidibus, alterum de
 virtutibus, tertium de justis hominibus. Habes
 nunc utriusque templi locum et materiam, artifi-
 cem et mensuram. Sed quoniam de morali templo
 et spirituali loqui suscepimus, idcirco ad ædifica-
 tionem claustralium interponentes aliquid de my-
 stico, quæ restant aliquantulum latius exponendo

moraliter transcurramus. *Ædificemus* igitur spirituale templum, id est cor nostrum ad Deum conversum. Habemus enim, ut supra diximus, montem in Jerusalem, locum videlicet *ædificii*, pacificam mentem. Habemus materiam, ligna et lapides, id est diversas virtutes. Habemus et artificem, intellectum rationabiliter singula discernentem. Habemus etiam mensuras longitudinis, latitudinis et altitudinis, id est, perseverantiam boni operis in peregrinatione hujus exsili, largitatem vel latitudinem beneficii, spem desiderii. Ordo siquidem lapidum est processus virtutum qui in altum dirigitur, dum mens de virtute in virtutem ad perfectionis culmen sublevatur. Ex his eriguntur templi parietes, recte videlicet operationes. In *ædificio* mystici templi primus lapis Abel in ordine ponitur, a quo usque ad ultimum justum linea justitiæ protenditur. Abel interpretatur *luctus* sive *vanitas*, vel *vapor* seu *miserabilis*. Attendamus igitur interpretationem nominis ad quid respiciat, ut ipsius moralitatis diversitas ad bene operandum mentem cogat. Vanitas enim respicit ad mundum, luctus ad peccatum, vapor ad teipsum, miserabilis ad Deum. Fuge igitur, luge, attende et deprecare. Fuge mundum, quia vanitas est; luge peccatum, quia iniquitas est; attende carnem tuam, quia fragilis est, et quasi *vapor ad modicum parens est* (*Jac. iv*). Deprecare Deum, quia miserabilis es tu, et ipse misericors et clemens est (*Jonas iv*). Hic lapis primus ponitur in porticu templi, primus enim exstitit inter patres Veteris Testamenti. Ponitur enim lapis iste in porticu morali, porticus enim templi designat moraliter renuntiationem mundi. Si hanc igitur porticum *ædificas*, congruum est ut ad significationem nominis supradicti accedas; et sic in primis tibi placeat vanitatem mundi fugere, iniquitatem peccati deflere, fragilitatem miseræ carnis attendere; et quia sic miserabilis es, ad ipsum misericordem Deum questum dirigere. Hæc igitur ponenda sunt super fundamentum humilitatis, disposita in latitudinem charitatis, ut omnia in charitate fiant. Habes nunc moraliter porticum, quæ est ante templum, renuntiationem mundi; mysticam vero, patres Veteris Testamenti. Cor autem ad Deum conversum est morale templum; Ecclesia, mysticum. In hoc templo quasi primus beatus Stephanus ponitur, ut ab ipso regula justitiæ dirigatur. Stephanus autem interpretatur *norma nostra*, sed norma nostra est regula justitiæ, in qua dirigitur æqualitas lapidum, id est ordo virtutum. Secundum rectitudinem hujus regulæ in *ædificio* cordis tui virtutes dispone; hoc autem facis, dum tribulationes libenter pateris, dum inimicum diligis, dum pro persequentibus fundis preces. Unde cum Stephano oculo contemplationis, jam proximus oraculo: *Filium Patris ad dexteram stantem vides* (*Act. vii*). Vides enim stantem non quasi sedentem, sed velut *ædificanti* auxilium præbere volentem. Si enim oraculum intraveris, quietum videbis. Oraculum moraliter est contemplationis secretum,

A mystice vero significat cœleste regnum. In quo seraphin ponitur quasi lapis primus, quia in fundamento divinæ majestatis per amorem hæret propinquus. Seraphin incendia sive incensa dicuntur incensa ab illo igne, de quo dicitur: *Qui approximant mihi, approximant igni* (*Levit. x*). Hic ignis accenditur in aqua, ardet in turbine, lucet in occulto. Hic ignis est ardor dilectionis, accenditur in aqua compunctionis, ardet inter turbines tribulationis, lucet in occulto contemplationis. Videsne quomodo lapis iste in ordine suo concordet secundo lapidi et primo? Abel enim designat moraliter pœnitentiæ luctum. Stephanus patientiam tribulationum, seraphin amoris incendium. Hic est incipientium dolor, proficientium labor, perfectorum amor. *Fecit enim Salomon ostium in porticu, in templo, in oraculo* (*II Paral. iii*). Ostium porticus mystice, ut ait Beda, sermo est propheticus; ostium templi, Christus; ostium oraculi, patriæ cœlestis introitus. In porticu vero renuntiationis moraliter est ostium cognitio mundi; in templo conversionis, cognitio sui; in oraculo vero contemplationis, cognitio Dei. Dum enim in te casum mundi attendis, videlicet quod sis positus in incerto divitiarum, in lapsu voluptatum, in periculo dignitatum, tunc ad ostium porticus accedis. Dum vero propriæ carnis attendis defectum, ortum pueritiæ, juventutis momentum, vesperam senectutis, dum hæc consideras, per ostium templi transire festinas. Cum autem bonitatem Dei attendis, bonitatem cui nihil deest; beatitudinem quæ nullo indiget, et accedis ad videndum in bonitate electorum suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ (*Psal. cv*): dum hæc facis, per ostium intrare paras oraculi spiritualis.

CAP. XVIII. *De æquinotio, sub quo arcam testamenti sol in templo ter irradiabat.*

Nota quoque, ut legimus, quod sol æquinotialis directis radiorum suorum lineis per illa tria ostia videlicet porticus, templi et oraculi, arcam testamenti illuminare solebat. A sole enim intelligentiæ directus radius considerationis, nubes cogitationum penetrans, quæ discurrunt per aerem meditationis, per supradicta tria ostia illuminat arcam, id est, conscientiam. Hoc autem fit quoties æquinotium, evenire contingit. Fit autem æquinotium, cum dies noctibus et noctes diebus æquales fiunt. Habet animus noctes et dies morales, prospera scilicet et adversa, damna et lucra, tristia et læta, mentis puritatem et perturbationem lucem contemplationis et caliginem tentationis. Dum hæc animus deliberat, quasi sub æquali mensura dies et noctes librat. Duo sunt autem æquinotia, vernale scilicet et autumnale. Sunt etiam anni quatuor tempora, ver, æstas, autumnus et hiems. In vere intelligitur temperantia mentis; in æstate fervor charitatis; in autumno tepor; in hieme torpor: tepor in mente, torpor in opere. Ab autumnali æquinotio, incipiunt crescere

Sculpuntur etiam morali torno, dum in volubilitate A obedientiæ virtutes animi disponuntur sub prædicationis ferro. Doctrina enim verborum, potest appellari tornatoris ferrum. Tornator est in mente discretionis vigor, qui ante se dicitur habere tornum, id est, rationalem intellectum. In torno autem quatuor considerantur, ferrum, virga, corrigia, lignum sub pede per quod instrumentem movetur. In ferro igitur doctrina, in virga disciplina, in corrigia animalis mortui mortificatio carnis intelligitur, in qua animus spiritualis involutus detinetur. Per lignum vero quod movetur sub pede designari potest velocitas obedientiæ. Cita enim debet esse obedientia et quasi sub pedibus posita, ut fiat cum humilitate et sine tarditate. Unde et in Canticis canticorum; *Manus ejus tornatiles, aureæ plenæ hyacinthis (Cant. v)*. Fiunt manus tornatiles, dum affectus animi facile divertuntur ad quaslibet operationes. Sunt aureæ dum affectiones animi ab omni appetitu carnalis desiderii redduntur puræ. Plenæ sunt hyacinthis, dum æstuant amore et desiderio cælestis patriæ. Duo vero acumina ferri, in quibus ponitur quidquid in torno volvitur, sunt timor et amor: timor pœnæ, et amor beatitudinis æternæ. Inter hæc igitur animum habemus fixum, non ita tamen quin teneat volubilitatis suæ cursum. Nota quoque quod doctrinæ verbo velut tornatoris ferro, superflua docendo resecantur. Virga vero desuper inclinans se et elevans percutientis more disciplinam minantur. Corrigia autem ligatur in summitate virgæ, et ligno quod tenetur sub pede: hæc enim carnem mortificant, et mentem domant, labor videlicet obedientiæ et correctio disciplinæ. Lignum sub pede premitur, virga desuper minatur, quia ad obedientiam cogimur, dum disciplinæ legibus coarctatur. A duobus acuminibus ferri animus pungitur, inter quæ duo ponitur: unum, ne ad sæculum redeas; aliud, ut ad regnum transeas. Timor enim compellit, amor vero trahit. Inter hæc itaque volvitur, qui in torno spirituali ponitur, et dicit: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum (Psal. cvii)*. Bis dicit paratum, id est interius in mente, et exterius in operatione, intus ad cogitandum recta, foris ad faciendum utilia.

CAP. XXII. *De cherubin, et palmis, et variis picturis in parietibus templi.*

Et fecit in eis cherubin, et palmis, et picturas varias, quasi proeminentes de pariete, et progredientes (III Reg. vi). Facit Salomon cherubin in parietibus templi mystici, dum quoslibet fideles Scripturæ præcepta, in qua est scientiæ multitudo, docet imitari. Cherubin facit, dum fieri docet in terris, quod angeli tenent in cælis, dum docet humanam creaturam, angelicam possidere vitam, dum etiam cæteros in mundo multitudo scientiæ præcellunt, qui Deum præ cæteris diligunt. Nonne et nunc vides aliquos a sæculo longe remotos, tanta scientia præditos, ut scientia sæcularis subdatur eis, ut non tantum vocentur ad consilia principum, sed etiam intersint negotiis regum, ut qui cœperunt dominari propriis moribus, dominantur

etiam alienis, et honorentur a personis sublimioribus? Hi sunt, qui loquuntur inter philosophos sapientiam, quorum rhetores mirantur eloquentiam. Quos enim nullis seu paucis artibus imbutos in sæculo viderunt, nunc de singulis loquentes audiunt, et ad tantam scientiæ multitudinem eos pervenisse cognoscunt, ut sapientibus hujus mundi divinæ Scripturæ profunditatem, et secreta cælestia verbis pandant. Palmas facit, dum spem et memoriam retributionis æternæ post agonem legitime certantibus sine dubitatione habituros repro-mittit. Facit picturas proeminentes de pariete, et egredientes, cum ad hoc electi ex bona consuetudine perveniunt, ut quid dicendum vel quid faciendum, non ab aliis sed a seipsis proferentes quærant. Moraliter vero cherubin facit in pariete, dum per spiritum scientiæ, qui novit omnia prudenter disponere, virtutes ordinat in mente, dum duabus alis a terrenis se allevat, et duabus alis, ne oculo vanæ gloriæ videatur, corpus velat. Zelum quoque secundum scientiam habeat, et modum teneat, ut sciat *pati penuriam et abundare, satiari et esurire (Philip. iv)*, ut sit in eo multiplex supra-dicti angeli scientia, intus videlicet in ordinandis ac disponendis virtutibus, exterius in multiplicandis bonis operibus. Palmas facit, dum in conflictu vitiorum de diabolo triumphans victor existit. In palma siquidem notatur victoria, palma enim post victoriæ finem ornamus manum victricem. Quotidie etenim pugnamus, et quotidie vincimus, quia quotidie nobis lucta est cum diabolo, et quotidie diabolum superamus. Tenemus itaque quotidie palmam in manu, id est, victoriam de conflictu. Habemus etiam difficilem pugnam adversus carnem et sanguinem, ut quæ nolumus aliquando ea faciamus. Sed cum, Deo annuente, vincimus, palmam in manu tenemus, et pertingimus ad victoriam per patientiam. Scriptum est enim: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi)*. Fecit quoque picturas varia proeminentes de pariete, et egredientes. Proeminent picturæ variæ de pariete, et egrediuntur, dum ea, quæ cogitantur in animo, *ut luceat lux vestra coram hominibus (Matth. v)*, opere perficiuntur. Hoc autem fit, cum apparet misericordia in affectu, benignitas in vultu, humilitas in habitu, modestia in cohabitatione, patientia in tribulatione. Si autem velis cognoscere effectum misericordiæ, ipsa est, quæ compatitur miseris, succurrit egenis, ex dulcedine vero benignitatis efficitur mansueta facies et mitis. Si autem fuerit animus humilis, fit et habitus exterior eidem animo similis, pannosus scilicet, abjectus, et vilis. Gestus siquidem modestiæ demonstrantur ex habitu conscientiæ, ut talis appareat foris, qualis est et intus. Effectus autem veræ patientiæ proeminet et egreditur, dum prospera et adversa toleras cum hilaritate.

CAN. XXIII. *De pavimento templi.*

Sed et pavimento domus textit auro interius et exterius in oraculo, et in templo (III Reg. vi), id est

templatione coram Deo, et in actione coram
 10. Est autem mysticum pavementum, hu-
 oncordia fratrum, qui in spiritali fraterni-
 b magisterii regula humiliter seipsos pro-
 ut calcandos etiam persequentibus, concor-
 etate, ne in dispositione pavimenti scientia,
 flat, inter fratres inæqualitatis offendiculum
 ne in aliquo nobilitas generis scrupulum
 elationis; ne is, qui de sæculo ad monaste-
 liquid de proprio attulit, remissior in labo-
 atior in habitu, delicatior in victu, honora-
 æ cæteris esse velit; sed ordinatis fratribus
 imento benevolæ subjectionis, detur unicui-
 ut opus unicuique fuerit, juxta constitutum
 licæ dispositionis. Textit itaque pavementum
 rius tamen marmoreos lapides super ter-
 ernens, deinde vero marmori tabulas su-
 ens abiegnas (*II Paral. III*). In marmore
 et fortitudinem fidei, in abiete altitudinem
 i auro pretium charitatis designans. In his
 est ambulandum desideranti pervenire ad
 n cœleste. Sed et moraliter pavementum
 intrinsecus, et extrinsecus auro tegitur, ita
 : ut prius marmor, ac deinde tabulæ abie-
 perponantur. Intelligitur itaque in marmore
 sti infirmitas; in abiete, desiderii proceritas;
 o intentionis puritas. Habes nunc abietem
 tio cum marmore et auro, ut si quid deside-
 puritate vitæ firmiter conserves. Est igitur
 pavementum, humilis concordia morum.
 ecus et extrinsecus vestitum auro, interius
 intentionis puritate, exterius bonorum
 lorum splendidissima claritate. Hoc enim
 fulget in pavimento templi contemplatio-
 in oraculo piæ conversationis. Super hoc
 entum calcas, dum in proposito et in puri-
 pèrni desiderii firmiter ambulas. Istud est,
 time, oratorium animæ. In hoc oratorio si
 ores, aurum non terram vides. Ubi est
 puritas mentis, non apparet pulvis terrenæ
 atis. Nihil enim erat in interioribus templi,
 non tegetur, ut ait Scriptura, puritate auri.
 a respicias sursum, vides aurum, quia dum
 ularis cœlestia, pure diligis Deum. Dum
 s parietes, aurum vides, quia dum diligis
 tum, ut pure diligas ipsum, diligis propter
Nihil erat in templo quod non tegetur
III Reg. VI), quia in perfectorum mente ni-
 quod non vestiatur supereminētis dile-
 puritate. Sed quia nemo cito fit summus,
in initio accusator est sui (Prov. XVIII), et
 ad ædificium, quod est in monte, oportet
 adus ascendere: ideo si ad pulchritudi-
 ntæ sublimitatis ascendere, festinas, neces-
 at per gradus virtutum pedetantim ascen-
 dende igitur dispositionem ædificii materia-
 in te disponere possis materiam et ordinem
 alis. Erat enim in materiali ædificio templi
 exterius. Quod in libro Paralipomenon vo-
 basilica grandis, in quam conveniebat vul-
Paral. IV). In eam siquidem adducebantur

A pecudes, ut de manu populi susciperent eas sa-
 cerdotes. Erat autem et aliud atrium, quod voca-
 batur sacerdotum, in quo erat mare æneum posi-
 tum ad abluendas manus et pedes sacerdotum
 (*ibid.*). Ibidem erant luteræ ad abluendas hostias,
 ibi altare æneum ad immolandum eas. Sequitur:
*Et porticus templi, in qua Salomon duas colum-
 nas æreas fixit, inde et templum, in quo mensæ
 aureæ, et candelabra aurea, in quo et altare au-
 reum ante ostium oraculi positum (III Reg. VII)*.
 Erat etiam in interiori domo oraculum, in quo
 erat arca fœderis, in qua erant tabulæ legis. Im-
 moremur itaque in his, quæ prælibavimus, ut ex
 ipsis aliquid ad ædificationem claustralium extor-
 quere valeamus.

CAP. XXIV. *De atrio exteriori.*

B Fecit Salomon basilicam grandem (*II Paral. IV*),
 id est, exterius atrium, in quo designantur corda
 carnalium. Qui per hoc quod in communi et sim-
 plici fide manent, ad ædificium templi pertinent.
 Nec tamen tales sunt, ut per se hostias immolent,
 sed in manu sacerdotum eas offerunt, ut pro eis
 orent. Hostias etiam offerunt, dum ex abundantia
 rerum, quas possident, egentes quosque sive mi-
 nistros Ecclesiæ offerendo pascunt. De infirmis ad
 Dominum clamant, dum de profundo terrenæ ha-
 bitationis erui toto desiderio mentis exoptant. Lon-
 ge a templo remoti sunt, et tamen in templum in-
 tuitum dirigunt. Auri fulgorem et pulchritudinem
 operis admirantur, dum virorum sublimium vi-
 tam, quam attingere nequeunt effectu, piæ devo-
 tionis venerantur affectu. Sed exterius atrium mo-
 raliter designat recordationem peccatorum. Addu-
 cuntur eodem, ut sacerdotibus offerantur pecudes
 dum ad memoriam recordationis reducuntur mo-
 tus animales. Hoc autem fit, cum animus ad me-
 moriam reducit vitulum petulantiae, hædum lascivi-
 viæ, taurum superbiæ. Sæpissime enim gaudet
 animus vanitate, carnis desiderio delectatur, infla-
 tur scientia, honoribus sublimari desiderat. Offert
 autem hæc omnia animus summo sacerdoti in ma-
 nu misericordiæ, ut in holocaustum ponantur su-
 per contritionis altare. Intuetur etiam oculo discre-
 tionis licet longe positus (dum aperitur templum)
 ipsius templi pulchritudinem, dum in conversis
 quibuslibet per exemplum boni operis foris appa-
 rentem attendit morum venustatem. Ad Dominum
 clamat, dum pro iis, in quibus jacet, ad Dominum
 suspirans anhelat.

CAP. XXV. *De atrio interiori.*

C *Ædificavit quoque Salomon atrium intrinsecus
 tribus ordinibus lapidum politorum, et uno ordine li-
 gnorum cedri (III Reg. VI)*. Interius atrium vitam de-
 signat illorum, qui non tantum hostias offerunt, sed
 etiam immolant et occidunt. Affligunt enim carnem
 suam in laboribus et jejuniis, incendunt igne tribu-
 lationis. Tres autem ordines politorum lapidum,
 sunt tres diversitates hominum, videlicet creden-
 tium, sperantium, amantium. Unus vero ordo li-
 gnorum cedri, bene operantibus per similitudinem
 potest assignari. *Fides enim sine operibus mortua*

est (Jac. II). Et recte politorum dicit, ut quomodo A
 credere, quod sperare, vel diligere debeat unus-
 quisque dignoscere possit; ne inveniatur in fide
 scrupulus erroris, in spe defectus terroris, in cha-
 ritate offendiculum rancoris; sed poliat fides bo-
 ni operis exercitio, spes æternitatis desiderio, cha-
 rijas exhibitionis obsequio. Junge igitur lignum
 lapidi, cedrum marmor, fidem operi, ne sit fides
 ficta, spes cassa, charitas infructuosa. Dum hæc
 igitur attendis, lapidem polis, cedrum marmor
 conjungis. Ædificavit etiam Salomon moraliter
 atrium interius tribus ordinibus lapidum polito-
 rum, et uno ordine lignorum cedri. Interius atrium,
 est moraliter confessio delictorum. Unus ordo ce-
 dri, est in pœnitentia longanimitas perseverandi.
 Tunc enim cedrus conjungitur marmor, dum pœ- B
 nitentiæ perseverantia continuatur veræ confessio-
 ni. Tres vero ordines lapidum politorum in atrio
 confessionis, sunt tres qualitates in ædificio men-
 tis, id est, timor, dolor, pudor. Hi igitur lapides
 inæqualitate sui sæpius exasperantur, et ideo ne-
 cesse est ut diligenter et artificiose poliantur. Exa-
 speratur enim timor propter peccati magnitudinem,
 dolor propter multitudinem, pudor propter turpi-
 tudinem. Dum enim animus attendit turpia quæ
 gessit, dum etiam eorundem in secreto conscientie
 nullo vidente perhorret recordari: non est mi-
 rum si alteri hæc eadem pudor sit confiteri. Cum
 autem considerat, quod quamvis turpia tamen per-
 petravit multa, non est mirum si multum doleat ani-
 mus multis vitiorum irrelitus nexibus. Cum iterum C
 non tantum recogitat multitudinem turpium deli-
 ctorum quæ gessit, sed etiam magnitudinem eo-
 rum ante oculos mentis ponit, si timeat et abhor-
 reat non est mirandum, sed summopere ne despe-
 ret est evitandum. Poliendi sunt igitur lapides, ne
 exasperentur per desperationem fidelium mentes.
 Poliendus est siquidem timor benignitate miseri-
 cordiæ, dolor assiduitate pœnitentiæ, pudor puri-
 tate conscientie. In poliendis enim lapidibus tria
 sunt assignanda, scilicet oleum, lapis et manus.
 Infunditur enim desuper oleum, lapis durior in
 superficie volvitur, manus vero lapidem premit, et
 premo trahit. Benignitas itaque misericordiæ
 quasi oleum asperitatem lapidum lenit; assiduitas
 pœnitentiæ velut lapis peccatorum scrupulos terit;
 puritas vero conscientie quasi manus ad ultimum D
 peccati sordes tergit. Istud est oleum spiritus, hic
 est lapis angularis, hæc est dextra Dei Patris. Pri-
 mum lenit, secundum premit, tertium trahit. Rogo
 ergo, benignissime Pater, ut dolorem meum le-
 nias, animi mei timorem premas, operi manuum
 tuarum dexteram porrigas, jacentem erigas, ere-
 ctum trahas. Dum enim: sancti Spiritus oleum
 infundis, cordis duritiem molliendo dissolvit. Dum
 vero humilitatem et patientiam filii præterdis, in
 nobis tumorem superbiæ ipsius exemplo premis
 (Job XIV). Et sic ad dextram, quam diu per expec-
 tationem porrexisti, accedimus, ut cum electis ad
 dextram Patris simus. Hæc igitur consideranda
 sunt in atrio confessionis, ordinata sub regula

justitiæ, et sub funiculo prædicationis. Dicitur
 etiam hoc atrium interius, vocatur et atrium sa-
 cerdotum. Et recte dicitur interius, quia quidquid
 per confessionem manifestatur, occultum debet
 esse sicut erat prius. Sed et atrium sacerdotum di-
 citur esse, quia specialiter in atrio confessionis
 sacerdotibus licet ministrare.

CAP. XXVI. De mari fusili in templo.

Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a la-
 bio usque ad labium, rotundum in circuitu (III
 Reg. VII). Sicut superius per atrium sacerdotum
 moraliter designatur confessio, ita per mare æneum
 designari potest cordis compunctio. Sicut enim in
 mari æneo lavari solebant sacerdotes, ita in ama-
 ritudine compunctionis lavantur quotidie fidelium
 mentes. Hoc autem vas, maris nomine meruit ap-
 pellari, quia propter amaritudinem delictorum
 comparatur mari. Appellatur etiam æneum. Æs
 enim super cæteras species metalli, est valde so-
 norum. Æs siquidem, quando ab aliquo tangitur,
 stridet, ac velut plangentis more conqueritur. Dum
 enim vas compunctionis tangitur manu propriæ
 reprehensionis, reddit tinnitum, dum emittit ques-
 tum. Erat autem vas illud fusile, quod sit dum
 materia metalli ponitur in ignem defluens per
 ductum canalium ad perfectionem formæ. Ignis, est
 ardor tribulationis; metalli materies est peccati
 species: quod per recordationis tractum, quasi
 per carnalis ductum in formam vasis trajicitur,
 cum mens emollita per ardorem sancti Spiritus,
 ad efficiendum vas compunctionis eliquatur. Era-
 etiam decem cubitorum a labio usque ad labium.
 In denario siquidem numero spes intelligitur, quæ
 laborantibus promissa datur. A labio igitur, id
 est, ab initio primæ conversionis usque ad labium
 perfectæ per mortem separationis veniam sperat,
 quicumque vas compunctioni intra mentis suæ
 ambitum format. Lavat enim lacryma sordes cri-
 minis, ita dico si ponatur intra atrium veræ con-
 fessionis. Et erat rotundum in circuitu, quia non
 tantum præterita et futura, sed et prospera, et
 adversa debent irrigari fletu. Rotunditas, siquidem
 maris designat ambitum discretæ compunctionis,
 quæ cum ea, quæ ante et retro, a dextris et a si-
 nistris sunt, respicit, et nihil absque compunctio-
 nis amaritudine transire permittit, quid aliud agi-
 tur, nisi quod mari æneo rotunditas circumspe-
 ctionis imponitur? Et altitudo ejus erat quinque
 cubitorum. Ipsa est sublimitas quinque sensuum
 corporeorum. Sed, quia varietas sensuum per di-
 versa mundi oblectamenta defluit, convenienter
 auctoritas subjungit: *Et resticula triginta cubi-
 torum cingebat illud per circuitum (ibid.)*. Resticu-
 la est præceptorum disciplina, qua fluxa restrin-
 gimus, quoties a nostris voluptatibus opera et co-
 gitationes religamus. Quæ nimirum resticula
 triginta dicitur esse cubitorum, quia, cum ad tri-
 ginta annorum terminum perveneris, tu qui ante
 in annis juvenilibus remissior fueras, saltem cum
 ad perfectam ætatem perveneris, fluxa voluptatis
 restringas.

AP. XXVII. *De decem lateribus templi.*

quoque Salomon in interiori atrio decem ad abluendas hostiarum carnes (III Reg. 16) ut enim sacerdotes lavabantur in mari sic in lateribus hostiarum caro, ut quæ offerretur, et qui offerebant mundi essent. In aeneo manus et pedes sacerdotum munda a pulvere, in lateribus vero hostiarum carnes abluuntur a sanguine, a pulvere vanitatis, a sanguine voluptatis. In mari igitur aeneo, et in lateribus duas compunctionis species intelligere possunt, timoris videlicet et amoris. In uno situ lavantur operationes manuum, in altero in lateribus delectationes. Sic hostiæ late in lateribus operationis, et expressæ manu rectæ operationis feruntur a sacerdote, ut accendantur super altare.

AP. XXVIII. *De altari aeneo in templo.*

Altare aeneum contritioni cordis similis dicitur, quod in contritione cordis desiderans flamma tribulationis accenduntur. Hoc altare aeneum, magnitudine sui, specie mensuratione loci aliquid designat. Erat enim aeneum, quia plures sunt, qui carnis concupiscentiam deflent, quam qui puritate cœlestis desiderant. Erat etiam aeneum, quia multi sunt, qui mundum deserunt: *Mente servimus legi Dei, carne autem concupiscenti* (Rom. 7). Erat ante fores templi porticus, quia pauci sunt, qui renuntiant omnibus, qui mundum deserunt, ut ad ostium porticus appropinquant. Porticus siquidem templi est, ut superius dicitur, renuntiatio mundi. In hac porticu ducuntur columnæ, una castitatis, altera sobrietatis, qui mundo renuntiant, sobrie et caste Deo

AP. XIX. *De altari aureo, et mensa aurea, et candelabris templi.*

porticum renuntiationis sequitur templum conversationis. In hoc templo est altare aureum, mensa propositionis aurea, sunt et candelabre auro purissimo facta. In altari accenduntur thymiamata, in mensa panes ponebantur, in candelabris lucernæ. Altare aureum, sunt corda aurea: thymiamata, bona opera: ordo thymiamatum, boni operis exemplum. Fumus qui ascendit superius, est intentio orationis, quæ ex corde ad desideranda cœlestia tendit. Mensa aurea est divina Scriptura; panes sunt apostoli et successores, ex quorum actibus

A tanquam ex panibus reficiuntur fidelium mentes. Qui panes propositionis convenienter possunt appellari, quia ad imitandum proponuntur universo orbi. Decem candelabra, sunt decem legis præcepta; lucernæ lumen doctrinæ. Possunt et hæc aliter dici. Si igitur altare dilectio, mensa lectio, candelabra meditatio. Puritas auri in mensa sanus intellectus in lectione. Puritas auri in altari, est animus perfectus in dilectione. Puritas auri in candelabris, purus affectus in meditatione, ut nihil carnale quærat dilectio, nihil hæreticum doceat lectio, nihil terrenum optet meditatio. In altari accenduntur thymiamata, in mensa ponuntur panes, in candelabris lucernæ; thymiamata orationis, panes refectionis, lucernæ cognitionis. Per orationem enim quæritur Deus, per refectionem gustatur, videtur in lumine cognitionis. Quærendo desideratur, gustatus dulcescit, cognitus amatur. Habent thymiamata odorem, panes saporem, cognitio amorem. Oratio siquidem redolet Deum, panes sapiunt, cognitio diligit. Infundit autem Deus odori suavitatem, saporis dulcedinem, amoris dilectionem, ut sit odor suavis, gustus dulcis, amor delectabilis. Hæc omnia debent esse in conversione. Hæc ministrantur a sacerdotibus et levitis in templo conversionis. Si autem oraculum intrare desideras, intra in sanctuarium Dei, ut intelligas in novissimis eorum (Psal. LXXII), eorum videlicet qui perierunt propter iniquitatem suam, et eorum quorum mors pretiosa est in conspectu Domini (Psal. cxv). Ibi enim intelliges et præmia justorum, et pœnas damnatorum. In hoc oraculo posuit Salomon arcam fœderis, et in ea tabulas legis. Est autem oraculum divinæ revelationis secretum. Ibi Salomon arcam posuit, et ibidem qui pacem desiderat, mentem ponit. In ea sunt tabulæ legis, scientia videlicet divinæ districtio. Huc solus pontifex intrat. Sunt enim pauci, quibus revelatur consilii divini secretum. Hic solus oras, si solitarius esse desideras, si suavitatem quietis amas. Attende ergo ut oratio tua sit discreta et secreta, dulcis et humilis. Discreta propter idiotas, secreta propter hypocritas, dulcis et humilis appetitu, ut quod appetit diligit, nihil altum sapiens humilia concupiscat. Sit pura et tranquilla, nec quidquam commodi temporalis oratio postulet, nec tranquillitatem orationis curiositas conturbet. Si igitur talis esse desideras, ad illud claustrum non manufactum, quod est in cœlis, pervenire festinas.

LIBER QUARTUS

PROLOGUS.

Domine, charissime, rogas, et obnixius deprecaris, cito festinantius exsequar quod promisi. Li- quidem, quem Claustrum animæ vocas, ul-

timam, id est, quartam requiris partem, ut quasi integrum de manu nostra recipias panem. Mirum tamen est, quod de manu pauperis panem requiris, nisi forte quod panis grossior quibusdam solet

esse salubrior. Non enim habeo panem alium, nisi per ostia mendicatum, id est, per ora docentium nobis aliquando prædicatum; vel de spicis in alieno agro collectis, de sententiis videlicet in campo divinæ Scripturæ congregatis. Sic enim vivitur, et in talibus vita spiritus mei. *Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam (Psal. xli).* Non est mihi panis de similia ingenii subtilitate discussus, sed simplicitate eloquentiæ per cribrum grossioris sensus exagitatus. Non enim Græcas, aut barbaras, vel inusitatas, quæ turbant simplices, interposui dictiones; sed etiam ea, quæ ab aliis obscure dicta reperi, simpliciori stylo, et verbis planioribus dilucidare curavi. Simplicibus itaque placere desidero, et ideo quibus eis placere valeam verbis, quæro. Sic Christus inter duo animalia positus, vilibus est pannis involutus (*Luc. ii*). Ponitur Dei sapientia inter bovem et asinum, ut erudiret rudem, moneret tardum, rudem sensu, tardum intellectu, erudiret simplicitatem per humilitatem. Qui igitur involvi se permisit in vilibus pannis, permittet forsitan, ut de eo loquar simplicibus verbis. Similiter qui magis per stellam ostenditur, per angelum pastoribus nuntiatur, ut qui sapientibus loquebatur per signum, simplicioribus innotesceret per simplex verbum (*Matth. ii*). Nunc autem de iis, quæ ad claustrum non manufactum (quod est in cælis) pertinent, pro modulo imbecillitatis meæ aliquid dicere ultra non differam, ut ex ipso ordine, et dilectione illius summi abbatis, et ipsorum spirituum supernorum, doceri et instrui possit prælatorum diligentia, et humilitas subditorum. Sequar igitur post terga metentium, ne aberrare videar a doctrina priorum.

CAP. I. *De civitate magna Hierusalem.*

Civitatis magnæ Hierusalem quædam pars adhuc in terris peregrina ducitur, quædam vero pars in cælis firmiter locata stabilitur. Hæc autem Hierusalem ad illam cœlestem quandoque transiet, in qua nemo morietur, sed in æterna felicitate sine fine vivet. Nemo enim ad illam felicitatis æternitatem transire merebitur, nisi qui se civibus illius patriæ bene vivendo in sæculo hoc moribus conformabit. Sed qui in hoc sæculo præsentis cælibem vitam ducere cupiunt, in futura vita supernis civibus conformes erunt. Quatuor siquidem civitates in divina Scriptura fuisse perhibentur, quarum unaquæque Hierusalem nuncupatur, id est, materialis et mystica, moralis et anagogica. Materialis Hierusalem est quædam civitas in Judæa posita, mystica vero est Ecclesia, moralis quælibet fidelis anima, anagogica cœlestis patria. Prima constat ex lapidibus et lignis; secunda ex justis et justificandis; tertia ex virtutibus; quarta ex angelis et hominibus. Materialis aliquando destruetur, mystica transferetur, moralis ædificabitur, anagogica vero in æternum non commovebitur. Prima continet res gestas, secunda mysteriorum figuras, tertia exempla morum, quarta divinitates cœlestium mansionum. Restat igitur ut

A de iis, quæ præmisimus, ad ædificationem claustralium aliquid disseramus.

CAP. II. *Quod Hierusalem sit in Judæa historice.*

Sicut divina Scriptura testatur, in regione Judææ Hierusalem fundata fuisse memoratur (*I Par. xxxvi*). Ferunt autem hanc civitatem habuisse muros et portas, vectes et seras, vicos et plateas. *Judæa confessio, Hierusalem pacis visio* interpretatur. In Judæa ergo Hierusalem ponitur, quia in confessione veræ fidei pax Ecclesiæ solidatur. Qui enim Christum confitetur esse Deum, pacem Ecclesiæ prædicat, et in ædificanda Hierusalem mystice laborat. Qui vero in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscit, et in potentia majestatis adorat unitatem, ejusdem fidei firmitate ab omnibus adversitatibus Ecclesiam munit. Pulcher ordo, ut prius agnoscat, postmodum adoret, ad ultimum vero signo crucis se munire festinet. Licet enim agnoscat Trinitatem, et adoret unitatem, nisi Christum Deum et hominem esse, et post mortem a mortuis resurrexisse crediderit, Ecclesiam destruit, non munit. Non agnoscit Judæus Trinitatem, nec gentilis unitatem, et tamen Abraham tres vidit, et unum adoravit (*Gen. xviii*). *Confitebimur tibi Deus, confitebimur, et invocabimus nomen tuum (Psal. lxxiv)*. Confitebimur personam Patris, confitebimur personam Spiritus sancti, sed familiarius invocando confitebimur personam Filii, videlicet Jesu Christi; Jesus enim, sicut dicitur, *Salvator* interpretatur. Sub hoc nomine credimus Christianos esse salvandos. Si igitur aliquando homo delinquit, mirandum non est si ad hominem Deum homo delinquens securus recurrit. *Ipse est enim Dei et hominum mediator, homo Christus Jesus (I Tim. ii)*. Ad hunc igitur Christiani recurrunt, quia per ipsum Deo se reconciliari posse credunt.

CAP. III. *Item de eadem moraliter.*

Moraliter Judæa confessionem peccatorum designat, in qua fidelis animus seipsum judicans humiliter aocusat. In hac siquidem Judæa Hierusalem fundata esse dicitur, quia in confessione peccati peccator pœnitens Deo reconciliatur. *Confitebimur tibi, Deus confitebimur, et invocabimus nomen tuum (Psal. lxxiv)*. Per hoc quod dicitur *confitemur*, confessio necessaria esse perhibetur. Quod tamen *confitebimur* replicat, misericordiam divinæ pietatis demonstrat, et ne desperes innuit, qui iterum peccantem si pœniteat, non repellit. *Eamus iterum*, ait Dominus, *in Judæam (Joan. xi)*. In Judæam iterum Dominus ire discipulos hortatur, ut si quis peccaverit, pœniteat, et iterum peccatum humiliter confiteatur. In quacunque enim hora peccatum confitendo peccator ingemuerit, Scriptura testante procul dubio salvus erit (*Ezech. xviii*). Attende qualiter diligit qui toties et tam benigne peccantem recipit. Si hæc attendis, Domini misericordiam cognoscis. *Notus*, inquit, *in Judæa Deus (Psal. lxxv)*. In Judæa Deus cognoscitur, quia in confessione peccati misericordia Dei manifesta demonstratur. Per pietatem

um peccantem revocat, per patientiam susti-
spectat. In Bethlehem Judæ Christus nas-
ed in Nazareth nutritur, et tamen non Beth-
tes, sed Nazareus appellatur. In Bethlehem
hristum natum Scriptura fuisse meminit,
r confessionem spiritualiter ad hominem
escendit. Nazareth *flos sive munditia* inter-
r. In Nazareth igitur nutritur et habitat, qui
unditiæ delectatur, et eam semper amat.
'. *Quod multi sint, qui Judæam et Hieru-
salem destruunt.*

isunt, quæ confessionem impediunt. Multi
m hostes Judæam invadunt, nec Hierusa-
ietam manere permittunt. In libro siqui-
achabæorum scriptum reperi, quod rex De-
s Nicanorem præpositum elephantorum du-
isit in Judæam, datis mandatis ut ipsum
Machabæum caperet, et eos qui cum eo
ispergeret. *Nicanor tamen audiens virtutem
m Judæ, sanguine judicium facere metue-
amobrem misit nuntios, ut darent dextras,
erent. Et cum diu de his consilium agere-
ipse dux ad multitudinem retulisset, om-
na fuit sententia amicitii annuere, et con-
consilium fecerunt. Morabatur autem Ni-
Hierosolymis, et nihil inique agebat, gre-
turbarum, quæ congregatæ fuerant, dimi-
isperatus itaque Demetrius scripsit Nica-
icens graviter quidem se ferre de amicitii
tione, jubere tamen Machabæum citius
n mittere Antiochiam. Venit igitur Nicanor
ctissimum templum, et a sacerdotibus jus-
tradi Judam. Et extendens manum ad tem-
travit: Nisi mihi vinctum Judam tradide-
stud fanum in planitiem deducam, et altare
n (II Mach. xiv). Comperit autem Nicanor
esse in locis Samaritæ, et cogitabat die Sab-
um omni impetu bellum committere, tamen
tinuit consilium, ut perficeret. Cum summa
superbia erectus, cogitaverat commune tro-
statuere de Juda. Machabæus autem con-
cum omni spe auxilium sibi a Deo adfutu-
hortabatur suos ne formidarent. Singulos
illorum armavit, non clypei et hastæ mu-
sed sermonibus et hortationibus. Nicanor
et qui cum eo erant, cum tubis et canticis
movebant. Judas vero, et qui cum eo erant,
o Deo per orationes congressi sunt, manu
pugnantes, sed cordem Deum orantes.
verunt autem triginta quinque millia præ-
Dei magnifice delectati; et cognoverunt
rem ruisse cum suis armis. Præcepit au-
las caput Nicanoris et cum numero manum
m Hierosolymas perferri; linguam etiam
Nicanoris præcisam jussit particulatim avi-
i (II Mach. xv). Patet moralis sensus. De-
siquidem interpretatur *nimum persequens*,
r *lucerna stans*, Judæa confessio, Judas
s interpretatur. Quem igitur per Demetrium
mentem *nimum* possumus intelligere, nisi
um? Et quem per Nicanorem lucernam*

A stantem, nisi mentis elationem? Nicanor itaque
elephantorum turmis præponitur, quoties incorri-
gibilium mentibus superbia dominatur. Ossa si-
quidem crurum elephantorum juncturis carent,
unde superbis assimilantur, qui a suo proposito
flecti nequaquam valent. Mittitur itaque Nicanor a
Demetrio, id est spiritus elationis a diabolo. Mitti-
tur in Judæam, ut destruat confessionis terram, ut
Judam capiat, et eos qui cum eo sunt dispergat,
uteos scilicet, qui peccata sua confitentur, curiosi-
tate teneat, et perversa consuetudine liget; et eos,
qui confitentes consolantur, impediat, orationem
et cogitationem turbet. *Audiens tamen Nicanor
virtutem comitum Judæ, et animi magnitudinem,
sanguine judicium facere metuebat.* Habet Judas
comites, diversas videlicet corporis et animæ vir-
tutes. Habet enim comitem, cordis gemitum et
contritionem. Habet socium etiam laborem et je-
junium. Habet et alios comites innumerabiles, ope-
ra scilicet pœnitentiæ, et humiliatæ mentis cogita-
tiones. Contra comites ergo Judæ Nicanor san-
guine judicium facere metuit, quoniam superbiæ
spiritus hujusmodi viribus non resistit. Hæc enim
sunt, quæ carni et sanguini contradicunt. Quamo-
brem Nicanor tres nuntios misit, qui dextras da-
rent et acciperint. Tres nuntios mittit, quoties pec-
cator in aliquo bono cogitationis, locutionis et
operationis confessioni consentit. Dextras dant et
accipiunt, quando invicem bonis operibus se con-
sentire promittunt. *Et cum diu de his consilium
ageretur, et ipse dux ad multitudinem retulisset,
omnium fuit una sententia amicitii annuere.* Diu
consilium agitur ut Judæ Nicanor reconcilietur.
Hoc enim vix aut nunquam evenit, ut superbus
confessionis humiliter sociari possit. Sed cum res
ad hoc perducitur, ut amicitii annuatur, tunc
diem constituerunt, quo secreto inter se agerent.
Inter Judam et Nicanorem dies constituitur, quan-
do hujus libet animus confitendi peccata desiderio
inflammatur; dies constituitur, dum ad lucem
confessionis peccator invitatur. Et tunc secreto in-
ter se res agitur, quando aliquis pœnitens pecca-
tum humiliter confitetur. Et congruum colloquium
fecerunt Judas et Nicanor, dum peccator quod
male gesserat detegit, et ille, cui confitetur, diver-
sos pœnitentiæ modos imponit; dum iste se hu-
militer judicat, et ille ne desperet confortat; dum
alter malis, quæ gessit, renuntiat, alter vero bonis
quæ facere debeat, pœnitentem informat. *Moraba-
tur autem Nicanor Hierosolymis, et nihil inique
agebat, gregesque turbarum, quæ congregata fue-
rant, dimisit.* In Hierosolymis Nicanor manet,
quando post pœnitentiam pacem peccator tenet,
et nihil inique agit, quia ab iis, quæ malefacere
consueverat, in pace quiescit. Gregesque turbarum
quæ congregatæ fuerant, dimittit, quia de præteri-
tis turbari nequit; sed ea, quæ prius ægre tulerat
post confessionem æquanimiter portat. Habebat
autem Judam semper charum, et ex animo erat
viro inclinatus. Nicanor Judam diligit, dum pec-
cator ea quæ recolit, de iis quæ male gesserat dili-

genter attendit. Et ex animo inclinabatur viro. A De eis enim, quæ prius erecta cervice se fecisse recoluit, humiliato mentis vertice, in confessione se postea substernit. Et *Exasperatus rex Demetrius scripsit Nicanori dicens graviter se ferre de amicitiae conventionem, jubere tamen ut Machabæum vinctum citius mitteret Antiochiam.* Dum Nicanor cum Juda in bonum pacis inducitur, tunc Demetrius rex exasperatur; quia, dum peccator ad pacem confessionis redit, diabolus graviter insurgit. Jubet ut Judas vinctus Antiochiam citius mittatur, ut per hoc absque mora bonum confessionis impediatur. Ligari Judam postulat, ut opus penitentiae, quod confessionem sequitur, debilitare queat. Solent enim qui alios captos tenent, hoc habere consuetudinis, ut transversis post tergum manibus eos ligent. Per manus bonas operationes intelligere solemus. Unde scriptum est: *Plaudite manibus (Psal. XLVI), id est operibus.* Post tergum igitur manus ligatas gerit, qui bonum opus, quod ante oculos habere consueverat, oblivioni tradit. Hoc enim Demetrius agere non cessat, quin peccatorum funibus ligatum Judam, id est aliquem peccata sua confitentem, a bonis operibus, si possit expertem reddat. Venit Nicanor ad sanctissimum templum in Hierusalem, non ut conservet, sed ut destruat pacem; et a sacerdotibus virum sibi tradi præcepit, ut eorum, ad quos confessio pertinet, confessionis vires enervare possit. Manum contra templum iratus extendit, quia superbus ea quæ sunt religioni contraria facere non omittit. *Nisi, inquit, tradideritis mihi vinctum Judam, istud Dei sanum in planitiem deducam.* Imo si Judam traderent Nicanori, non remaneret lapis super lapidem in constructione templi. *Templum, inquit, Dei sanctum est quod estis vos (I Cor. III).* Si enim destrueretur confessionis virtus, destrueretur quilibet fidelis animus. Nec remaneret lapis super lapidem, quia superbiæ spiritus subverteret confessionis humilitatem. *Et altare, inquit, effodiam, id est devotionem cordis (in qua orationum thymiamenta cremantur) omnino subvertam.* *Comperit autem Nicanor Judam esse in locis Samariæ, et cogitabat in die Sabbati cum omni impetu committere bellum.* Sabbathum requies, Samaria custodia interpretatur. Loca igitur Samariæ sunt loca custodiæ, Sabbathum cor quietum. Cum enim aliquis in bono opere quiescit, et seipsum solerti circumspectione custodit, tunc Nicanor, id est spiritus superbiæ non obtinet, ut consilium perficiat, et cum Juda die Sabbati in locis Samariæ prælium committat. Erectus autem Nicanor cum summa superbia, commune trophæum cogitaverat statuere de Juda. Commune trophæum de Juda Nicanor statuit, quoties non privatam gloriam, sed communem superbus de subversione confessionis quærit; dum enim peccator culpam suam defendit et excusat, tunc de Juda Nicanor omnino triumphat. Sed dum seipsum judicat et affligit, tunc Judas de Nicanore triumphans humiliter vincit. *Machabæus autem confidebat cum omni spe auxilium*

sibi a Deo adfuturum. Non solum Judas in presentibus spem ponit, sed etiam de futuris, Deo auxiliante, confidit, et illum securius invocat quem futurum sibi propitium post mortem patienter exspectat. *Nec tantum munitione clypei et hastæ socios armat, sed sermonibus optimis et hortationibus eorumdem animos informat. Nicanor autem et qui cum eo erant, cum tubis et canticis sese admovebant.* Tuba intus est vacua, et fit ex ære, metallata videlicet valde sonoro, signat autem sæculi vanitatem. Sed ut tuba sonum reddere valeat, necesse est, ut aliquis eam ori suo jungat, ventum attrahat et emittat. Ori suo tubam ut resonet apponit qui per sæcularis eloquentiæ dulcedinem, aliorum favorem quærit. Ventum attrahit, qui vanæ gloriæ desiderio inflatus superbit. Ventum emittit ut tuba resonet, quoties aures audientium jactantiæ verbis superbus inflat. Cum tubis igitur et canticis Nicanor, et qui cum eo erant sese admovent, dum vanæ gloriæ seu jactantiæ mentes audientium delectatione demulcent. *Judas vero, et qui cum eo erant invocato Deo, per orationes congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed corde Dominum orantes.* Hæc tria sunt confessori necessaria. lingua videlicet, et cor, et manus, ut in corde contritio, in lingua sit oratio, in manu operatio. In contritione autem cordis delet peccator culpam, in oratione petat veniam, in operatione agat penitentiam. *Et cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis.* In hoc bello Nicanor moritur, dum in corde culpa cognoscitur, dum lingua veniam deprecatur, dum quod per penitentiam injungitur, manus humiliter operatur. Cum hoc agitur, Nicanor moritur, quia tunc superbus ad humilitatem revocatur. *Præcepit autem Judas caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Hierosolymas perferri; linguam etiam Nicanoris præcisam jussit particulatim avibus dari.* Caput Nicanoris, est intentio perversæ operationis, manus perversum opus, lingua detractionis verba. Caput Nicanoris amputat, qui intentionem perversæ operationis damnat. Manum abscindit, qui perversum opus judicat et reprehendit. Lingua præciditur, dum otiosus sermo per silentium amputatur. Lingua Nicanoris avibus particulatim dari præcipitur, cum a penitente pro iis, quæ male gesserat, sanctorum suffragia quærantur. Sed et aves sunt quilibet viri spirituales. Aves enim sunt, quia remoti a terrenis sublimiter vivunt. Hujusmodi avibus linguam dividit, qui pro diversis peccatis diversas orationes fundit. Hæc autem Judas Hierosolymas perferri jussit. Nihil enim proderit, nisi pacem teneat, qui peccata præcidit.

CAP. V. *De iis, qui defendunt Judæam et Hierosolymam.*

Longe, frater, digressi sumus ut aliquid de confessione ad ædificationem claustralium diceremus; sed nec adhuc differam quin de confessione sub brevitate aliquid dicam. Ipsa est enim initium, et finis humanæ conversationis, nec ad Hierusalem mysticam, vel moralem, vel etiam cœlestem perve-

nire poterit, qui confessione fidei, vel confessione peccati dum vixerit, et in mortis articulo carebit. Exeuntibus autem de sæculo, et exeuntibus de corpore necesse est ut exeant, Juda duce, id est confessione præcedente. Primus Judas Machabæus inter fratres ducatum tenuit (*I Mach. iii*). Prima tribus Juda per turmas exercitus sui ad orientem tabernaculi fœderis tentoria fixit (*Num. ii*). Primus juxta imperium Domini Judas per turmas suas castra movit. Primo die, Naason filius Aminadab de tribu Juda oblationem suam obtulit (*Num. vii*). Primus inter fratres Judas Machabæus ducatum tenuit, quia inter cæteras virtutes confessio primatum tenet, et ducit ad salutem. *Exiit, inquit, Judas et fratres ejus, et expugnabant filios Esau in terra, quæ ad austrum est (I Mach. v)*. Judas exit, dum quod in corde latet, confitendo per os procedit. Et expugnat filios Esau, quando carnales affectus extirpat bonæ operationis manu. Maxime autem eos, qui sunt in terra quæ est ad austrum, destruxit, quia eos, qui carnis desiderio fervent, citius exstinguit. Sed et fratres ejus cum eo exeunt et pugnant, quoties virtutes confessioni affines opus confessionis juvant. At *Machabæus, inquit, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur, et superveniens castellis et civitatibus improvisus succedebat eas, et opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat (II Mach. viii)*. Judas multitudinem congregat, quia confessio multas virtutes sibi sociat. Et fit gentibus intolerabilis, id est vitiis animæ, et affectibus carnis. Superveniens castellis et civitatibus improvisus succendit eas. Castella sunt corda rebellione plena, civitates sunt mundanæ voluptates plenæ vitiis, quia abundant divitiis. In has autem superveniens Judas improvisus intrat, quando præcedente Spiritus sancti gratia, corda sublimium voluptati dedita confessio ad humilitatem inclinat. Intrat et succendit, quia quos Spiritus sancti gratia replet, ardentem facit. Opportuna loca occupat, ut ex opportunitate locorum hostibus sine periculo superior fiat. Loca opportuna Judas occupat, dum loca quæ religioni conveniunt, pœnitentibus assignat. Non paucas hostium strages facit, quando in confessione vitiorum multitudo succumbit. Primus exit et ultimus a bello revertitur, quia non tantum voluntarios, sed etiam ad confessionem tardos exspectat, et eis in fine, sociatur. *Erat, ut refert historia, Judas congregans extremos, et hortabatur populum per totam viam, donec venirent in terram Juda. Cum reverteretur Judas a prælio quod contra Timotheum gesserat, extremos congregare non cessat (I Mach. v)*. Timotheus interpretatur *beneficus*. Habet enim diabolus quosdam ministros, quos dicunt esse beneficos, qui subjectos sibi in otio et voluptate nutriunt, et eosdem perverse vivere permittunt, et quia hoc agitur, a quibusdam benefici vocantur. Cum autem Timotheus trans torrentem castra poneret, et Judas ad torrentem aquæ veniens appropiaret, ait Timo-

theus, principibus exercitus sui : Si Judas ad nos prior transierit, non poterimus sustinere eum ; si vero timuerit transire, transfretemus ad eos, et poterimus adversus illum. Et transfretavit ad eos Judas prior, et contritæ sunt gentes (*ibid.*). Torrentem aquæ Judas prior transire non timuit, quando aliquis peccata sua confitens, ad confessionem cum lacrymis accedit. Sed utinam Timotheus aquæ torrentem ad Judam transiret, ut qui voluptuose vivere consueverat, cum lacrymis pœniteret. Primus igitur Judas non timet transire fluvium, et cum revertitur, extremus sequitur exercitum. Dispersos congregat, quia diversos animi motus ad unitatem mentis revocat ; fessos erigit, dum consolatur eos quos itineris protensi labor frangit. Tardos increpat, et eorum pigrum, ne ab hostibus capiantur, accusat ; vulneratos ne desperent instruit, sed ad spem salutis revocat et accendit ; oneratos sublevat, et, ne succumbant oneri, verbis et exemplis juvat. Dispersi sunt, qui dissolute vivunt ; fessi, quibus est tædio vita Christi ; tardi sunt, qui ad bene operandum, a nemine cogi possunt. Vulneratos illos esse dicimus, quos diaboli speculis percussos esse videmus. Onerati sunt, qui sub onere longæ conversationis dolentes gemunt. Sequitur : *Hortabatur autem populum per totam viam, donec veniret in terram Juda*. Per totam viam populum Judas hortari non desinit, quia peccator pœnitens per totam viam orationum suffragiis incumbit, donec ad terram Juda perveniat, id est, in firmitate boni operis per confessionem stabilis existat. In primis tribus Juda, sicut superius diximus, exiens de Ægypto per turmas exercitus sui ad orientem tabernaculi fœderis tentoria fixit. In primis castra movit : Primo die Naason filius Aminadab princeps de tribu Juda oblationes obtulit. Tribus Juda in primis tentoria figit, quia qui confitetur peccata sua in misericordia Dei spem ponit. *Non enim hic habet manentem civitatem, sed futuram inquirat (Hebr. xiii)*. Ad orientem tentoria figere dicitur, quia in initio confessionis radio cognitionis illuminatur. Cognoscit et judicat quod male gesserat, prævidet et discernit quod in futuro sine culpa fieri possit. In primis castra movere festinat, ut ad terram promissionis per gradus virtutum pervenire queat. Primo die Naason filius Aminadab princeps de tribu Juda oblationem obtulit, quia qui sponte seipsum offerre desiderat, ad offerendum citius accedit. Naason, *serpentinus* ; Aminadab, *pater meus spontaneus* interpretatur. Serpens, ut dicitur, per angustum foramen transire nititur, ut pelle veteri spoliatur. Sic peccator per angustum foramen confessionis egreditur, ut veterem exuat hominem, et induat novum, qui de die in diem renovatur per confessionem : in hoc siquidem foramine districtæ confessionis remanere dicitur pellis, id est gloria mundanæ conversationis. Ibi enim serpentis pellis remanet, ubi per humilitatem confessionis superbia relicta jacet, et ibi pellis

relinquitur, ubi peccator a perversa consuetudine per distractionem disciplinæ separatur. Videsne quomodo hi, qui ad Judam pertinent, in omni negotio primatum tenent? Audisne qualiter in libro Judicum post mortem Josue Judas obtinuit principatum? Ait enim Scriptura: *Post mortem Josue consuluerunt filii Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananæum et erit dux belli? Dixitque Dominus: Judas ascendet, et ecce tradidi terram in manus ejus* (Judic. 1). Josue, salvator interpretatur. Mors Josue, est privatio spiritualis vitæ. Filii Israel Dominum consulunt; quando ii qui Deum videre desiderant, ducem veniendi ad terram promissionis quærent. *Quis ascendet ante nos, inquit, contra Chananæum, et erit dux belli?* Ascendit, qui de virtute in virtutem proficit. Contra Chananæum ascendere nititur, qui contra mundana negotia totis viribus præliatur. In mundanis siquidem negotiis quotidie bellum geritur, quia de his quæ mens cogitat, vel manus agit, multoties animus gloriatur. Sed ad hæc expugnanda Judas eligitur, ut quod in mundanis negotiis delinquitur, in virtute confessionis deleatur. *Judas, inquit Dominus, ascendet, quia qui peccata sua humiliter confitetur, populum virtutum ad terram promissionis deducet. Et ecce in manum ejus terra traditur, cum terrenis desideriis virtus confessionis dominatur. Chananæus, negotiator sive humilis interpretatur, quia animus multoties etiam de humilitate gloriatur, et efficitur longo tempore humilis, ut postea possit fieri sublimis, mutuata humilitate pro sublimitate. Et ait Judas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam* (ibid.). Judas confessio, Simeon exauditio interpretatur. Qui enim peccata confitetur, necesse est ut a Domini exaudiri mereatur, ut contritionem veræ confessionis sequatur devotio fraternæ orationis, et qui se in confessione coram Deo humiliat, suffragia sanctorum, et orationes fratrum sine cessatione quærat. Ecce qualiter Judas cum Simeone, id est, confessio cum fraterna oratione contra Chananæum pugnant, ut eum deleant, et terram promissionis obtinere queant. Oppugnantes ergo filii Juda Hierusalem, cœperunt eam, et percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem. Hierusalem, visio pacis interpretatur. Est autem vera pax, et falsa pax. Oppugnant igitur filii Juda Hierusalem, dum ii, qui peccata sua confitentur, habuisse cum fratribus seipsos accusant falsam pacem. Oppugnant et capiunt, dum qui falsam pacem tenuerant, veræ paci non contradicunt. In ore gladii eam percipiunt, quando gladio doctrinæ verbi Dei vitia succidunt. *Tradentes, inquit, incendio cunctam civitatem.* Incendio Hierusalem a filiis Juda traditur, cum post confessionem cor oujuslibet conversi gratia Spiritus Sancti inflammatur. Sic igitur filii Juda Hierusalem possident, ædificant pacificam mentem moribus, firmant bonis operibus, et veræ pacis concordiam tenent, et qui fluctam pacem cum fratribus habere consueverant,

A totis animi medullis fratres veraciter amant. Ex iis quæ diximus, satis aperte conjicimus, quod quando filii Israel exierunt de Ægypto, facta est Judæa sanctificatio ejus. *In exitu siquidem Israel de Ægypto, facta est Judæa sanctificatio ejus, Israel potestas ejus* (Psal. cxiii). Narrat propheta nobis exitum Israelitici populi de Ægypto, ut per historiam intelligamus mysticum et moralem. Mysticus Israelitici populi exitus est exitus totius Ecclesiæ de potestate diaboli. Exitus vero moralis fit, quoties per pœnitentiam a peccatis exiit quælibet anima fidelis. Audis quod Jacob et Israel de Ægypto exeunt. Sunt enim quidam, qui adhuc contra vitia luctari non desinunt; sunt et alii, qui subactis vitiis Deum videre contendunt. *Domus, inquit, Jacob de populo barbaro* (ibid.). Barbarus a barba et rure dictus est. Unde Cassiodorus ponens hujus dictionis significantiam dicit: « Barbarus a barba et rure dicitur, qui nunquam in urbe vixerit, sed semper ut fera in agris habitasse noscatur. » De populo barbaro igitur domus Jacob exire nititur, quando ab incultis moribus et a feritate cordis animus separatur. *Facta est Judæa sanctificatio ejus.* Ne timeat qui contra vitia luctatur, quando de Ægypto egreditur, quia Judæa, id est confessio, sanctificat illum qui luctando vitia supplantat. *In exitu Israel de Ægypto, confessio justum facit de impio.* Cum vero ab Ægypto discesserit, in via gradientem per desertum ab hostium incursione defendit. Cum autem ad terram promissionis pervenerit incolumen custodit. Adhuc plura libenter de confessione dicerem, nisi delicato lectori tædium inferre timuissem. Deo tamen annuente, quandiu vixero, in Judæa manens inseparabilis Judæ comes ero.

CAP. VI. De Hierusalem mystice et allegorice.

Mystice Hierusalem est Ecclesia per orbem terrarum ubique diffusa. Ipsa enim Hierusalem designat Ecclesiæ pacem. Sub interpretatione siquidem hujus nominis intelligere solemus visionem pacis. Habet autem civitas ista plures inimicos, multos scilicet diversi generis hæreticos, qui non tantum Ecclesiæ pacem suis incursionibus turbant, sed etiam totis viribus conantur, ut eam a statu suæ rectitudinis subvertant. Sunt et hujus civitatis cives et amici, quilibet viri catholici, qui non solum hæreticis verbo contradicunt, sed etiam usque ad sanguinem certantes, eis resistere non desistunt. Multis modis Arius, Hebion, et Cerinthus, et alii hæretici pacem Ecclesiæ suis assertionibus subvertere sunt conati. Sed contra beatus Augustinus, Hieronymus, et Ambrosius, et cæteri viri catholici, sancti Spiritus gratia roborati, occurrerunt eis in faciem, ut defenderent Ecclesiæ pacem. Usque ad sanguinem Stephanus certasse legitur, qui norma nostra interpretatur. Normam siquidem justitiæ Stephanus nobis proposuit, qui primus mori pro Domino non dubitavit. Mortem enim, quam Salvator pro omnibus dignatus est pati, hanc ille primus reddidit Salvatori. Lapidatur

anus, crucifigitur Petrus et impletur quod A
r: *Sequere me* (Joan. XXI). Imitatur enim
Christum per mortem consimilem, id est,
crucis passionem. *Simon*, non tantum *Petrus*,
nomen *Cephas* appellatur. *Cephas* ut quidam
dicunt, *caput* interpretatur. Unde acephali, sine
capite solent appellari. *Simon* vero *obediens* inter-
pretatur. Sicut enim membra subjacent capiti, sic
subditi debent obedire subjecti. *Petrus* vero
regitur agnoscens. Dissolutionem *Petri* com-
munitatis, si ejus trinam negationem diligentius
consideramus. Si vero attendimus *Petri* recordatio-
nem scire poterimus negationis agnitionem. Re-
ctus enim *Petrus* verbi, quod dixerat *Domini*
Priusquam gallus cantet, ter me negabis,
foras, et flevit amare (Luc. XXII). Ter *Petrus*
Christum negasse dicitur, et ne desperet, ter utrum
Christum, a Christo *Petrus* interrogatur.
Amas, amas? Amo, amo, amo. Pasce, pasce,
Amas Patrem, amas Filium, amas Spiritum
sanctum? Amo, amo, amo, corde, ore et opere.
Pasce, pasce, vita, doctrina et exemplo
(Luc. XVI). Ecce quomodo discutitur *Petrus*, ut ei
Dominicus pascendus tribuatur. Ecce qui ad
Christum prius Christum negaverat, nunc
Christum confirmat; et qui mulieris verba tolerare
potuit, pro Domino crucem portare non
potuit. Sunt igitur cives Hierusalem, qui defendunt
urbem pacem. In hac civitate, *David* rex fuisse
dicitur, quæ tunc temporis inter cæteras urbes
potentior habebatur (II Reg. V). *David* manu
interpretatur. In hac igitur civitate ille manu
primatum tenuit, qui mortem moriens
tenuit.

CAP. VII. De Hierusalem tropologicæ.

libet fidelis anima Hierusalem dicitur, quæ
temptis sæcularibus curis meditando cœlestia
implatur. Hæc autem civitas abundat multi-
tudine civium, id est, simplicium cogitationum
simplicium, et abundantia virtutum. Sunt etiam in hac
civitate viri robustissimi, viriles scilicet affectus
simpliciter. Principatum hujus civitatis obtinuisse *David*
manu fortis. Virtutem siquidem boni
operis imitari solet multoties abundantia veræ
virtutis. Inde est, quod post *David* *Salomon* in Hi-
erusalem regnum obtinet (III Reg. II), quia animus,
boni operis abundat, in pace manere solet.
In pace autem *David*, *Salomon* in regem ungitur,
vigente boni operis affectu, animus quietæ
vultu dominatur. *Unxerunt, inquit, Salomonem*
sacerdos, et Nathan propheta regem in
Sichem (III Reg. I). *Sadoc, justus; Nathan, donans;*
Salomon, pacificus; Gihon, lucta interpretatur. In
civitate *Salomon* in regem ungitur, quia cum magna
modestate agitur, ut animus sibi ipsi etiam in
dominetur, ut regat in pace subjectum popu-
lum id est, diversos motus carnis, et turbas mul-
titudinis cogitationum. *Salomon* non ungitur,
quando ad culmen prælationis sublimatur.
res, inquit, mutant mores. Tunc enim *Salomon*
id est, pacificus animus unctione indiget,

quia locus prælationis aut vix aut nunquam elati-
onis timore caret. Necesse est igitur ut *Salomon*
ungatur, ne pellis sicca rumpatur, id est, ne po-
pulus a rege separetur, sed regentis animus
humilitatis oleo molliatur. *Salomon* in regem
ungitur, quando pacificus animus gratia Spiritus
sancti fecundatur. Est autem locus sancti Spiritus,
animus humilis et quietus. Pellis peruncta absque
læsione patitur, ut in longum vel in altum sæpius
extendatur. Sic pacificus animus ad quælibet
opera misericordiæ trahitur, si oleo veræ humili-
tatis aliquoties perungatur. *Unxerunt, inquit, Sa-*
lomonem Sadoc sacerdos, et Nathan propheta.
Sadoc et *Nathan* *Salomonem* in regem un-
gunt, quando justitia et misericordia animum cujuslibet
potentis modestum reddunt, ut extendi valeat per
dispensationem, ne ipse vel per iram rumpatur,
vel alios a seipso separet per nimiam crudelitatis
oppressionem. *Et imposuerunt eum semper mulam*
regis. Mula ex æqua et asino nascitur. Unde hoc
animal ex velocitate equi, et tarditate asini natu-
raliter temperatur; et Deo per malum intelligimus
temperantiam. Super mulam sedens *Salomon* in
Gihon ducitur, quia necesse est ut qui ad luctam
regiminis trahitur, per temperantiam moderetur.
Utinam tales essent, qui in Ecclesia primatum te-
nent, ut in *Gihon* luctantes contra vitia laborarent;
ad compassionem vero fratrum uncti oleo sancti
Spiritus extendi possent, ut inter *Sadoc* et *Nathan*
medii incederent; et sic ex una parte justitiam,
ex alia vero misericordiam haberent, sederentque
super mulam regis, ut in omnibus tenerent mo-
dum temperantiæ et discretionis. *Roboam* filius
Salomonis post mortem patris populum non di-
videret si super mulam, quam *David* *Salomoni*
reliquit, humilis sedisset. Se enim teneret mo-
dum, non divideret regnum. *Venit autem Roboam*
in Sichem. Illuc enim congregatus fuerat omnis
Israel ad constituendum eum regem. Venit ergo
omnis multitudo Israel, et locuti sunt ad Ro-
boam, dicentes; Pater tuus durissimum jugum
imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue paulu-
lum de imperio patris tui durissimo, et de jugo
gravissimo, quod imposuit nobis, releva nos, et
serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium
diem, et revertimini ad me. Iniit itaque consilium
cum senioribus. Qui dixerunt ei: Si obediens
hodie populo huic, locutusque fueris ad eos verba
benigna, erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit
consilium senum, et adhibuit juvenes, qui cum eo
nutriti fuerant, et dixerunt ei juvenes: Sic loqueris
populo huic. Pater meus aggravavit jugum vestrum,
ego autem addam jugo vestro. Videns autem po-
pulus quia nolisset eos audire rex, respondit ei,
dicens: Quæ nobis pars in David? aut quæ hære-
ditas in filio Isai? Revertete in tabernacula tua,
Israel (III Reg. XII). Cum moritur *Salomon*, *Ro-*
boam filius ejus ad regnum promovetur. Congre-
gatur etiam omnis *Israel* in *Sichem*, ut constituat
eum regem. *Salomon pacificus, Roboam latitudo*
populi, vel impetus populi interpretatur. Tunc

enim Salomon, id est, pax in animo cujuslibet hominis moritur, dum in qualibet mente impetus iracundiæ, ut regnare debeat, radicatur. Congregatur etiam omnis Israel in Sichem, ut inclinet humerum ad laborem. Conqueritur quod ei gravissimum jugum imponitur. Sed Roboam usque ad tertium diem inducias postulat, ut interim de prædictis consilium sumat. Sed impetus iræ, qui nunquam maturo consilio novit consentire, juvenile consilium sequitur, quia juvenilis impetus levitatem per omnia comitatur. *Tertia die populus ad Roboam rediit, sed populo Roboam dura respondit. Pater meus, inquit, cecidit vos flagellis, ego cædam vos scorpionibus (ibid).* Audit populus quod antea metuebat, sed ne impetus iracundiæ usque ad crudelitatem procedat, ideo fugiens quod metuit populus ad Roboam id est, ab impetu iræ, videntium Deum simplicitas recedit. Audis quod post mortem Salomonis Roboam regnavit in Hierusalem, quia impetus iracundiæ illam, quæ diu pacem tenuerat, inhabitat mentem. *In anno quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Ægypti in Hierusalem, et tulit thesauros domus Domini, et thesauros regios, et universâ diripuit, et scuta aurea quæ fecerat Salomon, pro quibus fecit rex Roboam scuta ærea (III Reg. xiv).* Sesac interpretatur byssus cilicium. Cilicium est vestis pœnitentium. Hac enim veste se induunt, qui peccata plangere noverunt. Byssus vero est genus panni subtilitate et mollitie delicati. *Qui enim in domibus regum sunt, mollibus vestiuntur, et voluptuosa quærunct (Matth. xi).* De cilicio igitur byssum faciunt, qui asperitatem vitæ in voluptatem vertunt. *Tulit autem Sesac thesauros de domo Domini, id est, secreta divini consilii. Sed et thesauros regios obstulit,* quia discretas dispensationes voluptas dissolvit. Thesauros quos Salomon id est pacificus animus, forsitan congregaverat, regnante Roboam Sesac rex Ægypti, id est voluptas sæculi, dissipare non cessat; *scuta vero aurea sunt sacræ Scripturæ verba. Scuta sunt* quia veræ fidei firmitatem defendunt; *aurea,* quia ex puritate procedunt. *Quæ scuta, inquit, Salomon fecerat,* quia quietus animus contra hæreticos in pace verba defensionis parat. *Pro quibus rex Roboam scuta ærea fecit.* Scuta ærea sunt sæcularia verba. Scuta sunt, quia multoties veritati resistunt fiunt ex ære, id est, ex sonora materia sæcularis eloquentiæ. Æs enim quando tangitur, procul auditur, quia impetuusus animus cum manu reprehensionis tangitur, ad lites et jurgia provocatur. Aurum vero, dum tangitur, non clamosa vocis sonoritate stridet, sed etiam fortiter percussus silet. Similiter animus pacificus etiam convicio tactus, conviciium patitur tacitus. *Et universa, inquit, diripuit (III Reg. xiv).* Universa Sesac rex Ægypti diripit, quia voluptas carnis quidquid alii congregant, in usus proprios consumit.

CAP. VII. — *De muro Hierusalem mystice, et moraliter.*

Hierusalem mystica, id est Ecclesia, dicitur ha-

bere divinæ Scripturæ murum per quem repellat subtiles insidias et apertos insultus hæreticorum. *Super muros tuos Hierusalem constitui custodes; non cessabunt die ac nocte laudare nomen Domini (Isai. lxii).* Custodes murorum sunt doctores Scripturarum. Qui muros custodiunt, quia divinæ legi vigilantes intendunt. Die ac nocte nomen Domini laudare non cessant, quoniam in prosperis et in adversis ad Deum clamant. Hoc nomen, quod invocant, dicitur Jesus. Jesus autem *salvator* interpretatur. Qui enim nomen Salvatoris invocant, hi sunt, qui desiderant ut omnes homines salvi fiant. Moraliter autem murus animæ fidelis, est structura bonæ operationis; custodes murorum, solers custodia circumspeditionum. Quæ in nocte negligentiae per providentiam vigilant, in die vero discretionis munitiones parant. Nomen Domini laudare non cessant, quia pro salute animæ assiduis desideriis ad Deum clamant. Clamant cives, clamant et hostes. Longe tamen diversus est clamor hostium a clamore civium. Clamant enim Catholici, clamant et hæretici. *Clamavit, inquit Jeremias, cor eorum ad Dominum super muros filiae Sion. Clamavit cor eorum (Thren. ii).* Quorum? hæreticorum. Murus vero filiae Sion sunt qui veritatem fidei defendunt. Super muros hæretici clamant, qui se dicere potiora gloriantur, quam catholicæ fidei doctores dicunt. Super muros clamant, quia superiores in conflictu disputationum doctoribus Ecclesiæ se esse putant. Clamant ad Dominum non in contritione cordis, sed crudelitate iniquitatis. Super muros hæretici sunt, dum prævalent et destruunt. Cor eorum ad Dominum clamat, quando per elationem cordis divinæ potentiae derogat. Moraliter autem per hostes, animæ carnales affectus possumus intelligere; per cor hostium, delectationem carnalium; per murum, ordinem virtutum. Cor igitur ad Dominum clamat, quia delectatio carnis ad hoc laborat, ut ordinem virtutum interrumpat. Hunc murum pro culpa civium Dominus dissipare permittit, dum vel Ecclesia hæreticis, vel quælibet anima fidelis vitiis non resistit. Unde Jeremias: *Cogitavit, inquit, Dominus dissipare murum filia Simon (ibid).* Murum filiae Sion Dominus dissipare cogitat, quando peccantium culpas per patientiam portat. Cogitat et destruit, dum eos, quos patienter expectaverat, puniendos hostibus relinquit. Nec tantum muros civitatis destruit, sed etiam muros turrium in manus inimicorum tradit. Unde prædictus propheta: *Tradidit, inquit, Dominus in manus inimici muros turrium ejus (ibid).* Muri turrium sunt ii, qui in sublimitate vitæ alios præcellunt. Sunt etiam muri turrium, quæ super eminent alias virtutes, discretæ circumspeditiones virtutum. In manus ergo inimici muri turrium traduntur, cum vel doctores Ecclesiæ hæreticis, vel summæ virtutes animæ vitiis subjiciuntur. Cum hoc ergo agitur, absque muro Hierusalem inhabitatur. Unde dicitur: *Absque muro inhabitabitur Hierusalem (Zach. ii).* Murus autem Hierusalem incolumis stare

, dum divinæ Scripturæ verbis Ecclesia, A contradicente, munitur. Stant etiam muri n, dum vita et moribus commendatur doctorum rælatorum.

AP. IX. *De portis Hierusalem moraliter.*

et etiam Hierusalem portas, exhortationes et sanctorum Patrum discretas, per quas intratur in Ecclesiam et egredimur ad æternam. *Attollite, inquit, portas principes vestras, namini portæ æternales, et introibit Rex (Psal. xxiii).* Principes sunt boni vel mali. Malorum portæ sunt perversæ suggestionum vero sanctæ exhortationes. Per istas cælum, per illas descenditur ad infernum. Per istas egrediuntur, illæ elevantur. Istæ æternales sunt, illæ æternitatem perpetuæ felicitatis ducunt; B illæ mortis, quia perducunt ad abyssum perpetuæ damnationis. Per istas introibit rex per illas diabolus rex superbiæ. *Defixæ terra, inquit Jeremias, portæ ejus (Thren. i).* In terra portæ Hierusalem esse referuntur, quia amore terrenarum rerum prælati Ecclesie delectantur. Et erectæ sunt, quoties cælestia contemnit. Unde per Ezechielem prophetam dicitur: *inquit, respiciebat viam aquilonis (Ezech. i).* aquilonis est vita peccatoris. Viam aquilonis respicit, quando quilibet doctor spiritualis considerat, et reprehendit vitam peccatoris. nimis doctor esse dicitur, quia per ipsum ad vitam recto tramite pervenitur. Sed et portas animæ designare possumus diversos C sensus. Portæ enim sunt, quia per eas introibit et exeunt, qui civitatem subvertunt. Exeunt et introibit, qui cives ejusdem civitatis quandoque corrumpunt et conservant. Hæ siquidem portæ tunc a defixæ jacent, quando sensus corporis non est a desideriiis penitus inhærent. In vectibus ecclesie pendent, quoties corporis sensus divinitati contemplationi patent.

De portis Jerusalem ex verbis Nehemiæ.

Verbis Nehemiæ filii Elchiæ de portis Jerusalem scripsisse me recolo, quod huic operi ad ædificationem claustralium inserere volo. *Egressus sum, inquit, per portam vallis nocte et ante fontem draconis, et portam stercoris: et considerabam murum dissipatum, et portas ejus combustas igni. Et transivi ad portam pontis, et aquæductum re- non erat locus jumento, cui sedebam, ut transiret: et ascendi per torrentem Cedron, et considerabam murum, et reversus veni ad portam vallis, et redii (II Esdr. ii).* Porta vallis, est virtus contemplationis. Per portam vallis Jerusalem ingrediuntur aliquis corde humilis ad pacem rediens, Deo reconciliatur. Per portam vallis egrediuntur destructionem civitatis videat, qui ruinas animæ, vel lapsus animæ humiliter reparare festinat. Et ante fontem draconis. Fons est origo fluxus, et diabolus initium angelicæ et humanæ damnationis. Per fontem diabolus intelligitur. Unde dicitur *deorsum fluens* interpretatur. Deorsum fluens, qui a Deo corde et opere recedit: Est autem

A diabolus fons draconis, id est, initium elationis. Ab ipso enim diabolo culpa superbiæ sumpsit exordium. Unde post elationis inundationem, ruinæ meruit lapsum. Draco cæteris serpentibus major esse dicitur, quia caput superbiæ etiam cælum tetigisse memoratur. Ante fontem igitur draconis transit, quia ruinam angeli, et lapsum hominis ad memoriam reducit. Et ad portam stercoris. Porta stercoris, est virtus confessionis. Sicut enim per portam fimus extra civitatem vehitur, si per confessionem, peccati fetor a mente necesse est ut ejiciatur. *Et considerabam murum Jerusalem dissipatum, et portas ejus igni exustas.* Murum Jerusalem dissipatum considerat, et circuit, qui lapsus carnis, et scissuras mentis diligenter attendit. Considerat portas igni exustas sensus videlicet corporis igne luxuriæ et flammis iracundiæ consumptos. Et transivi ad portam pontis. Pons ibi construitur, ubi de uno loco ad alterum transitur. Pontem facimus, cum pœnitentiam agimus. In ponte ligna ponimus, dum transeunti animæ carnem subjicimus. Pontem transimus, quando de vitiis ad virtutes transmigramus. Si vero porta fontis legitur, sicut in quibusdam codicibus scriptum reperitur, non est mirum si portam stercoris sequitur porta fontis, ut fetor criminis mundetur lacrymis. Et ad aquæductum regis. Aquæductus est desiderium contemplandi Deum. Aqua, gratia. Aquæductus dicitur esse regis, id est, rationis suo judicio cuncta regentis. *Et non erat, inquit, locus jumento cui sedebam, ut transiret.* Cum ad aquæductum regis perveniret, non erat jumento locus, ut transire posset. Jumentum est hebetudo mentis, sive sensualitas carnis. Si igitur aquæductus regis est amor contemplationis, si aquæductus gratia sancti Spiritus, si jumentum hebetudo mentis, vel sensualitas carnis, non est mirum si sensualitas carnis tam cito non transeat ad gratiam contemplationis. *Et ascendi, inquit, per torrentem Cedron.* Cedron interpretatus *tristis* vel *mæror*. Anima de captivitate reducta, id est, noviter ad Deum conversa, in initio conversionis mærens et tristis, ascendit per torrentem compunctionis. Hic est enim ordo conveniens, ut prius defleat quod male gesserat et post ad gaudium divinæ contemplationis ascendat. *Et considerabam murum.* Iterum considerat murum. Murum destructum iterum considerat, qui lapsus corporis, et animæ ruinas in mente per recordationem sæpius retractat. *Et reversus veni ad portam vallis, et redii.* Ad portam vallis, per quam exierat, revertitur. Per hoc enim innuitur, ut quidquid agitur, humilitatis beneficio condiatur.

CAP. XI. *De seris portarum Hierusalem mystice et moraliter.*

Habet Jerusalem in portis seras, auctoritates videlicet Scripturæ firmas, quæ quod dicunt, firmiter asserunt. *Lauda, Jerusalem, Dominum, lauda Deum tuum, Sion, quoniam confortavit seras portarum tuarum (Psal. cXLVII).* Seras portarum confortat, qui quod docet, auctoritate confirmat. Laudet igitur Jerusalem Dominum, laudet Deum suum Sion. quo-

niam confortavit seras portarum utriusque. Quid enim de Christo prophetia prædixerat, auctoritas Evangelii factum fuisse demonstrat. Habent autem seræ portarum clavem et pessulum. Qui clavem custodiunt. Ii sunt qui Ecclesiæ curam gerunt. Clavis est potestas regentis. Per pessulum accipere possumus obedientiæ præceptum. Clavis pessulum impellit, et retrahit, quia potestas prælatorum quosdam intrare prohibet exclusos, et quosdam intus manere compellit. Nempe ingressos ne exeant prohibet : exclusos ne intrent ab ingressu potenter arcet. Moraliter autem anima in portis seras habet, quia sensus corporis, ne pateant hostibus, id est, vitiis, clausos tenet. Aperit, quoties venienti dilecto cordis secretum pandit. Unde in Canticis dicitur : *Pessulum ostii mei aperui dilecto meo. Habet ostium hoc clavem, et pessulum (Cant. v)*. Clavem scilicet discretionem, pessulum discretionis modum. Ratio portat clavem. ut quod nocet, ab ingressu mentis arceat, quod autem decet, per clavem discretionis intrare permittat. Sed quandoque seræ inveniuntur obseratæ, ut si dilectus advenerit nequaquam intrare possit, et si ratio quæ clavem gerit accedat, intrare non valeat. Hoc autem fit, quoties animus discretionis modum excedit. Sed tandiu ratio foris exspectat, donec, si fieri possit, pessulum tantando retrahat. Clavem discretionis apponit, monendo vertit, nec tamen animum convertit. Cum autem intrare non valet, qui clavem portat, necesse est ut pessulum obstinationis, disciplinæ securis frangat ; ut quod monitionibus fieri non poterat, viribus disciplinæ post modum fiat. Contingit etiam quandoque, ut qui clavem portare debuit, clavem perdere sæpius consueverit. Oportet igitur ut iis, qui clavem discretionis sæpius amittunt (quia curam sui gerere nesciunt) aliquis discretus provideat, qui de secretis eorum, cum tempus advenerit, curam gerat.

CAP. XII. De vectibus portarum Hierusalem.

Sicut superius diximus, portæ sunt exhortationes sanctorum Patrum discretæ. Vectes portarum, statuta eorum. Vectes sunt, quia portas vehunt. In vectibus portæ pendent, nec sic tamen, quin moveri possint, vectibus inhærent. In vectibus portæ moventur, ut clausæ teneantur, vel ut aperiantur. Similiter statuta Patrum, aliquando stricte servantur, aliquando per dispensationem temperate laxantur. Nota etiam, quod seræ portis semper inhærent ; portæ vero circa vectes mobilitatem tenent. Sic auctoritates sanctorum Patrum immobiles esse debent ; statuta vero pro tempore, et loco, et persona interdum mutari solent. Possumus etiam per vectes portarum intelligere consilia Judæorum de quibus per prophetam dicitur : *Perdidit et contrivit vectes ejus (Thren. n)*. Vectes ejus perdidit et contrivit, quando consilia eorum ad effectum venire non permisit. Erat eorum consilium, ut occiderent Christum. Consilium eorum perdidit et contrivit, quia quod facere cogitaverant, ad nihilum redegit. Ad nihilum redegit, quia Christus a morte resurrexit. Consilium

A eorum perdidit, cum eos a terra procul ejecit. Consilium eorum contrivit, dum diversis gentibus subjectos per diversas regiones dispersit. Moraliter. *Et contrivit vectes ejus*. Vectes sunt quædam animæ virtutes, quæ portas sustinent, ne sensus corporis a sua stabilitate vacillent. Vectes perdidit et contrivit, quando virtutes vitiis sublato robore mentis divina permissione subjecit. Sed et de vectibus alibi dicitur : *Quia contrivit portas æreas, et vectes ferreos confregit (Psal. cvi)*. Unde Cassiodorus super psalterium. « Portæ, inquit, æreæ, sunt hominum consuetudines vitiosæ. Vectes vero ferreos, spiritus immundos non improbe videmur accipere. » Hæc enim duo metalla pro fortitudine delictorum videntur adhibita. Sed ista viribus hominum desperata, virtus divina confregit, quando periclitantes adventus sui lumine miserata respexit. Vectes etiam in divina Scriptura possunt accipi, quibus arca per eremum a filiis Israel solebat deportari. *Facies, inquit, vectes de lignis setim, et operies auro, inducesque per circulos, qui sunt in lateribus arcæ, ut portetur in eis : qui semper erunt id circulis, nec unquam abstrahentur ab eis (Exod. xxv)*. Arca, est Ecclesia : vectes, Ecclesiæ doctores. De lignis setim vectes fiunt, quod genus ligni albæ spinæ simile esse dicunt. De lignis igitur imputribilibus vectes fiunt, id est, de viris qui corruptioni non succumbunt. Auro vectes operit, qui virtutem boni operis certius per exemplum proximis ostendit. Vectes per circulos inducit, qui quatuor Evangeliorum verbis mentem attentius apponit. Nec ab eis unquam extrahitur, sed *in lege Domini die ac nocte meditatur (Psal. i)*.

CAP. XIII. De vicis Hierusalem

Fertur habere prædicta civitas vicos et plateas. Vici sunt in Ecclesia continentis et conjugati. Sicut enim in materiali vico duo sunt ordines domorum, sic in vico Ecclesiæ sunt duo ordines, videlicet continentium et conjugatorum. In libro Esdræ scriptum reperi, quod Melchias filius Herem ædificavit in Hierusalem mediam partem vici (*II Esdr. m*). In Jerusalem mediam partem vici ædificat, qui conjugatorum legitime jura conservat. Alteram vero partem ejusdem vici ille ædificare dicitur, a quo munditia continentium per omnia custoditur. Inter hos ordines domorum est quasi via media, activa vita. Per hanc igitur ambulant, qui ad cœlestem Hierusalem pervenire festinant. Sunt autem in Hierusalem majores et minores vici. Majores vici sunt activi et contemplativi. Minores vero ad illos pertinent, qui ex illis derivantur, vel ipsis inhærent. Sunt et in anima quidam vici morales, diversæ videlicet virtutum species. Sicut enim in materiali vico sunt diversi ordines hominum, sic in vicis animæ sunt diversitates morum. Habet autem anima vicum timoris, et vicum amoris. Vicus timoris descendit ad portam vallis, id est, humilitatis. Vicus amoris ducit ad portam portis, id est, ad contemplationem futuræ retributionis. In vico timoris habitant servi et mercenarii. In vico vero dilectionis habitant, qui Patrum hæreditate

stant. Servi præ timore pœnæ serviunt, mer-
 i pro labore mercedem quærunt, filii pro sola
 one laborant, non ut soli hæreditatem possi-
 sed ut cum patre sine fine vivant. Sed et in
 lem morali alii vici possunt assignari, id est,
 sacerdotum, et vicus scuta vendentium. Vi-
 cerdotum, est vicus sanctæ exhortationis,
 cit ad portam sterquilini, id est, ad portam
 sionis. Sicut enim fimus ejicitur per portam
 ilini, sic etiam per portam confessionis eji-
 etor peccati. Est etiam vicus scuta venden-
 Sunt enim quidam, qui scuta emunt, et scuta
 t, quia in necessitate fratres defendunt. Sunt
 , quia scuta faciunt, et scuta vendunt, quia,
 ingenium et potestatem juvandi alios ha-
 non tamen absque pecunia fratres in neces-
 juvant. Scuta, sunt defensionis verba. Scu-
 manu tenet, qui quod ore loquitur, operibus
 t. Scutum contra hostes elevat, qui in defen-
 pauperum auxilium pro viribus præstat.
 martyres emerunt, quia pro defensione di-
 egis corpora sua ad supplicia tradiderunt.
 Judas Machabæus et fratres ejus emerunt
 lo possessiones suas pro defensione fratrum
 ulandas hostibus reliquerunt. Emerunt au-
 machabæi scuta aurea. In historia siquidem
 Machabæos habuisse clypeos aureos. *Reful-*
quit, sol in clypeos aureos, et resplenduerunt
is ab eis (I Mac. vi). Sunt autem clypei aurei,
 a defensionum, quæ sunt absque commistio-
 poralis lucri. In his igitur clypeis sol reful-
 uia in puritate cordis per exemplum bonæ
 tionis justitia clarior apparet. Et resplendue-
 nontes ab eis. Montes sunt homines vita et
 us sublimes. A clypeis ergo aureis montes
 lorem recipiunt, quia cum aliquis justus
 operatur, cæteri viri sublimes per famam
 opinionis clariores fiunt. Sed et in exercitu
 Antiochi multi fuerant, qui clypeos aureos
 a habebant. Sunt autem, sicut superius dixi-
 aurei clypei, verba quæ in defensione proxi-
 offeruntur absque commistione temporalis lu-
 ed istorum clypei ideo aurei sunt, quia cum
 mis verba defensionis proferunt, non pro pre-
 ed pro justitia se loqui dicunt. Cum autem
 stitiæ in his clypeis resplendet, tunc veritas
 et. Et sic montes ab eis splendorem recipiunt,
 contra eorum falsitatem montes, id est, justii
 veritatis clariores fiunt. Nota etiam quod in
 salem domus scuta vendentium esse dicitur,
 licui, quod diximus, mirum videatur. Ait
 Scriptura: *Ædificavit Melchias filius auri-*
isque ad domum Nathinæorum, et scuta ven-
um contra portam judicalem (II Esdr. iii).
 vendunt, qui pro justitia munera libenter
 iunt. Sed domum scuta vendentium contra
 m judicalem esse, Scriptura dicit. Illos enim,
 stitiam vendunt, conscientia reprehendit; et
 o portam judicalem domus eorum positæ
 quorum mens et conscientia veritati contra-
 it. Hoc autem toties mystice, vel moraliter agi-

A tur, quoties aliquis vir ecclesiasticus cupiditate
 vincitur, vel quoties animus adulationis laude re-
 muneratur. Nec mirum si in Hierusalem, id est, in
 Ecclesia vel in anima, istud agitur cum econtrario
 in Damasco, id est, in sæculo vel in sæculari ani-
 mo, vicus rectus et domus Judæ reperiatur. Dixit
 enim ad Ananiam in visu Dominus: *Surge, et*
vade in vicum, qui vocatur Rectus, et quære in
domo Judæ Saulum nomine Tharsensem, ecce enim
orat (Act. ix). Ananias, *gratia Domini: Judas,*
confessio, Saulus, tentatio respicientis; Tharsen-
sis, exploratio gaudii interpretatur. Ad Saulum
 Ananias mittitur, quando ad eum, qui peccatum
 considerat, gratia pœnitendi tribuitur. Tentationem
 considerat et respicit, qui tempus et locum, dele-
 ctationem et consensum tentationis attendit. Talis in
 domo Judæ quæritur, et invenitur, qui in domo
 confessionis, adhuc manens in sæculo, demoratur.
 Ponitur autem hæc domus in vico, qui vocatur
Rectus. Qui enim in domo confessionis manet,
 procul dubio metam recte vivendi tenet. Sed qui
 Tharsensis est virum cœlestem in terris tolerat, ut
 postmodum cœlestis gaudii explorator fiat.

CAP. XIV. De plateis Hierusalem.

In Hierusalem plateæ dicuntur esse. Unde per
 Jeremiam dicitur, cum in lamentationibus suis
 de civibus Hierusalem loqueretur: *Cum deficerent,*
 inquit, *quasi vulnerati in plateis civitatis (Thren.*
 ii). Habet igitur Hierusalem cives bonos et malos,
 habet paleas et areas. Habet in horreis grana cum
 paleis. In plateis Hierusalem boni sunt, sed non
 deficiunt, quia vanitatibus sæculi dediti non
 succumbunt. Mali vero in plateis civitatis sunt,
 et deficiunt, quia vagi et instabiles voluptatibus
 carnis non resistunt. Plateæ sunt viæ latæ, quæ
 per eas gradientes ducunt ad mortem. *Cum defice-*
rent, inquit, quasi vulnerati in plateis civitatis.
 Peccata sunt quasi vulnera. Quasi vulnerati in pla-
 teis deficiunt, qui deficientes in bono a delectatione
 peccati non resipiscunt. Ad hoc etiam pertinere vi-
 detur, quod in eodem scriptum reperitur: *Cum*
deficerent, inquit, parvulus et lactans in plateis
oppidi (ibid). Parvulus, est simplex et rudis
 populus. Lactans, est doctor carnalia prædicans.
 Plateæ oppidi sunt delectationes hujus mundi.
 In plateis igitur oppidi parvulus et lactans
 deficiunt, quando prælati cum subjectis ces-
 santes a bonis operibus, passim, carnalia quæ-
 runt. Hujusmodi plateæ quandoque lutum habent,
 quandoque pulvere et siccitate scatent. Unde
 psalmista: *Et comminuum, inquit, eos ut pulve-*
rem ante faciem venti, ut lutum platearum delebo
eos (Psal. xvii). Pulvis, et dissolutio humanæ
 fragilitatis, ventus superbiæ spiritus. Ventus suo
 impetu pulverem sublevat, quoties aliquis vi-
 tam cujuslibet dissoluti verbis adulatoriis lau-
 dat. In pulvere vero turbinem generat, dum
 dissolutas actiones impetus elationis turbat.
 Ut pulverem ergo inimicos suos David commi-
 nuit, quando ille manu fortis actiones perverso-
 rum dissolutas remanere permitit. *Ut lutum pla-*

tearum delebo eos. Lutum in plateis, est immunditia carnis. Habet igitur David inimicos, id est, luxuriantes et lubricos. Et delebo, inquit, eos. Unde? forsitan de libro vitæ.

CAP. XV. *De quatuor plateis Hierusalem moraliter.*

Quatuor plateæ in civitate Hierusalem dicuntur esse, scilicet platea latior, et platea domus Dei. Est etiam platea ante portam aquarum, et alia platea ante portam Ephraim. De platea latiori dicitur: *Et dimiserunt Hierusalem usque ad murum plateæ latioris (II Esdr. III).* De platea domus Dei dicitur: *Sedit omnis populus in platea domus Dei trementes pro peccato, et pluviis. Et surrexit Esdras sacerdos, et dixit ad eos: Vos transgressi estis, et uxores duxistis alienigenas (I Esdr. X).* De platea, quæ est ante portam aquarum dicitur: *Congregatus est omnis populus quasi vir unus ad plateam, quæ est ante portam aquarum, et dixerunt Esdræ scribæ, ut afferret librum legis Moysi, quem præceperat Dominus Israeli (II Esdr. VIII).* De platea siquidem portæ Ephraim dicitur: *Egressus est populus, et attulerunt frondes de arboribus, feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo, et in atriiis suis, et in atriiis domus Dei, et in platea portæ aquarum, et in platea portæ Ephraim (II Esdr. III).* Muri Hierusalem a filiis Israel ædificari dimittuntur, quando ad murum plateæ latioris appropinquatur. Latior platea, est sæcularis vita; murus plateæ, adversitas vitæ. Inde est, quod *discipuli qui erant Damasci, per murum submittentés in sporta dimiserunt Paulum (Act. IX).* Unde Beda super Actus apostolorum: « Murus, inquit, Damasci, qui *sanguinem bibens* interpretatur, est adversitas sæculi. » Rex Areta, qui *defensio* interpretatur, diabolus intelligitur. Sporta, quæ juncis palmisque solet confici, fidei speique conjunctionem designat. Juncus enim viriditatem fidei, palma vitæ æternæ spem significat. Si quis igitur se muro adversitatis cinctum videat, sportam virtutis, quia evadat, festinus ascendat. *Sedit omnis populus in platea domus Dei mærens pro peccato, et pluviis. Domus Dei, est domus conversionis (I Esdr. X).* Quæ plateam habere perhibetur, quoties sæcularibus negotiis exterius implicatur. Sed qui diu per plateam læti discurrere consueverunt, quandoque in eadem platea sedentes pro peccato gemunt, quia qui in domo Dei sæcularitati studuerant, postmodum ad se reversi quietæ mentis esse desiderant. Nec tantum pro peccato, sed etiam pro pluviis foris stare nequeunt, sed totis desideriiis animi interius esse quærent. Tempus, inquit, pluvie est, et non sustinemus stare foris. Pluvia, est catholica doctrina; foris enim stare non sustinet, quem doctrinæ spiritualis pluvia perurget. *Surrexit etiam Esdras sacerdos, et dixit ad eos: Vos transgressi estis, et uxores duxistis alienigenas, ut adderetis super delictum Israel, et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, et facile placitum ejus et separamini a populis terræ, et ab uxoribus alienigenis (ibid).* Ecce pluvia, id est, correptionum doctrina. Uxores vero

A alienigenæ sunt sæculares curæ. Ex his confessio datur, dum culpa cognoscitur. A populo terræ, et ab uxoribus alienigenis separatur, qui terrena negligit, et cui curæ sæculares odio habentur. Sequitur de platea, quæ est ante portam aquarum, in qua populus congregatur quasi vir unus, dicentes Esdræ scribæ, ut afferet librum legis Moysi. Porta aquarum et admonitio Scripturarum, platea peccatorum memoria. Ante portam igitur aquarum platea esse dicitur, quia per admonitionem Scripturarum peccatum ad memoriam revocatur. In qua populus quasi vir unus colligitur, dum in unitate perseverans, per dilectionem magistris et fratribus unitur. Et sic librum legis Moysi afferri possit, ut per legem corrigat quæ contra legis præcepta gessit. Platea quæ est ante portam Ephraim, ultima ponitur. Nihil enim prodest laboranti, nisi fructus operis in fine colligantur. Ephraim enim *frugifer* interpretatur. Initium igitur boni operis, est porta pœnitentis. Possumus autem hanc plateam vocare, et appellare pœnitentiam. Platea est, quando adhuc in ea plangimus quod deliquimus, sed in ea lutum delemus, dum per pœnitentiam laboramus. De platea quandoque egredimur, et ad eam quandoque revertimur; de platea egredimur, cum a sæculari vita recedimus; ad plateam vero revertimur, cum ad ea quæ male gesta sunt a nobis mentem revocamus. *Egredimini, inquit, in montem, et afferte frondes olivæ, et frondes myrti, et ramos palmarum, ut fiant tabernacula (Num. VIII).* In montem egredimur, quando ad montem misericordiæ precibus sublevamur. Ipse est forsitan mons Oliveti. Afferte, inquit, frondes olivæ, id est, opera misericordiæ. *Oleo* (imo *eleos*) enim Græce, *misericiordiæ* dicitur Latine. Myrtus virtutis temperativæ dicitur esse; palma vero in altum crescit. Per olivam igitur opus misericordiæ, per myrtum virtus temperantiæ, per palmam spes veniæ. His itaque frondibus, et ramis in platea portæ Ephraim tabernacula fiunt, quando prædictæ virtutes a pruina torporis, et calore delectationis undique defendunt. In platea igitur, quæ est ante portam Ephraim tabernacula ponimus, quando quod male gessimus, delentes per opera misericordiæ, ad spem victoriæ pervenire desideramus.

D CAP. XVI. *Item de quatuor plateis Hierusalem moralitas.*

Moraliter per plateam latiore[m] possumus intelligere mentis vagationem. Plateæ siquidem civitatis, sunt delectationes vagæ mentis. Platea Græce, latitudo dicitur Latine. Quæ lata est in opere, latior in sermone, latissima in cogitatione. Cum enim quod male agimus, verbis defendimus, tunc plateæ latiori appropinquamus. Grave est enim peccare, sed gravius peccatum defendere, gravissimum per delectationem peccato consentire. Cum culpa ergo defenditur, tunc platea dilatatur. Dum autem ædificatur Hierusalem, et appropinquatur ad plateam latiore[m], ædificatur civitas dimittitur. Et hoc fit, dum culpa verbis excu-

Nemo enim ædificare potest aliquem reatus alpam defendentem, sed cum culpa cognoscunt civitatis murus, id est, bonum opus ædipermittitur. In platea latiori, sicut prædixiculpa defenditur, sed in platea domus Deiatur, et corrigitur. Domus Dei, est mens inabitat gratia Spiritus sancti. Platea domus recordatio peccati. Qui autem per hanc pladiscurrere consueverant, nunc in ea pro peccementes sedent; et qui ineptæ lætitiæ diuerant, peccatum lugent. In hac platea Esdras los, qui carnes immolat, id est, animus, qui raria carnis in se maclat, populum increpat, præceptum Domini transgressus fuerat. *Separati, inquit, a populo terræ et ab uxoribus alienis (I Esdr. x)*. Populus terræ, sunt terrenarum concupiscentiæ; uxores alienigenæ, carnis itiæ. Ab his vero mentem separant, qui muncupiscentias negligunt, et blandimentis miarnis mente contradicunt. Sequitur de plauæ est ante portam aquarum. Porta aquarst gratia lacrymarum. Platea vero quæ est ortam aquarum, est contritio animi pro deone peccati. In hac platea populus congreguasi vir unus; populus cogitationum, qui diversa sparserat, cum per contritionem in colligitur, secretum mentis intrat, librum udire desiderat, ut transgressionis culpam are valeat, et in meditatione divinæ legis is fiat. Ad plateam vero quæ est ante Ephraim animus ducitur, quando per n boni operis ad spem veniæ revocatur. ea igitur latiori nihil agimus, sed etiam alem ædificare dimittimus. In platea vero Dei terram evertimus, et seminamus. In quæ est ante portam Ephraim fructum colis. Ibi tabernacula figimus, in quibus per nisericordiæ frumenta recondamus. In his plateis ponebantur infirmi in lectulis, ut ve Petro saltem umbra illius obumbraret quem illorum, et liberarentur omnes ab infirmitauis. Infirmi sunt, qui laborant morbo pecui in plateis ponuntur, quando peccatorum a delectationis recordantur, ut veniente Peagnito per recordationem peccato, Petrus gnoscens interpretatur, saltem umbra illius raret quemquam illorum, ut intercessio ejus raret animum cujuslibet ab æstu vitiorum. im est umbra, quæ infirmum refrigerat, ut rmitatibus liberum sanitati reddat.

III. *De iis qui templum destruunt, et de iis qui templum mundant, et renovant,* præcedenti libro de ædificatione templi dixilura; nunc autem de destructione ejus quid a dicat, breviter audiamus. Sicut veridica istoria: *Antiochus illustris filius Antiochi qui fuerat Romæ obses, ascendit Hierosolyma multitudine gravi: et intravit in sanctificationem cum superbia, et accepit altare aureum, candelabrum luminis, et universa vasa ejus: et t thesauros occultos quos invenit, et sublatis*

A omnibus abiit in terram suam. Post duos autem annos misit rex principem tributorum in civitates Juda, et venit Hierusalem, cum turba magna, et irruit super civitatem repente, et perdidit populum multum ex Israel, et accepit spolia civitatis, et succendit eam igni, et destruxit domos ejus, et muros in circuitu: et captivas duxit mulieres et natos, et pecora possederunt: et ædificaverunt civitatem David muro magno, et firmo, et turribus firmis: et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatorum, et viros iniquos, et possuerunt illic arma, et escas (I Machab. 1). Ascendit in Hierusalem rex Antiochus, quando in Ecclesia dominatur diabolus, vel in anima carnalis appetitus. Ascendit autem in multitudine gravi, id est, in abundantia delictorum, et in gravitate cujuslibet criminalis peccati. Intrat in sanctificationem cum superbia, quando sanctificata per confessionem elationis spiritus aperit sibi corda. Accepit altare aureum, et candelabrum luminis, id est, puritatem orationis, et lucem divinæ complationis. Accepit universa sanctificationis vasa, diversa videlicet virtutum genera. Et omnia comminuit, quando virtutum species diversas ad nihilum redegit. *Et accepit thesauros occultos quos invenit; et sublatis omnibus abiit in terram suam*. Thesaurus, est sapientiæ intellectus, occultus diabolo, sed notus Deo. Quem tunc diabolus invenit, quando per jactantiæ vitium cæteris manifestum reddit. Sublatis omnibus in terram suam Antiochus abiit, quoties diabolus sublatis virtutibus ad terrena desideria mentes fidelium reducit. Post duos autem annos misit principem tributorum in civitates Juda. Cupiditas tributa recipit; quia et in Ecclesia, et in qualibet anima exactiones complures agit. Cum magna turba venit Hierusalem, ut conturbet simplicium pacem. Super civitatem irruit, et populum simplicium cogitationum ex Israel perdit. Et accipit spolia civitatis, quando mentem virtutum spoliat indumentis. Et eam igne succendit, dum concupiscentiæ flammis animum comburit. Interius destruxit domos, et in circuitu ejus muros, id est, intus conscientias, et in circuitu operationes perfectas. Et captivas duxerunt mulieres, imperfectas scilicet mentis affectiones; et natos, id est, actus earum imperfectos. Pecora eorum possident, cum diabolus, vel carnis appetitus in potestate sua irrationabiles animi motus retinent. Et quæ filii Israel custodire consueverant, Antiocheni maclant et manducant. Civitatem David ædificant, dum mentem cujuslibet manu fortis, id est, bene operantis, in contrariam partem mutant. Muro magno et turribus firmis muniunt, dum perversa opera et eorum defensiones in circuitu ponunt. Et facta est illis in arcem, id est, perversæ mentis elationem. *Et posuerunt illic gentem peccatorum, et viros iniquos, in anima scilicet gentem vitiorum, in Ecclesia vero hæreticos Christianæ fidei, graves inimicos. Et posuerunt illic arma, et escas*. Arma, sunt defensionis verba, escæ, delectationes terrenæ. Hujusmodi cibus arcem muniunt, qui terrenis delectationi-

bus mentem pascunt. Sed et rex Antiochus ire volens in Persidem reliquit hominem Lysiam nobilem de genere regali super negotia regia : et mandavit ei de omnibus quæ volebat, et de habitantibus Judæam et Hierusalem ut mitteret ad eos exercitum, ad conterendum virtutem Israel, et reliquias Hierusalem (I Machab. iii). Et congregavit Lysias electorum virorum sexaginta millia, et equitum quinque millia ; et venerunt in Judæam, et castra posuerunt in Bethoron. Et occurrit illis Judas cum decem millibus viris, et commiserunt prælium, et ceciderunt de exercitu Lysie quinque millia virorum. Videns autem Lysias fugam suorum et Judæorum audaciam, abiit Antiochiam (I Machab. iv). Lysias ab Antiocho ad destruendam Judæam et Hierusalem mittitur, quando spiritus luxuriæ ad subvertendam confessionis pacem a diabolo destinatur. Lysias enim generans interpretatur. Luxuria siquidem plures filios generat, quia diversos motus carnis ex se quotidie creat. Et venerunt Judæam, et castra posuerunt in Bethoron : veniunt in Judæam, dum ingrediuntur confessionis terram et in Bethoron castra ponunt, quia per iram terram confessionis invadunt. Bethoron enim *domus iræ* interpretatur. Est autem Bethoron superior, ira prælatorum ; et Bethoron inferior, ira subditorum. Quamcunque istarum alienigenæ obtineant, terram confessionis turbant. Et occurrit illis Judas cum decem millibus viris. Judas exercitui Lysie cum decem millibus viris occurrit, quando confessio fulta decem præceptis legis, diversis luxuriæ motibus viriliter resistit. Et commiserunt prælium, et ceciderunt de exercitu Lysie quinque millia virorum. Judas cum exercitu Lysie prælium committit, cum mens totis viribus luxuriæ contradicit. Et sic de exercitu Lysie quinque millia occumbunt, dum quinque sensus corporis in ore gladii confessioni succumbunt. Videt autem Lysias suorum fugam, et Judæorum audaciam, abiit Antiochiam. Antiochiam Lysias abiit, quia luxuria divitiarum abundantiam quærit. Antiochia enim, *paupertatis silentium* interpretatur. Ibi paupertas silere dicitur, ubi divitiæ dominantur. Postquam Judas missum ab Antiocho fugavit Lysiam, et ille victus abiit Antiochiam. Dixit Judas ad fratres suos : *Ecce contriti sunt inimici nostri ; ascendamus nunc mundare, et renovare sancta. Et ascenderunt in montem Sion, et viderunt sanctificationem desertam, et altare profanatum et portas exustas, et in atriis virgulta nata sicut in saltu, vel in montibus, et pastophoria diruta : et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planctu magno (ibid.)*. Judas fugato Lysia, id est, destructa luxuria, et contritis hostibus, luxuriæ, scilicet operibus, in montem Sion ascendit, dum vera confessio per gradus virtutum sublimia quærit. Ascendit mundare sancta, et renovare. *Cor mundum crea, inquit, in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis (Psal. l)*. A vitiis munda, virtutibus innova. Et viderunt sanctificationem desertam. Sanctificationem desertam conspicit, qui sanctitatem mentis a Deo derelictam esse cognoscit. Templum enim, sicut in eodem libro dicitur, *luxuria, et co-*

A messationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus sacratisque ædibus mulieres se ultro ingerebant (II Machab. vi). Templum luxuria plenum esse dicitur, dum luxuriæ cogitationibus voluptuosis animus delectatur. Comessationes vero in eo fiunt, dum vitia carnis invicem diversis delectationum ferculis mentem pascunt. Scortantes cum meretricibus in eo habitant, dum vitia, carnis cogitationibus animi concordant. Sacratis ædibus ultro se mulieres ingerunt, dum mollietates et blandimenta carnis in secreto mentis sese licenter abscondunt. Altare profanatum, et plenum illicitis esse legitur, dum mens ea desiderat et exoptat, quæ in lege divina prohibentur. Portæ combustæ jacent, dum sensuum aditus ardenti desiderio succensi, ineuntibus vitiis omnino patent. Virgulta vero in atriis nata sunt illicita desideria, quæ sicut virgulta nullo colente crescunt, sic in animo sponte surgere non desinunt. Pastophoria diruta, sunt mentis secreta, ab alienigenis, id est, a spiritibus immundis destructa. Pastophoria siquidem, sunt cellulæ in intimis gazophylaciorum factæ, aut thalami in quibus habitant templorum præfecti. Hæc igitur Judas a prædictis immunditiis purgat, et quotidie renovare non cessat.

CAP. XVIII. *Quod Judas ordinavit viros, ut pugnarent adversus eos qui erant in arce, donec sancta mundarent.*

C Ordinavit Judas viros, ut pugnarent adversus eos qui erant in arce, donec sancta emundarent (I Mac. iv). Per arcem possumus intelligere mentis rationem, quam toties alienigenæ possident, quoties vitia menti dominantur, ut eam a virtutibus alienent. Mirum est tamen quod filii Israel Hierusalem obtinent, alienigenæ vero dominantur in arce, et in eadem potestatem habent : et nisi Apostolus quæstionis nodum solveret, dubitaret forsitan aliquis qualiter hoc fieri posset. *Vide*, inquit Apostolus, *aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati (Rom. vii)*. Ecce alia est lex in membris, et alia est lex mentis. *Caro enim concupiscit adversus spiritum ; spiritus autem adversus carnem (Galat. v)*. Sic aliquando alienigenæ dominantur in arce ; et multi etiam de populo, qui adversantur Judæ, manent in civitate. Multa enim cum ipsa confessione in mente sunt quæ nocent, et tamen expelli non possunt. Multa etiam ex mala consuetudine procedunt quæ rationi non obediunt, sed quadam assiduitate ratione vincunt. Similiter Ephraim Chananæum, qui habitat in Gazer non expulit, usquequo Pharaos rex Ægypti Gazer cepit, et eam filie sue in dotem dedit (III Reg. ix ; Josue xvi). Ephraim, *fructificans* ; Pharaos, *dissipans*, Chananæus, *motus* ; Gazer, *constructio* interpretatur. Cum is igitur, qui fructum boni operis colligit, motus carnis habitare non desinunt, sed eis sub tributo serviunt, quandiu filii Ephraim civitati dominantur et præsent. Sed cum Pharaos rex Ægypti Gazer, id est, animam virtutibus constructam cepit et dissipat : omnes, qui in ea habitant, id est, vir-

animæ, trucidare non cessat. *Et dedit eam suæ in dotem (II Machab. iv)*. Filia Pharaonis Ægypti, est lex peccati. Gazer igitur Ægypti in dotem filiæ suæ tribuit, quando lex peccati carnaliter viventem in dotem sibi constat, et sic Gazer filiæ Pharaonis in dotem tribuitur quando constructio corporis et animæ, legi subjugatur. Sed et in Hierusalem Jason et Oniæ, gymnasium et ephebiam ædificavit arce. *Cum enim suscepisset Antiochus regnum, Nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater et summum sacerdotium. Aditoque rege Antiochus promisit ei argenti talenta trecenta sexaginta, et hoc promittebat et alia centum quinquaginta potestati ejus concederetur gymnasium et ephebiam sibi construere, et eos, qui in Hierosolymis erant, Antiochenos scribere. Quod cum rex accepisset, et obtinisset Jason principatum, statim id gentilem ritum contribules suos transferre, et ausus est sub ipsa arce gymnasium construere et optimos quosque epheborum in lupanaria ponere (ibid.)*. Ambiebat, inquit, Jason frater et summum sacerdotium. Extunc ira tua, Domine, extunc venale sacerdotium, extunc et nunc. Sic enim Jason est in Ecclesia cum Onia: adhuc in vitiis et pretio quorumdam celebratur electio. hoc ordine in Ecclesia magistri fiunt, gymnasia et ephebiam in Hierusalem, id est, in Ecclesia quandoque construunt. Gymnasium, est domus in qua fieri solebant ludi gentilium. Gymnasia in Israel ædificant prælati, qui inter fratres in Ecclesia narrant: qui cum suis exhortationibus homines ad fletum movere deberent, ad risum convertunt. Ephebiam vero in Israel constituunt, qui in personis suspectas et notabiles habere non possunt. Eos, qui in Hierosolymis sunt, Antiochenos volunt scribi, quia divites esse cupiunt, et scribi. Qui ante conversionem sæculi cum paucis in vitiis consueverant, nunc in multitudine magna et in vitiis copioso curias frequentant, et per hoc in vitiis datur intelligi, quod paupertas non conveniat prælationi. Moraliter autem Jason desinit interpretatur. Gymnasium vero est locus, in quo ludi gentilium antiquitus solebant fieri. Ephebiam est lupanar, ubi ephebi solebant poni. Ephebi, sunt viriles affectus animi, quos Jason assensu reus Antiochi in lupanaribus ponere statuit, quia in vitiis desiderium eosdem affectus instinctu diaboli quandoque substernit. Gymnasium in Hierosolymis ædificant, qui vitiis et instabiles in vitiis curiositatis lusibus exsultant. Antiocheni vitiis desiderant, qui divitiarum copiis abundant. In arce et sub arce sunt qui Judæ, id est, confessioni contradicunt. *Ordinavit Judas, sicut prius diximus, viros, qui pugnarent adversum eos qui erant in arce, donec sancta emundaret (I Machab. iv)*. Viri, sunt viriles affectus animi, adversum eos qui sunt in arce pugnant, quandoque virtutes vitiis viriliter repugnant: Judas igitur adversum vitiis pugnantem viros ordinat, dum vera confessio in locis virtutes ordinate locat. Pone igitur in

A primo loco timorem pœnæ, in secundo dolorem culpæ, in tertio laborem pœnitentiæ, in quarto fructum eleemosynæ. Sed, ne desperet, adjungit spem veniæ timori, consolationem dolori, retributionem labori, eleemosynæ fructum visitationi pauperum. Adjungit etiam jejunium compunctioni, vigiliis orationi, lectionem meditationi. Et sic in circuitu Judas arcein obsidet, donec ab immunditiis mentem confessio purget.

CAP. XIX. De Juda, et fratribus ejus Simone, Jonatha, Joanna et Eleazaro.

Postquam Judas missum ab Antiocho fugavit Lysiam, dixit Judas ad fratres suos: *Ecce contriti sunt inimici nostri. Ascendamus nunc mundare sancta, et renovare (I Machab. iv)*. Fratres Judæ quatuor dicuntur esse, id est, Simeon et Jonathas, Joanna et Eleazarus. Hi quinque sunt filii Mathathie, Mathathias interpretatur *donum Dei*, Judas *confitens*, Simon *obediens*, Jonathas *columna dans*, Joanna *Dei gratia*, Eleazarus *Dei auxilium* interpretatur. Hi autem filii Mathathie sunt, qui ex dono Dei hæc omnia procedunt. Judas igitur mundat, Simon ædificat, Jonathas renovat, Joanna ornat, Eleazarus protegit et conservat. Judas templum mundat, quia confessio mentem a vitiis purgat. Simon ædificat, quia ad hoc obedientia laborat, ut ædificium boni operis in altum crescat. Jonathas sancta renovare non desinit, quia columbina simplicitas ædificat, quod calliditas antiqui hostis, id est diaboli, quotidie destruxit, et in primo homine destruxit. Joanna faciem templi coronis aureis ornat, quia notitiam victoriosæ mentis Dei gratia moribus commendat. Sed hæc omnia nihil proficiunt, nisi per Eleazarum, id est, auxiliante Deo et ordinante fiant. Si enim quod agis non Deo, sed tibi ascribis, non ædificas, sed subvertis. *Et elegit Judas sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege Dei: et mundaverunt sancta, et ædificaverunt domum intrinsecus: et ædem, et atria sanctificaverunt, et fecerunt vasa sancta nova: et intulerunt candelabrum, et altare incensorum, et mensam in templum. Et obtulerunt sacrificium super altare holocaustorum novum (ibid.)*. Sacerdotes sine macula Judas eligit, quando virtutes, quæ in ara cordis ministrant, immaculatas reddit. Qui in lege Dei voluntatem habent, quia aliter medullatum sacrificium non offerent, et mundaverunt sancta, id est devotionem mentis, ab omni malitiæ culpa. *Et ædificaverunt intrinsecus domum*, ipsam videlicet conscientiam, diversis qualitatibus morum. *Et sanctificaverunt ædem et atria: intus mentem, et exterius opera. Et fecerunt vasa nova sancta*. Vasa nova sancta faciunt, qui in novitate conversionis, juxta præceptum novi hominis, id est, Christi, corda sua componunt. *Et intulerunt candelabrum: et altare incensorum, et mensam in templum*. Per candelabrum possumus intelligere Dei verbum; per lumen candelabri, doctrinam verbi; per altare incensorum devotionem orationum, non suavem fumum adulationum; per mensam, divinæ Scripturæ me-

moriā. Sicut enim aliquis in iis, quæ ponuntur in mensa reficitur, sic animus iis, quæ ad memoriā reducit, quasi diversis ferculis saginatur, *Et obtulerunt sacrificium super altare holocaustorum novum*. Super altare holocaustorum novum sacrificant, dum in contritione cordis, carnis desideria mactant. Hæc igitur mentem renovant, et ab imunditiis pollutam purgant. Qui igitur in hac civitate Hierusalem, id est, in pace manent; qui Judam, id est, confessionem ducem præ cæteris habent; qui templum, id est, animum a vitiis mundant, et quæ destructa sunt quodtidie restaurant: credo si non deficient, quod ex hac Hierusalem ad cœlestem sine mora transibunt.

CAP. XX. *De cœlesti Hierusalem.*

Illa superna civitas, quæ Hierusalem dicitur, in expugnabili muro perfectæ securitatis undique munitur. In hac civitate duodecim portæ sunt, per quas beatorum animæ ad illud claustrum non manufactum, quod est in cœlis, festinant introire. Ex singulis margaritis singulæ portæ fiunt, quoniam per unitatem fidei, et puritatem mentis ad cœlestem patriam justipervenientes intrabunt. Plateæ ejus auro mundo, et lapidibus pretiosis sternuntur, quoniam nihil in ea, nisi puritas invenitur. Per omnes vicos ejus alleluia canitur, quia ubique per eam divinæ laudis gloria prædicatur (*Apoc. xi*). In hac civitate Hierusalem quæ interpretatur *visio pacis*, fundatur claustrum perfectæ beatitudinis. Hoc claustrum habere dicitur firmæ stabilitatis quadraturam, æquitatis latera, perseverantiæ bases, columnas virtutum, divinæ protectionis capitella. In hoc claustrum angelorum conventus residet, et in eo perfectæ charitatis ordinem tenet. Ibi diversis angelorum spiritibus diversa commendantur officia, singulis singula. Sunt enim ibi angeli, archangeli, throni et dominationes, principatus et potestates, virtutes, cherubin et seraphin. Huic angelorum conventui Deus Pater omnipotens abbatis more præponitur. Hic conventus per sapientiam Filii (qui minor est Patre secundum humanitatem) more prioris regitur, et Spiritus sancti gratia moderatur. Ad hoc claustrum justiper relictis omnibus quæ possident, pervenire properant, ut in eo perfectæ religionis habitum, id est immortalitatis et innocentiae vestem sumant. Adhuc tamen in locis ad hoc deputatis expectant, donec ad illud magni judicii capitulum pervenire queant, ut ibi recepturi vestem perfectæ religionis audiant: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (*Matth. xxv*).

CAP. XXI. *De pace quæ in cœlesti Hierusalem est.*

Sicut superius multoties diximus, Hierusalem *visio pacis* interpretatur. Pacem tamen multi vident, qui ad eam pervenire non valent. *Inquire pacem, inquit, et persequere eam* (*Psal. xxxiii*). Amissam quære, fugientem sequere. Quære eam in sæculo, sequere eam in futuro. Et nisi eam in præsentibus quæsieris, in futuro procul dubio non habebis. Si quæras quomodo pacem sequi de-

beas, audi Jesum, qui ad cœlos ascendens, pacem discipulis reliquit, ut evangelista Joannes de eo attestatur, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis* (*Joan. xiv*). Audis si attendis esse duo genera pacis. Unam quam dat Christus, alteram quam dat mundus. Pax mundi est, ut a Deo recedas, et diabolo concientias. Pax vero Christi est, ut expellas diabolum, et diligas Deum. Pax mundi est, ut tibi mundus, et tu mundo placeas, ut sic satius terrenis voluptatibus, inferni cruciatibus in æternum succumbas. Pax Christi est, ut adversa mundi usque ad mortem patienter toleres, ut sic post mortem futuræ vitæ felicitatem securius exspectes. Hic in pace in idipsum dormies, et requiesces (*Psal. iv*). In pace in idipsum dormit, et requiescit, qui nunquam a quiete mentis recedit. Sed quia in hoc sæculo non potest hoc fieri, ideo iis, qui in cœlesti Hierusalem manent, poterit assignari. Ibi enim est pax æterna ab æterno Patre. Hæc est Hierusalem, quæ *visio pacis* interpretatur, *civitas cujus participatio ejus in idipsum* (*Psal. cxxi*). Scire debemus quod ista, quæ nunc agitur Hierusalem, continet indiscretos populos, illa recipit sine dubitatione perfectos. Ista contrarietatibus, illa jugi securitate lætatur. Illa plena est lacrymis penitentium, illa nescia lacrymarum. Participatio ejus in idipsum esse dicitur, quia qui illa perfecta beatitudine participant, nunquam suæ rectitudinis statum mutant, et cum Deo, *qui idem ipse est, et anni ejus non deficient* (*Psal. cx*), incommutabili stabilitate semper manent. Nec spiritus ibi in malo carni consentiet, nec in bono caro spiritui contradicet. Nec erit ibi diminutio vel augmentum corporis, seu finis ætatis. Puer ibi in juvenem non crescet, nec aliquis juvenis senescet. Non erit ibi senectus, nec senectutis defectus. Nemini conferet ibi timor pallorem, vel ira ruborem, nec labor sudorem, nec infirmitas dolorem. Nec mirum si ii, qui cum incommutabili Conditore permanent, formam incorruptæ perfectionis semper habent.

CAP. XXII. *Quod Hierusalem cœlestis sicut mystica vel moralis esse dicitur in Judæa.*

Hæc autem Hierusalem cœlestis sicut mystica vel moralis, in Judæa esse dicitur, quia Judæa non tantum *confessio*, sed etiam *laudans* interpretatur. *Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero* (*Psal. xvii*). Laudans Dominum invocat, qui eum pro suis excessibus humiliter rogat, qui in omnibus laudem Deo tribuit, nec aliquid suis meritis ascribit, quia humilitas illuc volens ascendit, unde superbia nolens cecidit. *Laudabo igitur nomen Dei cum cantico, et magnificabo eum in laude. Et placebit Deo super vitulum novellum carnuā producentem et ungulas* (*Psal. lxxviii*). Laudabo nomen Dei cum cantico, id est cum dilectionis modulo; et magnificabo eum in laude. In laude Deum magnificat, qui opera potentiae et misericordiae ejus mente diligit, et ea cæteris ad laudem Creatoris narrat. Vitulus autem novel-

lus est quilibet noviter conversus, qui Deo seipsum immolat, quando carnis suæ lasciviam jejuniis et orationibus mactat. Cornua producit, dum contra vitia defensionis vires sumit. Producit ungulas, dum processibus boni operis adjungit circumspectiones discretas. Vitulus est animal mundum, ruminat et ungulam dividit; sic noviter conversus prius mente cogitat et retractat, et quid faciendum vel quid non faciendum sit postea discernit. Super sacrificium autem vituli novelli, cornua et ungulas producentis, placet Domino sacrificium laudis. *Sacrificium, inquit, laudis honorificabit me: et illic iter, quo ostendam illi salutare Dei (Psal. XLIX).* Est autem sacrificium pecudis, est et sacrificium laudis. Sacrificium pecudis, est afflictio mortificatæ carnis. Sacrificium laudis, est affectus humiliati cordis. Qui enim Dominum laudat, seipsum humiliat, et Deum honorat. Et illic iter ad Deum, quia per humilitatem itur ad cœlestem Hierusalem. *Quo ostendam illi salutare Dei.* In Hierusalem siquidem cœlesti ostendetur laudantis salutare Dei. Per humilitatis etenim viam revertimur ad cœlestem patriam. Hoc itinere gradiebatur Jacob, cum de Mesopotamia Syriæ redderet ad terram Chanaan, et fugiens Laban avunculum suum, et timens Esau fratrem suum, transivit vadum Jacob. *Traductisque omnibus quæ ad se pertinebant, remansit solus. Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset, dixit ad eum: Dimitte me, jam enim ascendit aurora. Respondit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Ait ergo: Quod est nomen tuum? Respondit: Jacob. Ait ille: Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel. Et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque Jacob nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea (Gen. XXXII).* Jacob interpretatur *luctator*, Israel videns Deum, Mesopotamia elevata *vocatio*, Laban candidus, Esau rubens sive vanus, Chanaan humilians sive negotiator. Jacob de Mesopotamia Syriæ redit, dum cujuslibet animus contra vitia luctans ab elatione recedit. Ad terram vero Chanaan properat, dum ad peragendum veræ humilitatis negotium festinat. Laban vero avunculum suum fugit, dum dealbationi vanæ gloriæ non consentit. Esau autem fratri suo occurrere formidat, ne carnalis affectus statum mentis vanis delectationibus subvertat. Vadum transit, quando lubentia cuncta contemnit. *Traductisque omnibus quæ ad se pertinent, solus remanet*, ut collectis secum viribus mentis remotus a sæculo Dominum securius oret. Ad hoc pertinet quod sequitur: *Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane.* Jacob cum viro luctatur, dum cujuslibet justus animus Dominum obnixius solito deprecatur. *Et dixit ad eum: Dimitte me, jam enim ascendit aurora*, id est, cessa ab oratione et precibus modo, quia lux libertatis refulget in mente tua. Quandiu enim cum summis fletibus ad Dominum inclinabatur, non poterat ab illo recedere. *Et benedixit ei in eodem loco: in eodem loco benedicitur, quia ab identitate*

A boni propositi nequaquam permutatur. *Vocavitque nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea.* Phanuel facies Dei interpretatur. Tunc igitur Jacob benedicitur, cum Dominus ab eo videtur, quia Dei visio est summa benedictio. Tunc ex Jacob fit Israel, quia post sudores bonæ operationis pervenitur ad lucem contemplationis. Ibi igitur *exsultabit Jacob et lætabitur Israel (Psal. XIII).* Ibi *exsultabit anima mea in Domino, et delectabitur super salutari suo (Psal. XXXIV).* Tunc Hierusalem cœlestis in Judæa posita erit, quoniam angelica et humana creatura Dominum tunc in pace laudabit.

CAP. XXIII. *Quod murus cœlestis Hierusalem sit ex lapide jaspide.*

B *Erat structura muri civitatis supradictæ ex lapide jaspide (Apoc. XXI).* Structura muri civitatis, sunt diversa opera cujuslibet bene operantis. Bona siquidem opera muri sunt, quia non tantum diabolo, sed etiam vitiis resistunt. Fiunt de lapide jaspide, id est de quolibet homine in bono proposito perseverante. Tunc enim lapis in muro boni operis firmiter jacet, cum aliquis lineam rectæ conversationis tenet. Est autem jaspidis viridis color, quasi propositi nostri rigor. Sicut enim arbor dum viret, naturalis vegetationis vigorem tenet, sic viror jaspidis designat rigorem cujuslibet in bono proposito perseverantis. Viridis color aliquando in pictura est, aliquando in tinctura. Nascitur in herbis, creatur in gemmis. In pictura viridi colore lapis vel lignum linitur, sed cito color in pictura deletur. In tinctura colore viridi pannus imbuatur, sed pluviis aut nimio calore multoties decoloratur. Cum herbis viror nascitur, sed hiemis gelu marcescit, vel æstatis calore siccatur. In quibusdam gemmis creatur color viridis, nec tamen mutatur longitudine temporis, nec fuscatur nube cujuslibet obscuritatis. Per hos quatuor diversos effectus colorum possunt assignari quatuor diversitates hominum. Sicut enim quod pingitur leviter deletur, sic multi sunt qui quod proponunt citius relinquunt. Sunt autem alii qui in tinctura viriditatis aliquandiu perseverant, aliqua tamen occasione suborta, quasi amisso colore, famam bonæ opinionis mutant. Sed et alios esse novimus, quos herbæ viriditati per similitudinem comparamus, qui cum in pueritia et juventute religiose vivant, cum senectuti approximant, gelu tentationis mentem dissipant, et accensi nimio calore libidinis in senio flagrant, et sic in articulo mortis, amisso virore propositi, moriuntur cum herbis. Viriditatem vero gemmarum, quæ creatur in ipsis et permanet, dicitur habere justus, qui propositi sui rigorem sine defectu tenet. Qui igitur in viriditate boni propositi remanent, quasi jaspis in structura muri prædictæ civitati poni debent.

CAP. XXIV. *De portis cœlestis Hierusalem.*

Habet prædicta civitas in muro duodecim portas. Fiunt autem portæ civitatis de duodecim margaritis, ita ut unaquæque porta fiat tantum ex una margarita (Apoc. XXI). Hoc autem genus lapidis invenitur

in quibusdam piscibus marinis. De cocleis enim marinis legitur quod in earum carne quasi calculus candidus nascitur. De cœlesti siquidem rore calculus gignitur, qui certis anni temporibus a cocleis hauritur. Candidas autem margaritas meliores esse dicunt, quam eas quæ flavescunt. Illas enim matutini roris conceptio reddit candidas; has senectus seu vespertinus aer gignit obscuras. Margarita vero mystice significat evangelicam doctrinam seu dulcedinem cœlestis vitæ. Unde legitur in evangelica parabola de homine quærens bonas margaritas, quod, inventa una pretiosa margarita, abierit, et vendiderit omnia quæ habuerit, et emerit illam (*Matth.* xviii). Unde Gregorius: « Qui cœlestis, inquit, vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, perfecte cognoverit, ea quæ in terris amaverat, libenter cuncta derelinquit. » In comparatione ejus vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit. Inardescit animus in cœlestibus, nil in terris libet. Deforme conspicitur quidquid in terra placebat specie, quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente. Habes nunc per margaritam, dulcedinem cœlestis vitæ et evangelicam doctrinam. Hæ sunt margaritæ, ex quibus fiunt duodecim portæ. Ex rore, sicut superius diximus, margaritæ fiunt, quæ certis anni temporibus cocleæ hauriunt, quia justis, qui in maris hujus sæculi habitant, quandoque dulcedinem divinæ contemplationis quamvis tenuiter gustant. Unde beatus Gregorius: « Ros desuper et subtiliter cadit. » Et toties de rore cœli accipimus, quoties per infusionem contemplationis intimæ, de supernis aliquid tenuiter videmus. Ex rore igitur creari dicitur, qui in dulcedine divinæ contemplationis nutritur. Nota quod structura prædictæ civitatis habet colorem perpetuæ viriditatis. Nota etiam quod margaritæ dicantur esse candidæ. Attende igitur candorem, attende et virorem. Candor in portis, est munditia castitatis. Viror in muro, perseverantia in proposito.

CAP. XXV. *De seris portarum cœlestis Hierusalem.*

De seris portarum cœlestis Hierusalem divina Scriptura loquitur, quod ad eamdem Hierusalem Propheta dixisse memoratur. *Confortavit*, inquit, *seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te* (*Psal.* cXLVII). Seras confortat, qui eas, ne amplius aperiantur, firmat. Cum seras confortatas esse dicit, clausas januas beatæ civitatis ostendit. Sera in porta ponitur, ut intrandi licentia denegetur, quod illo tempore accidit, quando Sponsus intravit, sicut in Evangelio de virginibus dicitur: *Et quæ paratæ erant intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est janua* (*Matth.* xxv), ut quidem sapiens dicit, « non ad custodiæ pœnam, sed ad beatitudinem sempiternam, quia nec inde quisquam sanctorum ulterius exhibit, nec aliquis postea alienus intrabit. » Tunc enim erit beatitudo justorum segura, quæ tali lege probatur suscipi, ut nunquam possit amitti, quoniam civitas illa contuibilem Deum intus habebit. Et ideo nemo inde desiderat egredi, quia præter ipsum simile nil prævalet intueri

Benedixit filiis tuis in te. Ad Hierusalem dicitur: *Benedixit filiis tuis in te*, id est in pace. Ipse enim pacem fines ejus posuit, quia in futura Hierusalem discordiæ turbatio nusquam erit. Hujus autem pacis non erit finis. *Et adipe frumenti satiat te* (*ibid*). Audi quod sequitur, quia justis ex adipe frumenti in illa civitate satiantur. Adeps frumenti est præsens contemplatio vultus Dei. Unde sic justorum sensus reficitur, ut omnem satietatem superare videatur. Si nos hic corporis sui participatione reficit, quemadmodum ibi satiabit, quos toto lumine Deitatis repleverit? Gustus est hic mirabilis, qui procedit de perfecta cognitione divinitatis.

CAP. XXVI. *De vicis cœlestis Hierusalem.*

Sicut in domo Dei Patris mansiones multæ sunt (*Joan.* xiv), sic qui divinas Scripturas spiritualiter intelligunt, in cœlesti Hierusalem anagogice diversos vicos assignare possunt. Diversitatem siquidem vicorum distinguit diversitas meritorum. Diversa etenim merita sequuntur diversa retributionum dona. In materiali vico alii alios interficiunt; in mystico Christianos hæretici seducunt; in mortali vitia virtutes expellunt. In cœlestibus vero vicis nec alius alium interficit, nec Christianum hæreticus seducit, nec vitium virtutes expellit. Et cum horum nihil agitur, pacis tranquillitas undique custoditur. Hic quasi hospites censuales censum solvimus, et tributum reddimus; illic libertate donamur, nec aliqua exactione ab aliquo angariati gravamur. Hic fures effodiunt, et furantur, ibi *nec fures effodiunt nec tinea demolitur* (*Matth.* vi). In cœlestibus vicis angeli superni cives habitant, qui nullo indigent, sed divitiis indeficientibus abundant. Ad illos vicos animæ justorum transeunt, cum ab hac valle lacrymarum post mortem recedunt. Ibi sunt novem vicorum diversitates, quia novem sunt angelorum ordines, id est, angeli, archangeli, virtutes, potestates, principatus, dominationes, throni, cherubin et seraphin. Sed « cur istos, ut ait beatus Gregorius, angelorum choros enumerando præstinximus, si non illorum quæque mysteria subtiliter exprimamus? Qui igitur minima nuntiant angeli, qui vero summa, archangeli vocantur. » Cum autem angeli ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud nos etiam nomina a ministeriis trahunt. Michael namque, *quis ut Deus?* Gabriel autem *fortitudo Dei*, Raphael vero *medicina Dei* interpretatur. Quoties ergo miræ virtutis aliquid agitur, Michael mitti perhibetur, ut ex ipso actu et nomine detur intelligi quod nullus potest facere quod facere prævalet Deus. Unde *factum est silentium in cœlo dum committeret bellum draco cum Michaele archangelo* (*Apo.* xii), ut qui se ad Dei similitudinem superbus extulerat, per Michaelem peremptus discat quia ad Dei similitudinem per superbiam nullus exurgat. Ad Mariam quoque Gabriel mittitur (*Luc.* i), qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe veniebat nuntiare, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparebat. Raphael vero, ut diximus, interpretatur *medicina Dei*, qui dum Tobie oculos quasi per officium curationis tetigit, cæcitatatis

ejus tenebras tersit (*Tob. xi*). Qui ergo ad curan-^A dum mittitur, dignum fuit ut Dei medicina vocaretur. Sed « quia illa superna civitas, ut ait beatus Gregorius, ex angelis et hominibus constat, ideo debemus et nos aliquid ex illis distinctionibus supernorum civium ad usum nostræ conversationis trahere, nosque ipsos ad incrementa virtutum bonis studiis inflammare. » Quia enim illuc tanta ascensura creditur multitudo hominum, quanta multitudo remansit angelorum, superest ut ipsi homines, qui ad cœlestem patriam redeunt, ex his agminibus aliquid illuc revertentes imitentur. Nam sunt plerique, qui parva capiunt, sed tamen hæc eadem parva pie annuntiare fratribus non desistunt. Isti itaque in angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli, qui divitiæ largitatis munere referti^B secretorum cœlestium summa et capere prævalent, et nuntiare. Quo ergo isti, nisi inter archangelorum numerum deputantur? Et sunt alii, qui mira faciunt, signa velanter operantur. Quo ergo isti, nisi ad supernarum virtutum, sortem et numerum congruunt? Et sunt nonnulli, qui etiam de obsessis corporibus malignos spiritus fugant, eosque virtute orationis, et vi acceptæ potestatis ejiciunt. Quo itaque isti meritum suum, nisi inter potestatem cœlestium numerum sortiuntur? Et sunt nonnulli, qui acceptis virtutibus etiam electorum hominum merita transcendunt, cumque et bonis meliores sint, electis quoque fratribus principantur. Quo ergo isti sortem suam, nisi inter principatum numeros acceperunt? Et sunt nonnulli, qui sic in^C semetipsis cunctis vitiis et desideriis dominantur, ut ipso jure munditiæ, dii inter homines vocentur, Quo ergo isti, nisi in numerum dominantium currunt? Et sunt nonnulli, qui semetipsis dominantur. Dumque se sollicita intentione discutunt divino timori semper inhærentes, hoc in munere virtutis accipiunt, ut judicare recte et alios possint: Quorum perfecto mentibus dum divina contemplatio præsto est, in iis velut in throno suo Dominus præsidens, aliorum facta examinat, et cuncta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid igitur isti, nisi throni sui Conditoris sunt, vel quo, nisi ad supernarum sedium numeros ascribuntur? Per quos dum sancta Ecclesia regitur, plerumque de quibusdam suis infirmis actibus etiam electi judicantur. Et sunt nonnulli, qui tanta Dei et proximi dilectione^D pleni sunt, ut cherubin jure nominantur. Quia enim, ut præfati sumus, cherubin plenitudo scientiæ dicitur, et, Paulo dicente, didicimus quia plenitudo legis est charitas (*Rom. xiii*), omnes, qui Dei et proximi charitate cæteris amplius pleni sunt, meritorum suorum sortem inter cherubin numeros perceperunt. Et sunt nonnulli, qui supernæ contemplationis facibus accensi, in solo Conditoris sui desiderio anhelant, nil jam in hoc mundo cupiunt, solo æternitatis amore pascuntur, terrena quæque abjiciunt, cuncta temporalia mente transcendunt. Amant et ardent, atque in ipso ardore suo requiescunt. Amando ardent, loquendo et alios accendunt. Et quos loquendo tangunt, ar-

dere protinus in Dei amore faciunt. Quid ergo istos, nisi seraphin dixerim? quorum cor in ignem conversum lucet, et urit; quia et mentium oculos ad superna illuminant, et compungendo in fletibus, vitiorum rubiginem purgant. Qui ergo ita ad amorem sui Conditoris inflammati sunt, quo isti, nisi inter seraphin numerum sortem suæ vocationis acceperunt? Ad hos igitur vicos, ut in eis sine fine permaneant, pervenient, qui modum, quem prædiximus, in hoc sæculo pro posse suo tenent.

CAP. XXVII. De plateis cœlestis Hierusalem.

Plateæ Hierusalem sternentur auro mundo, et lapidibus pretiosis (*Apoc. xxi*). Platea supernæ civitatis, est latitudo perfectæ charitatis. Lapidibus pretiosi, sunt justis empti pretioso sanguine Christi. Auro civitas illa sternitur, quia puritate dilectionis undique vestitur. « Nec auro tantum, ut ait beatus Joannes in Apocalypsi, sed auro mundo simili vitro mundo. » Unde beatus Gregorius in Moralibus: « Appellatione, inquit, auri in sacro eloquio, aliquando splendor supernæ civitatis accipitur. » Aurum namque, ex quo civitas illa constat, simile vitro dicitur, ut per aurum clara, per vitrum perspicua designetur. Aurum quippe novimus potiori metallis omnibus claritate fulgere. Vitri vero natura est, ut extrinsecus visu pura, intrinsecus perspicuitate luceat. In alio metallo quidquid intrinsecus continetur absconditur. In vitro vero, quilibet liquor qualis continetur interior talis exterius demonstratur. « Quid ergo aliud in auro vel vitro, ut ait beatus Gregorius accipimus, nisi illam supernam patriam, illam beatorum civium societatem? quorum corda sibi invicem, et claritate fulgent, et puritate translucent. » Quia enim omnes sancti in æterna beatitudine summa claritate fulgebunt, instructa auro dicitur. Cum vero ipsa eorum claritas sibi invicem in alterius cordibus patet, et cum uniuscujusque vultus attenditur, simul et conscientia penetratur, hoc ipsum aurum simile vitro mundo esse memoratur. Ibi quippe uniuscujusque mentem alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet, sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam harmonia corporis. Sic uniusquisque tunc erit conspicibilis alteri, sicut nunc potest esse conspicibilis sibi. Nam corda nostra, quandiu in hac vita sumus, quia ab altero in alterum videri non possunt, non intra vitrea, sed intra lutea vascula concluduntur. Civitas igitur illa, in qua omnes sancti tanta claritate fulgent, tanta perspicuitate translucent quæ sua singulis corda manifestat ex auro dicitur simili vitro mundo, ut designetur auro clara, vitro perspicua. Restat ut in illa cœlesti Hierusalem alterius alteri conscientia pateat, nec in occulto aliquid occultum fiat. In plateis igitur cœlestis Hierusalem non erit lutum terrenæ voluptatis, nec pulvis mundanæ vanitatis, sed sternentur auro perfectæ claritatis, simili vitro imper-
turbatæ puritatis.

CAP XXXVIII. *De longitudine, latitudine, et altitudine cœlestis Hierusalem.*

Longitudinem, latitudinem et altitudinem supradictæ civitatis novimus esse, sicut Scriptura refert, ejusdem æqualitatis. Unde Joannes in Apocalypsi : *Longitudo, latitudo, et altitudo civitatis æqualia sunt* (Apoc. XXI). Unde beatus Gregorius super Ezechielem : « Quia civitas sancta Hierusalem quam inhabitat Deus, ex angelica simul et humana natura perficitur : » per hoc quod angelica creatura sursum est, et humana deorsum, potest per altitudinem et latitudinem civitatis hæc utraque creatura signari, quoniam adhuc ista in imis degit, illa vero in sublimibus permanet. Sed latitudo et altitudo æqualia sunt, quoniam humilitas hominum quandoque ad æqualitatem perducetur angelorum. Unde scriptum est : *Non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cælo* (Matth. XXII). Unde etiam per Joannem dicitur : *Mensura hominis quæ est angeli* (Apoc. XXI), quia usque ad altitudinem gloriæ homo perducitur, in qua se solidatos angeli lætentur. Latitudo ergo civitatis tanta est, quanta et altitudo, quoniam electi quique qui modo laborant in imis, quandoque non erunt inæquales illis spiritibus summis.

CAP. XXIX. *De claustro cœlestis Hierusalem.*

In cœlesti Hierusalem claustrium perfectæ beatitudinis ponitur, quod quatuor generalibus officinis undique munitur. In uno siquidem latere ponitur oratorium, in alio cellarium, in tertio refectarium, in quarto dormitorium, ut ores, ut abundes, ut reficiaris, ut quiescere possis. Pax æterna per similitudinem quasi oratorium dicitur, quia qui vincula seu carcerem hujus mundi evaserunt, ad illud confugiunt ut salventur. Hic oratorio perfectæ pacis jungitur cellarium abundantiae divinæ suavitatis. Cellarium vero abundantiae divinæ divinitatis sequitur refectarium satietatis æternæ. Sed licet in pace sis, licet abundes divitiis, licet fruaris ad libitum possessis ; nihil tamen proderit, nisi quiescas in dormitorio tranquillæ mentis. Nota quod hujusmodi officinæ non discooperiuntur ventorum turbine, non annihilantur vetustate, sed incolumes et integræ permanent absque fine, ut sit pax sine perturbatione, abundantia sine diminutione, satietas sine fastidio, quies sine tædio. Videsne qualiter pax pertineat ad oratorium, abundantia ad cellarium, satietas ad refectarium, quies ad dormitorium ? Attende etiam quod oratorio, id est æternæ paci, adjacet securitas quasi latus claustri. Cellario vero abundantiae quasi latus claustri adjacet virtus sufficientiæ. Satieta- tis refectorio adjacet delectatio. Dormitorio quietis virtus gratitudinis. Ut sit pax segura, abundantia sufficiens, satietas delectabilis, quies grata. Excludit igitur quies laborem, satietas famem, abundantia paupertatem, pax rapacitatem. Qui igitur ad illud claustrium perfectæ beatitudinis pervenire desiderat, necesse est ut adhuc in domo

A probationis manens, ordinem prædicti claustri diligenter addiscat. Domus siquidem probationis est vita regularis. In hac domo discimus quid in futura facere debeamus. Hic probamur, ut ibi reficiamur. In hac domo habemus Christum magistrum novitiorum, ipse enim docet nos ordinem cœlestis Hierusalem. Qui igitur pacem diligit, cui quod habet sufficit, qui satiari cœlesti desiderio nititur, et in eo totis medullis cordis delectatur, qui cum gratiarum actione etiam adversa sustinet : talis, dico, adhuc in domo probationis positus, ordinem perfectæ beatitudinis ex parte tenet. Sed cum ad illud claustrium pervenerit, non ex parte, sed ex integro regulam perfectionis obtinebit.

CHII. XXX. *De columnis claustri cœlestis Hierusalem.*

B In claustro perfectæ beatitudinis sunt quatuor ordines columnarum distincti quatuor diversis proprietatibus colorum. Est enim primus ordo croceus, secundus ruber, tertius niveus, quartus cæruleus. Primus similis est croco, secundus rosæ, tertius lilio, quartus violæ. Hæ quatuor diversitates colorum designant quatuor ordines electorum. Habet enim crocus similitudinem maturi fructus. Similiter antiqui patres mature viventes, cum de hoc sæculo ad cœlestem Hierusalem transeunt, quasi de vivis lapidibus in claustro perfectæ beatitudinis crocæ columbæ fiunt. Et qui diu Ecclesiæ fabricam portare consueverant, claustrium perfectæ beatitudinis suo decore quasi crocæ columnæ decenter orment. Secundus ordo columnarum roseo colore pingitur, per quem cruor martyrum non inconvenienter designatur. Harum columnarum angeli mirantur colorem, mirantur et fortitudinem, Mirantur rubrum colorem Stephani ; mirantur flammeum colorem Laurentii ; mirantur fortitudinem, quæ lapidibus frangi non potuit ; mirantur fortitudinem, quæ in medio ignis incolumis remansit. Tertius ordo columnarum est nivei coloris, et designat munditiam confessionis. Confessorum siquidem vita, jejuniis, et vigiliis, et assiduis orationibus est undique polita : et qui munditiam mentis et corporis tenere consueverant, in claustro futuræ beatitudinis candorem munditiæ sine fine servant. Quartus ordo columnarum colorem cæli cum serenum est habere dicitur, quia color, violæ aeris similitudinem cum floret imitatur. Nec mirum si integritas virginum in cælo cæli similitudinem tenet, quæ in teris integra, et absque carne fragilitatis corruptione manet. In ferventis olei dolium Joannes missus, illinc exivit illæsus ; et qui virginitatis integritatem secum sociam habuit, a corruptione carnis immunis fuit. Nec calor in tormento carni nocuit, quem calor luxuriæ aliquoties non accendit. In primo igitur ordine sunt antiqui patres, in secundo martyres, in tertio confessores, in quarto virgines.

CAPP. XXXI. *De quadratura claustri.*

C Claustrium perfectæ beatitudinis in quadro ponitur ut ex omni parte firmitas æqualitatis in eo teneatur

ne elevetur prosperis, ne frangatur adversis, ne de præteritis doleat, ne de futuris aliquid sinistrum posse contingere pertimescat. Mensura quadri non recte stat, si unum latus minus et aliud majus fiat. Oportet igitur ut mensura uniuscujusque lateris subjaceat lineæ perfectæ prosperitatis. Habeat autem hæc linea longitudinem perfectæ felicitatis æternitatem. Erit igitur in hac longitudine mensura longitudinis sine fine. In Ezechielis libro scriptum legitur de ædificio, quod in monte a propheta visum fuisse perhibetur, quod illud ædificium habebat atrium, quod æquis lateribus undique disponebatur. Dispositioni siquidem atrii assimilatur quadratura supradicti claustri. « Est autem, ut ait B. Gregorius, hoc atrium amplitudo populorum fidelium, qui dum prudentiam, fortitudinem, justitiam atque temperantiam tenent, mensuram spiritualis ædificii per quadrum habent. » Longitudo et æqualitas quatuor laterum, est in quolibet justo perseverantia usque ad mortem quatuor præcedentium virtutum. Sed forsitan aliquis dubitat an in populo fidelium aliquis perfectus existat, cum beatus Gregorius in libro super Ezechielem quærit utrum essent aliqui, « qui invenirentur in mandatis Dei vivere perfecti. » Respondit. « Sunt omnino. » Unde in Ezechiele dicitur : *Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum per quadrum (Ezech. xl).* Numerus centenarii per quadrum, qui assignatur atrio, est mensura perfectionis in quolibet justo. Perfecti igitur sunt, qui in quadratura hujus atrii permanent, quia recedentes ab hoc sæculo, ad illud claustum perfectæ beatitudinis pervenient, in quo sine aliquo defectu perdurent. Ibi enim nec prudentia poterit decipi, nec fortitudo frangi, nec justitia subverti, nec temperantia minui vel augeri, et erit in hac perfectionis finis sine fine.

CAP. XXXII. *De ordine claustri cœlestis.*

In claustro perfectæ beatitudinis angeli resident, ut in eodem æternæ felicitatis ordinem conservent. Nullo indigent, et ideo non est eis necessarium ut laborent. Non esuriunt, neque sitiunt, quia cœlesti pane satiantur, et de torrente voluptatis bibunt : faciem Patris semper vident, quia præ cæteris rationabilibus creaturis perfectam de eo cognitionem habent. Amant Deum, et desiderant, nec tamen desiderio cruciantur, nec fastidio laborant. Similiter in materiali claustro multi sunt qui futuræ felicitatis ordinem diligunt. Paucis indigent, quoniam in proprios usus præter victum et vestitum nihil habent. Ea etiam, quæ carnis necessitati concessa sunt, carni subtrahunt. Naturam vincunt, quoniam cœlestem vitam in terris ducunt, contemplationi vacant, Deum videre desiderant. Et quæcunque interim contingant, adventum tamen judicis patienter expectant. In hac vita quælibet adversa tolerant, ut æquales angelis post resurrectionem fiant. Unde beatus Gregorius : « Is, inquit, qui propter nos minor angelis existit, æquales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. » Unde et moriendo docuit mortem non metui ; re-

surgendo, de vita confidi ; ascendendo, de cœlestis patriæ hæreditate gloriari ut quo caput præisese conspicitur, illuc subsequi et membra gratulentur. Omnes autem nos, qui in ejus fide nati sumus, ejus procul dubio corpus existimus. Non ergo fragilitas humana de se desperet. Unigeniti sanguinem consideret, et in pretio suo videat quam magna est, quæ tanti valet. Perpendat sollicite quo caput præcessit, et quæ ad vivendum præceptis astringitur, ad sperandum exemplo roboretur. Confidat cœlos, et speret supernam patriam, angelorum se sociam sciat, atque in suo capite prælatam se angelis gaudeat. Qui ergo in hoc sæculo claustri tædium seu labores ad tempus sustinent, in claustro non manufacto (quod est in cœlis) cum angelis quiete sine fine vivent.

CAP. XXXIII. *De libro vitæ.*

Qui in claustro perfectæ beatitudinis resident procul dubio divinæ sapientiæ lectioni student. Nec retrahit eos aliqua necessitas corporis, nec aliquod impedimentum laboris. Qui enim in claustro perfectæ beatitudinis manent, nullo indigent, sed postpositis omnibus curis attende legunt in libro vitæ. Quatuor sunt libri vitæ : primus scriptus fuit in paradiso, secundus in deserto, tertius in templo, quartus scriptus ab æterno, et adhuc habetur in cœlesti claustro. Primus scriptus est a Deo in corde hominis, secundus a Moyse in tabulis lapideis, tertius a Christo in terra, quartus in præscientia divina. Primus est liber generationis, secundus correctionis, tertius gratiæ, quartus divinæ sapientiæ. Liber qui in paradiso est scriptus, ibidem est corruptus, nec emendatus. Liber a Moyse in deserto scriptus, multoties corruptus est, et multoties emendatus. Liber in templo scriptus, est a Judæis accusatus, non est tamen a Deo reprobatus. Liber vero divinæ sapientiæ, qui est ab æterno scriptus a Deo, nunquam est corruptus, semper idem permanet, nec mendacii maculam in se habet. Cum aliquis cogitat quid agere debeat, et hoc rationabiliter disponit, quasi in libro rationis legit. Cum vero peccat, et correptus pœnitet, quasi in libro correctionis legendo studet. Si autem accusatus ab aliquo audit a Magistro : *Ubi sunt qui te accusabant ? vade, et jam noli amplius peccare (Joan. viii) ;* legit in libro gratiæ : *Jesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terram (ibid.).* Habes nunc scriptorem libri et titulum habes pennam et calamum, habes etiam pergamenum. Inclinatio est miserantis Dei condescensio. Scriptor est Jesus, id est Salvator. Concurrent hæc omnia, ut qui se inclinat salvet, quatenus qui condescendit salutem præstet. Titulus in hoc opere incipit : Liber gratiæ. Non enim præcesserant merita, ut dimitterentur peccata, sed dimituntur, præcedente gratia. Penna vel calamus, est Dei digitus, id est benignitas Spiritus sancti. Hoc calamo scribuntur tabulæ Moysi. De eodem dixerunt in Ægypto magi : *Hic est digitus Dei (Exod. viii).* Pergamenum est terra, id est corda terrenis desideriis plena, desiccata a sanguine et

pilis, id est a superfluitate et carnalibus desideriis. Libri materia, est pœnitentia, sententia, de misericordia. Intentio circa causam versatur, ad hoc enim intendit, ut peccatori misereatur. Si autem qui parti philosophiæ supponatur quæritur, ethicæ supponitur. Ethica est moralis scientia. In hoc enim libro agitur, ut destruantur pravi mores, et boni superædificentur. Reddit lectorem benevolum, docilem et attentum. Benevolum reddit, dum peccatum dimittit. Reddit attentum, dum promittit futuræ retributionis præmium. Reddit docilem, dum cœlestibus doctrinis instruit legentibus mentem. *Ubi sunt, inquit, qui te accusabant? vade et jam noli amplius peccare*: forsitan qui te accusabant, sicut tu peccasti, similiter et ipsi peccant. *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei* (Rom. III). — *Et exivit unus post alium* (Joan. VIII), ut sequerentur præcedentem diabolum. De eo enim dicitur: *Egressus est Satan a facie Domini* (Job. II). Egressus est autem, non ut beatum Job sanaret, sed affligeret. Similiter isti non ob hoc venerant, ut mulierem in adulterio deprehensam liberarent, sed ut lapidarent. Non est autem justitia legis, ut aliquem judicet, quem proprii delicti conscientia remordet. *Vade, inquit, et jam amplius noli peccare*. Vade post Christum, non post diabolum; vade in via mandatorum Dei; vade per semitam justitiæ. Noli peccare. Et si quandoque compella, animum carnis fragilitas, repugnet voluntas. Ii tres libri, id est, liber rationis, correctionis et gratiæ, scribuntur in uno codice. Hic codex est divina Scriptura, de quo per Joannem in Apocalypsi dicitur: *Et vidi angelum descendentem de cœlo, et habebat in manu sua librum apertum. Et accepit librum de manu angeli, et devoravi illum, et erat in ore meo dulcis tanquam mel. Et cum devorassem librum, amaricatus est venter meus* (Apoc. X). Unde beatus Gregorius: « Librum devoramus, cum verba vitæ cum aviditate sumimus. » In quo devorationis verbo, quid aliud quam torpor pigritiæ nostræ reprehenditur, quia verba Domini atque mysteria nosmetipsos non requirimus, et inviti dicta ab aliis audimus. Librum ergo devoramus et comedimus, dum verba Dei legimus. Multi enim legunt, et ab ipsa lectione jejuni sunt. Multi vocem prædicationis audiunt, sed post vocem vacui et jejuni recedunt. Quia etsi mente intellectum sacri eloquii percipiunt, obliviscendo, et non servando quæ audierint, hæc in cordis visceribus non reponunt. Legunt autem, et jejuni a lectione non sunt, qui intelligunt, et servant ea in quibus laborant. Ii sanctum librum devorant, et comedunt, et jejuni non sunt, quia præcepta vitæ quæ sensus capere potuit, memoria non amisit. Et fit quandoque ut tales quique ex dono gratiæ cœlestis etiam verbum doctrinæ percipiant, atque de veritatis pabulo, quod ipsi dulciter intrinsecus ruminant, et proximos suos suaviter pascant. *Et devoravit illum, et erat in ore meo dulcis tanquam mel*. Liber qui devoratur, et comeditur, dulcis in ore sicut mel efficitur. In ejus ore sacra Scriptura dulcis esse dicitur, cujus vitæ viscera mandatis illius

replentur, quoniam ei suavis est ad loquendum, cum interius expressa fuerit ad inveniendum. Nam sermonem Dei non habet, quem vita reproba, et conscientia remordet. *Et cum devorassem librum amaricatus est venter meus*. Unde beatus Gregorius super Ezechielem: In sacro, inquit, eloquio nonnunquam venter pro mente poni consuevit. » Unde Jeremias dicit: *Ventrem meum doleo* (Jer. IV). Ventrem quippe doluit, qui mentis afflictionem sensit. Sed sciendum est quia, cum sermo Dei in ore cordis dulcis esse cœperit, hujus procul dubio contra semetipsum animus amarescit. Sunt et alii libri, de quibus Joannes dicit in Apocalypsi: *Et libri, inquit, aperti sunt, et alius liber apertus est, qui est vitæ. Et judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris secundum opera illorum* (Apoc. XX). — *Libri aperti* referuntur, in quibus mandata cœlestia opere suo expressa cernuntur. *Et judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris*, quoniam in ostensa vita justorum quasi expansione librorum legunt injusti bonum quod noluerunt facere, atque dampnantur ex eorum comparatione qui fecerunt. *Et alius liber apertus est, qui est vitæ* (ibid.). Unde beatus Gregorius: « Liber vitæ, est ipsa visio judicis advenientis: » in quo quasi scriptum est omne mandatum, quia quisquis eum viderit mox teste conscientia quidquid non fecit intelligit. Liber esse dicitur, quia justus in libro divinæ sapientiæ studens a vitiis liberatur. Dicitur etiam liber vitæ, quia justum liberat ab æterna morte, et in futuro remunerat perpetua libertate. Et quos in præsentem liberat a culpa, in futuro reddet immunes a pœna. Unde beatus Jacobus: *Sapientia, quæ desursum est, primum quidem pudica est, deinde pacifica* (Jac. III). Pudica, sicut in Pastoralis legitur, quia caste intelligit; pacifica vero, quia per elationem minime se a proximi sui societate disjungit. Qui igitur sapientiam, quæ desursum venit, diligit, quasi in libro vitæ legit. Cum autem ad claustrum perfectæ beatitudinis perveniret, in eo assidue legens, in scientia divinæ legis perfectus erit. De hoc libro quidam sapiens dixit quod « ejus origo sit æterna, incorruptibilis essentia, cognitio vita, scriptura indelebilis, inspectus desiderabilis, doctrina facilis, scientia dulcis, profunditas instructibilis, verba innumerabilia: et tamen unum verbum omnia. » Hujus libri litteræ in claustra humanitatis Christi sunt scriptæ, sed auro divinitatis illuminatæ. Qui igitur ad inspectionem illius libri perveniet, eruditus scientia divinæ legis in æternum vivet.

CAP. XXXIV. *De pratello, quod est in medio claustris cœlestis.*

Viriditas pratelli, quod est in medio materialis claustris, oculos claustralium reficit, et eos alacriores ad legendum reddit. Est enim natura coloris viridis, ut oculos foveat obtentu suæ visionis. Similiter viriditas pratelli, quod est in medio cœlestis claustris, oculos supernorum civium recreat, et eos semper sua novitate confortat. Amœnitas siquidem futuræ vitæ, quasi viriditas pratelli mentes supernorum

civium reficit sua novitate. Nihil enim ibi vetustum vel transitorium erit, sed semper in novitate suæ viriditatis absque dubio permanebit. Nec in vere crescet, nec in autumno deficiet; nec calore siccatbitur æstatis, nec marcescet frigoribus hiemis. Ibi enim non erit varietas temporis, ubi semper est identitas æternitatis. Unde B. Joannes in Apocalypsi dicit, *quia tempus non erit amplius* (Apoc. x). Mirum est tamen quod diximus, quia post resurrectionem non erit tempus, et nisi hoc auctoritas diceret, animos simplicium forsitan impediret. *Et levavit, inquit Joannes, angelus manum in cælum, et juravit per viventem in sæcula, quia tempus non erit amplius* (ibid.). Unde B. Gregorius (Moral. lib. iv): Tempus nostræ mortalitatis, inquit, quandoque transitorium est ut penitus non sit, angelo hoc in sacro eloquio attestante, qui ait, *per viventem in sæcula, quia tempus non erit amplius*. Nam etsi Propheta dicit: *Erit tempus eorum in sæcula* (Psal. LXXX), quia per momenta tempus deficit, nomine temporis, eorum defectum vocavit, ostendens quod sine fine omnimodo defectu deficiunt ii, qui a visionis intimæ consolatione separantur. Intelligitur igitur per tempus, mutabilitatis humanæ varius defectus. Non infundetur prædicta viriditas abundantia pluvie, sed infusione roris, quia non eget prædicatione, sed rore divinæ contemplationis. Ubi enim unusquisque omnia scientem sciet, ibi nemo doctrina prædicationis egebit.

CAP. XXXV. *De ligno vitæ quod est in medio cælestis pratelli.*

In medio cælestis pratelli (quod futuræ comparavimus amœnitati) ponitur lignum vitæ, ut vita sit in amœnitate. Non est enim felix amœnitas, cum vita arctatur intra mortis metas. Sed cum vita sine morte fuerit, tunc amœnitas vitæ cum vita felix erit, ita ut audiat homo quod per Prophetam dicitur a Domino: *Longitudine dierum replebo eum, et ostendam illi salutare meum* (Psal. xc): longitudo temporis est spatium æternitatis; ostensio salutaris est visio Salvatoris. Hoc autem salutare est lignum vitæ. Diversa sunt ligna vitæ: est enim lignum vitæ arbor quædam materialis, quæ a principio fuit in medio paradisi. Est et lignum vitæ quasi arbor quædam justitia in medio moralis claustrum. Est etiam arbor vitæ Christus in medio Ecclesiæ. Sed in medio claustrum futuræ beatitudinis est quasi lignum vitæ Sapientia Dei Patris. Ne primi ligni fructum tangeret homo post peccatum, antequam ejectus esset a paradiso audivit a Domino: Videte ne forte sumat de ligno vitæ (Gen. iii). Arbor vero justitiæ, quæ est lignum vitæ, in claustrum animæ ponitur, ut animi virtutes in eo delectentur. Est autem animæ claustrum contemplationis secretum. Plantatur autem arbor justitiæ in terra bonæ voluntatis, radicatur in profundo humilitatis, crescit per desiderium, expandit ramos; per exemplum dat fructum boni operis, cibatur esurientem dulcedine contemplationis. De hoc ligno per beatum Job dicitur: *Lignum habet*

A spem: si præcisum fuerit rursus virescit, et rami ejus pullulant (Job xiv). Unde beatus Gregorius in *Moralibus*: « Ligni nomine aliquando crux, aliquando vir justus, aliquando vero incarnata Dei Sapientia figuratur. » In ligno siquidem crucis habemus spem salutis. Quod vero hic de ligno dicitur, justitiæ cujuslibet hominis assignatur. *Lignum enim habet spem*, quia futuræ beatitudinis justus exspectat retributionem. *Si præcisum fuerit, rursus virescit*. Unde B. Gregorius: Cum in morte passionis pro veritate justus afficitur, in æternæ vitæ viriditate recuperatur. Et qui hic virebat per fidem, illic virescit per spem. *Et rami ejus pullulant*, quia plerumque ex passione justis, fideles quique ad amorem cælestis patriæ multiplicantur: et viriditatem vitæ spiritualis accipiunt, dum hunc pro Deo fortiter egisse gratulantur. Ex fructu igitur ligni justitiæ, quod in medio moralis claustrum ponitur, anima cum suis virtutibus satiatur. Est et lignum vitæ secundum formam humanitatis Christi in medio Ecclesiæ. Hoc autem lignum habet spem. Sicut enim superius dicitur, incarnata Dei Sapientia per illud figuratur. Hoc igitur lignum habet spem, quia si præcisum fuerit, rursus virescit; quoniam, etsi Christus per passionem occidi potuit, per resurrectionis gloriam rursus ad vitæ viriditatem venit. Hujus rami pullulant, ut ex resurrectione illius multiplicati, longe lateque fideles crescant. Fructus hujus arboris est caro Christi et sanguis. Qui ex hoc fructu seipsos cibant, æternæ vitæ salutem absque scrupulo dubitationis exspectant. Lignum vero vitæ quod est in medio claustrum futuræ beatitudinis, id est, sapientia Dei Patris, fuit ab initio creaturæ cibus angelorum; incarnata vero Dei Sapientia facta est redemptio peccatorum, et salus justorum. Sub ramis hujus arboris, id est sub tutela divinæ protectionis, justis resident, aspectu ejus delectantur, et amœnitate gaudent; satiantur fructus dulcedine, id est contemplatione; fructus ejus salutem conservat, et vitam præstat. Hoc est igitur lignum vitæ, quia vitam eustodit incolumem sine fine.

CAP. XXXVI. *De silentio cælestis claustrum.*

A quibusdam quæritur utrum in cælesti claustrum silentium ad horam, vel continuum teneatur? Sed nihil nos prohibet aliquid de silentio præmittere quod nescientes auctoritas docet et elucidat. Ait enim Joannes in Apocalypsi: *Factum est silentium in cælo quasi media hora* (Apoc. viii). Unde B. Gregorius: « Nihil prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis. » Qui enim corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanæ, et terrenorum desideriorum se inseruerit seu implicuerit, non est in solitudine. Si vero aliquis corporaliter popularibus turmis prematur, et tamen nullos curarum sæcularium tumultus in corde patitur, non est in urbe. De hoc secreto cordis dictum est: *Factum est silentium in cælo quasi media hora*. Cælum quippe est anima justis. Anima siquidem justis, dum ad æterna et sublimia per sublevationem contemplationis intendit, surgentes ab infimis eo-

gitationum tumultus premit, et intra se Deo quodam silentium facit. Sed quia hoc silentium contemplationis, et hæc quies mentis in hac vita non potest esse perfecta, nequaquam hora integra factum in cælo dicitur silentium, sed *quasi media*, ut nec media plene sentiatur, cum præmittitur *quasi*: quia mox ut se animus sublevare cœperit et quietis intimæ lumine perfundi, redeunte motu cogitationum, stupidus de semetipso confunditur et confusus cæcatur. Bene ergo actum hoc silentium non integra, sed dimidia hora describitur, quoniam hæc contemplatio nequaquam perficitur, quamvis ardentem inchoetur. Potest et hæc auctoritas aliter exponi, ut angelis in cælo silentium obedientiæ factum ante ruinam diaboli possit assignari. Multitudo siquidem angelorum ante casum siluit, quandiu voluntati sui Creatoris humiliter obedivit. Sed diabolus silentium rupit, locutus est superbiam, et in hæc verba prorupit: *Ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (Isa. xiv)*. Hoc autem silentium in cælo quasi media hora permansisse dicitur, quia non diu post creationem suam illud diabolus tenuisse perhibetur. Similiter sicut Lucifer in cælo, sic quidam fratres se habent in materiali claustro. Obedientiæ siquidem silentium tenent; sed sicut Lucifer, nobilitate generis, et scientiæ claritate lucent: et qui cæteros fratres humilitate præcedere debuissent, simplicioribus fratribus exemplum perversitatis præbent. Magistris æquales videri volunt, simpliciores fratres sibi verbis seductoriis alliciunt. Et sicut Lucifer quasi fulgur de cælo cecidit, sic a sublimitate sui ordinis unusquisque superbe cadit. Ira succensi, tonantes verbis, coruscationum præmittentes minas, a claustro quasi a cælo recedunt, et alios secum trahunt. Cum sæcularibus habitant, seipsos excusant: ad hoc etiam laborant, ut sicut diabolus homines seducit, sic et eos, cum quibus morantur, sua persuasione perversos reddant. Obedientiam, quam diabolus primo homini præcepit, servant; a laude Dei et præceptis ejus inobedientes vacant. Sub silentio igitur inobedientiæ quiete degunt, quia neminem reprehendunt, et ipsi a nemine reprehendi volunt. De hoc quieto silentio in libro Sapientiæ dicitur: *Cum silentium quietum tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exsiliens de cælo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit (Sap. xviii)*. Tria sunt silentia: primum silentium fuit angelis in cælis, ante diaboli casum; secundum fuit in terra hominibus, post primi parentis lapsum; tertium erit in cælo post resurrectionem, quod nunquam habebit finem. Primum fuit solis angelis, secundum solis hominibus, tertium erit angelis et hominibus. Secundum silentium fuit ab Adam usque ad Christum. Interim tamen lex subintravit, quædam promisit, sed in promissionem tandem defecit. Ideo homo considerans per legem neminem justificari posse, siluit. *Cum ergo quietum silentium tenerent omnia, vere omnia, quia et ea quæ ante legem fuerant, et quæ sub lege erant. Illa enim in*

A petitione desperabant, ista in promissione defecerant. Mirum est tamen quod hoc silentium quietum fuisse dicitur, cum sub dominio diaboli teneretur, nisi forsitan aliquis dicat, quod ille rem aliquam quiete possidet, qui absque contradictione eam tenet. Quietum siquidem silentium esse dicitur, quod nullo prohibente possidetur. *Et nox in suo cursu medium iter haberet*. Nox, id est peccatum, a diabolo cœpit, et descendens ad primum hominem, per singulos actualiter cucurrit. *Medium, inquit, iter haberet*. Est enim iter sursum, et est iter deorsum: sursum ad cælos, deorsum ad inferos. Iter vero medium est præsentis vitæ spatium. Tunc vero nox in suo cursu medium iter tenebat, quia suum erat, et nemo ad cælos ascendere poterat, sed omnes tam justos quam injustos mors secum trahebat ad infernum. Cum ergo mors omnes secum ad inferos raperet, et peccatum omni spe remota ad summum perveniret, tunc *omnipotens sermo exsiliens de cælo a regalibus sedibus venit, silentium rupit, ostendit revertendi viam, per quam ipse venerat, scilicet Patris obedientiam*. Ut qui per inobedientiam a via veritatis exorbitaverat, per viam obedientiæ Christum sequens salutem quærat: fecit quod docuit, quia *durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit*. — *Durus, inquam, quia propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras (Psal. xvi)*. Per afflictionem siquidem carnis, per eflusionem sanguinis debellavit diabolus, eripuit genus humanum, et hoc in mediam exterminii terram. Terra exterminii dicitur, quia per passionem Christi diabolus ejectus a fidelium cordibus exterminatur. *Rex enim noster operatus est salutem in medio terræ (Psal. lxxiii)*. Rex erat, et a regalibus sedibus venerat: et cum ad cælos rediit, quos a servitute diaboli liberaverat, ad conregnandum secum in cælestibus sedere fecit. Cum ergo homo ad illud beatum silentium futuræ beatitudinis pervenerit, quod petat ulterius non habebit. Tunc enim silebit iniquitas, abundabit charitas; nec quidquam ibi deficiet, ubi unusquisque omnia habentem in se habebit. *Tunc enim erit Deus omnia in omnibus (I Cor. xiii)*.

CAP. XXXVII. Quod angeli, et animæ sanctorum loquantur ad Deum.

D Utrum in claustro futuræ beatitudinis alicui loqui liceat. Placeret forsitan tibi, frater, audire quid auctoritas inde dicat. Unde beatus Gregorius (*Moral. lib. ii*): « Sciendum est quoniam incorporea natura cum loqui dicitur, ejus locutio nequaquam una cademque qualitate formatur. » Aliter enim loquitur Deus ad angelos, aliter angeli ad Deum, aliter Deus ad sanctorum animas, aliter sanctorum animæ ad Deum. Nam, quia naturæ spirituali ex corporea oppositione nil obstat, loquitur Deus ad angelos sanctos eo ipso quo cordibus eorum occulta sua et invisibilia ostendit, ut quidquid agere debeant in ipsa contemplatione veritatis legant; et velut quædam præcepta sint vocis, ipsa gaudia contemplationis. Quasi enim audientibus dicitur, quod videntibus

inspiratur. Unde cum eorum cordibus contra humanam superbiam animadversionem ultionis Deus infunderet, dixit: *Venite, descendamus, et confundamus linguas eorum* (Gen. xi). Dicitur eis, qui adhærent, Venite, quia nimirum hoc ipsum nunquam a divina contemplatione decrescere, in divina contemplatione semper accrescere est, et nunquam corde recedere, est quasi quodam stabili motu semper venire. Quibus etiam dicit: *Descendamus, et confundamus linguas eorum*. Ascendunt angeli in eo quod Creatorem conspiciunt; descendunt angeli in eo quod creaturam sese in illicitis erigentem examine distractionis premunt. Dicere igitur Dei, *descendamus, et confundamus linguas eorum*, est in seipso eis hoc quod recte agitur ostendere, et per vim internæ visionis eorum mentibus exhibenda iudicia motibus occultis inspirare. Sed et angeli ad Deum loquuntur, sicut per Joannem in Apocalypsi dicitur: *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem et divinitatem* (Apoc. v). Vox enim angelorum in laude Conditoris, est ipsa admiratio intimæ contemplationis. Miracula divinæ virtutis obstupuisse, dixisse est; quoniam excitatus cum reverentia motus cordis, magnus est ad aures incircumscripti spiritus clamor vocis. Quæ vox se quasi per distincta verba explicat, dum se per innumeros modos admirationis format. Deus igitur angelis loquitur, dum eis voluntas ejus intima videndo manifestatur. Angeli vero loquuntur Domino, cum per hoc, quod super semetipsos respiciunt, in motum admirationis surgunt.

CAP. XXXVIII. *Quod Deus ad sanctorum animas loquatur.*

Deus ad sanctorum animas loquitur, et sanctorum animæ ad Deum loquuntur. Unde in Apocalypsi Joannis dicitur: *Vidi sub altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei: et clamabant voce magna dicentes: Usquequo, Domine, non iudicas, et vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant in terra* (Apoc. vi). Unde beatus Gregorius: « Quid est animas vindictæ petitionem dicere, nisi diem extremi iudicii, et resurrectionem extinctorum corporum desiderare? Magnus quippe clamor earum magnum est desiderium. Tanto enim quisque minus clamat, quanto minus desiderat. Et tanto majorem vocem in aures incircumscripti spiritus exprimit, quanto se in ejus desiderium plenius fundit. » Animarum igitur verba, ipsa sunt desideria. Nam si desiderium sermo non esset, Propheta non diceret: *Desiderium cordis eorum audivit auris tua* (Psal ix). Sed quomodo dicuntur petere, quas et voluntatem Dei certum est ea quæ futura sunt non ignorare? De ipso ergo bibunt, quod ab ipso sitiunt. Discordarent igitur a voluntate Conditoris, si quæ eum vident velle, non peterent; eique minus inhærent, si volentem dare desiderio pigriori pulsarent. Sed et Deus ad sanctorum animas loquitur, sicut eis resurrectionem corporum suorum desiderantibus, per responsum divinum dicitur: *Requiescite tempus adhuc modicum, donec compleatur numerus conservorum, et*

PATROL. CLXXVI

fratrum vestrorum (Apoc. vi) Desiderantibus animabus, *requiescite adhuc modicum*, dicere, est inter ardorem desiderii ex ipsa præscientia solatium consolationis aspirare, ut et animarum vox sit hoc quod amantes desiderant, et respondentis Dei sermo sit hoc, quod eas retributionis certitudine inter desideria confirmat. Respondere ergo ejus, ut collectionem fratrum exspectare debeant, est eorum mentibus libenter exspectandi moras infundere, ut, cum carnis resurrectionem appetunt, ex colligendorum fratrum augmento gratulentur.

CAP. XXXIX. *Quod post resurrectionem hominibus loquatur Deus.*

Auctoritate perhibente, comperi qualiter ad angelos et ad animas sanctorum Deus consuevit loqui. Adhuc vero scire desidero quomodo post resurrectionem hominibus loqui debeat, ut quod proposui scribere auctoritati non contradicat. Unde beatus Gregorius: Cum nobis post resurrectionem ostendetur Dominus per speciem, tunc semetipsum quomodo omnibus creaturis præsit nobis insinuabit; tunc, deteresa nostræ mentis caligine, clara se visione manifestabit, et tunc implebitur quod in Evangelio Veritas dicit: *Venit hora, cum jam non in proverbii loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis* (Joan. xvi). Filius enim de Patre palam annuntiat, quia per hoc, quod Verbum est, ex natura divinitatis nos illustrat. Palam itaque de Patre annuntiare se asserit, qua per patet factam tunc majestatis suæ speciem, et quomodo ipse gignenti non impar oriatur, et quomodo utrorumque Spiritus utrique cœternus procedat, ostendit. Aperte namque tunc videbimus quomodo hoc quod oriendo ab alio est, ei de quo oritur subsequens non est: quomodo is, qui processione producit, a proferentibus non præitur. Aperte tunc videbimus quomodo et unum divisibiliter tria sunt, et indivisibiliter tria unum. Apparente igitur in iudicio retributore operum, jam verba cessabunt exhortationum, et nos augustias vitæ præsentis evadentes, in illa quoque suscepti contemplatione gaudiorum, jam nullatenus indigebimus audire verba doctorum.

CAP. XL. *Qualia futura sint humana corpora post resurrectionem.*

Cum de qualitate corporum qualia per resurrectionem sint quæritur, non ego, sed beatus Gregorius audiatur. « Redemptor noster, inquit, resurrectionem, quam in se ostendit, nobis promisit; et quia membra sui sequuntur gloriam capitis, eam in fine mundi facturus est in nobis. » Sed ecce resurrectionem audio, effectum tamen ejusdem resurrectionis exquiro. Credo namque quia resurrecturus sum, sed volo ut sciam qualis. Sciendum mihi quippe est utrum in quodam alio subtili forsitan vel aereo, an in eo quo moriar, corpore resurgam. Sed si in aereo corpore resurrexero, jam ergo non ero, qui resurgo. Nam quomodo vera est resurrectio, si vera non potuit esse caro? Aperta igitur ratio suggerit quod si vera caro non fuerit, procul dubio

resurrectio vera non erit. Hæc enim recte resurrectio non potest dici, ubi non resurgit quod cecidit. Credendum est igitur quia nequaquam corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis subtilius, vel aere. Erit enim subtile quidem per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ. In illa ergo cœlestis regni gloria caro secundum naturam erit, et secundum passionis desideria non erit, quia devicto mortis aculeo in æterna incorruptione regnabit, Credimus igitur, et fatemur carnem nostram post resurrectionem futuram et eandem et diversam : eandem per naturam, diversam per gloriam ; eandem per veritatem, diversam per potentiam. Erit itaque subtilis, quia incorruptibilis ; erit palpabilis, quia non amittet essentiam naturæ veracis.

CAP. XLI. *In quibus locis sint animæ justorum ante resurrectionem.*

Quoniam quidem simpliciores fratres de animabus ante resurrectionem quibus in locis sint dubitant, ideo volumus ut de eis divinæ Scripturæ verbis certiores fiant. Ait enim beatus Gregorius (*Moral.* lib. viii) : « Cum sanctus, seu malignus spiritus aliquo moriente egredientem animam a claustris carnis acceperit, in æternum secum sine ulla mutatione retinebit : ut nec exaltata ad supplicium proruat, nec æternis mersa suppliciis ultra ad remedium ereptionis ascendat. Nequaquam enim misericordia Redemptoris post mortem liberat, quem ante mortem gratia ad veniam non reformat. » Item (lib. iv) : « Electi Dei, et perfecti viri postquam de corporibus transeunt, nequaquam per morarum spatia (sicut antiqui patres) a patriæ cœlestis perceptione differuntur : mox quippe ut a colligatione carnis exeunt, in cœlesti sede requiescunt. » Hoc autem quod in quarto Dialogi libro dicitur, quod ante restitutionem corporum in cœlo recipiuntur animæ justorum, hoc neque de omnibus justis fateri possumus, neque de omnibus negare. Nam sunt quorundam animæ justorum, quæ quibusdam adhuc mansionibus a cœlesti regno differuntur. In quo dilationis damno quid aliud innuitur, nisi quod de perfecta justitia aliquid minus habuerunt ? Et tamen luce clarius constat quod perfectorum justorum animæ, mox ut hujus claustra carnis exeunt, cœlestibus sedibus recipiuntur. Hoc autem ipsis justis pro retributione suæ justitiæ crescit in die judicii : quod nunc animarum sola, postmodum vero etiam corporum beatitudine perfrentur, ut in ipsa quoque carne gaudeant, in qua dolores cruciatusque pro Domino pertulerunt. Præterea sciendum est quoniam etsi baptizatos omnes infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cœlestis credendum est, omnes tamen parvulos (qui scilicet jam loqui possunt) regno cœlestis ingredi credendum non est ; quia nonnullis ejusdem regni cœlestis aditus a parentibus clauditur, si male nutriantur.

A CAP. XLII. *De summo abbate, id est Deo omnipotente.*

Creator omnium Deus, Pater omnipotens, in quo clamamus : *Abba (Pater)* (*Rom.* viii), qui omnia operatur quietus, nec tamen augustatur intentus, sic exteriora circumdat, ut interiora impleat ; sic interiora implet, ut exteriora circumdet ; sic summa regit, ut ima non deserat ; sic imis præsens est, ut a superioribus non recedat ; sic latet in sua specie, ut tamen cognoscatur in operatione ; sic in suo cognoscitur opere, ut tamen comprehendere non valeat cognoscentis æstimatione ; sic adest, ut videri nequeat ; sic videri non valet, ut tamen ejus præsentiam ipsa sua judicia testentur ; sic se intelligendum præbet, ut tamen ipsum nobis radium sui intellectus obnubilet ; et rursus nos caligine ignorantie sic reprimit, ut tamen nostræ menti radios suæ claritatis intermiscet, quatenus et sublevata quidpiam videat, et reverberata contremiscat : et quia eum sicuti est videre non potest, aliquando vivendo cognoscat. Sunt autem in Ecclesiis quidam prælati qui, licet diversis operibus sint intenti, tamen operantur quieti. Interiora domus suæ implent doctrina, exteriora vero circumdant providentia nec tamen sic doctrinæ student, ut a providentia cessent ; nec sic curis exterioribus inhiant, ut a spirituali doctrina refrigescant. Summa regunt, et tamen ima non deserunt. Illa cum potestate, ista cum humilitate. Non enim a sapientibus recedunt, sed tamen simplicioribus fratribus condescendunt. Sic latent fratribus in sua voluntate, ut tamen aliquando cognoscantur in operatione ; sic cognoscuntur in suo opere, ut vix reprehendi possint cognoscentis æstimatione ; sic adsunt quandoque, ut videri nequeant, quia quamvis remoti sunt corpore, absunt tamen sollicita circumspectione ; sic se intelligendos præbent cæteris, ut vix intelligi valeant etiam a discretis. Nec tamen sic secretum mentis obnubilant, quin pro tempore et loco quibus congruum viderint, illud dieant. Et quia summo abbati toto affectu mentis inhærent, adhuc in terris positi formam summi abbatis tenent. A proposito suo fleli nequeunt, et eos qui sub ipsis sunt proposita sua tenere cogunt, alios reprehendunt, et ab iis reprehendi volunt. Nihil enim in se habere desiderant, quod oculis hominum et oculis divinæ majestatis non ostendant. Et quia scriptum reperitur : *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. v)*, ideo ut Deum in futuro videant, oculum cordis pulvere terrenæ vanitatis mundant. In futura siquidem vita Deus videbitur ab iis, quorum oculi mentis a vitiis purgantur. Unde beatus Gregorius : « Videbimus, inquit, Deum ipsum, qui erit nostri laboris præmium, ut post hujus tenebras mortalitatis gaudeamus luce divinæ contemplationis. Quæ nimirum visio fide nunc inchoatur, sed tunc in specie perficietur, quando cœternam Dei sapientiam, quam modo per ora prædicantium quasi per decurrentia flumina sumimus, in ipso suo fonte bibemus. In li-

in Dialogi scriptum reperiri: quod sicut in supplicio, sic boni bonos cognoscent. In qua videlicet cognitione utriusque mulus excrescit retributionis, ut et boni gaudeant, qui secum eos lætari conspicios amaverant; et mali, dum cum eis torquos in hoc sæculo dilexerunt, despecto non solum sua, sed etiam illorum consuetudine. Fit autem quiddam mirabilius in elea non solum eos, quos in hoc cognovendo, agnoscunt, sed velut visos ac cognoscunt bonos, quos nunquam viderunt. Iam illic omnes communi claritate Deum vident, non est quod ibi nesciunt, ubi scientia sciunt. Tunc enim in clastro perfectæ inis angelis et hominibus Deus præerit nihil deesse poterit, quoniam abbatis ei sapientia omnia omnibus providebit. Ibi a suo ordine deficiet, quia in libro divinæ scripturæ, in quo scriptus est ordo naturæ, unusquisque leget.

III. *De priore, qui præcessit nos ad labores, et deducit ad requiem.*

sapiens verbis innotescit paucis, et iterum sapienti sat dictum est, quando aliquis ei de multis refert; sic quando aliquis simpliciter loquitur, oportet ut eis diffusius et verbis loquatur. Ideo tractatum longius tractatum, quoniam simplicioribus fratribus intendendum. Priusquam tamen huic operi finem imponere de inventore nostri ordinis simplicioribus fratribus aliquid in transitu dicam. Inventor simpliciorum ordinis missus fuit a clastro summi, a sinu videlicet Dei Patris. Venit in hunc mundum, induit humilitatis habitum, induit vestimentis; vocavit peccatores ad clastrum per religionem. Præmisit gratiam, proposuit militem, promisit veniam. Collegit conventum, ut numerum, duodecim scilicet apostolos, discipulos complures quasi conversos. Constituit ecclesiam per totum orbem terrarum diffusam, repositam communem vitam secundum regulam sub sanctis apostolis constitutam. Sicut ad laborem cæteros præcedit, et eos post laborem ad quietem clastri reducit; sic Christus post mundi laborem, suos deducet ad requiem, scilicet mundanæ tribulationis, requiem divinæ contemplationis. Duodecim apostoli, quos recensabo, ut eos possimus in aliquo sequi, hi sunt Petrus, Andreas, Joannes, Thomas, Jacobus, Philippus, Bartholomæus, Matthæus, Simon, Judas, et Judas Iscariotes (*Matth. x*). Petrus agnoscens Andreas, Jacobus luctator, Joannes gratia, Thomas discipulus, Jacobus supplantator, Philippus os lamæ, Bartholomæus filius suspendentis aquas, Simon donatus, Simon obediens, Judas laudans interpretatur. Qui igitur bonitatem ut Petrus, agnoscunt, sicut Andreas viriliter

ut quæ de Claustro animæ sub nomine M. Hugonis a S. Victore, canonici regularis Sancti Victoris Parisiensis, impressa comperimus; quia tamen a phrasi ejus et a professione non nihil dis-

agunt sicut Jacobus luctantur contra vitia, adjuvante Joannis gratia, sicut Thomas etsi aliquando dubitant, postea tamen convertuntur ut credant, sicut Jacobus vitia supplantant, sicut Philippus aperto ore Deum prædicant, sicut Bartholomæus aquas suspendunt, quia populus in lapsu mundi positos a terrenis sustollunt, sicut Matthæus omnibus quæ possident renuntiant, et seipsos donant, sicut Simon Deo obediunt, et sicut Judas confitentur peccata sua, et divinis laudibus incumbunt: non a Deo non recedunt, nec sicut Judas Iscariotes loculos portant, et locum mutant, osculo magistrum tradunt, dum illis insidiantes detrahunt. Qui tales sunt a Deo recedunt. Qui autem in tribulationibus cum Christo permanserint, in futuro cælestis gloriæ participes erunt. Et qui secuti sunt eum ad laborem, sequentur ad requiem. Cum ipso erunt in clastro perfectæ beatitudinis, et fruuntur dulcedine divinæ contemplationis. In libro vitæ legent floribus amœnitatis perpetuæ delectati. Sub umbra ligni vitæ quasi sub umbra divinæ protectionis quiescent. *Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam (Psal. cxxxii)*. Ibi videbo Deum Salvatorem meum. Scio enim quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum: et rursus circumdabor pelle mea et in carne mea videbo Deum salvatorem meum (*Job viii*). Non dixit Creatorem, sed Redemptorem. Qui enim omnia creavit, de captivitate nostra sua nos passione redemit. Et qui inter impiorum manus occubuit, in cælo vivit. In novissimo igitur die resurgam, ut in carne mea verus homo verum hominem Deum videam. *Reposita est hæc spes mea in sinu meo (ibid.)*. Unde beatus Gregorius: « Nihil certius nos habere credimus, quam quod in sinu tenemus. » In sinu ergo spem repositam tenuit, qui vera certitudine de spe resurrectionis præsumpsit. *Laudabo igitur Deum in vita mea (Psal. clxv)*, ut possim eum laudare in futura vita. Laudabo Deum in opere humanæ creationis, et post lapsum humani generis laudabo eum de misericordia reparationis, laudabo etiam pro bono futuræ resurrectionis. Sed adhuc adjiciam super omnem laudem istam. Post primam enim creationem et peccare, et mori homo potuit, post reparationem peccare et mori non desiit, sed post resurrectionem et mori et peccare cessabit. Et hæc laus est super omnem laudem, quia non impeditur aliquo casu, nec habebit finem. *Mirabilis ergo Deus in sanctis suis; Deus Israel, ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus (Psal. cxvii)*. In præsentibus mirabilis in sanctis suis in miraculis faciendis, in futuro admirabilis in bonis remunerandis. Ipse dat in præsentibus plebi suæ adhuc in fide firmam virtutem, patientiæ fortitudinem; in futuro autem dabit virtutem incorruptionis, fortitudinem immortalis, quam nobis largiatur, benedictus per omnia sæcula Deus. Amen.

sident, potius accedam illi qui Hugonis a Foliato esse censerit : is enim a Regula canonica divi Augustini ad rectiorem D. Benedicti transit, unde utriusque institutionis passim meminit. In vetusto autem exemplari, Hugoni priori canonico Sancti Laurentii in pago Ambianensi ascripta legi; quocirca mihi quidem adhuc sub indice lis est.

DE MEDICINA ANIMÆ

AUCTORE, UT VIDETUR,

HUGONE DE FOLIETO.

PROLOGUS.

De duplici curatione seu medicina, animæ videlicet et corporis, de qua in subsequenti agetur opusculo.

Rogas me, frater charissime, ut ea, quæ de medicina animæ ad Joannem medicum scribere cœperam, tibi transmittere non omittam. Sicut enim dicis, ea multis utilia fore credis. Nec solum, si attente considerentur, animas incolumes servant, sed etiam corporibus humanis sanitatem præstant. Brevi siquidem sermone docent quæ corpori et animæ prosunt vel nocent. Tuæ autem discretioni notum cupio fieri quod ea quæ de medicina animæ scribere cœperam, per negligentiam, priusquam alibi scripta fuissent, amisi. Sed, charissime, ea, quæ ad memoriam reducere potero, sine dilatione tibi transmittere curabo. Nec mireris si ea, quæ multo labore quæsita suis in locis ordinaveram, minus ordinate et quasi quasdam excerptiones in unum collecta componam. Sed forsitan dicet aliquis : Nova sunt quæ requiris, hæc in divina pagina reperiuntur scripta. Imo quia quædam de his in divina pagina reperiuntur scripta, ideo ad ædificationem claustralium memoriæ commendata reliqui. In Evangelio siquidem de leproso, de paralytico, de febricitante, et de multis aliis legitur, qui a Domino mirabiliter esse curati prohibentur. Nec illud solum esse factum reor ad reparationem corporum, sed etiam ad ædificationem morum, et sanationem animorum, sed et in quibusdam aliis libris de oleo, de unguento, de collyrio quædam scripta reperi, quæ a sanctis Patribus spiritaliter intellecta cognovi. Neque enim erubui aliorum dicta huic interponere lectioni. Restat igitur ut petitioni tuæ satisfaciam, et quod diu distuli, debitum petitori reddam.

CAP. I. *De homine, qui microcosmus, id est minor mundus, appellatur.*

Homo microcosmus, id est minor mundus, appellari ab antiquis solet, quia per similitudinem majoris mundi figuram tenet. Potest autem assignari magna convenientia in compositione corporis humani et constitutione mundi. Unde cælum capiti, aer pectori, mare ventri, terra extremæ corporis parti assimilatur. In cælo Deus residet, et in

A capite hominis mens principatum tenet. In Deo sunt tres personæ, Pater, Filius et Spiritus sanctus; et in capite humano tres potentiæ, intellectus, ratio et memoria. Sunt et in cælo duo luminaria magna, sol et luna; et in capite duo oculi, qui illuminant firmamentum faciei. Sol et luna diem et noctem illuminant, de rebus lucem cognitionis hominibus sua claritate præstant: oculi vero rerum imagines sua subtilitate in se suscipiunt, et sic de iis quæ videmus, per intellectum rationi nuntiantes nos certos reddunt. Similiter in pectore sicut in aere volant cogitationes quasi nubes, fit aliquando claritas lætitiæ, aliquando obscuritas tristiæ, insurgunt illic venti tentationum, qui conturbant animum, diviso aere fiunt coruscationes iræ, sequitur ignis odii, id est combustio animi, qui quoties extensus ab alto, videlicet a prælato descendit, toties subjectos lædit. Has autem tempestates aliquando compescunt pluvie, aliquando nives, aliquando grandines. Quoddam enim placat sermo sanctæ exhortationis, quosdam leve blandimentum consolationis, quosdam vero asperitas increpationis. Sed et sicut aquæ in mari, sic collectio humorum in ventre solet congregari. Ibi ab hepate fit inundatio sanguinis, fit effusio fellis, fit etiam more Charybdis in pulmone emissio et attractio phlegmatis. Fit velut Circes splenis induratio. In tali igitur commotione maris, id est ebullitione ventris, fiunt æstuationes et ejectiones quædam, aliquando per superiorem regionem aliquando per inferiorem, et hoc per secessum, illud pervomitum. C Sicut enim mare nihil fetidum in se diu tolerat, sic venter quotidie cibo indigens, ne putrefactum diu contineat, se per secretum naturæ purgat. Similiter hominis extremæ partes, id est pedes, assimilantur terræ, quia sunt, sicut illa frigidæ et siccæ naturæ. Dum enim extremæ partes hominis ægrotantis frigescent, mortem annuntiant quia terræ, cujus naturam suscipiunt, appropinquant.

CAP. II. *De quatuor elementis mundi. De quatuor humoribus corporis humani, et de quatuor anni temporibus ad animum vel animam applicatis.*

Quatuor sunt elementa mundi, ignis, aer, terra et aqua. Quatuor humores corporis humani, sanguis, cholera rubra, cholera nigra et phlegma. Quatuor